T.C.

İSTANBUL KÜLTÜR ÜNİVERSİTESİ

LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ NADİR ESERLER KÜTÜPHANESİ NEKTY03552 NUMARALI ŞİİR MECMUASI (44a-88a): İNCELEME-METİN

MESTAP'A GÖRE TASNİF

YÜKSEK LİSANS TEZİ

MERVE KARAYEL

1600006441

Anabilim Dalı: Türk Dili ve Edebiyatı

Program: Türk Dili ve Edebiyatı

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Mehmet Fatih KÖKSAL

HAZİRAN 2023

T.C.

İSTANBUL KÜLTÜR ÜNİVERSİTESİ

LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ NADİR ESERLER KÜTÜPHANESİ NEKTY03552 NUMARALI ŞİİR MECMUASI (44a-88a): İNCELEME-METİN

MESTAP'A GÖRE TASNİF

YÜKSEK LİSANS TEZİ

MERVE KARAYEL

1600006441

Anabilim Dalı: Türk Dili ve Edebiyatı

Program: Türk Dili ve Edebiyatı

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Mehmet Fatih KÖKSAL

Jüri Üyeleri: Doç.Dr. Bünyamin AYÇİÇEĞİ

Dr. Öğr. Üyesi Yağız YALÇINKAYA

HAZİRAN 2023

ÖZ

İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Kütüphanesi NEKTY03552 Numaralı Şiir Mecmuası (44a-88a): İnceleme-Metin-MESTAP'a Göre Tasnif

Merve KARAYEL

Mecmualar, bugünkü bilgilerimize göre Türk edebiyatında XV. yüzyıldan itibaren şiir meraklılarınca derlenegelen yazma eserlerdir. Muhtevasında edebiyat tarihine yeni yollar tayin edecek bilgileri barındıran şiir mecmuaları, sanatsal yönü dışında; adı unutulan şairleri ve şiirlerini gün yüzüne çıkaran, tanınan şairlerin kenarda köşede kalan manzum eserlerini belgeleyen, bilim dünyasının farklı kollarına hizmet eden fevaid bilgilerine ulaşmamızı sağlayan tarihî birer belge niteliği de taşırlar. Binaenaleyh mürettiplerin şahsî zevk ve birikimleri sonucunda oluşan bu eserler, yazıldığı dönemin edebî zevkini ve sosyal yapısını tetkikte, araştırmacıların vazgeçilmez başvuru kaynakları içerisinde yer alırlar. Nitekim üzerinde çalıştığımız şiir mecmuası vesilesiyle gün yüzüne çıkan Sulhî Çelebi ve onun divançe oluşturacak kadar şiirinin Latin harflerine aktarılması, Klasik Türk Edebiyatı sahası için kayda değer bir tespit kabul edilebilir. Yine Balıkesirli Râsih'e nispet edilen meşhur "üstine" redifli gazelin, aslında ona ait olmadığı bu mecmuadaki kayıtlarla ortaya konulmuştur.

Tezimizin konusunu oluşturan şiir mecmuası esasen, biri Sulhî olmakla üzere iki ayrı mürettibin kaleminden çıkmadır. Ekserisi, XVII. yüzyılda yaşamış bir şair olan Sulhî Çelebi'nin şiirlerinden ve şair dışındaki XIV-XVII. yüzyıllar arasından seçilen çeşitli şairlerin şiir seçkisinden meydana gelen bölüm haricinde, bir de XVIII. yüzyılda yazıldığı muhtemel ve mürettibi belirsiz olan bir bölüm vardır. Bu bölümde, XIV-XVIII. yüzyıllar arasında yaşamış muhtelif şairlerin şiirlerinin yanı sıra mecmuanın sonunda, XVIII. yüzyılda yaşamış bazı devlet ricalinin, azil ve tayinlerinden bahseden mektuplar yer almaktadır. Bu bakımdan, mecmua sayesinde ulaşılan yeni bilgiler, edebî çeşitlilik ve zenginlik, tarihi malumatlar gibi farklı ve bizce önemli yönleri bulunan bu mecmuanın tez olarak hazırlanmasıyla, MESTAP Projesi kapsamında bilim dünyasına katkı sunması amaçlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Klasik Türk Edebiyatı, Şiir Mecmuaları, MESTAP, Sulhî Çelebi.

ABSTRACT

Istanbul University Rare Books Library Poetry Collection Numbered NEKTY03552 (44a-88a): Analysis-Text-Classification According to MESTAP

Merve KARAYEL

Poetry Mecmuas (poetry collections), according to our current knowledge, in Turkish literature XV. These are manuscripts that have been compiled by poetry enthusiasts since the 19th century. Poetry magazines, which contain information that will determine new ways to the history of literature, apart from their artistic aspect; They also have the characteristics of historical documents that bring to light the forgotten poets and their poems, document the verse works of well-known poets that are on the sidelines, and enable us to reach “fawaid” (useful factsheets) information that serves different branches of the scientific world. Consequently, these works, which are created as a result of the personal taste and knowledge of the crew, are among the indispensable reference sources of researchers in examining the literary taste and social structure of the period in which they were written. As a matter of fact, the transfer of Sulhî Çelebi and his poems, which came to light on the occasion of the poetry magazine we are working on, to today's Turkish, can be accepted as a remarkable finding for the field of Classical Turkish Literature. Again, it has been revealed by the records in this magazine that the famous ghazel with "üstüne" redif, which is attributed to Râsih from Balıkesir, does not actually belong to his.

The poetry collections, which constitutes the subject of our thesis, is essentially the work of two separate writers, one of which is Sulhi. Mostly, XVII. XIV-XVII. apart from the section consisting of a selection of poems by various poets selected from among the centuries, there is also the XVIII. There is a chapter that was probably written in the XVIIth century and whose author is uncertain. In this section, XIV-XVIII. in addition to the poems of various poets who lived between the centuries, at the end of the magazine, XVIII. There are letters about the dismissal and appointment of some state dignitaries who lived in the XVIIIth century. In this respect, it is aimed to contribute to the scientific world within the scope of the MESTAP Project by preparing this journal,

which has different and important aspects such as new information, literary diversity and richness, historical information obtained through the journal, as a thesis.

Keywords: Classical Turkish Literature, Poetry Collections, MESTAP, Sulhi Celebi.

ÖN SÖZ

Geçmişten beri Türklerde bir haslet halini alan şiir, edebiyat ve sanat sevgisi, tarihteki yansımalarıyla hemen hep kişileri bu amaçta eser üretmeye itmiş, sonuçta şu an inceleme kaynağı olarak görülen ve Klasik edebiyat için yeni bilgiler elde etmemizi sağlayan şiir mecmuaları da bu yolda meydana gelmiştir. Bu zenginlik içinde unutulan mecmuaların varlığına kütüphanelerde rastlamak mümkündür. Hâlbuki varlıklarından bihaber olduğumuz nice mecmua, Türk kimliğini oluşturan edebî, tarihî, siyasi, içtimai ve daha birçok unsuru da beraberinde getirdiğinden büyük ehemmiyet taşır. Ne var ki bu yazma eserleri tetkik çalışmaları ancak yakın zamanlarda ivme kazanabilmiştir. Bu çalışmaların hızını artıran MESTAP (Şiir Mecmualarının Sistematik Tasnifi Projesi) kapsamında incelenen mecmualar, belirli bir sisteme tabii tutulduğundan araştırmacıların gerekli bilgilere ulaşmasına da büyük katkılar sunmuştur. İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Kütüphanesi NEKTY03552 numaralı mecmuayı konu ettiğimiz tezde, XVII. yüzyılda yaşamış fakat şiirleri bulunamamış bir şairin, Sulhî'nin ve mecmuada yer alan 29 farklı ismin şiirlerinin Latin harflere aktarımı, mecmuanın incelenmesi ve MESTAP tablosunun yapılması, çalışmamızın temel üç konusunu oluşturmuştur. Bunlarla beraber Sulhî ve ismine ulaşamadığımız bir diğer mürettibin kaleminden çıkma mecmuaya seçilen şiirler ve mürettipler arasındaki ilişki de gözden geçirilmiştir.

Çalışmamızda öncelikle Giriş bölümünde, mecmuaların Türk edebiyatı tarihindeki gelişimi, sınıflandırılması bilahare edebî gelenekteki yerine ve bu alana sunduğu katkılarına değindik. Birinci bölüm, çalışmamızı oluşturan mecmuaya ayrılmıştır. Mecmuanın nüsha tavsifi yapıldıktan sonra tertip ve içerik hususiyetleri dikkat çekici unsurlarıyla beraber ele alınmıştır. Yine imla hususiyetleri, nazım şekilleri, türleri, kullanılan aruz kalıplarının eserdeki dağılımı, açıklayıcı tablo ve şekiller eşliğinde anlatılmıştır. Mecmuanın Sulhî'ye ait bölümünün kesin tarihi, mürettibi bilinmeyen son bölümdeki kısmın ise şairler vesilesiyle tahmînî yüzyılı değerlendirmeye alınmış; bu iki dönem hakkında mecmuadaki yansımalarıyla ilgili bilgi verilmiştir. Sonrasında mecmuadaki şairlerin biyografilerine yer verilerek dağılımı şekillerle anlatılmış, şairlerin mecmuada bulunma sebeplerini anlayabilmek adına şiirlerdeki konular sıralanmış ve mecmuayı yazan mürettiplerle bağlantısına ulaşılmaya çalışılmıştır. Bölümün son başlığı, incelenen mecmuanın Türk edebiyatındaki önemini ortaya koymak gayesiyle oluşturulmuştur. Burada mecmuanın, Sulhî'nin şiirlerini barındırması yönüyle kıymetine

ve öteden beri asıl sahibine dair ihtilaf bulunan “üstine” redifli gazelin şairine dair çıkarımlara değinilmiştir.

İkinci bölüm mecmuanın mürettibi olan Sulhî Çelebi’ye ayrılmış, evvela hakkında tezkirelerden toplanan bilgiler kaydedilmiştir. Daha sonrasındaki kısım, Sulhî’nin mecmuada bulunan şiirleri ışığında ortaya koymaya çalıştığımız edebî kişiliği ile ilgilidir. Nihayet son başlıkta Sulhî’nin mecmuayı derleme sebeplerine açıklık getirilmeye çalışılmıştır.

Mecmuanın üçüncü bölümünde metni kurarken izlenen yöntem açıklanmış, mecmuadaki manzum ve mensur parçalar transkribe edilmiştir. Son olarak MESTAP tablosuyla mecmuadaki manzum ve mensur kısımlar sistematik bir şekilde tasnif edilmiştir. Tezimizin sonuna mecmuanın çalıştığımız sayfalarının tıpkıbasımı da eklenmiştir.

Bu çalışmayı hayata geçirmemde bana kılavuzluk eden, engin ilim ve irfanıyla yolumu aydınlatan, sonsuz sabrıyla tezimin her detayını inceleyen kıymetli bilim insanı ve hocam; Sayın Prof. Dr. M. Fatih Köksal’a, mecmuamızda yer alan Arapça mensur kısımların çevirisine katkı sunan Doç. Dr. Bünyamin Ayçiçeği’ne, beni yetiştiren güzel aileme ve mecmua esnasında karşılaştığım zorlukları çözmemde bir an olsun desteğini esirgemeyen kadim dostum Zeynep Nur Gürüler’e sonsuz teşekkürü ve saygıyı borç bilirim.

Haziran, 2023 Merve KARAYEL

KISALTMALAR DİZİNİ

age.	:	Adı geçen eser
bk.	:	Bakınız
d.	:	Doğum tarihi
CVD	:	Cevrî Divânı, İsmail Musliddîn, H 1087/ M 1676-77
CED	:	Cemâlî Divânı, Üçüncü, 1998
C	:	Cilt
E.T.	:	Erişim tarihi
ERD	:	Eşrefoğlu Rûmî Divânı, Tercüman 1001 Temel Eser Heyeti, 1972
GAD	:	Gelibolulu Âlî Divânı, Aksoyak, 2018
H	:	Hicrî
HŞD	:	Hâfız-ı Şirâzî Divânı, Gölpınarlı, 1992
KPD	:	Kemalpaşazâde Divânı, Ahmet Cevdet, H 1313/ M 1895-96
M	:	Milâdî
mm	:	Milimetre
NAD	:	Nâbî Divânı, Bilkan, 1993
n.	:	Nazire
NMD	:	Niyâzî Mısrî Divânı, Altuntaş, 2011
öl.	:	Ölüm tarihi
RPD	:	Râgıp Paşa Divânı, Demirbağ, 1999
s.	:	Sayfa
S	:	Sayı
SED	:	Sezâyî Divânı, Özuygun, 1999
Yay.	:	Yayınları
YED	:	Yûnus Emre Divânı, Tatcı, 2021
vb.	:	Ve benzeri
vd.	:	Ve diğerleri

vs. : Vesaire

z.ş. : Zemin şiir

TABLO DİZİNİ

Tablo 1: Mecmuadaki Nazım Şekilleri

Tablo 2: Mecmuadaki Aruz Kalıpları

Tablo 3: Mecmuada Bulunan Şairler ve Şiirleri

Tablo 4: Mecmuadaki Şairlerin Yaşadıkları Yüzyıllar

ŞEKİL DİZİNİ

Şekil 1: Mecmuada En Çok Kullanılan Nazım Şekilleri

Şekil 2: Mecmuadaki En Çok Kullanılan Aruz Kalıpları

Şekil 3: Mecmuada Şiiri Bulunan Şairlerin Dağılımı

Şekil 4: Mecmuada Şiiri Bulunan Şairlerin Yüzyıllara Göre Dağılımı

Şekil 5: Sulhî'nin Şiirlerinde Konu Dağılımı

İÇİNDEKİLER

ÖZ i

ABSTRACT iii

ÖN SÖZ v

KISALTMALAR DİZİNİ vii

TABLO DİZİNİ ix

ŞEKİL DİZİNİ ix

GİRİŞ: KLASİK TÜRK EDEBİYATINDA ŞİİR MECMUALARI 1

I. Bir Terim Olarak Mecmua 1

II. Şiir Mecmualarının Sınıflandırılması 2

III. Şiir Mecmualarının Edebî Gelenekteki Önemi ve Edebiyat Tarihimize Sunduğu Katkılar 6

I. BÖLÜM: İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ NADİR ESERLER KÜTÜPHANESİ NEKTY03552 NUMARALI ŞİİR MECMUASI (44a-88a) 11

I.1. Nüsha Tavsifi 11

I.2. Mecmuanın Tertip ve İçerik Hususiyetleri 12

I.3. Mecmuanın İmla Hususiyetleri 15

I.4. Mecmuadaki Nazım Şekilleri 17

I.5. Mecmuadaki Aruz Kalıpları 20

I.6. Mecmuanın Yazıldığı Döneme Dair Bilgiler ve Değerlendirme 24

I.7. Mecmuada Yer Alan Şairler 27

1.7.1.Mecmuadaki Şairlerin Biyografileri 32

1.7.2. Şairlerin Mecmuaya Seçilmesi Hakkında Değerlendirme 48

I.8. Mecmuanın Türk Edebiyatı Açısından Önemi 49

II. BÖLÜM: MECMUANIN MÜRETTİBİ SULHÎ ÇELEBİ 51

II.1. Sulhî Çelebi'nin Hayatı 51

II.2. Sulhî Çelebi'nin Edebî Kişiliği 52

II.2.1. Sulhî'nin Şiirlerindeki Konular 54

II.3. Bir Mecmua Mürettibi Olarak Sulhî 56

III. BÖLÜM: METİN 59

III.1. Metnin Kuruluşunda İzlenen Yöntem 59

III.2. Transkripsiyonlu Metin 61

IV. BÖLÜM: MESTAP TABLOLARI. 238

IV.1. Manzum Bölümler Tablosu. 238

IV.2. Mensur Bölümler Tablosu. 271

SONUÇ 274

KAYNAKÇA 277

TIPKIBASIM 282

GİRİŞ: KLASİK TÜRK EDEBİYATINDA ŞİİR MECMUALARI VE TARİHÎ GELİŞİMİ

I. Bir Terim Olarak Mecmua

Mecmuanın kökü; "toplama, toplanma, bir araya gelme" anlamlarına gelen Arapça cem' (جمع) kelimesine dayanmaktadır ve anlamı da "cem' olunmuş, toplanmış, bir araya getirilmiş şey, top, tüm"dür (Devellioğlu, 2010: 689). "Mecmuayı; 'farklı kişilere ait metinlerin/metin parçalarının bir araya getirildiği eserler bütünü' olarak tarif etmek mümkündür" (Köksal, 2017: 133). Mecmualar ilk olarak İslami kültürde, Hz. Peygamber dönemindeki hadis yazma geleneğiyle ortaya çıkmıştır. Bunlar; hadis literatüründe sahîfe, cüz ve kitap adıyla anılan ilk derlemelerden ibarettir. Hadis derlemelerini, ele alınan konulara göre bablara ayırma işlemi, tasnif etme anlayışını getirmiş ve buna mecmua ile aynı kökten doğan "el-câmi'" ismi verilmiştir. Konuyla ilgili ilk örnek, VIII. yüzyılda Ma'mer b. Râşid tarafından Kitâbü'l-Câmi ile verilmiştir. (Uzun, 2003: 265).

Mecmuanın, şiirle hemhal olan Arap toplumunda ve edebiyatında ilk meyvelerini cahiliye döneminde verdiği görülmektedir. Şiiri seven, ezberleyen, sözlü ve yazılı ifade etmede hayli yeteneğe mazhar olan Arap şairlerinin, bu şiirleri yazıya geçirme güdüsü mecmuaların oluşumunda da ön ayak olmuştur diyebiliriz. "Bu süreç de mecmua oluşturma geleneğini meydana getirmiştir. Eski Arap şiirinin en güzel kasidelerinden seçilmiş olan el-Mu'allakat, bilinen ilk derlemedir. Bunun dışında Arap edebiyatına ait günümüze ulaşmış mecmua örnekleri H. II/M. VII. yüzyıla aittir. Ebû Sa'id es-Sükkerî'nin yüzyılın ikinci yarısında derlediği bir mecmua ile Mufazzal ez-Zabbi'nin H 168/ M 785 tarihinde tertip ettiği el-Mufazzaliyât adlı mecmua bunlardandır" (Gürbüz, 2011: 4).

Mecmualar Arap edebiyatında ortaya çıkıp, öncelikle âyetler, hadisler, fetvalar, dualar, hutbeler, şiirler, ilâhiler, şarkılar, mektuplar, latifeler, lugaz ve muammalarla ilâç tarifleri ve faydalı bilgiler (fevâid), notlar, tarihî belge ve kayıtlar (tevârih) gibi konular üzerinde gelişimini göstermiş, zamanla düzenli bir tertip ve şekle kavuşmuştur. Bu tarihi

sürecin akabinde Türk ve Fars edebiyatı da mecmua türüyle tanışmış, Osmanlı'da XV. asırdan itibaren dikkat çekmeye başlamıştır. Türk edebiyatındaki asıl hüviyeti ise XVI. yüzyıldan sonra anlaşılmaya ve şairler tarafından fiiliyata geçirilmeye başlanmıştır (Uzun, 2003: 266).

Osmanlı edebiyatında, sayıları hiç de azımsanmayacak miktarda muhtelif şekillerde mecmualar meydana getirilmiş, bu gelenek asırlarca sürmüş, Tanzimat ile mecmua türü –kısmen devam etmekle birlikte- "şiir defteri" ve antolojiye dönüşmüştür. Yazarların içeriğine göre şekillendirdiği, bir amaç uğruna kaleme alınan ve/veya bilim eserine dönüşen tertipli mecmuaların da olduğu bilinen bir gerçektir. Nitekim irticalen ve zevk meşgalesi olarak ortaya çıkan mecmuaların yanı sıra hususi amaçlarla kaleme alınan, sınırları bilinçli bir şekilde mürettip tarafından belirlenen, hatta şairlerin bir divan veya divançe yaratacak mahiyette kendi şiirlerini barındıran mecmualar da söz konusudur. Bu bakımdan mecmualar, edebiyatın safhalarını gözlemlemeye, topluma, şaire ve sanata yeni bakış açıları geliştirmemize yarayan edebî ve tarihî birer kaynak niteliği taşımaktadırlar.

II. Şiir Mecmualarının Sınıflandırılması

Mecmualar, meraklılarca tertip edilen; muhtevasında çoğu zaman herhangi bir düzen veya belirli bir amaç yakalayamadığımız, karışık tür ve şekillerde kaleme alınan eserleri barındırmaktadır. Dolayısıyla bu eserlerde divan edebiyatı sahasında belirlenmiş bir sınır olmadığından mecmular, derleyenin şahsi tercihlerini ve bu tercihlerden doğan eser çeşitliliğini kapsamaktadır. Bu bakımdan mecmuaların sınıflandırılma meselesinde belirleyici unsurlar, esasen içerisindeki konuların dağılımına göre belirlenir. Zira mürettip derlediği nüshada kendi bilgi birikimi ve hayat deneyimine göre bir çizgi belirleyip bu doğrultuda hafızasındakileri veya beğenisindekilerini mecmualara işlemektedir. Bu yüzden mecmua kavramı meydana çıktıktan sonra üzerine yapılan tasnif meselesi, yeni nüshalar keşfedildikçe genişleyen ve değişen bir yapıya da sahiptir. Bu hususta Agâh Sırrı Levend'in sınıflandırması şu şekildedir:

1. Nazîre mecmuaları
2. Meraklılarca toplanmış, birer antoloji niteliğinde seçme şiir mecmuaları

3. Türlü konulardaki risalelerin bir araya getirilmesiyle meydana gelen mecmualar
4. Aynı konudaki eserlerin bir araya getirilmesiyle meydana gelen mecmualar
5. Tanınmış kişilerce hazırlanmış, birçok yararlı bilgileri, fıkraları ve özel mektupları kapsayan mecmualar (1984: 166-167).

Yukarıdaki sınıflandırmaya ilaveten Günay Kut da buna benzer bir tasnife gitmiştir:

1. Nazire mecmuaları
2. Seçme şiir mecmuaları (mecmûa-i eş'âr, mecmûa-i devâvîn)
3. Aynı konu ile ilgili eserlerin bir araya getirilmesiyle oluşturulan mecmualar (mecmûa-i edviyye, mecmûa-i tevârih, mecmûa-i mu'ammeyât, mecmûa-i münşe'ât, mecmûa-i resâ'il gibi)
4. Karışık mecmualar
5. Tanınmış kişilerce veya derleyeni belli kişilerce hazırlanmış mecmualar (1986: 170).

Sıralanan bu maddeler haricinde, mecmua alanındaki kapsayıcılığı artırmak adına tasnif meselesine geniş bir perspektif sunan Mehmet Gürbüz, şiir mecmuaları için 5 ana başlık belirlemiştir:

1. Şiirlerin şekil özelliklerine göre oluşturulan şiir mecmuaları
   a. Gazel mecmûaları (Mecmû'a-i gazeliyyât)
   b. Kaside mecmûaları (Mecmû'a-i kasâid)
   c. Müstezad mecmûaları
   d. Matla mecmûaları (Mecmû'a-i metâli')
   e. Beyit mecmûaları (Mecmû'a-i ebyât)
   f. Mısra mecmûaları (Mecmû'a-i mesari')
   g. Farklı nazım şekilleriyle yazılmış şiirlerden oluşan mecmûalar

2. Şiirlerin konularına göre oluşturulan (tematik) şiir mecmûaları
   a. Tarih mecmûaları (Mecmû'a-i tevârih)
   b. Na't mecmûaları (Mecmû'a-i nu'ût)
   c. Mu'ammâ mecmûaları (Mecmû'a-i mu'ammeyât)
   d. Lügaz mecmûaları (Mecmû'a-i elgâz)

e. Medhiye mecmûaları (Mecmû'a-i medâyih)
f. Şehrengiz mecmûaları
g. Farklı konularda yazılmış şiirleri içeren mecmûalar

3. Nazire mecmûaları
4. Şairlerin aidiyet/mensubiyeti esasına göre hazırlanan mecmûalar
5. Bir mensubiyet ilişkisi gözetmeksizin belirli şairlerin dîvânlarını/şiirlerini bir araya getirmeyi amaçlayan mecmûalar (2012: 108-112)

M. Fatih Köksal ise yazma eser türü olarak mecmuaları, "şekil bakımından" ve "muhteva bakımından" ana tasnifiyle ikiye ayırarak incelemiştir:

A. ŞEKİL BAKIMINDAN MECMUALAR

I. Kitap şeklinde tertiplenmiş mecmualar

I.1. İçinde birden fazla eserin bulunduğu mecmualar

I.2. Tamamı bir eser olan mecmualar

II. Tûlânî (uzunlamasına) ciltlenmiş mecmualar (Cönkler)

B. MUHTEVA BAKIMINDAN MECMUALAR

I. Risale Mecmuaları (Mecmû'a-i Resâ'il / Mecmû'atü'r-resâ'il)

I.1. Farklı Müelliflere Ait Eserleri Toplayan Risale Mecmuaları

I.1.1. Aynı/yakın/benzer konudaki / türdeki eserleri toplayan risale mecmuaları

I.1.1.1. Divan mecmuaları (Mecmû'atü'd-devâvîn)

I.1.1.2. Lugat Mecmuaları (Mecmû'atü'l-lugât)

I.1.1.3. Mesnevi mecmuaları (Mecmû'atü'l-mesneviyyât)

I.1.1.4. Mi'râciye mecmuaları Mecmû'atü'l-mi'râciyyât)

I.1.1.5. Mevlid mecmuaları (Mecmû'atü'l-mevâlîd)

I.1.1.6. Hilye mecmuaları (Mecmû'atü'l-hilye)

I.1.1.7. Şehrengiz mecmuaları (Mecmû'a-i Şehrengîz)

I.1.2. Farklı konulardaki eserleri toplayan risale mecmuaları

I.2. Aynı Müelife Ait Eserleri Toplayan Mecmualar

II. Diğer Mecmualar

II.1. Manzum mecmualar

II.1.1.Şiir mecmuaları ve Cönkler

II.1.2.1. Şiir mecmuaları

II.1.2.1.1. Sistematik (mürettep) şiir mecmuaları

II.1.2.1.2. Karışık şiir mecmuaları

II.1.2.2. Cönkler

II.1.2.2.1. Klasik cönkler

II.1.2.1.2. Farklı muhtevalardaki cönkler

II.1.2. Belli bir nazım şekline tahsis edilmiş mecmualar

II.1.2.1.Kaside mecmuaları

II.1.2.2. Gazel mecmuaları

II.1.2.3. Müstezâd mecmuaları

II.1.2.4. Şarkı mecmuaları

II.1.2.5. Beyit mecmuaları ve müfred mecmuaları

II.1.2.6. Rubâi mecmuaları

II.1.2.7. Kıt'a mecmuaları

II.1.3. Belli bir nazım türüne tahsis edilmiş mecmualar

II.1.3.1. İlâhî mecmuaları

II.1.3.2. Naat mecmuaları

II.1.3.3. Mersiye/muharremiye mecmuaları

II.1.3.4. Nazire mecmuaları

II.1.3.5. Tarih mecmuaları

II.1.3.6. Vefeyat mecmuaları

II.1.3.7. Muamma mecmuaları

II.1.3.8. Lugaz (Elgâz) mecmuaları

II.1.3.9. Güfte mecmuaları

II.2. Mensur mecmualar

II.2.1. Belli bir konuya tahsis edilen mecmualar

II.2.1.1. Din ve tasavvufa dair mecmualar

II.2.1.2. Müspet ilimlere dair mecmualar

II.2.1.3. Gizli ilimlere dair mecmualar

II.2.1.4. Muhtelif sanat dallarına dair mecmualar

II.2.1.5. Dil ve edebiyata dair mecmualar

II.2.2. Belli bir konuya tahsis edilmeyen mecmualar (Fevâyid mecmuaları)

II.3. Manzum-mensur karışık mecmualar

II.3.1. Eş'âr ve Fevâyid mecmuaları (2018: 88-91)

III. Şiir Mecmualarının Edebî Gelenekteki Önemi ve Edebiyat Tarihimize Sunduğu Katkılar

Şiir mecmuaları, tarihte en ücra köşede kalan biraz sanatla alakası olan, şiire teveccüh eden ve bunları bir iz gibi ardı sıra bırakan mürettiplerin ellerinden çıkan ve günümüze kaynaklık eden eserlerdir. Mecmuaların görevleri, o dönem için zevk saikiyle oluşturulmuş, çoğu alelade tutulan, bazısı belirli amaçlar doğrultusunda tertip üzere kurulan defterlerden ibaretse de mecmuaların keşfi başladığından bu yana mecmualar,

araştırmacıların önüne tarihî ve edebî nimetler sunan kıymetli eserler konumundadırlar. Zengin içeriği yüzünden her bir köşesinden çıkacak olan bilgiyle, tarihin ve edebiyatın hangi boşluğunu dolduracağına yönelen araştırmacının, bazen günümüze değin kabul gören yanlışları düzeltmede bazense yeni bir keşfin duyurulmasında kılavuz olarak göreceği bu eserler, tarih boyunca silsile halinde devam eden millî kimliğimizi ortaya koyan numunelerdendir. Üstelik bu katkı ve kimliği ortaya koymaya yarayan bilgiler yalnızca edebiyat sahasında ilerlemez. Zira mecmualar edebiyatın yanı sıra tarih, hemen her alanıyla ilahiyat, sosyoloji, musiki, felsefe, tıp gibi çeşitli bilim dallarından araştırmacılar için de yeni bilgi imkânları sunmaktadır.

Ali Nihad Tarlan şiir mecmualarının ehemmiyetini anlattığı makalesinde, mecmuaları şu maddelerle önemli saymaktadır:

1. Bir mecmua, bir şahsın üzerinde tekâsüf eden bir edebî devir zevkini, sanat anlayışını bize aksettirir. Herhangi devrede ağzıdan ağıza dolaşan, divanlardan süzülüp çıkarılan manzumeler, o devrenin dil ve edebiyat durumunun, topluluğun vicdanında nasıl yerleştiğini bize gösterir. Ekseriya büyük sanatkârların kendi devirlerini temsil etmedikleri iddia edilir. Eğer bu iddia doğru ise bazen ikinci veya üçüncü derecede bir şairin o devrin ruhî ihtiyacına bir anda cevap verip derhal mecmuaları istila eden şiiri o devri elbette bize daha iyi anlatacaktır.

2. Bir mecmuada toplanan muhtelif şairlerin eserleri, bir devrin edebiyat zeminini teşkil eder. O zaman bu zemin üzerinde birinci safa geçen şairlerin muvaffakiyetlerinin sırlarını daha kolayca keşfedebiliriz. Esasen bu zemin bilinmeden herhangi bir devrin edebî hüviyeti layıkıyla takdir ve temyiz edilemez.

3. Mecmua şiirleri, bize bir devrenin ruhî ihtiyaçlarını gösterir. Çünkü seçilen şiirler, bu ihtiyacın cevabıdır.

4. İsimleri tezkireleri dolduran birçok şairlerin divanları ortada yoktur. Ya bunlar mürettep bir divan vücuda getirmemişler yahut yazılan divan, elden ele geçip zaman ile zayi olmuştur. Bunların birçok şiirlerine mecmualarda tesadüf kabildir. Ve yine pek muhtemeldir ki bunlardan kuvvetli istidada

sahip amatörler, divan vücuda getirmeye heves etmemişler; şair geçinmeye yeltenmemişler, fakat bazen kuvvetli bir ilham ile pek güzel eserler vücuda getirmişler; bunlar dilden dile, mecmuadan mecmuaya geçmiş ve ancak o zeminde hayatını devam ettirebilmiştir.

Bu şiir, bize aşağı yukarı o sanatkâr hakkında bir fikir verebilir. Çünkü ekseriya şuara tezkirelerinde misal olarak alınan parçalar, bir beyit veya bir kıtayı tecavüz etmez.

5. Bu şekilde şiir toplayanlar hemen daima şiirden anlayan kültürlü ve meraklı şahsiyetler olduğundan sanatkârın eserini yanlışsız yazmışlardır. Bu mecmualar, cahil hattatların hakikaten nefis bir sanat eseri olarak vücuda getirdikleri müzeyyen, müzehhep fakat çok yanlışlı divanlarına tercih edilir ve o divanlar, bu mecmualarla karşılaştırılarak tashih edilir.
6. Divan edebiyatının hayatı aksettiren canlı şekillerinden biri de terci ve terkib-i bentlerdir. Bu mecmualara geçen terci ve terkipler, bize bir devrin hayal telakkisini, topluluk içinde yayılması elden ele geçmesi suretiyle pek canlı olarak gösterir.
7. Muhtelif şairlerin tahmisleri ve nazireleri bu mecmualarda ekseriya yan yana bulunur. Meraklı mecmua sahibi bunları belki aramış, taramış bulmuş ve bir arada kaydetmiştir. Bu tahmisler ve nazireler belli başlı şairlerin eserleridir ki divanlarında mevcuttur. Bir kısmı da eserleri zayi olmuş sanatkârlara aittir. O zaman biz o sanatkârın bir cephesini bir eseriyle aydınlatmış oluruz (1946: 122-23).

Yukarıda sıralanan mecmuaların önemine eklenecek bazı maddeler de mecmualar üzerinde pek çok önemli çalışması olan M. Fatih Köksal'ın, "Şiir Mecmualarının Önemi ve 'Mecmuaların Sistematik Tasnifi Projesi' (MESTAP)" adlı makalesinde bulunan 11 madde arasından seçilmiş ve aşağıda sıralanmıştır:

8. Bilinmeyen veya kullanılmayan nazım şekilleri, bilinen nazım şekillerinin örneği görülmemiş kafiye tipleri, farklı bend yapıları; yeni türler, edebiyatımızda kullanımına rastlanmamış aruz kalıpları, görsel şiirler vb. örnekler de mecmualarda bulunabilir.

9. Mecmualarda, zaman zaman şairlerin hayatıyla ilgili önemli malumata tesadüf etme imkânı vardır. Bu, ölümü bilinmeyen bir şairin ölümü için düşürülmüş bir tarih manzumesi şeklinde olabileceği gibi, araştırmacılar için çok önemli olabilecek derkenara düşürülmüş bir bilgi notu veya şiir başlığı şeklinde olabilir.

10. Bazı şiir mecmualarında, başka şairlerin şiirleri bulunmakla beraber, özellikle bir şairin şiirlerinin yoğun olduğu görülür. Derleyenin şair olduğu bir şiir mecmuası edebiyat araştırmalarına katkısı bakımından kuşkusuz daha kıymetli sayılır.

11. Hemen her mecmuanın boş kalmış sayfalarında, yazılı sayfaların derkenarlarında, vikaye ve fevaid yapraklarında çeşitli dualar, otlarla ilaç yapım tarifleri, tılsım, vefk, reml, tefe''ül gibi bazı gizli ilimler, havas denilen bazı itikadlara dair notlar, tarih kıt'aları, müstakil matla ve müfredler bulunur. Bunlar asıl mecmua konusuyla ilgisi olmayan kayıtlardır. Bütün bunlar edebiyat araştırmacıları kadar sosyoloji, tarih, antropoloji, dinler tarihi, halkbilim gibi farklı bilim dallarının alanına giren çok önemli bilgilerdir. Türk milletinin kültür kodlarını ortaya koyması bakımından, mecmuaların bir de bu gözle incelenmesi çok önemlidir (2017: 138-140).

Şiir mecmualarının birincil önemi, tarihte unutulan bir şairin izine belki de divan/divançesine ulaşmamızı sağlamaktır. Tezkirelere bu zamana kadar alınmamış veya alındığı halde gerekli bilgiye vâkıf olamadığımız, eserlerini okuyamadığımız şaire, mecmuaların verdiği imkânlar doğrultusunda vasıl olmak, hiç şüphesiz mecmuaların kıymetini de artırmaktadır. Bu bağlamda edebiyat sahasına yeniden kazandırılan şair hakkında, zaman zaman tezkirelerde verilen bilgilerin sağlamasını yapmak da mümkün olmaktadır. Zira mecmuanın yazıldığı dönem göz önünde bulundurulduğunda adı duyulmamış şairlerin hiç değilse yaklaşık olarak yaşadığı yüzyıllara, şiirlerini okuma imkânı yakalayabildiğimiz için keşfedilen şairin üslup ve şairlik kudretinin tesbitine, mürettip not düştüyse şairin biyografisine ek bilgilere ve başka yeni ve özgün bilgilere mecmularda rastlamak mümkün olduğundan bu eserler edebiyat tarihimize kaynaklık ve kılavuzluk etme görevini de üstlenirler.

Araştırmacıların genel kabul görmüş ve süregelmiş bir yanlışı düzeltmesinde veya konuyla alakalı malumatına erişemediğimiz bir noktanın eksiğini gidermedeki görevleriyle mecmualar, geçmişteki mürettiplerin heves ve zevkleriyle yoğrulmuş eserler konumundan, tarihe katkı sunacak eserler konumuna yükselmektedir. Bu bakımdan mecmualar, tezkirelerin yanında biyografik kaynak olarak anılması gereken eserlerdendir[1].

Yine mecmular yeni şairler ve şiirleri günümüze taşıdığı gibi daha önce rastlanmamış yeni tür ve şekilleri de beraberinde getirmektedir. Hatta yeni aruz kalıplarıyla dahi bu yazma eserler sonucunda tanışılmaktadır. Adı duyulan şairlerin basılı divanlarında olmayan şiirlerin zamanında mecmualara kaydedilmesi, bunların arasında yeni tür ve şekillerin ortaya çıkması en az yukarıda saydıklarımız kadar olağan bir durumdur.

Mecmuanın yazıldığı dönemi kıstas alarak okuyucu kitlesine, buradan şairlerin ne derece meşhur olduğuna ulaşmak da mümkündür. Zira şiir mecmuaları daha çok, bir dönemin edebî zevkleriyle harekete geçen mürettiplerin, şahsi temayülleri ve beğeni gayeleri sonucunda yazılırlar. Bu durum, araştırmacılar için konuya yönelik tetkikleri kolaylaştırıp, yüzyıllar içerisinde değişen sosyal aynı zamanda sanatsal birtakım yorumları da mümkün kılar. Yani toplumdaki şiir sever bir kesimin hangi şairi ne kadar sevdiği mecmualarda anılma sıklığıyla ortaya konulabildiği gibi bu şairin öteki yüzyıllarda da aynı beğeniyle okunup okunmadığını göstermektedir.

Şiir mecmualarında sık karşılaşılan bir tür olarak nazireler, şairler arasındaki etkileşimi yakalayabilmek adına önemli bir unsurdur. Nazire ve zemin şiir arasındaki ortak tema, benzerlik ya da orijinallik durumlarının ölçülmesi, aynı dönemde yaşayan şairlerin birbirlerinden etkilenme, ünsiyet bağları ve tanışıklıkları hakkında yorum yapabilmek yine mecmuaların bu alana sunduğu önemli katkılardandır[2].

[1] Mecmuaların biyografik yönüne değinen, bu alandaki önemli çalışmalar şunlardır: Köksal, 2011; Aydemir, 2011; Gürbüz, 2011; Gürbüz, 2012.
[2] Şiir mecmualarının önemi M. Fatih Köksal tarasından 11 madde ile ayrıntılı olarak anlatılmıştır. Ayrıntılı bilgi için bk.: Köksal, 2017.

I. BÖLÜM: İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ NADİR ESERLER KÜTÜPHANESİ TY03552 NUMARALI ŞİİR MECMUASI (44a-88a)

I.1. Nüsha Tavsifi[3]

NEKTY03552 numaralı şiir mecmuası, İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Kütüphanesinde "Mecmua-i Gazeliyat" adıyla kayıtlıdır.

Cilt: *Kahverengi mukavva üzerine ebru desenli kâğıt kaplamalı. Sırt ve şiraze yıpranmış.*

Kâğıt: *Sarı kâğıt.*

Yazı: *Ekseriyeti ta'lik hatla ve siyah mürekkeple yazılmış olup başlıkların çoğunluğunda kırmızı mürekkep kullanılmıştır. Mecmuada yer yer rik'a hatla yazılan şiirler de mevcuttur. Mensur kısımlar siyah mürekkeple ve ta'lik hatla yazılmıştır.*

Varak: Mecmuanın tamamı 88 varaktır. *Çalıştığımız kısım 44a-88a sayfaları arasını kapsar.*

Sütun: Muhtelif

Satır: Muhtelif

Ebad: 202x134 mm

Mürettip: *Sulhî Çelebi*

Tertip Tarihi: *XVII-XVIII. yüzyıllar*

Baş: *Gül-i ʿışret açılsa vuslatuŋla nev-bahār olsa*

Bu mecmuaya dair genel bilgiler, İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Kataloğundan alınmış olup, tarafımızca tespit edilenler "italik" yazılmıştır. bk.: http://katalog.istanbul.edu.tr/client/tr_TR/default_tr/search/detailnonmodal/ent:$002f$002fSD_ILS$002f0$002fSD_ILS:799478/one?qu=03552&lm=YAZMA (E.T.: 10.06.2023).

Çemenzār-ı maḥabbet güşe güşe lālezār olsa

Son: *… mültekī üzerine hāşiye Şeyhü'l-islām 'Atā Efendi Hazretlerinün şerhidür*

Mecmuanın kimi sayfalarında (52a, 52b, 54a, 54b, 77a, 77b vd.) kopukluk, sayfanın kesilmesi ve yer yer şirazenin içinde kalmasından dolayı şiirlerin okunamayan bölümleri gibi noksanlıklar mevcuttur.

I.2. Mecmuanın Tertip ve İçerik Hususiyetleri

Mecmuada herhangi bir ketebe kaydına rastlanmaz. Fakat anlaşılan o ki; mecmua baştan sona XVI, XVII ve XVIII. yüzyıl olmak üzere üç ayrı yüzyılda tanzim ve tahrir edilmiştir. Mecmuanın çalışmamıza dâhil olan 44a-71a sayfaları arası XVII. yüzyılda yaşayan Sulhî Çelebi kaleminden çıkmadır. 72b'den itibaren ise başka bir mürettibin dokunuşuyla XVIII. yüzyılda mecmuanın sayfaları devam ettirilmiştir. Bahsi geçen bölümlerin Sulhî'ye ait olduğuna kesin gözle bakmamızdaki sebep ise içeriğindeki şiirlere düşülen "li-muharririhî, li-nâmıkıhî, li-müsevvidihî" gibi notlar, mecmuanın ekseriyetinin mezkûr şaire ait şiirlerden husule gelmesi ve çok fazla karalama ve düzeltmeler gibi karinelerle karşılamamızdır. Sıralanan bu özellikler mecmuanın mürettibinin tespiti hakkında bize kesin bilgi veren birtakım yol göstericilerdir.[4] Bu bakımdan incelediğimiz mecmuanın 71a sayfasına kadar olan kısma bakıldığında mecmua, XVII. yüzyılda yaşayan Sulhî adlı bir şairin mecmuasıdır. Bu konuda, Sulhî hakkında XVII. yüzyıl tezkirelerini incelerken, "Bu beyt mecmuasından intihab olındı" (Coşkun: 1985: 98), "Asâr-ı ilmiyyelerinden isimleri Sâlih Mehemmed olmagla Sulhî mahlası ile eş'âr-ı dürer-bârları vardur" (Ekinci, 2018: 815), "Mezbûrun envâr-ı rüşd ü necâbet-i nâsiyye-i âliyesinde lâmi' ve âsâr-ı nûr-ı hürşid-zâhir oldıgı meşhûrdur. Eş'arından birkaç beyt nümûnedür" (Abdülkadiroğlu, 1985: 269) nevinden kayıtlar, vardığımız kanıyı güçlendiren ve bu bilgiyi ispat eden niteliktedir. Mecmuamızın son kısmını (72b-88a) tertip eden mürettibe ait bir bilgiye ulaşılamasa da şiiri bulunan şairlerin en son XVIII. yüzyıldan seçilmesi, umumiyetle şarkılardan ve ilahilerden meydana gelmesi, bize en azından tarih ve mürettibin edebî zevki konusunda ipuçları sunmaktadır.

[4] Bu konuda bk.: Köksal, 2017.

Mecmuada tarafımıza ait olan 44a-88a sayfaları arasındaki her iki mürettibin de bir tertip gözettiği söylenemez. Genel anlamda mecmuada bir şiir düzeni tercih edilmemiş ve karışık şekillerde yazılmıştır. Yalnızca mecmuanın son bölümündeki mürettip, mecmuasının 80b-83b aralığındaki tertibinde ilahi ve şarkıları sırayla yazmaya özen göstermiştir.

Mecmuanın tertibindeki en önemli hususun; tek bir kalemden çıkmaması olduğunu söylemiştik. Mecmua baştan sona incelendiğinde gerek yazı stili, gerek düzen göz önünde bulundurulduğunda eserin kopuk olduğunu akla getirmektedir. Bu konuyu sayfalardaki fiziksel durumu da gözeterek inceleyelim.

Öncelikle eserin, XVI. yüzyılda yazıldığını düşündüğümüz çalışmamıza dâhil olmayan ilk bölümünde 2b'ye kadar olan kısım ta'lik hatla, sıralı bir biçimde yazılmıştır, bu bizim aklımıza mecmuanın başlarındaki sayfaların kopuk olduğu fikrini getirmiştir. Zira 3a'dan 21b'ye kadar kesintisiz bir şekilde Hayretî, Bâkî, Fuzûlî, Hayâlî gibi XVI. yüzyıldan seçilen, meşhur şairlerin bulunduğu bölüm gelir ki, bu kısım eğik biçimde ve üç sütun halinde ve yine ta'lik hatla kaleme alınmıştır.

Mecmuada Sulhî mahlası ilk olarak 22a'da "Nazîre-i Sulhî li-Hazreti Behâyî Sellemehumu'llâh" başlığıyla geçmektedir. Bu durum 22b'den itibaren devam eden Sulhî'nin şiirleriyle devam etmektedir. Burada hem 3a'dan itibaren süregelen yazı biçimi hem de düzeni değişmektedir. Üç sütun hâlinde yazılan şiirler bu bölümde dörtlü sütunlara evirilmiş, yazı tarzı değişmiş ve düzen de bozulmuştur. Hemen akabinde gelen 23a ve b'de mecmuanın birinci kısmı devam eder. 24a ve b'de Sulhî'nin şiirleri yine araya girer. Sulhî'nin adının geçtiği bölümlerde dikkatimizi çeken şey, sayfaların renklerinin farklılığıdır. Bu da bize mecmuanın hem ayrı zamanlarda hem de ayrı kimselerce ikmal edildiğini düşündürtmektedir. M. Fatih Köksal'ın bu konuda söyledikleri tespitlerimizi destekler niteliktedir:

> Farklı zamanlarda birbirine ilave edilmek suretiyle oluşturulduğundan farklı renk ve türlerde kâğıtların kullanıldığı mecmualar, yine aynı sebepten farklı renkte mürekkep ve yazı türlerinin bulundurduğu görülür. Kâğıt ve mürekkep farklılığının sebebi mecmuanın farklı zamanlarda yazılması olabileceği gibi birden çok derleyicisinin bulunması da olabilir (2017: 135).

25a-28b aralığına kadar yine mecmuanın XVI. yüzyıla ait kısmı yer alır. 29a ve b sayfalarının rengi değişmekle beraber Sulhî'nin şiirleri araya girmeye devam eder. 30a ve 32b aralığı mezkûr yüzyıla ait bölümdür. 33a ve 37b aralığı Sulhî ile devam eder. 38a'da sıralanan XVI. yüzyıla ait olduğunu düşündüğümüz mecmua 43b'de sonlanır. Mecmuanın bundan sonraki bölümü (44a-71a) tamamen Sulhî'ye aittir. 44a'ya kadar aralıklarla Sulhî'nin mahlasının bulunduğu 42 şiir yer almakta olup bu sayfalara serpiştirilen matla' ve ruba'ilerin de yine Sulhî'ye aidiyeti ihtimali yüksektir. Onları da dâhil ettiğimizde bu sayı 76'ya çıkar ki biz yalnızca Sulhî'nin adının yazdığı şiirleri dikkate almakta fayda görüyoruz. Bizim de tez çalışmamızı kapsayan 44a sayfasından sonraki bölümde ise istikrarlı bir biçimde Sulhî'ye, zaman zaman da XVII. yüzyıldan seçilen şairlerin birkaç parça şiirine rastlarız.

Mecmuaya sayfa numaraları sonradan verilmiş olup, görüntü olarak kopukluk olmamasına rağmen 78a ve 78b sayfaları mecmuaya yazılmamıştır. Çoğunluğu gazellerden müteşekkil olan mecmuanın sayfa sonlarındaki boşluklarını mürettip, ruba'i ile doldurmuştur. Mecmuanın 77a-83a aralığının şarkılarla ikmal edildiği, 83b sayfasından sonrasının ise mensur bölümden oluştuğu görülmektedir.

Mürettip, şiirlerin dizilişinde herhangi bir düzen gözetmemiş olsa da varaklar arasında peyderpey sıralanan şiirler de söz konusudur. Mesela; 53a-59a sayfaları arasında yalnızca gazel ile kasideler üçlü ve dörtlü sütunlar halinde yazılmıştır. Mürettip, mecmuadaki karışıklığı önleyebilmek adına ise bazı şiirlere takip çizgileri koymuştur. Söz gelimi; 64a sayfasında yer alan bir gazelde mürettip, üçüncü beyitten sonra sıralanan beyitleri sayfanın farklı bir köşesine yazmış, bunu da bir çizgi yordamıyla okuyucusuna işaret etmiştir.

Mecmuanın önemli bir tertip özelliği olan başlıklar; kırmızı mürekkeple nazım biçimleri, türleri ve şairleri belirtmek için yazılmış ve hemen tüm şiirlerde kullanılmıştır. Sulhî, Râsih'in gazeli (51b) ile Hevâyî'nin gazeli (63a) hariç, özellikle kendi şiirleri ve mecmua için seçilen şairlerin tümüne başlıkla nişan koymuştur. Mürettip koyduğu başlıklarda kimi şairlere ise (Âlî Efendi, Yahyâ Efendi, Feyzî Efendi) "Sellemehu'llâh" şeklinde ibarelerle esenlik ve dualarda bulunmuştur. Bu da araştırmamızda, Sulhî ve mecmuanın tertip edildiği dönem hakkında bize bilgi imkânı sunan önemli emarelerdendir. Nitekim "sellemehu'llâh" ifadesi "Allah esenlik versin" manasına karşılık gelen bir ibaredir ve şiirin mecmuaya geçirildiği dönemde şairin yaşadığına dair verilen çok önemli bir bilgidir.

Yine şiir mecmualarında sıkça karşılaşılan soy, aile, meslek, künye gibi bilgilerin tespit edilmesi meselesi, incelediğimiz eserde de asgari düzeyde mevcuttur. Yani, bazı şiirlerin başlıklarında varsa şairler meslekleriyle anılmıştır. Mesela; 56a'daki "Berāy-ı Ḳāḍī Asker Ebū Saʿīd Efendi" veya 62b'de yer alan "Kethüdā Muṣṭafā Efendi" başlıkları, kişileri birbirinden ayırmak için mürettibin kullanım tercihi olmuştur. Bu tür bilgiler mecmualarda şairi tespit etmek adına önemlidir.

Başlıklarda göze çarpan ve sıklıkla tekrarlanan hatalar da yok değildir. Söz gelimi; 50b'deki şiirin "kıt'a" olmasına rağmen başlığa "matla'" yazılması gibi bazı nazım biçimlerinin karıştırılıp yanlış başlıklarla adlandırılması bu hatalara örnek olarak sunulabilir. Yine yer yer kelimelerin yanlış yazıldığı da gözlemlenmiştir ki bunu da aşağıda göstereceğiz.

Gazellerin çoğunlukta olduğu mecmuada; ruba'i, kıta, müfred ve nazmlar için müstakil sayfalar ayrılmadığını, bu nazım biçimlerinin sayfa sonlarına ya da sayfalardaki boş bölümlere yazıldığını görmekteyiz. Aruzla yazılan şiirlerin yanı sıra mecmuanın ikinci bölümünde (74a-80a) hece vezniyle oluşturulan şiirler de göze çarpmaktadır. Burada aynı zamanda şarkı formunda da şiirler sıralanmıştır. Yazılan şiirlerde herhangi bir konu ayrımı gözetmeyen şair; aşk, sevgili, tasavvuf, rintlik, müstehcenlik ve hatta eğlendirici nitelik taşıyan birkaç şiir gibi muhtelif konularda mecmuasını derlemiştir. Bu bakımdan elimizdeki mecmua hem içerik hem de biçim yönleriyle çeşitlilik arz eder. Ek olarak mecmuada yer yer Arapça mensur bölümler ve Farsça şiirler de göze çarpar.

I.3. Mecmuanın İmla Hususiyetleri

Farsça yapılı tamlamalarda muzâf kelimenin sonu a ve e sesi veren (ه,ە) harfiyle bitiyorsa, kelimenin sonunda bulunan güzel he'nin üstüne hemze (ۂ) konması gerekir. Fakat umumiyetle harflerin noktalarını da yazım esnasında kullanmayan Sulhî, bu izafet hemzesini çoğunlukla kullanmamayı tercih etmiştir. Aynı şekilde kelimelerin orijinalinde bulunan hemze de çoğu kez gösterilmemiştir.

İzafet hemzesinin gösterilmediğine dair birkaç örnek:

Dīde-[i] şeb-i hicrān: (44a), Kaʿbe[-i] maḳṣūd: 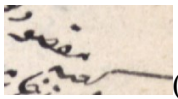 (49b), üftāde[-i] Leylī: 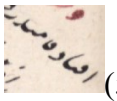 (50a), bende[-i] ḥalḳa: 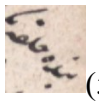 (57b), müjde[-i] vaṣlin: 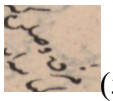 (59b), āzāde[-i] ʿaşḳuz: 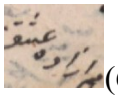 (64a), sāde[-i] ʿaşḳuz: 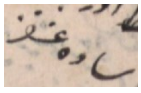 (64a)…

Sulhî mecmuada kimi sıra vezni etkileyecek birtakım hatalar da yapmıştır. Az olmakla birlikte hâl ve iyilik eklerini yazmayı ihmal etmiştir. Konuyla ilgili birkaç örnek:

derūn[ı]: 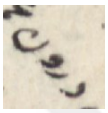 (46b), dādın[ı]: (54a), eylemiş[em]: (56a)…

İki kelime arasına gelerek karşıtlık, benzerlik, fark, ortaklık ilgileri kuran ve eş, zıt veya yakın anlamlı kelimeleri ayırmak için kullanılan Atıf vavının da yazılmadığı durumlar mevcuttur:

Āh [ü] enīnüm: 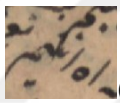 (47a), dil [ü] mevc: 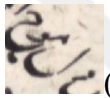 (49b), gülzār [ü] çemenzār: 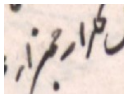 (52b), sāz [ü] şoḥbetle: 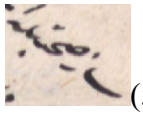 (54b)…

Mecmuada Sulhî, şiirler üzerinde sık sık düzeltmeler de yapmıştır. Karalamalar, beyte eklenen alternatif kelime ve mısralar gibi durumlar kayıtlıdır. Mısralara yapılan eklemelerin birkaç örneği aşağıda gösterilmiştir:

Elüŋ dāmān-ı vaşla irüşür yalvara yalvara: deger bir gün elüŋ dāmānuna yalvara yalvara

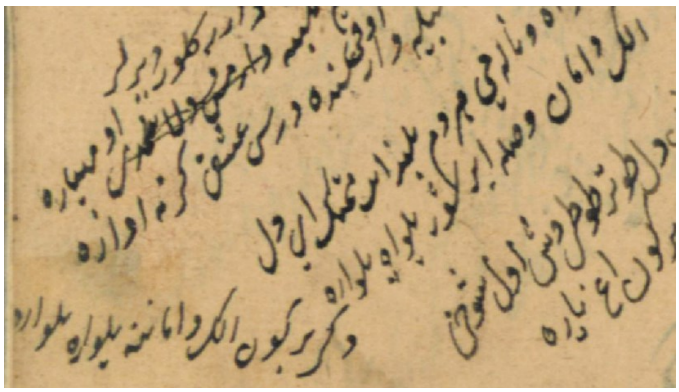

(47a), baḥr-i muḥit-i ʿaşḳı beyān

eyle ey gönül 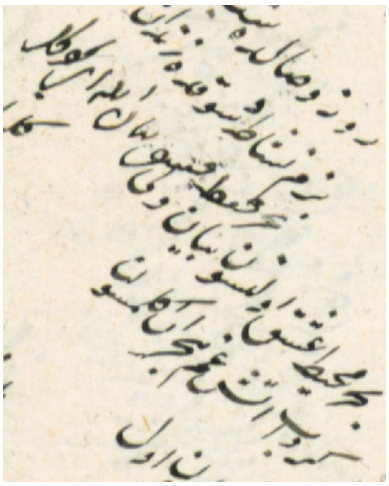 (49a), ezelī rāʾiżi: vaṣf-ı memdūḥ 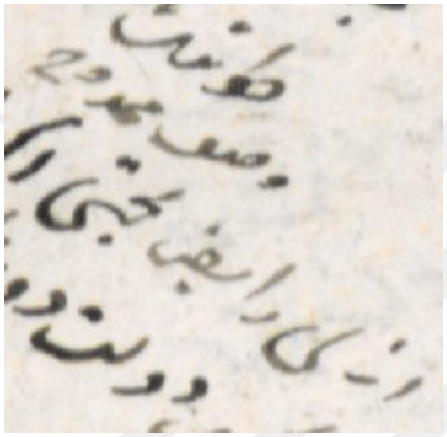 (62b)…

I.4. Mecmuadaki Nazım Şekilleri

Divan edebiyatında nazım şekli; şiirin hüviyetini belirtir, bununla beraber içerik üretir ve amacını düzenler. “Nazım şekilleri, içinde sözlerin belirli bir ritmik şemaya göre sıralandığı mısraları rastgele ve alelade bir yığın olmaktan çıkarıp konum ve simetrisi değişik tarzlarda düzenlenmiş kafiyeler etrafında toplayarak onları mısra sayısı değişmez beyit ve kıta gibi birtakım birimler içinde kümelendirmekten başka, bunlara bir diziliş sırası da getirerek hacimlerinin uzun ve kısa oluşları ile birlikte bir mimari görünüm verir” (Akün, 1994: 401).

İçerisinde 244 şiiri barındıran mecmuada, aşağıdaki tabloda yansıyan biçimde en fazla gazel nazım şekliyle yazılan şiirler görülmektedir. Tabloda bulunan nazım şekilleri dışında; kaside biçiminde yazılan 6 medhiye, birer ıydiye ve na’at, 2 matla, 2 müfred ve nazım şekli tespit edilemeyen 3 şiir olmak üzere toplam 7 muamma, koşma

biçiminde 4 ilahi, biri yarım kalan 3 nazire, nazm biçiminde yazılmış 1 lügaz ve şehrengiz türlerinde şiirler de kaydedilmiştir. Bu türler, bize mürettibin şiir zevkini yansıtması bakımından ipuçları sunmaktadır.

Mecmuadaki nazım şekillerinin tamamı aşağıdaki tabloyla, mecmuadaki şairlerin en sık kullandıkları nazım şekilleri ise grafikle gösterilmiştir:

Sıra	Nazım Şekli	Adet
1	Gazel	93
2	Matla’	30
3	Müfred	24
4	Şarkı	22
5	Ruba’i	17
6	Nazm	12
7	Kıt’a	10
8	Kaside	9
9	Murabba	5
10	Semai	4
11	Koşma	4
12	Mısra	2
13	Muhammes	1
14	Selis	1
15	Kalenderi	1
16	Müstezad	1

Tablo 1: Mecmuadaki Nazım Şekilleri

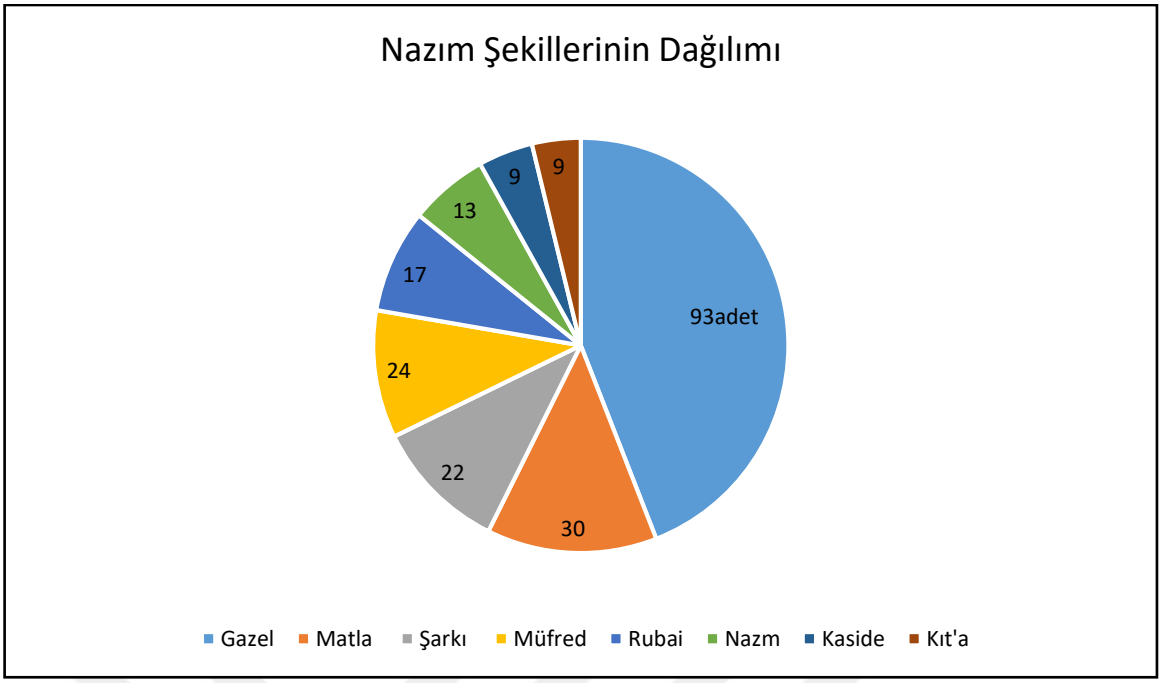

Şekil 1: Mecmuada En Çok Kullanılan Nazım Şekilleri

Gazelin, Sulhî'de de olmak üzere mecmuanın genelinde bu denli canlı ve yoğun seyretmesinin arka planında; bu nazım şeklinin, divan şiirinin her yüzyılda sevildiği, okunduğu ve şairlerde yazımının vazgeçilmez oluşuyla da alakalı olarak popüler olduğu gibi sebeplerin bulunduğu aşikârdır. Öyle ki Ömer Faruk Akün, gazel için "divan şiirinin kalbidir" ifadesini kullanır. Walter G. Andrews'un gazel için yaptığı tespit de dikkate şayandır: "Gazel, Osmanlı edebiyatının can damarıydı, asırlar boyu şairlerin alın teri döktükleri, yeteneklerini gösterdikleri temel bir türdü ve Türk kültürünün ezgisinde belli başlı seslerden biriydi" (2018: 17).

Sulhî'nin şiirlerini yazdığı XVII. yüzyıl göz önünde bulundurulduğunda; gazel yazımında hem biçim hem içerik bakımından değişimin yaşandığı, özellikle mahallî bir söyleyiş dikkati çeker. Gazelde beyit sayısının azaltılması ve genellikle 5 beyitten oluşması yüzyılın edebî temayüllerinden biridir. İncelediğimiz mecmuada da bu yeniliğe uyulup yazılan ve seçilen şiirlerin umumiyetle 5 beyitten oluştuğu görülmüştür. Esasen bu durumu yenilik olarak adlandırmaktansa XVI. yüzyılın akislerinin devamı olarak nitelendirmek daha doğru olacaktır. Zira XVI. asır şairlerinden Bâkî, Fuzûlî, Figânî, Hayretî, Hayâlî, Zâtî gibi şairlerin genellikle 5 beyitten oluşan gazeller yazdıkları bilinir. Öyle ki yapılan araştırmalarda XVI. yüzyıldaki gazellerin, %72 oranında 5 beyitten meydana geldiği tespit edilmiştir (Bilkan, 2015: 42).

XVIII. yüzyılda derlendiğini düşündüğümüz mecmuanın son bölümünün büyük bir bölümü şarkılara ayrılmıştır. Bunun arka planında da yine dönemin edebî zevkinin söz konusu olduğu söylenebilir. Zira "bu dönemde, önceki asra göre kaside ve mesnevi sahasında ciddi bir azalma görülmektedir. Buna karşılık, gazeller ve tarihler ile şarkı, tahmis, murabba, muhammes gibi musammatların sayısında artış olmuştur" (İsen-Horata, 2015: 177). Nitekim mecmuanın bu bölümündeki heceyle ve aruzla yazılan toplam şarkı sayısına baktığımızda bu bilgiyi doğrular nitelikte bir oranla karşılaşmaktayız. Mürettip dönemin önde gelen nazım şekillerinden birisine uymuş, öyle olmalı ki bunda kendi zevkiyle uyuşanları mecmuasına nakletmiştir.

Sulhî'nin memuriyet hayatı düşünüldüğünde kasidelerini, çağdaşı olduğu devlet erkânında bulunan kimselere yazmak üzere kaleme aldığı görülür. Yani kaside yazan şairlerin asıl gayelerinden olan, bir devlet büyüğünden talepte bulunma veya himaye görme arzuları gibi hususlar, Sulhî'yi bu nazım şekliyle Recep Paşa, Kazasker Ebu Said Efendi gibi kişiler adına kaside yazmaya itmiştir.

I.5. Mecmuadaki Aruz Kalıpları

Kökeninin Arap edebiyatına dayandığı aruz, şiirde ahengi ve müzikaliteyi oluşturan yegâne unsurdur. Şüphesiz ki, Arap edebiyatından alınan bir ahenk unsuru olarak aruzu, Türk şairlerimiz; milli libaslarla donatmış, tarihe en iyi şiirleri bırakmak adına birbirleriyle yarışmışlardır. Bundan başka, "aruz vezni ile yazılmış bir şi'rin, kendine mahsus olan o müstesna ahengi; ritmi, melodisi; aruz ilminin bu kapalı ve açık hecelere dair kaide ve hususiyetlerinden ileri gelmektedir. Bir dil; bu hususiyete uygun kelimeleri ne kadar çok sayıda ihtiva ediyorsa, o dil; o kadar ahenkli ve o derece zengindir" (Belviranlı, 1965: 114).

Divan şairinin ve şiirinin yüzyıllara mal olan altyapısının çoğu, aruz vezinlerine bağımlı gelişmiş, zamanla şairler arasında kalite kıstası oluşturacak cinsten bir araç görevini de üstlenmiştir. Bu yüzden bir şiirde aruz veznini ustaca kullanabilmek şairdeki sanatkârane yeterliliğinin ve yeteneğinin de bir göstergesidir. Nitekim "Tanpınar, Divan şairlerinin oldukça başarılı oldukları bu yönü belirtmek için; 'Eski şairlerin en büyük meziyetleri, şiirin dilden çıktığını, onun mucizeli bir imkânı olduğunu bilmeleri,

heyecanlarını sözün manası değil, mısraın sesine ve mısraa sıkıştırdıkları o harikulâde harekete emanet etmekteydi' ifadelerini kullanır" (Savran, 2007: 222). Bu bakımdan mecmuamızın eksenine yayılan çoğu şiirin sahibi olan Sulhî'nin, hangi vezin kalıplarını ne sıklıkla kullandığını öğrenmek, yine mecmuasına tercih ettiği şairlerdeki vezin seçimlerinin bir dökümünü çıkarmak, çalışmamız için fayda sağlayacaktır. Buradan çıkarımla Sulhî'nin yaşadığı yüzyıldaki vezin tercihleri ve mecmuanın son kısmında yer alan mürettibin tercihleri hakkında da bir malumat elde edebileceğiz. Mecmuanın tamamına[5] yayılan muhtelif aruz kalıpları ve en çok hangi aruz kalıplarının tercih edildiği aşağıdaki tabloda adetleriyle beraber verilmiştir:

Sıra	Aruz Kalıbı	Adet
1	fâ'ilâtün/ fâ'ilâtün/ fâ'ilâtün/ fâ'ilün	36
2	fe'ilâtün/ fe'ilâtün/ fe'ilâtün/ fe'ilün	34
3	mef'ûlü/ fâ'ilâtü/ mefâ'îlü/ fâ'ilün	28
4	mefâ'ilün/ fe'ilâtün/ mefâ'ilün/ fe'ilün	22
5	mef'ûlü/ mefâ'îlü/ mefâ'îlü/ fa'ûlün	22
6	mefâ'îlün/ mefâ'îlün/ mefâ'îlün/ mefâ'îlün	22
7	mefâʿîlün/ mefâʿîlün/ faʿûlün	11
8	fe'ilâtün/ fe'ilâtün/ fe'ilâtün/ fe'ilâtün	9
9	mef'ûlü/ mefâ'ilü/ mefâ'ilün/ fâ'	7
10	mef'ûlü/ mefâ'ilün/ mefâ'îlü/ fa'ûl	7
11	fe'ilâtün/ fe'ilâtün/ fe'ilün	5
12	mef'ûlü/ mefâ'ilü/ mefâ'îlü/ fa'ûl	5
13	fâ'ilâtün/ fâ'ilâtün/ fâ'ilâtün/ fâ'ilâtün	5
14	mef'ûlü/ mefâ'îlün/ mef'ûlü/ fa'ûl	4
15	mef'ûlü/ mefâ'ilün/ mefâ'îlün/ fâ'	4
16	mefʿûlü/ fâʿilâtün/ mefʿûlü/ fâʿilâtün	3
17	mef'ûlü/ mefâ'îlün/ mef'ûlün/ fâ'	3
18	mef'ûlü/ mefâ'îlün/ mef'ûlü/ mefâʿîlün	3

[5] Bu analize, çalışmamıza ait olan 44a-88a sayfaları arasındaki aruz kalıplarının tamamı dâhil edilmiştir.

19	mefâ’ilün/ mefâ’ilün/ mefâ’ilün/ mefâ’ilün	3
20	müstef’ilün/ müstef’ilün/ müstef’ilün/müstef’ilün	2
22	müfteʿilün/ mefâʿilün/ müfteʿilün/ mefâʿilün	2
22	müfte’ilün/ fâ’ilün/ müfte’ilün/ fâ’ilün	2
23	fa’ûlün/ fa’ûlün/ fa’ûlün/ fa’ûl	2
24	fâ’ilâtün/ fe’ilâtün/ fa’ûl	2
25	mef’ûlü/ mefâ’ilün/ fe’ûlün	1
26	mef’ûlü/ mefâ’îlü/ mefâ’îlü/ fa’ûlün	1
27	mef’ûlün/ mef’ûlü/ mefâ’îlün/ fâ’	1
28	mef’ûlü/ mefâ’îlü/ mefâ’îlün/ fâ’	1
29	mef’ûlü/ mefâ’îlün/ mefâ’îlün/ fâ’	1
30	mef’ûlün/ fâ’ilün/ mefâ’îlü/ fa’ûl	1
31	mef’ûlü/ mefâ’îlü/ mefâ’îlün/ fâ’	1
32	fa’ûlün/ fa’ûlün/ fa’ûlün/ fa’ûlün	1
33	fâ’ilâtün/ fe’ilâtün/ fa’lun	1
34	mef’ûlü/ mefâ’ilün/ mefâ’ilün/ fâ’	1
35	mefâ’îlün/ mefâ’îlün/ mefâ’îlün/ fa’ûlün	1

Tablo 2: Mecmuadaki Aruz Kalıpları

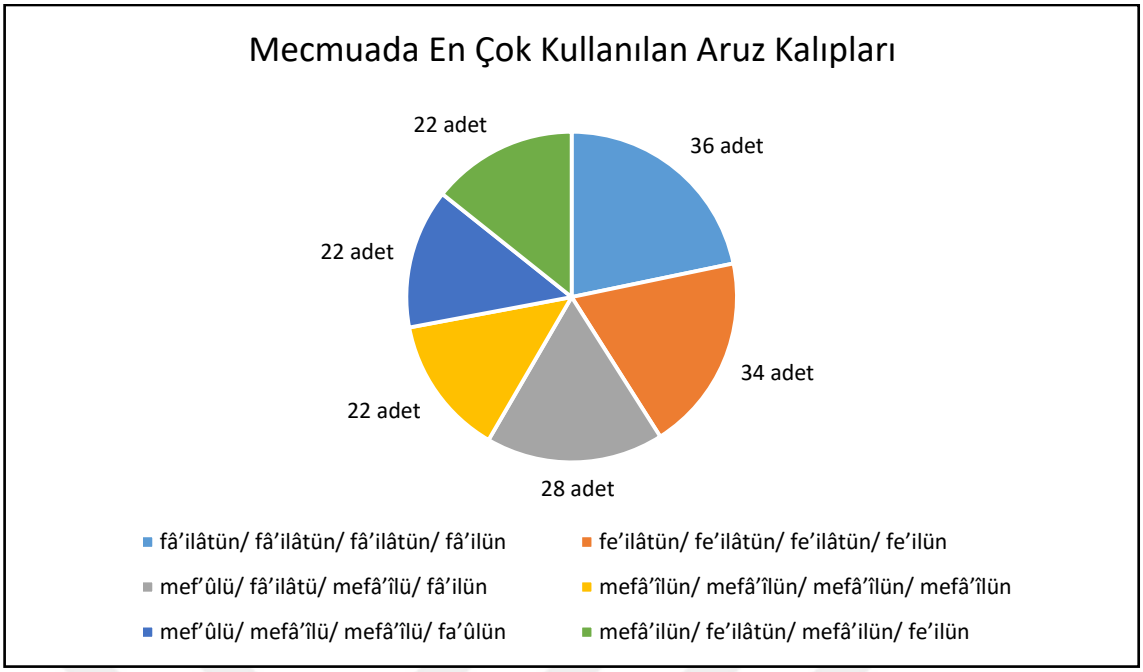

Şekil 2: Mecmuada En Çok Kullanılan Aruz Kalıpları

Mecmuadaki şiirlerde 35 farklı aruz vezni kullanılmış, 5 şiirde ise vezin tespit edilememiştir. Bu denli farklı aruz kalıplarının şiirlerde kullanılması, mecmua için ahenk zenginliği oluşturmuştur. Sulhî'nin bu bilgiler doğrultusunda çoğunlukla şiirlerinde; fâ'ilâtün/ fâ'ilâtün/ fâ'ilâtün/ fâ'ilün, fe'ilâtün/ fe'ilâtün/ fe'ilâtün/ fe'ilün, mef'ûlü/ fâ'ilâtü/ mefâ'îlü/ fâ'ilün kalıplarını kullandığı görülmüş, mecmuanın ikinci bölümündeki mürettibin de yine umumiyetle yukarıda sayılan vezinleri ve sıklıkla hece vezninin kullanıldığı şiirleri tercih ettiği tespit edilmiştir. XVII. yüzyılda yaşamış bir şair olan Sulhî'nin, diğer yüzyıllarda da popülerliğini koruduğu remel bahrine rağbet etmesi, şaşılacak bir durum da olmasa gerek. Zira "Remel, Arapça'da 'koşma, hızlı yürüme' anlamına gelmektedir [ve] bu bahir içinde bulunan 'Fa'ilatün fa'ilatün fa'ilatün fa'ilün' kalıbı hem ahengi, hem de kullanılış yönüyle bütün nazım şekillerinde kolayca uygulanabilmiştir. Bu yönüyle her devirde Türk şairleri tarafından çok rağbet gören mezkûr kalıp" (Savran, 2007: 227) hem XVII. yüzyılda bir mecmua derleyicisi ve kendi şiirlerinin yazarı olan Sulhî tarafından hem de XVIII. yüzyılda yazıldığı çok muhtemel olan mürettip tarafından tercih edilmiştir. Ayrıca, XVIII. yüzyıla ait olan mecmuadaki mürettibin, şiir seçimlerinde etkisini iyice gösteren mahallî üslubun bir tezahürü olarak hece vezni de yoğunlukla karşımıza çıkar.

I.6. Mecmuanın Yazıldığı Döneme Dair Bilgiler ve Değerlendirme

Şüphesiz şiir, insanlık boyunca oluşagelen ve bu suretle devam edecek olan bir tür sanatkârane merak ve zevktir. Türk edebiyatının geniş perspektifte daima önceliği olan bu zevk anlayışı, beraberinde edebiyat mümessillerine kalemlerini, dönemin edebî yapısına ve zevkine uygun oynatacakları, eserlerini duyurmak/ölümsüzleştirmek adına da sonu gelmez bir alan yaratmıştır. İşte bu alan içerisinde olan mecmualar, tam da bu kıstaslara cevap veren, bir zamanlar mürettiplerin elinden çıkma eserlerdir. Her mecmua takdir edilir ki, şairin şahsi ve edebî temayüllerine karşılık gelen, bununla birlikte yaşadığı dönemin de tesiri ile harmanlanıp ortaya çıkan bir edebî üründür. Bu bakımdan ele geçen bir mecmuayı tespit edilen dönemi dışında düşünmek ve yüzyılların esere yansıyan akislerini göz ardı etmek imkânsız hale gelmektedir. Mecmualar, içinde barındırdıkları isimler vasıtasıyla aynı zamanda bizleri dönemin süregelen beğenisine ve mecmuada yer alan şairlerin popülerliğine de ulaştırır. Bu bakımdan mecmuanın oluşturulduğu yüzyılı genel hatlarıyla ele almak, mecmuayı ve mürettibin eserini neşrederken neleri gözettiğini tetkikte kuşkusuz yardımcı olacaktır.

Tarihçilerin, siyasî, sosyal ve ekonomik açıdan Osmanlı'nın yaşadığı istikrarsızlık sebebiyle; "duraklama", "çözülme" devri olarak adlandırdıkları bu dönemde, ülkenin siyasi gidişatının aksine edebiyat; ters yönde, olumlu bir gelişme sergilemiştir. Edebiyatla uğraşan sanatkârların yeni edebî arayışları, o döneme kadar klasik üslupta süren divan şiiri katmanına da yeni bir soluk getirmiştir. Bu soluk, klasik üslubun yanında; Hikemî üslup, Mahallî üslup ve Sebk-i Hindî olmak üzere yeni kollara ayrılır. "16. yüzyılda Bâkî ile en olgun örneklerini veren klasik üslupta, aşk ve tabiat temalarına bağlı olarak Türkçe ifadelerin, atasözü ve deyimlerin çok kullanıldığı, redif kullanımına bağlı olarak ahenk ögelerinin ön planda olduğu söylenebilir." (Mermer ve Keskin, 2019: 3). Bu dönüşen klasik üslup biçimi, gerçekten de Sulhî'nin mecmuasında rastladığımız bir tarz olup, dönemin getirisi olarak da bir yandan şairin kalemine yansımıştır. Hikemî üslupta felsefî ve tasavvufî bir tür didaktik düşünce sistemi varken, mahallî üslupta gayet tabii, yerli unsurların çevrelediği bir şiir tarzı benimsenmiştir. Sebk-i Hindî ise şairlerin muhayyilelerinin süzgecinden geçen ince, daha önce rastlanılmayan özgün mazmunlar, şiirlerini kapsayan bir hayal dünyası ve detaylarla

bezeli bir anlatım tarzını içermektedir. Fakat Sulhî dönemin klasik üslubunu benimsemiş olup, şiirlerini de bu yönde şekillendirmiştir.

Bundan başka XVII. yüzyılın sosyal yaşantısına etkisi dokunacak düzeyde bir hareket bulunur ki; Kadızadeliler muhalefetidir. Kadızadeliler: Osmanlı toplumunda yüzyıllarca hoşgörüyle karşılanan ve ulema arasında geniş bir kesim tarafından kabul gören tasavvuf düşüncesine, sosyal ve kültürel hayata yaptıkları katı müdahalelerle karşı çıkmışlar, tepki göstermişlerdir. Özellikle Mevlevi ve Halvetileri hedef alan bu hareket, zamanla bütün tasavvufî hayatı ve geleneksel müslümanlığı karşısına almıştır (Bilkan, 2015: 25). Şiiri aynı zamanda bir keyif aracı, zevk unsuru olarak gören dönemin şairleri, mezkûr harekete tepkisini; şiirlerindeki rahat rindane tavırları sergilemeyi sürdürmekle vermiştir. Zira dönemin önde gelen şairi yanında Şeyhülislamı da olan Behâyî'nin meyhaneyi, içkiyi ve meclisi öven tutumu, Kadızadeliler'in tasvip etmediği bir durumdu. Aynı serbest tavrı Şeyhülislam Yahya Efendi'de de yakalamaktayız. Öyle görünüyor ki dönemin şairi olan Sulhî'yi de bu katı düşünce yapısı etkisi altına alamamış; dar görüşlü, şiirde hayatı dışarıda bırakacak cinsten kapalılık, rindanelik ve aşktan uzak bir anlatımın hüküm sürdüğü düşünce yapısıyla şiirlerini kaleme almaya zorlamamıştır. Çünkü Sulhî'nin şiirlerinde çoğunlukla âşık, zaman zaman kalender ve rind kişiliğiyle karşımıza çıkar. Mecmuadan Sulhî'nin tavrına bu minvalde bir örnek:

Sāġar gibi ṣanmaŋ bizi kim ḫandānuz

Biz şīşe-i meyyāl ter-zebān giryānuz

Efrūḫte-i şemʿ-i bezm-i derd ü miḥenüz

Her şeb be-seḥer anuŋ-çün sūzānuz (62)

Mecmuanın son bölümüne ait kısmın XVIII. yüzyıla ait olduğunu daha önce söylemiştik. Genel çerçevede bu dönemde Osmanlı, toprak ve güç bakımından hâlâ dünyanın bir numaralı devleti olsa da eski kuvvetinden gittikçe uzaklaşmış, yenilgilerle toprak bütünlüğü iyiden iyiye bozulmaya başlamıştır. Dirayetli padişah ve devlet adamlarının azlığı, devlet idaresini sağlayan sistemin yozlaşması, liyakatsiz kişilerin devlet idaresinde söz sahibi olması, ordunun yorgun ve perişan hali vb. daha birçok sebepten dolayı beklenen düzelme Osmanlı'da sağlanamadığı gibi kazanılan küçük

başarılar ve Lale Devri ile gelen kısa süreli barış ve huzur da yüzyıl içinde bir rüya gibi kalır (Topak, 2020: 43).

Bütün bu olumsuzluklara rağmen tıpkı bir önceki yüzyılda olduğu gibi bu yüzyılda da edebiyat alanında herhangi bir yıkılma olmamış, hatta dönem içinde Şeyh Gâlib, Nedîm gibi güçlü şairler yetişmiştir. Lale Devri'nin eğlence kültürü şiire de yansımıştı. Nitekim bu dönemde özellikle şarkı türüne olan ilgi yoğundur. Bu yüzyılın karakteristiktik vasfı, en ziyade biraz halka iniştir ve bu da yerli unsurların şiire girmesiyle denk gider. Devrin en belli başlı şairleri, şarkılar yazar ki bu; halka iniş, biraz yayılış, biraz da halkla birleşmedir; dil ne olursa olsun, halkın diline düşmedir (Gölpınarlı, 1955: 5). Bu bakımdan mecmuanın ikinci bölümündeki şarkıların yoğunluk durumu, dönemin edebî zevki ve temayülü ile paralel gider.

Divanlarda geçen lale isimleri ile musikî makam ve usullerini anlatan manzumelerin fazlalığı dikkat çekiciydi. Yine bu yüzyılda, çeşme, kasır, Sa'dâbâd Kompleksi gibi mimari eserlerin yapımlarına tarih düşürülmüştür. Bundan başka nazîrecilik alanında da artış dikkat çekicidir. Aşk, rintlik, tasavvuf gibi konuların işlenmesine devam edilmekle beraber, sosyal hayattaki değişimin bir göstergesi olarak muhtevada; yaşanan kentlere dair şehir panoramaları, Ramazan ve bayramlar, sünnet ve düğün şenlikleri, devrin giyim-kuşan modasından kesitler gibi konuların anıldığı gözlemlenir (Öztekin, 2006: 64). Bu hususlardan bilhassa şarkı türüne, mecmuanın ikinci bölümünde fazlaca rağbet edilmiştir. Mürettip, XVIII. yüzyılın sosyal çevresindeki değişikliklerle beraber edebî çerçevede gidilen yeni atılımları da takiptedir. Zira mecmuaya geçirdiği şiirlerden çoğu şarkı olmakla birlikte, XVIII. yüzyıldaki ileri gelen şairlere aittir ve aşk ile tasavvuf konuları ağırlıktadır. Bir önceki yüzyılda temelleri atılmış hikemi üslubun, bu yüzyılda daha çok ön planda olmasının sebebi için elbette dönemin aksaklıkları ve toplum üzerindeki moral bozan psikolojisinin olduğu söylenebilir. "Bu üslubun kuşkusuz en önemli temsilcileri ise Râşid, Seyyid Vehbî, Hâzık ve Koca Râgıp Paşa'dır. Özellikle Râgıp Paşa; güçlü, pürüzsüz ve akıcı söyleyişiyle, veciz ifadeleriyle yapmacıklığa ve kuru taklide düşmeden özgün olmayı başarabilmiştir" (Topak, 2020: 53). Nitekim mecmuanın son bölümünde mürettip, Râgıp Paşa'nın hikemi üslupla oluşturduğu şiirlerine de yer vermiştir.

I.7. Mecmuada Yer Alan Şairler

Bilindiği üzere tezkireler, asırlar boyunca Klasik edebiyat tarihine kaynaklık etmiş ve hâlâ da etmektedir. Tezkirelerin şahısların biyografi bilgisine ulaşmada önemi yadsınamaz boyutta olsa da bunların yanı sıra mecmualar da içerdikleri bilgilerle bu görevi yer yer üstlenebilen müstakil eserlerdir. Nitekim mecmualar, içerisinde barındırdığı şiir, şairin kimliği, dönemin zevki ve durumu, şairin mesleği, aile ve soyu gibi kimi bilgiler sayesinde araştırmacılara, belki de tarihteki bir eksiği kapatmada ya da yenisini keşfetmede fayda sağlayacaktır. Bu bakımdan mecmualar; edebiyat, tarih, sosyoloji, felsefe, ilahiyat, coğrafya ve tıpa dahi hizmet eden amaçları dışında kişilerin şahsi bilgilerine ulaşmamıza da yarar. Yaşar Aydemir, bu konudaki görüşlerini "mecmualarda biyografi" başlığıyla şu şekilde sıralamıştır:

1. Şairin bizzat hayatı hakkında verilen veya aktarılan bilgiler,
2. Daha önce tezkirelerde adına rastlanmadığı hâlde ilk defa mecmualarda ismi geçen şair ya da yazarlar,
3. Başka kaynaklarda bulamadığımız yeni türler, eserler, şiirler,
4. Şairlerin birbirleriyle olan özel ilişkilerine dair bilgi ve belgeler,
5. Nazirelerle şairler arasında kurulan ilişkiler ve şairin edebi kişiliğinin oluşumuna ait ipuçları (2011: 89)

Biz de bu bilgilerin verdiği imkân dâhilinde mecmuamızda yer alan şairleri kısaca tanıtacağız ve mecmuanın çerçevesine uygun şairler hakkında birtakım değerlendirmeler yapmaya gayret edeceğiz. Şairler hakkındaki geniş bilgilere birçok kaynaktan ve çalışmalardan ulaşabileceğimiz için burada yalnızca şairin kimliğini ispat ve tespit maksadıyla öz bilgileri sıralamakla kifayet ettik.

Ekserisini (131 şiir) Sulhî'nin şiirlerinin oluşturduğu mecmuada; tespit edebildiğimiz ölçüde mahlası söylenen 28 şairin toplam 48 şiiri yer almaktadır. 71 şiirin ise şairi belli değildir. Mecmuada bulunan toplam şiir sayısı ise 244'tür. Araştırmalar sonucunda şairler hakkında ulaştığımız/ulaşamadığımız bilgiler çalışmamızda tasnif edilmiştir. Mahlasları belli olmasına rağmen karşılaştırdığımız divanlarda o mahlasa ait şiirin olmayışı ya da mahlası geçen şairin herhangi yazılı bir kitabının elimize ulaşmayışı gibi nedenlerden dolayı kimi şairler hakkındaki bilgilerimiz sınırlıdır.

Mecmuadaki mürettipler tarafından belirlenen şair tercihlerinin tümü sırasıyla aşağıda yer alan tablodaki gibidir:

Sıra	Şair	Şiir Sayısı	Şiirin Nazım Şekli/Türü	Şiirin Bulunduğu Sayfa
1	Âlî Efendi	2	Gazel, nazım şekli tespit edilemeyen muamma	63a, 70b
2	Cemâlî	1	Gazel	74a
3	Cevrî	4	Gazel	70a
4	Ebussuûd Efendi	1	Mısra’	62b
5	Emrî	1	Matla’ şeklinde muamma	70b
6	Eşrefoğlu Rûmî	3	Gazel, koşma şeklinde ilâhi	75a, 77a
7	Fevrî	1	Gazel	64b
8	Feyzî Efendi	1 (n.)	Matla’	63a
9	Hâfız	1	Müfred (Farsça)	62b
10	Hevâyî	1	Gazel	63a
11	Hüdâyî	1	Mısra’	67b
12	Kemalpaşa-zâde	1	Matla’	69b
13	Medhî	11	Gazel	58a, 58b, 59a
14	Mehdî	1	Nazım şekli tespit edilemeyen uamma	70b
15	Meşâmî	1 (z.ş.)	Gazel	51b
16	Nâbî	2	Gazel, müfred	73a, 81a
17	Nebâtî	1	Gazel	69b

18	Necîb	1 (n.)	Gazel	77a
19	Niyâzî Mısrî	1	Gazel	51a
20	Râgıb Paşa	1	Gazel	73b
21	Râsih	1 (n.)	Gazel	51b
22	Sa'dî	1	Nazm	47b
23	Sâlim	1	Gazel	72b
24	Sezâyî	1	Gazel	77b
25	Sulhî Çelebi	131	Gazel, ruba'i, müfred, nazm, matla', kıt'a, kaside	44a, 44b, 45a, 45b, 46a, 46b, 47a, 47b, 48a, 48b, 49a, 49b, 50a, 50b, 52a, 52b, 53a, 53b, 54a, 54b, 55a, 55b, 56a, 56b, 58b, 59b, 62b, 63b, 64a, 64b, 66a, 67a, 67b
26	Sûzî	1	Gazel	50b
27	Tab'î	3	Gazel	70b
28	Tırsî	1	Gazel	76b
29	Dervîş Yûnus	3	Koşma şeklinde ilâhi	74a, 74b, 75b
30	?	71	Nazm, müfred, kıt'a, nazm şeklinde lügaz,	52b, 61a, 63b, 64b, 65a, 66b,

			gazel, matla, müfred şeklinde muamma, muhammes, kalenderî, semâi, kaside, şarkı	68b, 69a, 69b, 70a, 70b, 71a, 73a, 73b, 76a, 77a, 77b, 79a, 79b, 80a, 80b, 81a, 81b, 82a, 82b, 83a

Tablo 3: Mecmuada Bulunan Şairler ve Şiirleri

Yukarıda mecmuanın tümündeki (44a-88a) şairlerin şiir dağılımı tablo yardımıyla tasnif edilmiş olup yine bu dağılım, aşağıdaki grafikle gösterilmiştir:

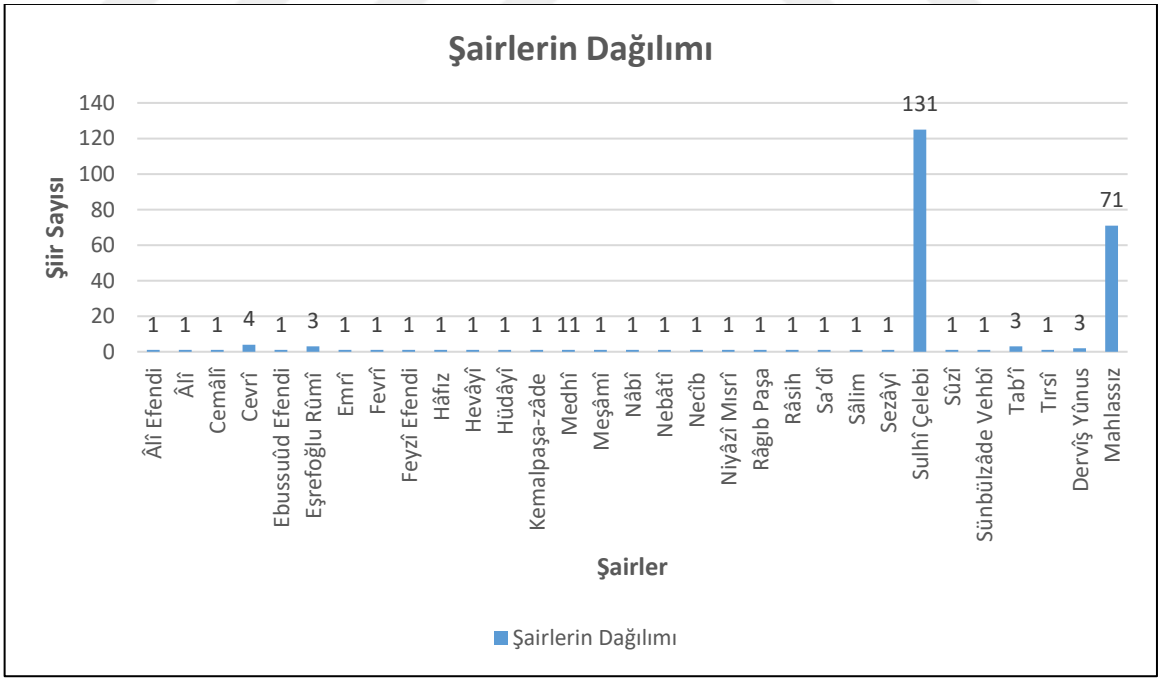

Şekil 3: Mecmuada Bulunan Şairlerin Dağılımı

Mecmuadaki şairlerin tamamını bir tablo vasıtasıyla görselleştirmek uygun olacaktır. Mecmuanın iki bölümü için de seçilen şairlerin yaşadıkları yüzyıllar aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Sıra	Şair	Yaşadığı yüzyıl
1	Âlî Efendi	XVI
2	Cemâlî	XVIII
3	Cevrî	XVII
4	Ebussuûd Efendi	XVI
5	Emrî	XVI
6	Eşrefoğlu Rûmî	XV
7	Fevrî	?
8	Feyzî Efendi	?
9	Hâfız	XIV
10	Hevâyî	?
11	Hüdâyî	?
12	Kemalpaşa-zâde	XVI
13	Medhî	?
14	Mehdî	?
15	Meşâmî	XVI
16	Nâbî	XVII
17	Nebâtî	?
18	Necîb	?
19	Niyâzî Mısrî	XVII
20	Râgıb Paşa	XVIII
21	Râsih	?
22	Sa'dî	?
23	Sâlim	XVIII
24	Sezâyî	XVIII
25	Sulhî Çelebi	XVII
26	Sûzî	?
27	Tab'î	?

28	Tırsî	?
29	Dervîş Yûnus	XIV

Tablo 4: Mecmuadaki Şairlerin Yaşadıkları Yüzyıllar

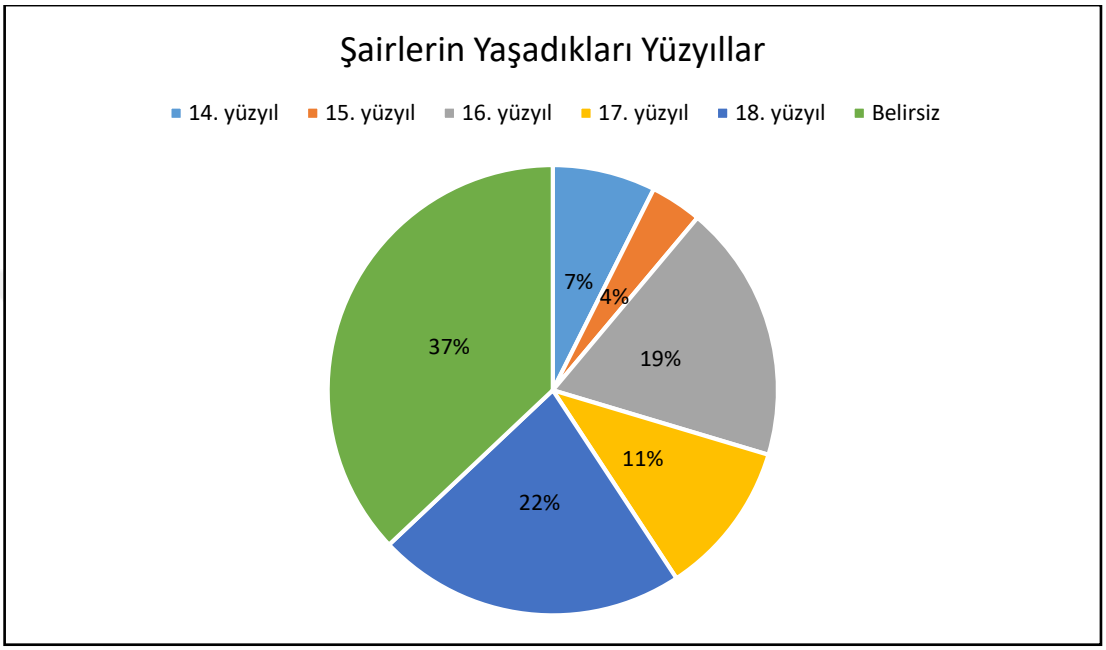

Şekil 4: Mecmuada Bulunan Şairlerin Yüzyıllara Göre Dağılımı

1.7.1. Mecmuadaki Şairlerin Biyografileri

Bu bölümde, mecmuada şiiri bulunan şairler tanıtılırken ayrıntılı bilgi için TEİS (Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü) ve TDV İslâm Ansiklopesi'ndeki biyografilere atıf yapılmış, tarafımızdan yazılan maddelerde ise şairin doğrudan mecmuada yer alışına dair kimi açıklamalar yapmakla yetinilmiştir.

Âlî Efendi (d. 948/1541 - öl. 1008/1600)[6]

"Sellemehu'llâh" başlığıyla "girme misin" redifli bir gazeli ve emin olmamakla birlikte bir muamması olmak üzere 2 şiiri mecmuaya alınan Gelibolulu Âlî ile Sulhî

[6] Şairle ilgili geniş bilgi için bk.: https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/ali-cesmi-gelibolulu-mustafa (E.T.:12.04.2023).

başlıktan öyle anlaşılıyor ki aynı dönemde yaşamış iki şairdir. Mecmuada yer alan bu muammaya, Gelibolulu Âlî Divan'ı taranmış fakat ulaşılamamıştır. Mecmuanın yazıldığı döneme ve Sulhî'ye dair önemli bilgileri barındıran gazel, Gelibolulu Âlî Divanı'nda da tespit edilmiştir. Âlî, Osmanlı coğrafyasının en çok şair yetiştiren şehirlerinden biri olan Gelibolu'da doğdu. Çok küçük yaşlarda eğitime başlayan şair zamanla bürokrasi yolunda sağlam adımlar atmaya başladı. Ne var ki devlette çözülmenin hissedilmeye başladığı bu dönemlerde, devletin çeşitli kademelerinde edindiği görevlerde tayin ve aziller başlamıştı. Ailesinden süregelen zenginliğin nasibini almış ve bu duruma kadar rahat yaşam sürmüş olan Âlî için artık zaman zaman sefalet denebilecek bir geçim darlığı meydana gelmiştir. Yetenekli ve hırslı bir adam olan Âlî'nin üzerinde bu haksız tayin ve aziller olumsuz etki yarattığından, bu müteessir ve serzenişkâr halini şiirlerine de yansıtmaya başlamıştır. Çok sayıda ve farklı türlerde eserler kaleme almıştır (Aksoyak, 2013).

Cemâlî (d. ?/? - öl. 1164/1750-51)[7]

Mecmuanın son bölümünde Cemâlî'ye ait 1 gazel vardır. Mürettip tarafından dikkatsizce kaydedilen bu şiirde divandan çok farklı olarak, önceki beytin ikinci mısraıyla akabinde gelen beytin birinci mısraları birleştirilerek tek bir beyit halinde yazılmıştır. Hâl böyle olunca gözden kaçırılan bir beyit de olmuştur.

Asıl adı Mehmed Cemâleddin'dir ve kaynaklarda "seyyid" olduğu bilgisi vardır. Halvetiyye-Uşşâkiyye tarikatının Cemâliyye şubesinin kurucusu ve mutasavvıf-şair. Cemâleddin Uşşâki o dönemlerde İstanbul'da zayıflamaya yüz tutan Uşşâkiyye'yi yeniden canlandırmıştır. Şiir dili akıcı ve canlı, eserlerine seçtiği konular itibariyle de üslubu tasavvufî olan Cemâlî'nin bilinen tek eseri divanıdır. Divanı üzerine iki yüksek lisans (Ergin 1995, Üçüncü 1998) çalışması yapılmıştır (Kesik, 2014).

[7] https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/cemali-seyh-seyyid-mehmed-cemaleddin (E.T.: 12.04.2023).

Cevrî (d. 1005/1595? – öl. 1065/1654)[8]

Medhî'den sonra mecmuada 4 gazeliyle mahlası en çok zikredilen Cevrî'nin asıl adı İbrâhim'dir. Mevlevi olan şairin kaynaklarda iyi bir tahsile sahip olduğuna dair malumat bulunur. Aynı zamanda çok iyi bir hattat olduğu da hatta kimi kaynaklarda sadece hattatlık yaptığı da yine bilgiler arasındadır. Cevrî'ye ait zengin bir külliyattan söz edebiliriz. Bunlar arasında divanı da bulunur. Şairin divanı; dönemin devlet erkânını, sosyal hayatını, mimarisini, edebî ve ilmî yaşayışını yansıtması bakımından dikkate değer şiirler ihtiva eder (Atik, 2013).

Mecmuada Sulhî tarafından en çok ismi anılan ikinci şair Cevrî'dir. Sulhî'nin şairi hangi sebeplerle mecmuaya kaydettiği kesin olmamakla birlikte bu konu fikir yürütmek için de müsaittir. Mesela öncelikle, klasik üslubu benimsemiş ve bu yolda şiirler yazmış olan Sulhî'nin, bu akımın bir başka takipçisi olan Cevrî'yi okuyup beğenmesi gayet tabiidir ve şiirlerini bundan dolayı mecmuaya kaydetmiştir yorumu yapılabilir. Cevrî'ye ait mezkûr şiirler, Sulhî'nin kendisinin de fazlaca işlediği aşk, sevgili temalı olup bir tanesi de şairin kendi sözünü övdüğü fahriye niteliğinde bir gazeldir.

Ebussuûd Efendi (d. 896/1490-öl. 982/1574)[9]

Mecmuada "Ketebehū'l-faḳīr Ebū's-Suʿūd" başlığıyla sadece 1 mısra'ı yer alır. Mısra'ındaki nasihat verici tavır onun olduğunu doğrular niteliktedir. XVI. yüzyılın meşhûr âlim ve hukukçusudur ve asıl adı Muhammed'dir. Köklü ve âlimler yetiştiren bir aileye mensup olan Ebussuûd Efendi; II. Selim, III. Murad, III. Mehmed'in döneminde yetişen ilim adamlarının çoğu onun talebesidir. Tefsir ve fıkıhta Osmanlı bilginlerinin en büyüğü olan Ebussuûd'un tefsir, hukuk ve edebiyat alanlarında Arapça ve Türkçe birçok eseri mevcuttur (Ünal, 2014).

[8] Şair hakkında daha geniş bilgi için bk.: https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/cevri-ibrahim-celebi (E.T.:12.04.2023)
[9] Şairle ilgili geniş bilgi için bk.: https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/ebusuud-efendi-hace-celebi (E.T.: 10.04.2023).

Emrî (d. ?/? - öl. 983/1575)[10]

Mecmuamızda bulunan Emrî mahlası yalnızca 1 şiirle anılır, o da muammadır. Emrî'nin öncelikle divanı taranmış fakat elimizdeki mecmuaya kayıtlı olan muammaya rastlanmamıştır. Muammanın ona ait olması ise bu nazım türünü yazan şairlerin başında yer alan biri olarak muhtemeldir. İnziva içinde ve kendi hâlinde yaşayan Emrî'nin hayatı yoksulluk ve sıkıntıya duçar bir halde son bulmuştur. Herhangi bir devlet büyüğüne medîhte bulunmayan ve devlet erkânının himayesi altına giremeyen şairin memuriyet geçmişi de olmamıştır. Emrî'nin edebî şahsiyeti için çağdaşları, tahayyül gücü ve teşbih dünyasına dikkat çekip takdir ederler. Bilhassa, muammalardaki mahirliği gazellerini de artık o biçimlerde ve birtakım kelime oyunlarıyla yazmasına sebebiyet vermiş fakat bu durum yer yer şiirlerinde anlaşılmazlığa yol açmıştır. Tezkireler Emrî'nin muammada olduğu kadar tarih düşürmede de eşsiz bir yeteneği olduğunu söylerler. Öyle ki tarih usulü Emrî ile başlamıştır. Divanı ve muammaları Yekta Saraç tarafından baskıya hazırlanmıştır (Saraç, 2014).

Mecmuaya, Sulhî'nin edebî zevkini yansıtır biçimde kaydedilen muammalar arasında Emrî'ninki de mevcuttur. Muamma, Sulhî'nin mecmuasına kaydetmeyi, belli ki okumayı da sevdiği bir tür olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu bakımdan Emrî mahlasıyla kaydedilen muammanın, mecmuada bulunmasında zevk ve beğeni sebepleri aranabilir.

Eşrefoğlu Rûmî (d. 779/1377- öl. 874/1469-70?)

Mecmuanın son bölümünde, Eşrefoğlu'ndan 2 gazel, 1 ilahi olmak üzere 3 adet şiir vardır. Eşrefoğlu'nun talim ve terbiye yılları İznik'te ailesinin yanında geçer. Hacı Bayrâm-ı Velî Dergâhı'nda on bir yıl kadar riyâzet ve mücâhede ile en ağır hizmetlerde çalıştırılır. Kâdirî hilâfetnâmesi alır. Abdülkâdir-i Geylânî'den sonra Kâdirîler arasında tarikatın ikinci pîri sayılan Eşrefoğlu Rûmî, hayatta iken de büyük bir velî kabul edilmiştir. Eşrefoğlu Rûmî'nin edebî şahsiyeti tasavvufî inançları doğrultusunda gelişip şekillenmiş, Yûnus Emre tesirinde kalmıştır. Şiirlerinde yer yer halk söyleyişlerine ve atasözlerine yer veren şairin, tasavvufî remizleri ve yeni mazmunları tekke edebiyatının

[10] Şairle ilgili geniş bilgi için bk.: https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/emri-emrullah (E.T. 20.04.2023).

samimi örneklerini oluşturmuştur. Divanı yanı sıra Müzekki'n-nüfûs, Tarîkatnâme de Rûmî'nin eserleridir (Pekolcay ve Uçman, 1995: 480-482).

Fevrî (d. ?/?- öl. ?/?)

Mecmuada 1 gazeli vardır. Tarihteki hangi Fevrî olduğu ise eldeki yetersiz verilerden dolayı muammadır.

Feyzî Efendi (d. ?/?- öl. ?/?)

Mecmuada Feyzî Efendi tarafından, Gelibolulu Âlî'nin "girme misin" gazeline nazire olarak yazılan matla' beytinin yalnızca birinci mısra'ı nettir. Mürettip beytin devamını yazmamış, üstelik ikinci mısra' üzerinde karalamalar ve düzeltmeler yapmıştır. Gelibolulu'da olduğu gibi bu şiirin başlığına da "sellemehû'llâh" ifadesi yazılmıştır. Bu başlıktan yola çıkarak mecmuada geçen şairin XVII. yüzyılda yaşaması kaçınılmazdır. Fakat mecmuadaki Feyzî'nin kim olduğu konusunda kesin bir bilgiye ulaşılamamıştır.

Hâfız (d. ?/?- öl. 792/1390 ?)[11]

Mecmuamızda Sulhî tarafından 1 müfredi kaydedilmiştir ve bu Hâfız'ın Divân'ında kayıtlıdır. İran'ın önde gelen lirik şairlerinden olan Hâfız-ı Şirâzî'nin doğum tarihi 717/1317 ile 726/1326 arasında değişmekte olup, Şiraz'da dünyaya geldi. Şöhretine rağmen hakkında edindiğimiz bilgiler çok sınırlıdır. İyi bir öğrenim gördüğü, gerek okuduğu kitaplardan gerekse henüz öğrencilik yıllarında başladığı şairliğinden anlaşılmaktadır. İşte Hâfız o dönem, 1303-1357 yıllarında Şîraz'da hüküm süren İncû hânedanından Ebû İshak'a intisap etti ve şiirler içkiyi çok seven bu zatın ve aynı zamanda ayyârların etkisi altında kaldı. "Rind" de denilen bu kalendermeşrep insanların hayat tarzları o dönemde sadece Hâfız'ı değil bazı âlimleri ve tasavvuf erbabını da etkilemişti. Ebû İshak ve veziri Hacı Kıvâmüddin ile yakın ilişkiler içinde bulunan ve her istediğini rahatça söyleyebilen Hâfız, bu dönemde büyük bir şair olarak tanınıyor, şiirleri elden ele ve hatta ülkeden ülkeye dolaşıyordu. Şöhreti Hindistan'da Bengal'e

[11] Şairle ilgili detaylı bilgi için bk.: https://islamansiklopedisi.org.tr/hafiz-i-sirazi (E.T.: 18.03.2023).

kadar ulaşmıştı. Hâfız 791/1389 veya daha kuvvetli bir ihtimalle 792/1390 yılında Şîraz'da ölmüş ve bugün türbesinin bulunduğu Hâfızıye semtine gömülmüştür.

Tasavvuf yolunda kendi zamanında bulunan; Şemseddin Abdullah-ı Şîrâzî, İmâd-i Fakīh-i Kirmânî, Seyyid Şerîf el-Cürcânî gibi şeyhlerle görüştüğü tezkirelerde kayıtlı olup tasavvuf nevinde, bir şeyhe bağlılığı konusunda kesin bilgi olmamakla beraber bu, çok yüksek bir ihtimaldir. Hâfız'ın parladığı nazım şekli gazeldir, bu şekilde verdiği örneklerdeki başarısı ise dilindeki sadelik, âhenk ve akıcılıktan ileri gelir. Hâfız'ın divanı, Türkiye'de Mesnevî ve Gülistân'dan sonra en çok okunan Farsça metinlerin başında gelir. Fakat Hâfız hayatta iken şiirlerini bir divan halinde tertip etmediği için dilden dile ve ülkeden ülkeye dolaşan divanındaki bütün bu şiirlerin ona ait olup olmadığı tartışma konusudur. Bugüne kadar içindeki şiirlerin tamamının Hâfız'a ait olduğu kabul edilen bir divan nüshası bulunamamıştır (Yazıcı, 1997).

Hevâyî (d. ?/?- öl. ?/?)

Mecmuada "bâhûr" redifli 1 gazeli bulunan şairin, hangi Hevâyî olduğu konusunda kesin bir malumat edinemedik. Bu isim, Kınalızâde Hasan Çelebi'nin Tezkiretü'ş-Şu'arâ'sında (Sungurhan, 2017: 922-23) ve Riyâzî'nin Riyâzü'ş-Şuarâ'sında (Açıkgöz, 2017: 348) anılır. Bu tezkirelerde Bursalı olduğu ve asıl adının Mustafa olduğu kayıtlıdır. Divanı yanında Gülistân u Bûstânı şerh ettiği de tezkirelerde zikredilir. Fakat ilgili divan bulunamamıştır.

Hüdâyî (d. ?/?- öl. ?/?)

Hüdâyî'den mecmuaya alınan tek eseri 1 mısra'dır. O mısra'nın yarısı da sayfa arasında kaldığından tam okunamamaktadır. Divanlarına ulaşabildiğimiz Hüdâyî'lerin (Hüdâyî-i Kadîm, Aziz Mahmud Hüdâyî) divanlarında ise bu mısra' yoktur. Diğer Hüdâyî'leri de tezkirelerdeki bilgiler ışığında kontrol ettiğimizde, mürettep ya da elimize ulaşan herhangi bir eseri olmadığından yine aynı sonuca vardık. Dolayısıyla mecmuada adı geçen Hüdâyî'nin kimliği bilinmiyor.

İbn Kemâl, Kemâlpaşa-Zâde (d. ?/1469 - öl. ?/1534)[12]

Mecmuamızda meşhur "Iyş u nûş eyle bugün anma gam-ı ferdâyı/ Sana mı ışmarladılar bu yalân dünyâyı" matlası hariç başka bir şiiri yer almayan İbn Kemal, tarihte Şemseddin Ahmed diye tanınmıştır. Devlet ve ilim hizmetinde görevleri vardır. Sultan Bayezid, Yavuz Sultan Selim ve Kanuni Sultan Süleyman dönemlerinde yaşamış; Sultan Bayezid dönemindeki siyasî kargaşa ve isyanlara şahit olmuştur. İbn Kemal devlet kolundan ilme, dilden tarihe, felsefeden tasavvufa uzanan çok yönlü yapısıyla tarihte ismini duyurmuş bir âlimdir. Nitekim kendisi de bütün ilimleri tahsil ettiğini felsefenin bütününe vakıf olduğunu söyler. Onun karakterine yansıyan hoşgörüsü hem bürokrat sınıfında hem de ilmiyye kısmında daima uzlaşmacı ve barışçıl olmasına sebebiyet vermiştir. Öyle ki; Yavuz Sultan Selim gibi hiddetli bir padişahın uzun müddet yanında kalmış ve iltifatına mazhar olabilmiştir. İbn Kemal'in din, tarih, dil, İslam hukuku, edebiyat gibi birçok alanda olmak üzere kitap ve makale nev'inden 200'ü aşkın eseri vardır. Bu eserler; Türkçe, Farsça ve Arapçadır; fakat en çok da dönemin bilim dili olan Arapça kaleme alınmıştır. Yekta Saraç tarafından şairin divanı basıma hazırlanmış ve yayımlanmıştır (Saraç, 2015).

Medhî (d. ?/?-öl. ?/?)

Sulhî'den sonra mecmuada en fazla ismi ve şiirleri anılan kişidir. Mecmuada toplam 11 gazeli yer alan şairin, tarihte hangi Medhî'ye karşılık geldiği kesin olarak tespit edilememiştir. Mürettep bir divanı bulunan ve XVII. yüzyılda yaşadığı düşünülen Derviş Hasan Medhî'nin ise divanında mecmuamızdaki şiirlerin hiçbirine rastlanmamıştır. Sulhî'nin mecmuasındaki şair ve şiir seçimlerine baktığımızda hemen hep, her şairden sadece 1 şiir tercih etmişken, Medhî'den hangi sebeplerle bu adette bir şiir sayısını eserine taşıdığı konusunu tartışmanın gerekli olduğu fikrindeyiz. Cemal Kurnaz ve Yaşar Aydemir'in hazırladığı "Mecmualara Sorulan Sorular" başlıklı makalede mürettip ve mecmua çeşitli yönleriyle incelenmeye alınır (2013: 53). Biz de çalışmada yöneltilen soruları gözeterek Medhî'nin muhtemel seçilme sebeplerini idrak ve tahkik etmeye çalışacağız. Öncelikle bu noktada sorulması gereken soru şudur:

[12] Şairle ilgili geniş bilgi için bk.: https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/ibn-kemal (E.T.: 20.04.2023).

“Mürettip ile mecmuasına dâhil ettiği şairlerin dostluk, arkadaşlık ilişkilerine dair bir hüküm vermek mümkün müdür?”

Bu soruyu yanıtlayabilmemiz için öncelikle Sulhî’nin nerede yaşadığını tetkik şarttır. Bu çerçevede Sulhî ismini araştırdığımız tezkirelerde etraflıca bilgi veren yegâne eser Şeyhî Mehmed Efendi’nin Vekâyi’ü’l-Fuzalâ’sıdır. Burada görev yaptığı yerler açıklanırken aktarılanlara göre şair, bir zamanlar İstanbul’da idi. İlk olarak Recep 1049/ Ekim-Kasım 1639'da Haydar Paşa Medresesi'nde başladığı müderrislik görevini İstanbul’un farklı bölgelerinde bulunan medreselerde sürdürür (2018: 815). Anlaşılan o ki şair, İstanbul çevresinde yetişmiş ve yaşamıştır. Fakat bu noktada takdir edilir ki, sorunun muhkem cevabını verebilmek için elimizde Medhî’nin de şahsına ait bilgilerin olması gerekmekte. Bundan dolayı en çok Medhî’nin mecmuada anılma sebebinin bir çeşit “ünsiyet bağı”na koşullandırılması şu an için mümkün gözükmemekte. İkinci bir soru olarak; “Medhî devrinde rağbet gören bir şairdi ve Sulhî de bu tesirde kalanlardan mıydı?” yöneltilebilirdi fakat yine Medhî hakkında bilgi eksikliğinden kaynaklanan bir sorunla karşılaşıyoruz. Bu bakımdan; Sulhî’nin, şairin şiirlerini beğeniyle okuduğunu ve mecmuasına kaydetme isteğinin buradan kaynaklandığını zikretmek, –şiir mecmualarının çoğunun bu amaca hizmet ettiğini bildiğimizden– en doğru ve kesin yorum olacaktır. Bu yorumdan yola çıkarak; “Medhî, Sulhî’nin edebî zevkine hitap edebilen bir şair miydi?” ya da “Medhî’nin şiirleri ile Sulhî’de bir konu birlikteliği söz konusu muydu?”, “Seçilen şiirler bu unsurların hangisini gözetmiştir?” soruları da yöneltilebilir. Bu konuyu tezimizin, “Mecmuadaki Şiirlerin Konuları” başlığı altında detaylıca incelemeye alacağız. O yüzden şu anlık bunları sormak ve söylemekle kifayet edelim.

Mehdî (d. ?/?- öl. ?/?)

Mecmuaya Mehdî ismiyle kayıtlı olan 1 adet muammanın tarihteki hangi Mehdî’ye ait olduğu tespit edilemedi.

Meşâmî (d. ?/?- öl. 993/1585)[13]

Mecmuada "üstine" redifli " gazeli vardır. Bu gazel, Meşâmî mahlasıyla önce zemin şiir olarak kaydedilmiş, ardından Balıkesirli Râsih'e ait olduğu sanılan meşhur "üstine" redifli gazel yazılmıştır. Meşâmî, Konya'da doğmuştur ve Kanuni Sultan Süleyman'ın veziriazamı Rüstem Paşa'nın oğludur. II. Selim'in musahibi Durak Çelebi'ye bağlanır ve bu sayede 40-50 bin akçelik zeamet sahibi olursa da bir müddet sonra bu yoldan vazgeçerek kendini tasavvufa adar. Tezkirecilere göre Meşâmî, şairliğinden övgüyle bahsedilecek bir şair, ilim ve marifet sahibi bir kimse olup, şiirlerini göze ve gönüle ferahlık veren âşıkane ve arifane bir üslupla yazmıştır. Hatta Gelibolulu Âlî şairden; "Ömrü vefa etse şairlerin en önde gelenlerinden biri olurdu." şeklinde bahseder (Kaplan, 2020). Meşâmî'nin herhangi bir eserinin olup olmadığı konusunda kaynaklarda bilgi yoktur. Ancak şairin mecmualara dağılmış şiirlerine rastlanır. Emine Yeniterzi bu şiirlerden tespit edebildiği kadarını bir çalışmayla (2001) derlemiş ve yayımlamıştır. Yazar makalesinde; hayli popüler olan "üstine" redifli gazelin bazı edebiyat tarihlerinde ve antolojilerinde Râsih'in orijinal buluşuymuş gibi gösterildiğinden, hâlbuki bu redifin kullanımının daha öncelere dayandığından ve henüz XVI. yüzyılda Meşâmî'nin de bu redifle şiir yazdığından söz eder (Yeniterzi, 2001: 4). Ne var ki tezkirelerde şairin "üstine" redifli gazelinin yalnızca matla beyti şu haliyle kaydedilmiştir:

Sīneden ḫālī degül hicrān hicrān üstine

Tekyedür eksük degül mihmān mihmān üstine[14]

Meşâmî'nin mecmuamızda yer alan gazelinin tamamını burada aynen nakletmekte fayda görüyoruz:

Gönlüme her-dem düşer hicrān hicrān üstine

Tekyedür lābüd ḳonar mihmān mihmān üstine

Sīnede her açdıġuŋ dāġ üzre gel <bir> pāre kes

[13] Devamı ve detaylar için bk.: https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/mesami (E.T.: 10.04.2023).
[14] Matla'nın geçtiği tezkireler: Âşık Çelebi, Beyânî, Kınalızâde Hasan Çelebi Tezkireleri.

Beglere lāzım durur iḥsān iḥsān üstine

Var-iken dilde ḥayālüŋ gelmesin şāh-ı ġamuŋ

Ḳonmaḳ olmaz dūstum sulṭān sulṭān üstine

İtlerüŋ üzre taṣaddur itdigüm ʿayb eylemeŋ

Bī-tekellüf oturur yarān yarān üstine

Pādiş*ā*h-ı mülk-i naẓm olmuş ***Meşāmī*** bendeŋüŋ

Āsit*ā*nında ṭurur dīvān dīvān üstine (70)

Esasen tarihte Balıkesirli Râsih'e nispet edilen "üstine" redifli gazelin Balıkesirli'ye mi yoksa Sofyalı Râsih'e mi veyahut bir başka Râsih'e mi ait olduğu noktasındaki ihtilafı süregelen bir meseleyken, bu şiirin "sâhib-zemin" başlığı ve Meşâmî mahlasıyla mecmuamızda kayıtlı oluşu, şiirin tarihini tespit etmemize yaradığından büyük ehemmiyet taşımaktadır. Balıkesirli Râsih'in sanılan şiir ise "nazîre" başlığıyla Meşâmî'nin hemen arkasından yazılmıştır.

Bu şiirin birincil kıymeti, duyulsaydı büyük bir şair olacağı zannedilen fakat tarihte adı silinmeye yüz tutmuş şairlerden biri olan Meşâmî'nin, bir gazeline daha bütünüyle ulaşabilmektir. Bir diğer önemi ise tartışagelen gazelin, hangi Râsih'e ait olduğu meselesinin aydınlatılmasında bir adım daha atılmasında ön ayak oluşudur. Bu şiir Sofyalı Râsih'e olabileceği gibi tarihteki bir başka aynı mahlaslı kimseye de atfedilebilir. Abdullah Bulut'un, Sofyalı Yusuf Rasih hakkında yaptığı yüksek lisans tez çalışması (1992) bu bağlamda izahlar içerir ve önem arz etmektedir. Yazar bu çalışmasında, Balıkesirli Râsih'e ait kılınan "üstine" redifli gazelin Sofyalı Râsih'e ait olduğunu ileri sürüp bunu birkaç madde ile gerekçelendirmektedir (Yazar, 2020: 641). Balıkesirli Râsih'in Bülgatü'l-Ahbâb isimli eserinde bu gazelin kendisine ait olduğunu söylemesine karşın bu şiirin bir başka Râsih mahlaslı şaire ait olması kesindir. Zira Balıkesirli Râsih'in 1731'de vefat ettiği bilindiğine ve mecmuamızın mürettibi olan

Sulhî'nin de 1660-61 yılında öldüğüne göre bahsi geçen şiirin, Balıkesirli Râsih dışındaki diğer Râsih mahlaslı şairlerden birisinin kaleminden çıkması çok daha gerçekçi bir ihtimal gibi duruyor. Mecmuada, tarihî şahsiyetlere düşürülen "sellemehu'llâh" ifadelerinin bulunması, Sulhî'nin Ebusaid Mehmed Efendi (öl. 1072/1662) için yazdığı kasidenin yer alması ve seçilen şairlerin yaşadıkları yüzyıllar göz önüne alındığında şunlar söylenebilir:

Sulhî'nin Balıkesirli Râsih'in şiirlerini görme ve mecmuasına kaydetme gibi bir ihtimali çok düşüktür. Zira Şeyhülislam Yahya Efendi'ye intisabı tezkirelerde yazılan Sulhî'nin, mecmuada "sellemehu'llâh" ifadesiyle Yahya'ya yazdığı bir şiiri bulunmaktadır. Şeyhülislam Yahya'nın doğum yılı 1561 ölüm yılı ise 1644'tür. Bu tarih çerçevesinde, Balıkesirli Râsih'in bu şiiri Sulhî'nin de görebilmesi için 1660-61 yılından önce kayda geçirmiş olması gerekirdi. Bu da sıraladığımız gerekçelerden ötürü pek mümkün gözükmemektedir. Yine aynı şekilde Sulhî'nin yazdığı kasidede, Ebusaid Mehmed Efendi'yi Kazasker Ebusaid diyerek nitelendirmesi büyük bir karinedir. Nitekim Ebusaid Mehmed Efendi'nin hayat hikâyesine baktığımızda, kendisinin kazaskerlik görevinin hangi tarihlerde yaptığı bellidir ve bu görev ona 1629, 1630, 1640-44 yıllarında verilmiştir.

Bu veriler ışığında Meşâmî'nin şiirinin tamamına ulaşmış olmamız ve bilhassa asırlardır gerek tezkire yazarlarının gerekse günümüz yazarlarının "üstine" redifli gazelin telifinin Balıkesirli ve Sofyalı Râsih'e aitliği hakkında mutabık olamayışının aydınlatılmasında elde ettiğimiz sonuçlar, bu tezle ulaşılan kayda değer çıkarımlardır.

Nâbî (d. 1052/1642- öl. 1124/1712)[15]

Mecmuanın son bölümünde, Nâbî'ye ait 1 gazel vardır. Urfa'da doğan şair, İstanbul'da şanını yürütmüş, Musahip Mustafa Paşa sayesinde divan kâtibi görevine getirilmiştir. IV. Mehmed'in de gözettiği şair, saray çevresinde kabul görmüş ve hayatı değişmiştir. Nâbî'nin İstanbul'daki devletin merkeziyle ve yönetim kadrosuyla olan irtibatının Halep'e geldiği yıllarda da (1100/1687 ve 1122/1710) devam ettiği görülür. Fakat şair, Halep'te sanki inziva hayatı yaşar. Zira çok az şiir yazar ve hatta bir süre şiir yazmaz ki kendisi de divanında bulunan kasidede bu duruma değinir. Şair, Halep'te

[15] Detaylı bilgi için bk.: Ali Fuat Bilkan, 1993.

geçirdiği neredeyse çeyrek asırlık zamanda şiirlerinden de anlaşılacağı üzere derin bir İstanbul hasreti çeker. Nâbî'nin "Baruthâne Vak'ası" olarak bilinen bir İstanbul yangınında evinin ve şiirlerinin yine divandaki bir gazelde zikredilir. Türkçe divanı yanı sıra bir de Farsça divançesi vardır (Bilkan, 1993: 2-8).

Nebâtî (d. ?/? – öl. ?/?)[16]

Mecmuada "ârzû" redifli 1 adet gazeli mevcuttur. XVI-XVII. yüzyıllardaki tüm tezkireler tarandığında bu şairden bahseden tek tezkireci Âşık Çelebi olduğu görülür. XVI. yüzyılda yaşamış olan Nebâtî'nin kaynaklarda, ölüm tarihi konusunda net bir bilgi olmasa da 930/1523 yılında hayatta olduğu belirtilir. Âşık Çelebi, onun kelimatından tasavvufa çalışmış sofi ya da hurufi bir kimse olduğunu, âşıkane ve hâkimane tarzda şiirlerine tesadüf ettiğini belirtir; divanı, manzum-mensur destanları ve esaret hayatını anlattığı manzum bir eseri olduğunu da Meşâ'irü'ş-şu'arâ'sına ekler (Çakır ve Ördek, 2014). Mecmuamızda neşredilen şiirin, mezkûr Nebâtî'ye ait olma olasılığı yüksek bir ihtimalse de kesinlikle onundur diyemeyiz.

Necîb (d. ?/?- öl. ?/?)

Mecmuada "Nazîre-i Necîb" başlığıyla 1 tane gazeli kayıtlıdır. Fakat tezkirelerde taranan bilgilere rağmen, tarihte sayısı epeyce fazla olan Necîb'lerden hangisi olduğunu tespit edemedik.

Niyâzî Mısrî (d. 1027/1618- öl. 1105/1694)[17]

Mecmuaya "sor" redifli gazeli dışında başka şiiri alınmamıştır. XVII. yüzyıl Türk edebiyatının önde gelen mutasavvıf şairi ve muharriri olan Niyâzî Mısrî'nin asıl adı Muhammed/Mehmed'dir. Göz dolduran bir külliyata sahip olan şair; hem Türkçe hem Arapça çok sayıda eser kaleme almıştır. Şairin Divân-ı İlâhiyât'ı tasavvuf dünyasına büyük tesir bırakan eserlerindendir. İlk eğitimini hem dinî hem tasavvufî alanda dersler alarak sürdürür. Eğitimine çeşitli şehirlere göç ederken de devam eder.

[16] https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/nebati-nebati-celebi (E.T.: 11.04.2023).
[17] Devamı ve detaylı bilgi için bk.: https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/niyazii-misri (E.T.: 19.04.2023).

Şair tasavvuf öğrenimini tamamlamak için Mısır'a gider. Mahlasına bu bölgenin etkisi olmuş ve onun tarihte de böyle anılmasına sebep olmuştur. Yayılan şöhreti, saraya da ulaşır ki; bu vesileyle Edirne'ye çağrılır. Bir ara Rodos ve Limni adasına sürgün edilir. Yaklaşık 15 yıl süren bu esaret yılları hayatının geri kalan kısmını da derinden etkiler ve yine Limni'ye sürgün edildiği 1694'te 78 yaşında vefat eder (Kavruk, 2014).

Sulhî 50b'de tasavvuf konusunda yazdığı gazelinde, dünyaya meyletmenin akıl kârı olmadığını, dünyanın geçiciliğini anlatırken hemen akabinde Niyâzî Mısrî'nin aynı konuyla yazılan şiiri kaydedilmiştir. Bu konu birlikteliği, Sulhî'nin Niyâzî Mısrî'nin kaleminden etkilenmiş ve sözü edilen şiiri yazmış olabilme ihtimalini akla getirmektedir.

Râgıb Paşa (d. 1110/1698-99 - öl. 24 Ramazan 1176/8 Nisan 1763)[18]

Mecmuanın XVIII. yüzyıla ait olan son bölümünde Râgıb Paşa'ya ait 1 gazel bulunur. Asıl adı Mehmed'dir. Kendisini özel hocalardan ders alarak ilim yolunda geliştiren Râgıb Paşa, nükteleri, zengin kitaplığı, hukuk bilgisi, şairliği ve sohbetleriyle önde gelen âlimlerdendir. Evlet makamında mektupçuluk, kâtiplik, defter eminliği, vekillik, muhasebecilik, nişancılık, veziriazamlık gibi çeşitli görevlere tayin edilerek çok etkin ve yetkin olan Râgıb Paşa, Sultan III. Osman'dan sadaret mührünü de almıştır. Yönetimi boyunca onu sadaretten uzaklaştırmak için uğraşanların aksine askeri alanda birçok ıslah, inşa ve düzen tertip etti. İlaveten memleketin ve İstanbul'un imarına, ıslahına önem vererek günümüzün şehircilik anlayışına uygun adımlar attı. Birçok eser yazan Râgıb Paşa'nın divanı üzerine bir yüksek lisans (Yorulmaz 1988) bir de doktora (Demirbağ 1999) tezleri yapıldı.

Râsih (d. ?/? - öl. ?/?)

Mecmuada asırlardır Balıkesirli Râsih'e atfedilen meşhur "üstine" redifli gazelin, Râsih mahlasıyla kaydedilmiş olup -sunduğumuz gerekçeler sonucunda- ona ait olmadığı kanıtlanmıştır. Bu şiir, öteden beri çağdaşı olan Balıkesirli Râsih ile karıştırılması hasebiyle, eserlerinin telifinde büyük talihsizlik yaşayan Sofyalı Râsih'e

[18] Detaylı bilgi için bk.: https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/koca-ragib-pasa (E.T.: 20.04.2023).

mâl edilebileceği gibi bir başka Râsih'e de ait olabilir. Sonuçta gazelin telifinde yaşanılan problem "Meşâmî" başlığındaki kanıtlar ışığında çözülmüş olup, şiirin Balıkesirli Râsih tarafından kaleme alınmadığı kesinleşmiştir.

Sa'dî (d. ?/?- öl. ?/?)

Mecmuada "mi kaldı" redifiyle yazılan 1 nazmı vardır. Fakat bu nazmın hangi Sadî'ye ait olduğunu tespit edilememiştir.

Sâlim (d. 1099/1688 - öl. 1156/1743)[19]

Mecmuanın, Sulhî bölümü bittikten sonra XVIII. yüzyılda yazıldığı muhtemel olan üçüncü kısmında Sâlim'e kayıtlı 1 gazel yer alır. XVIII. yüzyılın meşhur şair ve nâsiri olan Sâlim, Şeyhülislâm Mirzâ Mustafa Efendi'den sarf, nahiv, meani, mantık, hikmet gibi pek çok konuda edebiyat derleri almış ve tarihte tanınan bir âlim olmayı başarabilmiştir. İçerisinde tezkiresinin ve divanının da olduğu hatırı sayılır bir eser dizisine sahiptir. Devlette kadılık, şeyhülislamlık, kazaskerlik gibi çeşitli payelerde görevlere getirilmiştir.

Sezâyî (d. 1080/1699-1670 - öl. 1151/29.12.1738)[20]

Mecmuanın son kısmında 1 gazeli bulunan Sezâyî'nin asıl adı Hasan'dır. Ona bu mahlası Niyâzî-i Mısrî vermiştir. Osmanlı'nın Avusturya ve Venedik'e karşı verdiği mücadelede IV. Mehmed'in yanında bulundur. Daha sonra Ali Efendi adında bir zatın tavassutu ile mukabele kalemine alınır. Tasavvufa olan ilgisi onu resmî vazifesinden kalan zamanlarında bu konudaki irfanını genişletmeye iter. O sıralarda mürşid aramaya karar verir ki Şeyh Mehmed Sırrî Efendi'ye mürid olur. Edirne'de La'lî Mehmed Efendi'ye (Şeyh Fenâî) bağlandıktan sonra şeyhinin ölümü üzerine Gülşenî Tekkesi şeyhi oldu. Dünyevi arzulardan uzak, sözü sözü doğru olan biridir. Aşıkâne ve arifâne

[19] Detaylı bilgi için bk.: https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/salim-mirzazade-mehmed-emin-efendi (E.T.: 15.04.2023).
[20] Detaylı bilgi için bk.: https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/sezayi-seyh-hasan-sezayi-efendi (E.T.: 20.04.2023).

bir üslubu olan şairin mürettep bir divanı vardır. Ali Rıza Özuygun bu divanı kitap olarak basmıştır. (Aksoyak, 2015).

Sûzî (d. ?/?- öl. ?/?)

Mecmuamızda Sûzî'ye ait 1 adet gazel yer almaktadır. Klasik şiir sahasında aynı mahlasla yaşayan birçok şair vardır. Fakat kaynaklardaki bilgilerin yetersiz olması, bu şairlerin hemen hepsinde mürettep divanlarının olmaması gibi sebeplerden, mecmuamızdaki "–âr" kafiyeli gazelin hangi Sûzî'ye ait olduğu tespit edilememiştir.

Tab'î (d. ?/?- öl. ?/?)

Mecmuada en çok adı geçen üçüncü şairin şiirlerinin (3), tezkireler taranmış fakat XVI ve XVII. yüzyıllarda yaşayan Tab'î'lerden hangisine ait olduğu tespit edilememiştir. XVI. yüzyıl tezkirelerinde tespit edilen Tab'î sayısı birden fazladır. XVII. yüzyıl tezkirelerinde ismi anılan 2 tane Tab'î vardır. Biri Evsî-zâde olup diğeri Halîlpaşa-zâde'dir. Tab'î İsmail Çelebi olarak anılan Evsî-zâde Tab'î'nin mecmuasının olduğu Seyrekzâde Mehmed Asım'ın tezkiresinde kayıtlıdır.

Sulhî'nin en çok adını geçirdiği şairlerden bir diğeri de Tab'î'dir. Onun hakkında bir malumata erişemediğimizden şairlerin mecmuaya alınma sebeplerinden olan; ünsiyet bağı tespit edilememiştir. Fakat şiirlerin konuları incelendiğinde Tab'î, Sulhî'nin yine ortak paydada buluştuğu şairler arasındadır. Tab'î'ye ait art arda yazılan 3 gazelin konuları şarap/meclis ve tabii ki aşktır.

Tırsî (d. ?/? - öl. 1180/1766)[21]

Mecmuanın son bölümünde Tırsî'den sadece 1 gazel neşredilmiştir. Gazelin, Tırsî Divan'ında bulunmamasına rağmen, müstehcen ve eğlendirici yapısı dolayısıyla Tırsî'nin olması çok muhtemeldir. XVIII. yüzyıl Osmanlı şair ve hattatlarından olan Tırsî için şiirden anlaşılması gereken şey sadece eğlencedir. Klasik Türk şiirinin başlıca konusu olan aşk teması yerine yemeklere karşı duyulan arzular, giyim-kuşam,

[21] https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/tirsi-ibrahim (E.T.: 20.03.2023).

yiyecekler, müzik, zanaatlar gibi sosyal hayatın çeşitli alanları ve beşerî hazları anlatmayı tercih eder. Onun üslubunda bir alaycılık söz konusudur. Şiirde benimsediği tarzda, herkes tarafından bilinen şiirlerin, nazım şekli, vezin, kafiye gibi form özelliklerini gülünç hâle getirir. XVIII. yüzyılda bu tarz, bazı şairlerin elinde küfür ve argoya dönüşür ve oldukça rağbet kazanır.

Yûnus Emre (d. 638/1240-1241 - öl. 720/1320)[22]

Mecmuanın son bölümünde "Dervîş Yûnus" ve "Dervîş" mahlasıyla 2 ilahi 1 nefes yer alır. "-eti" kafiyeli ilahi divanında yer alırken, "diyeler" redifli şiir yoktur. Aynı şekilde nefes de Yûnus Emre Divanı'nda yer almaz. Fakat her iki ilahinin de peş peşe Dervîş Yûnus mahlasıyla neşredilmesi, söyleyiş ve konunun diğer şiirle benzerlik taşıması gibi sebeplerden, divanda bulunamayan şiirin de Yûnus'a nispetini kuvvetlendirmektedir. Yine Yûnus Emre'nin mahlasta "Dervîş"i tercih etmesi ve yukarıda sıralanan sebeplerden divanından bulunmayan "nefes"in de Yûnus Emre'ye ait olduğunu varsaymak yerinde olacaktır.

Hakkında hala kesin bir bilginin elimize ulaşmadığı tarihi kişiliği menkıbelerle karışan Türk edebiyat tarihinin en büyük mutasavvıf-şairi. Onun tarihi şahsiyetine dair birçok farklı malumat varsa da ulaşılan kanaate göre Orta Anadolu'da Sakarya Nehri çevresinde doğmuş ve Tapduk Emre Dergâhı'nda yaşamıştır. Şiirlerinde "Âşık, Bîçâre, Koca, Tapduklu, Miskin, Dervîş" sıfatlarıyla adını anar. Tahsilini ilahi aşk ve ahlak üzerine geliştirmiş, şiirlerini de bu çizgide oluşturmuştur. Zaten bunu kendisi de bir beytinde "ilm-i usûl" (tefsir, hadis, fıkıh, kelâm) sevdasının gönlünde olduğunu ve zahiri bilgi peşinde koştuğunu söyler. Yûnus Emre'nin tam bir divanının tertip edildiğini söylemek güçtür. Zira; bulunan şiirlerin Âşık Yûnus veya başka bir Yûnus'a mı ait olduğu hala tespit edilememiştir. Divan nüshalarından başka mecmua ve cönklerde de hala Yûnus'a ait şiirlere rastlanmaktadır.

[22] Detaylı bilgi için bk.: https://islamansiklopedisi.org.tr/yunus-emre (E.T.: 20.04.2023).

1.7.2. Şairlerin Mecmuaya Seçilmesi Hakkında Değerlendirme

Yukarıdan beri sıralanan şairlerin mecmuada bulunma sebeplerini değerlendirmeye alalım: Şair, şahsî çevresinin aynı zamanda sosyal çevresinin de ona kattığı edebî etkilenmelerle eserini meydana çıkartan biridir. Eser, şairin duygusal, psikolojik ve sanatsal temayüllerinden ayrı tutulamayacağı gibi şair de bu yansımaları eserine taşımaktan geri duramaz. Bu bağlamda söylenilebilir ki şair, bulunduğu edebî ve içtimaî ortamda sanatkârın hayal dünyasından özgün parçalar taşırsa da bir yanıyla en güzeli ortaya koyma becerisini yine kendinden önce/başka en güzeli yaratana bakarak edinir. Bu, edebiyat gibi güzelliği bulmayı gaye edinen bir alan için yadırganacak ya da yasaklanacak bir durum da değildir. Hele ki zaten şiirdeki kuralları, duygu ve hayal dünyası belirli bir çizgide ilerleyen divan şairinin; bu izde gitmemek, bu izde kendisinden önce/başka sanatta yeterli erginliğe ulaşan ve divan şiirini söylemede mahir olan bir şairi takip etmemek çoğu zaman mümkün değildir.

Elbette şair, yalnızca şiirdeki ustalığı sebebiyle başka bir şaire meyletmez. Bunun birçok sebebi olduğunu ama en çok güzellik ve zevk hususunda birleştiklerini söylemeliyiz. Fakat bilinmelidir ki, şair aynı zamanda fasîh, belîğ ve zarîf olmalıdır. Tezkire yazarlarına göre, asıl divan şâiri, ilm-i meânî, belâgat, bedî ve beyân, aruz, fenn-i şi'r gibi "fünûnu" kendine mâl etmiş, şiirlerinde edebî sanatları hayâl gücü ile bağdaştırmış, yaratıcı (mubdi') şairlerdir. Tezkirecilerin belirttiği bu husus aranan şiirde, edebî sanatların beceriyle uygulandığı, "masnu" yani sanat mahsulü şiirlerde kendisini gösterir. Fakat tasannu', sırf tasannu'da kalmamalı; aynı zamanda latif, nazik, zarif ve matbu' da olmalı, garabete kaçmayıp hayal gücüyle bulunmuş yeni buluşlarla "taze" olmalıdır (İnalcık, 2019: 35). Sonuçta şair bu merhaleleri aşan başka bir şairi kendisine rol model alabilir ve onun takipçisi olabilir. Mecmualarda da şairin açıklıkla şiir ve şair zevkini yakalayabildiğimiz, bunun üzerinden yorum yapmayı kolaylaştıran, o şairin edebî kişiliğini ortaya koyan serbest bir alan oluşmaktadır. Bütün bunlar göz önünde bulundurulduğunda, sıralanan bu şair ve şiirlerin mecmualarda bulunmasının – her mecmua derleyicisinde olduğu gibi– Sulhî Çelebi için de bir mahiyeti ve manası olmalıdır. Zira şiir mecmualarının husule gelmesinde yegâne sebep şairin zevki olsa da bilahare mecmua, şairlere verilen sipariş üzerine de hazırlanmış olabilir (Köksal, 2017: 134). İlaveten, şair kendi edebî anlayışına uygun olduğunu düşündüğü için mi, salt beğeni gayesiyle mi yoksa çağdaş olduğu şairlerle bir tür ünsiyet bağı

bulundurduğundan mı mecmuayı tertip ederken özellikle bu şiirleri seçmiştir? Elbette hepsi tartışılması lazım olan ve mecmuadaki mürettibe yöneltilecek elzem sorulardır.

Sulhî'nin şair ve şiir seçiminden hareketle, klasik üslubu takip eden bir şair olduğunu söyleyebiliriz. Zira XVII. yüzyıl edebî yapısı incelendiğinde bu dönemin şiir anlayışı değişmekle ve şiirin içine yeni birtakım tarzlar girmekle beraber XV. yüzyıldan süregelen klasik üslup anlayışının de devam ettiği açıkça gözlemlenir. Bu bağlamda, Sulhî'nin özellikle klasik üslup yolunda şiirler vermiş devrinin ileri gelen şairlerinden Yahya Efendi, Cevrî gibi kişileri seçmesi bize kendi edebî zevki doğrultusunda şiirler okuduğunu, beğendiklerini de mecmuasına taşıdığını düşündürtmektedir. Kesin bir malumata ulaşabildiğimiz şairlerin, İstanbul sahasında yetişen kişiler olması da bir ihtimal Sulhî'nin mecmuasında yer alma olasılığını etkileyen bir diğer unsur olarak değerlendirilebilir. Yani Sulhî dışındaki şairler, aralarındaki bağ vesilesiyle mecmuada tanıtılmak amacıyla bulunuyor olabilirler.

Mecmuanın son bölümündeki mürettip hakkında bir bilgi elde edemediğimizden, şairin derleme esnasında hususi bir ayrıcalıkla mecmuaya aldığı şairler var mıdır yok mudur, bu konu şu anlık belirsizse de biz, mürettibin zevkine ait bir şiir çeşnisiyle bu eseri kaleme aldığını rahatlıkla söyleyebiliriz.

I.8. Mecmuanın Türk Edebiyatı Açısından Önemi

Burada "Şiir Mecmualarının Edebî Gelenekteki Önemi ve Edebiyat Tarihimize Sunduğu Katkılar" bölümünde nakledilen, mecmualara mal edilmiş önemler arasından bilhassa 10. maddede tesadüf ettiğimiz, derleyenin aynı zamanda şair olup kendi şiirlerini de mecmuasına aktardığı hakkındaki yorum, incelemesini yaptığımız mecmuada karşılaştığımız bir husustur. Yoğunlukla Sulhî'nin şiirlerini barındıran mecmuanın, maddede de belirtildiği üzere edebiyat sahasında kıymeti aşikârdır. Tezkirelerde, mecmuasının varlığı hâsılken, bu mecmuayla, Sulhî'nin resmen bir divançesinin olduğu bilgisine ulaşmak edebiyat sahasında önemli bir keşif olmuştur. Bununla beraber tezkirelerde yalnızca birkaç manzum örneği sunulan Sulhî'nin, bütünüyle kaleminden çıkan telif şiirlerine ulaşmak ve buradan hareketle şairin edebî kimliğini tespit etmek de önem arz etmektedir.

Mecmuanın Sulhî isminin edebiyata kazandırılması dışında diğer bir kıymeti ise "üstine" redifli gazelin telifinin, Balıkesirli Râsih'e ait olmadığı, çok yüksek ihtimal çağdaşı Sofyalı Râsih'e ait olduğu konusunu aydınlatan nazire örneğiydi. Meşâmî'nin bu redifteki gazelinin "sâhib-zemin" başlığıyla verilip, ardından Râsih başlığıyla mezkûr gazelin getirilmesi; Sulhî'nin yaşadığı dönem göz önünde bulundurulduğunda Balıkesirli'ye aidiyetinin mümkün olmadığını ortaya koymuştur. Sonuçta mecmuanın, yıllardan beri tartışmalara konu olan "üstine" redifli gazelin, telifi noktasında bize sağladığı bilgiler, incelediğimiz mecmuanın önemini bir kat daha artırmış olup, bundan sonraki yapılacak çalışmalar için de ayrıca kaynak bir eser görevi üstlenmeye hak kazandığı görüşündeyiz.

II. BÖLÜM: MECMUANIN MÜRETTİBİ SULHÎ ÇELEBİ

II.1. Sulhî Çelebi'nin Hayatı

XVII. ve XVIII. yüzyıl tezkirelerine bakıldığında Sulhî hakkında -kısıtlı olmakla birlikte- bilgilere tesadüf etmekteyiz. Sulhî'den en geniş çerçevede bahseden isim ise Şeyhî Mehmed Efendi'dir. Adının Mehmed Sâlih olduğu bilgisi Safâyî Tezkiresi'nde (Altuner, 1989: 453) kayıtlı olup Kürt Kasım'ın oğludur. Doğum tarihi belli olmamakla birlikte İstanbul'da yaşadığı ve Kasım-zâde adıyla tanındığı bilinmektedir. Şeyhülislam Yahya Efendi'den mülazemetle ilk medresesinde kırk akçe karşılığında müderrislik yapmıştır. 1049-1065 (1639/1640-1654/1655) yılları arasında İstanbul'un; Haydar Paşa, Etmekcioğlu, Sinan Paşa, Süleymaniye gibi çeşitli medreselerinde bu görevini sürdürmüştür. 1067 Şevval'inde (1657 Temmuz/Ağustos) Avare-zâde Mesud Efendi yerine Yenişehir kadısı olduysa da 1068'de (1658) işine son verildi. 1071 Safer'inde (1660 Ekim/Kasım) ise vefat etmiştir (Ekinci, 2018: 815).

Safâyî ve Şeyhî Mehmed Efendi onun ilim sahibi bir insan olduğundan ve Sulhî mahlasıyla yazılmış bir şiir mecmuasının varlığından söz ederler. Şeyhî Mehmed onun şahsi hayatı hakkında bilgileri detaylandırır ve hayatı boyunca ilim sınıfıyla meşgul, iyi ve edepli; güzel ahlakla kendisini donatmış, iyiyi kötüyü açıkça dile getiren bir kimse olduğundan bahseder (Ekinci, 2018: 815).

Tezkirelerdeki verilen örnek beyitler, Sulhî'nin bahsi geçen mecmuasından aktarılmışsa da "fitnedür" redifli gazel haricindekiler incelediğimiz mecmuada yer almamaktadır. Bu durum akla şu ihtimalleri getirmiştir:

a. O şiirler mecmuadaki kopuk olan yapraklarda kalmıştır.
b. Tezkireciler bahsi geçen şiirleri başka eser(ler)den almışlardır.
c. Sulhî'nin bir başka mecmuası veya mecmuanın başka nüshası vardır.

II.2. Sulhî Çelebi'nin Edebî Kişiliği

Sulhî hakkında tezkirelerde verilen bilgilerde onun eğitimini tamamlamış, ilim sahibi bir kimse olduğundan söz edildiğini söylemiştik. Müderrislik asıl işi olup, yaşamının son 1 yılında da kazalık görevine getirilmiştir ki, sıralanan bu meslekler doğrultusunda onun eğitimli ve devlet kademelerinde iş görür nitelikte vasıflara sahip olduğu söylenebilir. Nitekim Şeyhî Mehmed Efendi Vekâyi'ü'l-fuzalâ'sında Sulhî'yi, IV. Mehmed (1648-1687) dönemine ait, "Şairliklerinden ziyade âlimliği veya sûfîliği öne çıktığı için âlimler, meşâyih veya devlet ricâli faslında zikredilen şairler" (2018: 106) başlığı altında değerlendirmeye alır. Bu bilgiden ve mecmuadaki şiirlerinden hareketle Sulhî'nin ilim sahibi, edebiyata meraklı aynı zamanda idari yönetimde yetkinliği olan bir şair olduğu söylenebilir. Fakat eklenmelidir ki; Sulhî'nin tekrarladığı vezin kusurları, bazı durumlarda yazdığı şiirin manasına tam uymayan kelimeler kullanması ya da yapılan vezin kusurları yüzünden beyitlerdeki anlamların bozulması gibi şiirinde nazım tekniğine dair bazı kusurlar dikkat çekmektedir. Bu hatalarda elimizdeki mecmuanın tebyiz edilmemiş bir nüsha olmasının da rolü olduğu düşünülmelidir. Çoğu şiirde bulunan karalamalar ve mısralar arasında kararsızlık sonucunda ek mısraların yazılması gibi birçok düzeltmeler ise yukarıda söylediğimiz konuyu destekleyen cinsten örneklerdir.

Divan şiirinin kendine özgü şartlarının getirdiği hayal dünyasında ve üslubunda zaten şaire ait özgün bir sanatçı kişiliğinden bahsedemesek de Sulhî'nin şairlik kudreti hakkında yorumlar yapabiliriz. Devletin "çözülme", edebiyatın ise "altın yüzyıl" olarak tanımlandığı XVII. asırda yetişen Sulhî'nin şiirlerinde, önceki yüzyıllardan süregelen "klasik üslup"u sürdürdüğünü görmekteyiz. XVII. yüzyılın başında XVI. yüzyılda özellikle Bâkî ile doruk noktasına çıkan İstanbul Türkçesine dayalı klasik üslup, anlamdan ziyade sese önem verir, açık ve tabii bir anlatımla şiirler meydana getirilir (İsen ve Horata, 2015: 139). Öyle görünüyor ki Sulhî, mecmuasındaki şairleri de klasik üslubu benimseyen zümreden seçmiş ve bu yüzden beğenip mecmuada şiirlerini anmış olabilir. Zaten Sulhî'nin XVII. yüzyıldaki bu üslup biçiminin en büyük temsilcisi sayılan Şeyhülislam Yahya Efendi'ye intisabı düşünüldüğünde kendisinin de bu izde bir sanat gayesiyle şiirlerini kaleme aldığı derhal fark edilebilir. Zira bunu da şiirlerinde açıkça görebilmekteyiz. Sulhî'nin gazellerinde sergilediği gayet rahat, tabii ve tekellüften uzak anlatımı aşağıda örneği verilen birkaç beyitle ifade edilebilir:

Ṣad-pāre iderdi yaḳasın derd-ile çün gül

Olaydı eger bülbül-i ġam hem-nefes-i dil (6)

Gönül bir bāġdur daʾim gül-i ḥasret biter anda

Çemenzārü'l-meder-sebze-i ḥayret biter anda (19)

Gül-i bülbüle yatalum diyicek nāzı uzatdı

Yatamam diye bir ḫaylī temennā eyledi yatdı (70)

Sulhî şiirlerinde girift yapıya, söz sanatlarıyla anlamın örtüldüğü ya da anlaşılması güç mazmunlara itibar etmemiştir. Gazellerinde sergilediği hayal dünyası, klasik üslubun kalıplaşmış imajlarından ibarettir. Anlaşılması kolay şiirler kaleme alan şairin ahenkli söyleyişi ise şiirlerinden fark edilmektedir. Sulhî'nin şiirlerinde deyimlere ve kalıplaşmış sözlere de zaman zaman yer verdiği olmuştur:

Dilā her bī-vefānuŋ çekme derdin

Ṣaḳın naḳd-i ġamuŋ *atma yabāna* (54)

Düşmese derdine Mecnūn eger Leylā'nuŋ

Ḳaç bucaġ idügini bilmez idi dünyānuŋ (26)

Silüp süpürdi sebük bār-ı bād-ı āteş ū(?)

Döşendi naṭʿ-ı (…) öyle ṣaḥn-ı sünbül-i zār (86)

XVII. yüzyıl klasik şiir ve şairler arasında esen tasavvuf rüzgârı, Sulhî'nin de etkilenmesine ve bu yolda şiirler kaleme almasına neden olmuştur. Nitekim Sulhî; bu yüzyıldaki en önemli mutasavvıf şairlerden olan Niyâzî Mısrî'nin "vahdet-i vücut"

anlayışıyla yazdığı bir gazeli mecmuasına kaydetmekten kendisini alıkoyamaz. Tasavvuf yolunda Niyâzî Mısrî'yi takip etmiştir ya da Sulhî'nin çevresinden bir şairdir demek zor olsa da Sulhî'nin ondan etkilendiğini söylemek güç olmayacaktır. Zira Sulhî, dönemin edebî temayülü ve bir yaşam tarzı olan tasavvufun tesirinde kalmış ve bunu da şiirlerine yansıtmıştır. Daha çok bir telkin aracı olarak kaleme aldığı bu şiirlerde şairin, dinî ve tasavvufi öğretilerin çerçevesine uygun mazmunları kullandığı dikkat çeker. Dili yine bu şiirlerde de sade ve akıcıdır. Bu konu seçimi, Sulhî'nin topyekûn kalemine yansıyan sade ahengi bozmayacak türdedir.

Sulhî'nin Arapça ve Farsçayı da bildiği mecmuadaki şiirlerden ve birkaç mektuptan tahmin edilebilir. Fakat Sulhî mecmuasında, bu dillere oldukça az yer ayırmıştır. Kendisinin Türkçe dışında şiirlerde kullandığı başka bir dil olmayıp, mecmuasına kaydettiği Farsça şiirler ise birkaç müfredden ibarettir. Arapça mensur yazılar yine çok azdır. Ancak mecmuasındaki bu aktarımlar, onun bu dilleri en azından anlayacak kadar bildiğinin göstergesidir.

Sulhî'nin neredeyse sadece kendi şiirlerini yazdığı mecmuada araya serpiştirilen şairlerle arasındaki bağı netleştirmek mümkün olmasa da tanışıklıklarının olma ihtimali vardır. Zira Sulhî'nin seçtiği şair sayısı cüzi olmakla beraber döneminde çok ses getirmiş sanatkârlardan da değillerdir. Nitekim Medhî 11 gazeliyle mecmuada yer almaktadır ve hakkında herhangi bir bilgiye ulaşılamamıştır. Yine Tab'î de 3 şiiriyle mecmuada yer alırken, şair hakkında kesin bir bilgiye rastlanmamıştır. Bu da mecmuaya kaydedilen şairlerin Sulhî'nin çevresinden olduğu ve bir kitlede okunan bu şairleri tanıttığı ihtimalini akla getirmektedir. Fakat ne yazık ki buna dair şairin belirttiği kesin ifadeler mecmuada yer almadığından edebi alanda etkileşim kesindir diyemeyiz.

II. 2.1. Sulhî'nin Şiirlerindeki Konular

Divan şairi için gazel, bulunduğu Klasik Türk şiirinin edebî çerçevesinde paha biçilemez bir sanat ve hüner gösterisidir. Bu yapıda şair öncelikle aşkını konuşturur. Sevgilisini en ince ayrıntısına kadar inceler; ona daha önce hiç söylenmemiş özgün, akıl almaz örneklerde yakıştırmalar yaparak sevgilisini dönüştürür. Dünyada göze güzel gelebilecek her ne varsa sevgili odur. Divan şairinin aşkı da en çok buradan zuhur eder. Gazeller en çok âşıkâne bir tarzda kaleme alınmış olmakla beraber rindâne, şûhâne, hikemî gibi çeşitli türlerle de karşımıza çıkmakta. Esasen gazellerde, beyitlerin

birbirleriyle rabıta oluşturma zorunluluğu yoktur. Fakat sanılmamalıdır ki, gazeller bütününe yayılan bir konu ve duygu bütünlüğünden yoksun olsunlar. Sanatçının münhasıran önceliği beyitteki maharetini göstermek ve şahaneliği sürdürebilmek olsa da gazelin geneline yayılan bir konu ve duygu seçimi elbette vakidir. Buradan hareketle konu, şairi ilgilendirdiği gibi şairin hitap edeceği kitleyi de geniş ölçüde etkiler.

Mürettiplerin ellerinden bir zevk seçkisi olarak çıkan şiir mecmualarının, seçilen şiirlerde konuların ortak bir paydada buluşup buluşmadığını öğrenebilmek için içeriğe de göz atmanın faydalı olacağı kanaatindeyiz. Buradan çıkarımla mürettip için nelerin zevkine hitap ettiğini ve mecmuasının aynı zamanda sosyal çevredeki yerini de öğrenmiş olacağımızı umuyoruz.

Sulhî şiir mecmuasında mürettip olarak rol oynadığı gibi aslında kendi şiirlerini de yazarak şair konumundadır. O bakımdan Sulhî'nin mecmuasına işlediği şiirleri bir etkilenme ve şairi izleyiş gibi görmek de sakıncalı olmayacaktır. Şiirlerinden hareketle belli ki, XVI. yüzyıldan XVII. yüzyıla bir aktarım halinde gelen ve devam eden klasik üslubun takipçisi olan Sulhî, şiirlerinde rağbet gören ve bu üslubun gözettiği konuları işlemiştir. Elbette aşk, âşık ve sevgili burada ön planda olandır. Bundan başka şarap/meclis, tasavvuf ve müstehcenlik konuları Sulhî'nin şiirlerinde anlattığı diğer konulardır. Mecmuaya seçilen şairler ve Sulhî'nin şiirlerinin ise konu noktasında uyuştuğu gözlemlenmektedir. Nitekim Fevrî ve Medhî'nin gazelleri de yine aşk konulu olmakla birlikte ortak bir imaj dünyasında şekillenmiş gibilerdir. Yani Sulhî, gazelinde aşk, âşık ve sevgili konusunda tertip ettiği dünyayı; çiçek, gözyaşı, sevgilinin eziyetleri, hasret, yara gibi klasik mazmunlarla şekillendirmiş, bahsi geçen şairlerin de bu imajlarla çevrelenen gazellerini mecmuasına yazmakta özen göstermiş olabilir. Yine şarap/meclis konusu umumiyetle sevgilinin meclise teşrifi ile anlatılmış ve mecmuada Sulhî tarafından şiirleri seçilmiş şairlerin de bu konu çevresinde toplandığı görülmektedir. Sulhî tasavvuf konusunu, mâsivânın çekiciliğine ve nefsin isteklerine meyledenler ile bunlardan yüz çevirenlerin karşılaştırılmasını yaparak işlemiş olup bu konudaki Niyâzî Mısrî'nin bir örneğini mecmuasına almıştır. Anlatılanları özetlemek maksadıyla aşağıdaki şekilde Sulhî'nin şiirlerinde en fazla kullandığı konular gösterilmiştir:

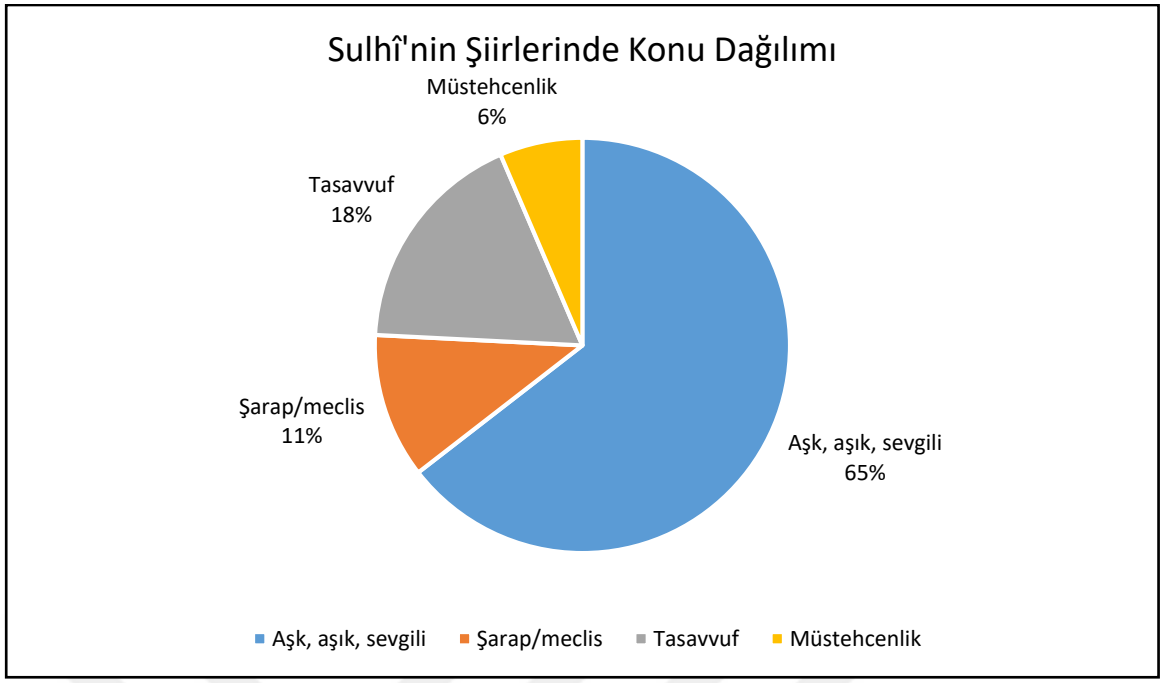

Şekil 5: Sulhî'nin Şiirlerinde Konu Dağılımı

Sonuçta denilebilir ki; mecmuaya işlenen manzum eserlerde öncelikle divan şiirinin başat konuları işlenmiş, dönemin ses getiren konularının yansımaları da görülmüş, Sulhî kendinden başka ortak bir tema ve beğeni gözettiği şiirleri mecmuasına taşımıştır. Sulhî'nin mecmuasındaki şiirleri, ağırlıklı olarak Medhî'den seçmesinin arkaplanında ise onun zevkiyle yakınlık kurduğu sonucu aranabilir. Sulhî bu şiirlerdeki seçimlerini yaparken konu farklılığına özen göstermiş gibidir. Zira yukarıdan beri sıralanan konularda muhakkak Medhî örneklerine rastlamaktayız. Bu bakımdan ya Sulhî şairi, sanatsal çerçevede bir zevk meselesi olarak ya da bir ihtimal ünsiyet bağı vesilesiyle yani kişisel bir mesele olarak mecmuasında adını bu kadar çok geçirmiştir. Tabii ikinci seçenek hakkında kesin bir malumata ulaşamadığımızdan Medhî, yalnızca Sulhî'nin zevk cihetinde ortaya çıkan bir seçeneği olarak durmakta.

II.3. Bir Mecmua Mürettibi Olarak Sulhî

Sulhî'nin hayatı ve edebî şahsiyeti hakkında malumatları sıraladık. Bu bölümde, mecmualara yaklaşımda incelenmesi gereken, "mecmuanın derlenme sebepleri" gibi önemli bir duruma da açıklık getirmenin faydalı olacağı kanaatinde olduğumuzdan, bu

konunun üzerinden yargılara varmaya çalışacağız. Elbette bu tatbik, mecmuadaki bilgilerin yorum yapmaya imkân verdiği ölçütte olacaktır. Mecmuaya sorduğumuz, "derleyenin amacı kendi estetik zevkini tatmin midir? Mecmuasını sipariş üzerine mi hazırlamıştır? Birilerini eğitme amacı var mıdır? Bir bölgede veya bir grupta okunan şairleri/yazarları mı tanıtmak istemiştir? Mecmua içerisinde kendi telifi var mıdır?" (Aydemir ve Kurnaz, 2013: 56) gibi soruların cevaplarına ulaşmak, kuşkusuz hem mürettip Sulhî'nin hangi ihtiyaca binaen mecmuasını derlediğini bizlere sunacak hem de elimizdeki şiir kaynağının hüviyetini meydana çıkaracaktır.

Mecmuaların evvela mürettiplerin şiir zevklerini yansıtma gayesiyle derlendiğini biliyoruz. Fakat mecmuaların bulunduktan sonra unutulan şairlerin adını tekrar tarihe kazandırma gibi önemli bir katkısı daha vardır. Nitekim elimizdeki bu mecmua, adının unutulduğu, sanatının ise tam anlamıyla kenarda köşede kalmış bir yazmada bulunmayı beklediği Sulhî gibi bir şairin, edebiyat dünyasına kazandırılmasına vesile olmuştur. Bu bakımdan Sulhî, döneminde az çok tanınan –tezkire yazarlarının bahsetmesine bağlı olarak– fakat divanının olmaması veya şairliğini gereği kadar duyuramaması gibi sebeplerden diğer asırlara tesiri dokunamamış bir şairdir. Sulhî'nin mecmuada bulunan 131 şiiri düşünüldüğünde, ilk akla gelen tertip sebebi, kanaatimizce şairliğini duyurmak ve kanıtlamaktır. Bu bakımdan Sulhî bir ihtimal sanatını icra için bu mecmuayı yazmayı seçmiş, kendi edebî zevki doğrultusunda da kimi şairlerin beğendiği şiirlerini bir seçki halinde kaydetmiş olabilir. Onun şiirlerinin, içerik hususiyetleri düşünüldüğünde, bir grup kitleye hitaben telkin maksadı taşıdığı söylenemez. Zira mecmuadaki şiir yelpazesi; gazellerinde işlediği aşk, âşık ve sevgili konularının geniş payesiyle oluşmuş, okuyucunun divan şiirinde hemen hep karşılaştığı ve zevk aldığı konularla bezenmiştir.

Sulhî'nin kendinden başka şairleri anmasında "bir bölgede veya bir grupta okunan şairleri/yazarları tanıtmak" sebebi aranabilir. Bu sonuca varmamıza yarayan tek bilgi, Sulhî'nin mecmuasında kendi şiirlerinin yanında pek az da olsa ismi çok duyulmamış hatta çoğunda bilgiye ulaşmakta dahi problem yaşadığımız şairleri anmasıdır. Sözgelimi hakkında bilgiye ulaşamadığımız Medhî buna aleni örnektir ve Sulhî için yeri hiç şüphesiz ayrıdır. Zira Sulhî'nin, mecmuadaki şairlerden hemen hep birer şiir kaydetmişken, Medhî'ye 11 şiirle bilhassa yer vermesi, şairin önemli bir kimlikle Sulhî'nin hayatında durduğunu düşündürtmektedir. Bu önem, edebî ve şahsî menşeli olmakla birlikte mecmuaya alınmasının altında yatan sebeplerden; tanıtım veya

beğeni gerçeğini de değiştirmemektedir. Özetle Sulhî, mecmuasını oluştururken önce telif şiirlerini tanıtma gayesini hayata geçirmiş, bilahare edebî zevkine uyan/çevresinde bulunan şairlerin şiirlerini de kaydedip onların adını anmaya dikkat etmiş olabilir.

III. BÖLÜM: METİN

III.1. Metnin Kuruluşunda İzlenen Yöntem

1. Mecmuadaki her şiire sıra numarası verilmiştir.
2. Nüshanın sayfa numaraları yıldız "*" işaretiyle, "1a, 1b, 2a, 2b…" şeklinde dipnotlarda gösterilmiştir.
3. Nüshadaki Arapça ve Farsça ibareler, beyitler, kelâm-ı kibarlar vs. Latin harfleriyle transkribe edilerek, Türkçe çevirileri dipnotlarda gösterilmiştir.
4. Şiir başlıkları büyük harflerle yazılmış, başlık yazılmayan şiirlere köşeli parantez [ ] içerisinde varsa mahlas, yoksa şiirin nazım şekli yine büyük harflerle belirtilmiştir.
5. Anlam yahut vezin gereği yapılması zaruri eklemeler, metin tamirleri köşeli parantez [ ] içinde gösterilmiştir.
6. Vezin ve/veya anlam gereği nüshada fazla bulunan ibareler "< >" işareti içerisine alınarak gösterilmiştir.
7. Okunamayan ibareler (…) işaretiyle gösterilip aparata ilgili kısmın fotoğrafı eklenmiş; okunduğu halde anlamlandırılamayan kelimelerin yanına ise (?) işareti konulmuştur.
8. i- fiili, ile edatı/bağlacı ve içün edatının yazımında nüshada birleşik yazılmış ise (-) işaretiyle eklenmiş olduğu kelimeyle birlikte (ʿaşḳ-ıla, dāġ-ıla, eyler-idi gibi) yazılmıştır.
9. Vezin bozukluğu, kafiye problemi veya vezin farklılığı gibi özel durumlar dipnotta zikredilmiştir.
10. Vezin, metin başında italik olmak üzere gösterilmiş olup ruba'ilerdeki her bir vezin farklılığı yine manzumenin başında kaydedilmiştir.
11. Seslerin uzunlukları gösterilirken "vezin" esas alınmıştır. Zihaflı ünlüler eğik karakterde yazılmıştır. Mesela; kısa heceye tekabül etmesi gereken *ā*rāyiş'teki ilk "ā" ünlüsünü italik yazarak bu hususa dikkat çekilmiştir.

12. Şeddeli kelimelerin imlâsında da vezne uyulmuştur: “Eşrefoġlı yazagör kūhı kenārında Ḥaḳ’ın” mısraındaki aslı “Ḥaḳḳ’ı” olan kelimenin “Ḥaḳ’ı” yazılması gibi.
13. “Ne” kelimesiyle yapılan hece düşmeli ulamalı kelimeler metinde apostrof (kesme) işaretiyle gösterilmiştir: “n’ola, n’ideyim…” gibi.
14. Mecmuamızda yer alan şiirler, yayımlanmış divanlardaki halleriyle karşılaştırılmış, var olan nüsha farklılıkları aparatta gösterilmiştir.
15. Mecmuada divanları bulunan şairler, tek isimliyse; Nedim Divan’ı “ND”, iki isimliyse Yûnus Emre “YED” şeklinde isimlerinin baş harfleri dikkate alarak kısaltılmış, ilgili kısaltmalar “Kısaltmalar” listesinde verilmiştir.
16. Nüsha farkları aparatta gösterilirken önce ana metne alınan şekil verilmiş, iki nokta işaretinden (:) işaretinden sonra divanındaki varyant gösterilmiş, boşluktan sonra da divandaki şekline yer verilmiş ve ilgili divanın kısaltması eklenerek karşılaştırılan divan kastedilmiştir (büridi: boyadı YED. …gibi).
17. Nüsha farkları gösterilirken aynı ibarenin varyantları virgül (,), farklı ibarelerin varyantları noktalı virgül işaretiyle (;) birbirinden ayrılmıştır. Aparatta verilen beyitlerdeki iki mısraın arası eğik çizgi (/) ile ayrılmıştır.
18. “Sâ’il, mâ’il…” gibi hemzeli kelimelerin yazımında metne uyulmuş, metinde “ye” ile yazılmışsa “ye” ile (māyil, ḫāyil), hemze ile yazılmışsa metinde de hemzeli yazılım (mâʾil, ḫāʾil) tercih edilmiştir.
19. Neşirde klasik transkripsiyon sistemi kullanılmıştır. Kimi neşirlerde farklı şekillerde gösterilen harflerdeki tercihlerimiz şu şekilde olmuştur:

ث	:	s̱
خ	:	ḫ
ق	:	ḳ
ڭ	:	ŋ

Farsça’daki “vâv-ı ma’dûle”ler ise “ˇ” işareti ile gösterilmiştir.

III.2. Transkripsiyonlu Metin

-1-

ṢULḤÎ[*]

VE LEHŪ

mefâ'îlün/ mefâ'îlün/ mefâ'îlün/ mefâ'îlün

Gül-i ʿ ışret açılsa vuṣlatuŋla nev-bahār olsa
Çemenzār-ı maḥabbet kūşe kūşe lālezār olsa

Olup rīzān-ı bostān-ı dile bārān açsa ne ki
Nihāl-i ḫüsnüm ümīdüm yine pür-berg [ü] bār olsa

Dem irse görseŋ ey dil nev-bahār-ı luṭfun ol yārüŋ
Gül-i zaḫm-ı nigāhı dīdede bir yādgār olsa

Nesīm-i iltifātuŋla açılsa ġonca-ı ṭāliʿ
Felek dönse murād üzre müsāʿ id rūzigār olsa

Hevā-yı ʿ aşḳ-ıla ***Ṣulḥī*** sirişküm cūy-bār itsem
Ṣalınsa ḫūblar ṣaḥn-ı çemende nev-bahār olsa

-2-

ṢULḤÎ[**]

VE LEHŪ

[*] 44a
[**] 44a

mefâ'îlün/ mefâ'îlün/ mefâ'îlün/ fa'ûlün

Bahār-ı vuṣlat irüp yār-ı ḫoş-nihād açılsa
Pür olsa dāmen-i ṭāliʿ gül-i murād açılsa

Ferāġat itse tenümden o naḫl-i tāzeyi görsem[23]
Müyesser eylese Allāh bāġ-ı dād açılsa

Ġubār-ı dāmen-i luṭfun geyürse bād-ı teraḥḥum
Dilā dü çeşm-i (…)[24] dīdedür o açılsa

Terāveş eylese gülzār-ı cāna reşḥa luṭfı
Mülāyim olsa hevā ġonca fevāʾid açılsa

Dem irse eylese iḳbāl ***Ṣulḥī*** baḫt-ı muʿānid
Felek müsāʿāde eylese der-i murād açılsa

-3-

VE LEHŪ*

[SULHÎ]

fâ'ilâtün/ fâ'ilâtün/ fâ'ilâtün/ fâ'ilâtün

[23] Mısranın vezni kusurludur.

[24]

* 44a

Zülf ü ḫaṭ virse ʿaceb mi ʿārıż-ı dildāra ḥüsn
Cā-be-cā reyḥān u sünbüldür viren gülzāra ḥüsn

İltifāt olmazsa yāri cevrüŋ olsun bī-dirīġ
Ḫūn-ı dil cānā ḳo vırsün ḫançer-i āvāre ḥüsn

Düşse destār-ı niyāza āteş-i nāzı nola
Ey göŋül lā-büd gül-i aḥmer virür destāra ḥüsn

Cāna minnet cismümi ṣad pāre ḳılsa zaḫm-ı yār
Sīne-i ʿuşşāḳa elbette virür her yāre ḥüsn

Naẓm-ı tāzem dil-firīb olsa ʿaceb mi ***Ṣulḥi***yā
Kim virür bihzād-ı ṭabʿum ṣūret-i eşʿāra ḥüsn

-4-

VE LEHŪ*

[SULHÎ]

fâ'ilâtün/ fâ'ilâtün/ fâ'ilâtün/ fâ'ilün

Naḳş-ı ḥüsn-i yār ḳalb-i ʿāşıḳ-ı mehcūrda
Cilve eyler güyiyā nūr-ı tecellī Ṭūr'da

Sāġar-ı leb-rīz-i ʿaşḳı nūş idelden şevḳle
Ḳalmadı cā-yı heves aṣlā dil-i rencūrda

* 44a

Şol ḳadar pāk [ü] mücellāsınadur mirʾāt-ı ʿaşḳ
Şüst ü şū bulmuş ṣanursın çeşme-sār-ı nūrda

Gice gündüz hep berāber aŋa bu ḳadar zevāl
Āfitāb-ı ʿaşḳ lāmiʿdür şeb-i rencūrda

Tār-ı çeng [ü] nāle-i dil mū-yı zülf-i yārüŋ
Yoḳdur anuŋ zevḳi ***Ṣulḥī*** naġme-i ṭanbūrda

-5-

VE LEHŪ*

[SULHÎ]

mefâ'ilün/ fe'ilâtün/ mefâ'ilün/ fe'ilün

Ruḫ-ı nigār ki gül-berg-i āldan nāzük
Ṣanavber-i ḳadi nev-res-nihālden nāzük

Maḥabbet ehline telḫī-i zevḳ-i ḫūn-ı ciger
Ṣafā-yı leẕẕet-i āb-ı zulālden nāzük

Şeb-i firāḳda ebrū-yı şāhid-i fikri
Sipihr-i nūrdaki nev-hilālden nāzük

Ṣafāda merdümek-i dīde[-i] şeb-i hicrān
Kenār-ı ʿārıż-ı ḥüsn üzre ḫālden nāzük

Fiġān-ı murġ-ı çemenzār-ı ḥasret ey ***Ṣulḥī***
Nevā-yı bülbül-i bāġ-ı viṣalden nāzük

* 44a

-6-

VE LEHŪ*

[SULHÎ]

mef'ûlü/ mefâ'îlü/ mefâ'îlü/ fa'ûlün

Biŋ nāz-ıla bir ġamzesidür mültemes-i dil
Bismil şoden-i tīġ-i sitemdür heves-i dil

Ṣad-pāre iderdi yaḳasın derd-ile çün gül
Olsaydı eger bülbül-i ġam hem-nefes-i dil

Zehr-āb iledür ülfeti zinhār degüldür
Üftāde[-i] şīrīni şeker-i meges-i dil

Zār eyledi der-ḳāfla baŋa maḳṣūd
Kūs-ı felegi sünbüli bāng-i ceres-i dil

Der-deşt-i temennā [ki] baŋa mest-i ġazabdur
Ṣulḥī o civāndan yine feryād-res-i dil

* 44a

-7-

VE LEHŪ*

ṢULḤĪ

mef'ûlü/ fâ'ilâtü/ mefâ'îlü/ fâ'ilün

Mestāne-vażʿ-ı ġamze-i ḫūnrīz-i dilrubā
Bīgāne dost düşmen-i bī-raḥm āşinā

Cādū-yı çeşmi eyledi ʿālemleri ḫarāb
Zülfini ṭurmayup yine taḥrīk ider ṣabā

Biz Bī-sütūn-ı cān-ı (…)[25] ser-i ʿaşḳla
Beyhūdedür maḥabbet-i Ferhād-ı bī-nevā

Biz (…)[26] degilüz hem-dem-i ümīd
Ölsek de olmazuz yine minnet-keş-i recā

Biz kūşe-gerd-i bāġ-ı dilārām-ı miḥnetiz
Bī-ṭarf u nev-hevesleredür gülşen-i ṣafā

Yoḳdur cihānda ***Ṣulḥī*** naẓar-ı diyār-ı ʿaşḳa
Kim seng-i kūhsārı meḥekk-i ḫāk-i kimyā

* 44b

25 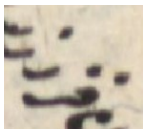

26 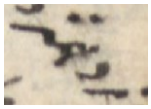

-8-

VE LEHŪ*

[SULHÎ]

mefâ'ilün/ fe'ilâtün/ mefâ'ilün/ fe'ilün

Hevā-yı ʿaşḳı dile bilmezüz ne ḥālet ider
Nedīm-i miḥnet ü bīgāne[ye] selāmet ider

Atarsa sīneye tīr-i cefāyı atsun yār
Ki ʿaşḳa zīb virür ġam degül işābet ider

Dilerse ġamzesi atsun ne deŋlü siḥr ü füsūn
Dil-i belāzedeye luṭf ider kerāmet ider

Firāḳa ṣabr idemez bü'l-heves umar vaṣlin
Ḫayāli ʿāşıḳ-ı ṣādıḳlara kifāyet ider

ʿAceb mi naḳd-i ġamın dilde eylesem pinhān
Ki ehl-i ʿaşḳ anı sermāye-i maḥabbet ider

Siyāh-ı zülfüne dil iḳtidā iderse nola
Ki sālikāna bu bir nūrdur hidāyet ider

İderse bāġ-ı viṣālin o yār-ı ʿāşıka cā
Şemīm-i zülfine ***Ṣulḥī*** göŋül ḳanāʿat ider

* 44b

-9-

VE LEHŪ*

[SULHÎ]

fâ'ilâtün / fâ'ilâtün / fâ'ilâtün / fâ'ilün

Gerçi o meh-ṭalʿatuŋ hem-reng-i şebdür kāküli
Nūr-baḫş-ı dīdede şevḳe sebebdür kāküli

Ḳalbe cemʿiyyet virür bir dem perīşān olsa ger
Beŋzemez bir dilbere ḥaḳḳā ʿacebdür kāküli

Yār taʿẓīm eyleyüp başda götürse vechi var
Sünbül-i bāġ-ı ḥasen ʿālī sebebdür kāküli

Rişte-i bāzū-yı cān itsem nola her mūyını
Bāʿiṣ-i teskīn renc-i tāb u tebdür kāküli

Şuʿle-efrūz olsa sünbül-zāra lāyıḳ ***Ṣulḥi***yā
Āteş-i ḥüsn üzre derd-i bī-lehebdür kāküli

* 44b

-10-

VE LEHŪ*

[SULHÎ]

fâ'ilâtün / fâ'ilâtün / fâ'ilâtün / fâ'ilün

Neşve-yāb olsaydı cām-ı ʿaşḳdan ger Kūhken
Ārzū-yı vaṣl idüp çekmezdi minnet-tīşeden

Geşt-i gülzār-ı melāḥat itdi dilber var ise
Eylemiş destār-ı nāzıŋ pür-gül-i fikr ü fiten

Aḥkeristān-ı dil oldı maʿdin-i yāḳūt-ı ġam
Āfitāb-ı ʿaşḳı yārüŋ oldı çün pertev-fiken

Nīm-demle ʿālemi ḫākister eylerdi göŋül
Olmasaydı ġamzesi siḥr-ile ger beste-dehen

Dīdeden rīzān olup ***Ṣulḥī*** ʿaḳīḳ-i ḫūn-ı dil
Ḫāḳ-i kūy-ı yāri itdi ʿibret-efzā-yı Yemen

-11-

RUBĀʿĪ**

mef'ûlü/ mefâ'ilün/ mefâ'îlün/ fâ'
mef'ûlü/ mefâ'ilü/ mefâ'îlün/ fâ'
mef'ûlü/ mefâ'îlü/ mefâ'îlün/ fâ'
mef'ûlü/ mefâ'ilün/ mefâ'îlün/ fâ'

* 44b
** 44b

Āyem ki zi-şehr-i şevḳ rıḥlet kerdem

Tevdīʿ be-ṣıḥḥat ü selāmet kerdem

Yek-cā-yı pesendīde ne-dīdem āḫir

Der şūre-zemīn-i ġam iḳāmet kerdem

-12-

ŞULḤĪ*

ĠAZEL

fâ'ilâtün / fâ'ilâtün / fâ'ilâtün / fâ'ilün

Zülf kim bāġ-ı dil-i ʿuşşāḳa miḥnet yaġdırur

Gülsitān-ı şevḳe bārān-ı melāmet yaġdırur

Her gül-i pejmürde dāġum olur reşk-i āfitāb

Her ḳacan yārüŋ seḥāb-ı zülfi ẓulmet yaġdırur

ʿIşve efzūn itmesün mi ḥüsn-i gül-berg-i ruḫun

Ebr-i nāzük bāġ-ı ḥüsn üzre letāfet yaġdırur

**Nev-bahā ʿārıżında cünbiş-i müjgān-ı yār

Çeşm birden sīneye eşk-i maḥabbet yaġdırur

Şulḥiyā ebr-i bahārı yārüŋ ġamzesi[27]

Bosıtān-ı ʿaşḳa her laḥẓa terāvet yaġdırur

* 44b

** 45a

[27] Mısranın vezni bozuktur.

-13-

[MÜFRED][*]

fe'ilâtün/ fe'ilâtün/ fe'ilâtün/ fe'ilâtün

Dile dilrub*ā* hemīşe nola atsa senüŋ cevrin
Ki zücāc-ı ḳalb-i ʿāşıḳ olur inkisāra māyil

-14-

[MATLA'] [**]

fe'ilâtün/ fe'ilâtün/ fe'ilâtün/ fe'ilâtün

Ḥaṭuŋ kim bāġ-ı ḥüsünüŋ nev-desde sebze-zārıdur
Yine zülf ebr-i maḥabbet-i yār hengām-ı bahārıdur

-15-

VE LEHŪ[***]

[SULHÎ]

mef'ûlü/ mefâ'îlü/ mefâ'îlü/ fa'ûlün

Ruḥsār-ı gül-berg-i gülistān-ı sitemdür
(…)[28] daḫi meyve-sitān-ı sitemdür

Her zülf-i teri sünbül-i ṣaḥn-ı çemen-ḫor

[*] 45a
[**] 45a
[***] 45a
[28]

Her bir daḫi bir şemʿ-i bosıtān-ı sitemdür

Kālā-yı serverüm nola nehb eylese dilden
Çeşmin ḫüsr-i (…)[29] ki mestān-ı sitemdür

Ġam ṭutsa nola ʿālemi kim serv-ḳad-i yār
Pīrāye-ṣaḥın-ı çemenistān-ı sitemdür

Sīnemde degüldür görinen zaḫm-ı nev-hicr
(…)[30] miḥen bir gül-i ḫandān-ı sitemdür

Ṣulḥī o mehüḫ bildigi hep ḥarf-i cefādur
Bir ṭıfl-ı nev-āmūz-ı debistān-ı sitemdür

-16-
VE LEHŪ*
[SULHÎ]

mefâ'ilün/ fe'ilâtün/ mefâ'ilün/ fe'ilün

Sīm-i ārıżıdur bād-ı nev-bahār-ı leṭāfet
Şemīm-i zülfi (…)[31] güher-i şār-ı leṭāfet

[32]Olup ḳad-i versi bād-ı nev-bahār-ı leṭāfet

29 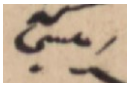

30 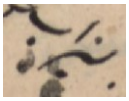

* 45a

31 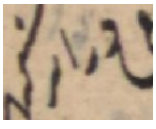

[32] Bu beyit şair tarafından üstü çizilerek iptal edilmiştir.

Açıldı ṣaḥn-ı raḫşende gül-i ġaddār-ı leṭāfet

Kenār-ı bāġ-ı ruḫında benefsec-ḫaṭṭı bitdi
İrişdi ġāye ḥüsn-i şükūfezār-ı leṭāfet

ʿAceb mi luṭf u kerem olsa ol civāna (…)[33]
O zer-zamānede şāhinşeh-i diyār-ı leṭāfet

Seḥāb-ı zülfi ider Ḳayṣ-ı sāḥa-ı dil-zāde
ʿAceb mi olsa göŋül reşk geşt-zār-ı leṭāfet

Ḫırāma (…)[34] teʾşīr-i bād-ı şevḳle ***Ṣulḥī***
Ṣalınsa bāġda ol naḥl-i meyve-dār-ı leṭāfet

-17-

RUBĀʿĪ*

mef'ûlü/ mefâ'ilü/ mefâ'îlün/ fâ'
mef'ûlü/ mefâ'ilün/ mefâ'îlü/ fa'ûl

33

34 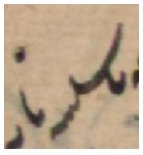

* 45a

Ey mihr (…)[35] ḫüsn ey māh-cebīn

Budur şikār u (…)[36] duʿāʾm eyle yaḳīn

Bī-nüvīt-i aʿdāŋ ola dāʾim çü benāt

Cemʿiyyet-i aḥbābuŋ ola çün pervīn

-18-

RUBĀʿĪ*

mef'ûlü/ mefâ'ilün/ mefâ'îlü/ fa'ûl

Ey bāġ-ı maʿārifi bīzār virdi yaḳīn

Ẕī-gülşen-i ḫalḳı reşk firdevs-i berīn

Her reşḥa-i ḫāmeŋ güher-i tācuŋa

Fıṭnat (…)[37] ser-sūzuŋdur temīn

-19-

Lİ-NĀMIḲIHĪ**

ṢULḤĪ

mefâ'îlün/ mefâ'îlün/ mefâ'îlün/ mefâ'îlün

35

36 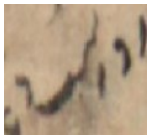

* 45a

37 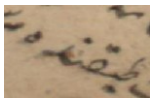

** 45b

Gönül bir bāġdur daʿim gül-i ḥasret biter anda
Çemenzārü'l-meder-i sebze-i ḥayret biter anda

Feżāʾ-yı sīnede hergiz açalum ġonca-i şādī
Bu deşt-i ġuṣṣadur hep lāle-i muḥib biter anda

ʿAcebdür gülşen-i dāru'ş-şifā-yı vāslı dildāruŋ
Gül-i bī-çāre-yi (…)[38] fürḳat biter andan

Nice gelsün debbāġ-ı ʿāşıḳa bū-yı gül-i ülfet
Bu bāġ-ı dehrdür ḫār u ḥüsn ü vaḫşet biter anda

ʿAceb mi olsa ***Ṣulḥī*** bāʿiş beşer-mende ki eşküŋ
O bir cūdur ki dāʾim (…)[39] ḫaclet biter anda

-20-

VE LEHŪ*

[NAZM]

mefâ'îlün/ mefâ'îlün/ mefâ'îlün/ mefâ'îlün

Bahār olsa yine geşt-i gülistān eylese bülbül
Düzülse bezm gül-i feryādistān eylese bülbül

38

39

* 45b

Ser-āġāz eylese eṭfāline taʿlīmü'l-ḥayātı

Gülistānı nümūdār-ı debistān eylese bülbül

-21-

[MATLA'] *

mefâ'îlün/ mefâ'îlün/ mefâ'îlün/ mefâ'îlün

[40]Ferāġat kūşesin ṭut ol zamān-ı ḥalḳdan incin

Ne kimse senden incinsün ne sen bir kimseden incin

-22-

VE LEHŪ**

[SULHÎ]

mef'ûlü/ fâ'ilâtü/ mefâ'îlü/ fâ'ilün

Zülf-i siyāhı dilberüŋ şuʿle-fürūz-nūrdur

Ḫāl degül ruḫundaki merdüm-çeşm cevrdür

Oldur ḫayāl-i siyāhdur dīde[-i] dilbere cilve ki

Cism-i heves ferinden ki çar-māh devrdür

Alsa nola o dilrub*ā* deste-nāzı destine[41]

---

* 45b

[40] Bu matla' beyti, tarihte varyantları olmakla beraber Muvakkitzâde Mehmed Pertev'in Divanı'nda muhammes formunda vardır. Fakat 18. yüzyılda yaşayan bu zat, Sulhî'den sonradır. Yine, Marifetnâme'de bu beytin izlerine rastlanır.

** 45b

[41] Mısranın vezni kusurludur.

Ḳatlüme ḳaṣd ider-isem mest-i mey ġurūrdur

Āteş ġuṣṣa cefā virse dile nola ṣafā

Şuʿle-firāz ʿışret ü tābda serverdür

Bād-ı bahār-ı hicrle çeşmine ḫāˇb-ı zevḳ

Beştür ġamda ṣanma kim ***Ṣulḥī*** yi bī-ḥużūrdur

-23-

RUBĀʿĪ*

mef'ûlü/ mefâ'ilün/ mefâ'ilün/ fâ'

Sevdā-yı ruḫuŋla pür-elemdür sīnem

Āyīne-i ruḫsār-ı sitemdür sīnem

Hem-meclis-i ʿışret (…)[42]

Hem-ḫāˇbuŋa (…)[43] ġāmdur sīnem

-24-

[SULHÎ]**

fâ'ilâtün / fâ'ilâtün / fâ'ilâtün / fâ'ilün

* 45b

42 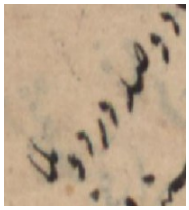

43 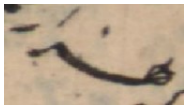

** 46a

Raḫt-ı ʿaşḳın dil ki düḳḳānında pinhān eylemiş
Naḳd-i derdin kīse-i cānında pinhān eylemiş

Ṣad (…)[44] bādı ol (…)[45] revā-yı mülk-i hüsn
(…)[46] dūst dāmānında pinhān eylemiş[47]

ʿĀşıḳın öldürmege[48] ṣad tīġ-i nāz u ʿışve[yi]
Çeşm-i mesti zīr-i damānında pinhān eylemiş

Yūsuf-āsā nice ḥüsn-i sīne-sūz-ı Yūsuf'ı
Dil-rübā çāh-ı zenaḫdānında pinhān eylemiş

Ṣad hezārān ṣubḥ u vaṣl u āfitāb-ı luṭfını
Şām-ı hicrānuŋ girībānında pinhān eylemiş

Şāhid-i ṭabʿum dil-i rūḥ-ı edā-yı ***Ṣulḥi***yā
Ḫam-be-ḫam zülf-i perīşānında pinhān eylemiş

44 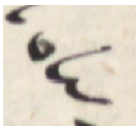
45 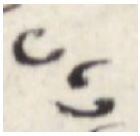
46 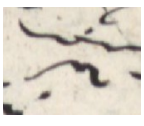

[47] Mısra iptal edilip yerine bu mısra yazılmıştır.
[48] Bu mısranın üzerinde ayrıca "ḳatle omeh" ifadesi yer almaktadır.

-25-
RUBĀʿĪ*

mef'ûlü/ mefâ'ilün/ mefâ'îlü/ fa'il

mef'ûlün/ fâ'ilün/ mefâ'îlü/ fa'il

Sīrāb-ı şükūfe olmadı bāġ-ı ümīd
Pür olmadı lālelerle hīç rāġ-ı ümīd
Ey vāy u ṣad efġān ki ḫūn-beste olup
Oŋmadı gitdi dildeki dāġ-ı ümīd

-26-
[MATLA']**

mef'ûlü/ fâ'ilâtü/ mefâ'îlü/ fâ'ilün

Düşmese derdine Mecnūn eger Leylā'nuŋ
Ḳaç bucaġ idügini bilmez idi dünyānuŋ

-27-
ṢULḤĪ***

mefâ'ilün/ fe'ilâtün/ mefâ'ilün/ fe'ilün

Göŋül o Yūsuf-ı ʿiḳlīm-i nāza nāz<e> eyler
Gedā-yı şāh-menişdür niyāza nāz eyler

Olur mı ġaflet-ile hīç ṣayd zülf-i nigār

* 46a
** 46a
*** 46a

Bu dil kebūteridür şeh-bāza nāz eyler

İder mi ʿazm-i hevā-yı niyāz zār-ı ümīd
Hezār dil gül-i sūz-ı güdāza nāz eyler

Marīż-i ʿaşḳ olan itmez dilā recā-yı ḥayāt
Ṭabīb-i ʿĪsā-dem-i çāre-sāza nāz eyler

ʿĀceb mi dil-bere nāz itse ***Ṣulḥi***yā dil-i zār
Bizim diyārda Maḥmūd Ayāza nāz eyler

-28-

ṢULḤĪ*

mef'ûlü/ fâ'ilâtün/ mef'ûlü/ fâ'ilātün

Esdi nesīm-i idbār irdi bahār-ı ḥasret
Cān ʿandelīb-i miḥnet dil lāle-zār-ı ḥasret

Bāʿiş nedir bu güne feryāduna hezāruŋ
Baġrın mı yaḳdı yoḫsa gülşende nār-ı ḥasret

ʿĀşıḳ ne güne itsün ḳatʿ-ı merāḥil-i şevḳ
Düşünde bār-ı ġuṣṣa pāyında ḫār-ı ḥasret

Sīrāb-ı rāḥat olmaz deşt-i belāda Mecnūn
Ḫūn-ı derūn[1] ġamdur hep cūy-ı bārı ḥasret

* 46b

Şol murġ-i dil ki ***Ṣulḥī*** şeh-bāza nāz iderdi
Nāgāh gör ḳażāyı oldı şikār-ı ḥasret

-29-

VE LEHŪ*

mef'ûlü/ fâ'ilâtün/ mef'ûlü/ fâ'ilātün

Fikr-i şevḳ-i şarāb-ı ḥüsnüŋle ḥūr mest olur
Bād-ı zevḳ-i ġubār-ı ḫaṭṭuŋla nūr mest olur

Olduḳca bezm-i meyde lebüŋ cürʿa-rīz-i şevḳ
Başlar semāʿa sāġar-ı billūr mest olur

Bāġ-ı ṣafāda ġayr-ıla dildār nūş ider
Deşt-i belāda ʿāşıḳ-ı mehcūr mest olur

Ser-germ olup yabāna atar naḳd-i cānını
Cām-ı maḥabbet eyle ki Manṣūr mest olur

Ṣabret ḫumār-ı fürḳate terḳ eyle şekveyi
Ṣulḥī dem irişür yine maḫmūr mest olur

-30-

VE LEHŪ**

fâ'ilâtün/ fâ'ilâtün/ fâ'ilâtün/ fâ'ilün

* 46b
** 46b

Pādişāh-ı ʿālemüz ʿālemden istifādeyüz
Ser-be-ser zaḫm-ı dili merhemden istiġnādayuz

Nāle-kārı bilmezüz biz ʿāşıḳ-ı sengīn dilüz
Künc-i ġamda dīde[-i] pür-nemden istiġnādayuz

Kendü vādimüzde bir rind-i cihānuz biz daḫī
Cām-ı Cemşīd-ile bezm-i Cem'den istiġnādayuz

Ḳays-ı Mecnūn gibi ser-gerdān-ı deşt-i vaḫşetüz
Bezm-i insā[n] ünsde maḥremden istiġnādayuz

Naḳd-i istiġnāyı der-cīb itmişüz biz ***Ṣulḥi***yā
Şükr kim dīnār-ile dirhemden istiġnādayuz

-31-

RUBĀʿĪ*

mef'ûlü/ mefâ'ilü/ mefâ'îlü/ fa'ûl
mef'ûlü/ mefâ'ilü/ mefâ'îlün/ fa'
mef'ûlü/ mefâ'îlün/ mef'ûlü/ fa'il

Meh gāh ki olsa çeşmi ser-mest-i nigāh
Eyler dilimüz nişāne şast-ı nigāh
Ser-tā-be sūzīş-i derūn oldı yine
Ey vāy hezār-bār ez-dest-i nigāh

* 46b

-32-

RUBĀʿĪ*

mef'ûlü/ mefâ'ilün/ mefâ'îlü/ fa'ûl

mef'ûlü/ mefâ'ilü/ mefâ'îlü/ fa'ûl

Ṣad şükr ki miḥnet āteş-bārdur dil-i zār
Bīgāne-i ʿışret ü ṣafādur dil-i zār
Bilmez nedir ārzū-yı gülzār-ı murād
Pervāne-i āteş-i fenādur dil-i zār

-33-

Lİ-NĀMIḲIHĪ**

mefâ'îlün/ mefâ'îlün/ mefâ'îlün/ mefâ'îlün

Mey içmekden ġaraż ehl-i dile mestāne olmaḳdur
Ġaraż mestānelikden ʿaḳl-ıla bīgāne olmaḳdur

Ṭolaşmaḳdan murādı kūy-ı yāri ʿāşıḳ-ı nālān
Ṭaḳarrüb ṣanmaŋuz şemʿ-i ġama pervāne olmaḳdur

Ġam u miḥnetden olmaz ḫāne-i dil bir zamān ḫālī
Belā şehrinde ol var-ısa mihmān-ḫāne olmaḳdur

Sükūn bulmaz dem-ā-dem mużṭaribdür ḳalb-i pür-ḫūnum
O bezm-i bāde-i ʿaşḳa meger peymāne olmaḳdur

* 46b
** 47a

Ḳadeḥde yine ***Ṣulḥī*** bezmde bir başḳa cünbüş var

Leb-i cānāneden peymānede mestāne olmaḳdur

-34-

[NAZM][*]

fe'ilâtün/ fe'ilâtün/ fe'ilâtün/ fe'ilâtün

İşitdüm mektebe varur gelür dirler[49] o meh-pāre
Bile var oḳı sen de ders-i ʿaşḳı gezme āvāre

Ḳo āh u nāleyi her-dem bülend it ḥimmetüm ey dil
Elüŋ dāmān-ı vaṣla irüşür yalvara yalvara[50]

Ḳapar aġyār elinden dil tutup tutī-veş ol şūḫı
Kemend-i nāle vü efġāndan eyler bir gün aġyāra

-35-

[NAZM][**]

fe'ilâtün/ fe'ilâtün/ fe'ilâtün/ fe'ilâtün

Gelmedi bezmüme ol māh-cebīnüm bu gice
Ṭutsa āfāḳı nola āh [ü] enīnüm bu gice

[*] 47a
[49] Mısranın bir kısmının üzeri silinmiş; onun yerine "varur gelür dirler" yazılmıştır.
[50] Kenara ayrıca bu mısra yerine; "deger bir gün elüŋ dāmānuna yalvara yalvara" yazılmış ama herhangi biri iptal edilmemiştir.
[**] 47a

Āteş-i ḥasret-i teşrīf-ile şemʿ-ṣıfat
Gerçi maḥv oldı dil-i zār-ı hazīnim bu gice

-36-

[MATLA’][*]

mefâ’îlün/ mefâ’îlün/ mefâ’îlün/ mefâ’îlün

Miyānın koçmaġa yāriŋ dem-ā-dem āh ü zār ister
Kenāra cıkmaġa fülk-i maḥabbet rūzigār ister

-37-

[NAZM][**]

mef’ûlü/ mefâ’îlü / mefâ’îlü/ fa’ûlün

Devr itmedigüm mescid ü meyḫāne mi ḳaldı
El ṣunmadıgum sübḥa vü peymāne mi ḳaldı

Saʿdī yine der-ḫāb-ı ḫużūr olmadı çeşmi
Söylenmedik ol *ā*fete efsāne mi ḳaldı

Temmet

[*] 47b
[**] 47b

-38-

[KIT'A][*]

mefâ'îlün/ mefâ'îlün/ mefâ'îlün/ mefâ'îlün

Raḳībān zevḳime reşk itdüler bezm-i firāḳında
Baŋa ser-māye-i şevḳ dem-ā-dem ṣoḥbet-i ġamdur

Yıḳılmaz ḫāṭırum dilber hezārān cevr ü nāz itse
Binā-yı ʿaşḳınuŋ dilde esāsı şöyle muḥkemdür

Göŋül iḳlīm-i ʿaşḳ içre Süleymānlıḳ ider şimdi
Aŋa laʿlīn dehānuŋ fikri cānā ṣanki ḫātemdür

Ġubār-ı pā-yi yāri dīdeden devr itmedür kārı
Benüm ***Ṣulḥī*** gözümden çıḳdı eşk-i ter nice demdür

-39-

[KIT'A][**]

mefâ'îlün/ mefâ'îlün/ mefâ'îlün/ mefâ'îlün

Dil-i ʿuşşāḳla (…)[51] ʿalāḳa zülfidür yoḫsa
Muḥteşem ġamzesinüŋ (…)[52]

[*] 47b
[**] 47b
51 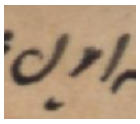
52 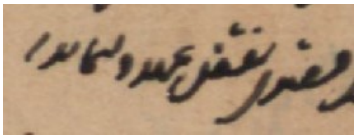

(…)[53] āteş-i sūzundur zülf-i mār-ı bī-cāndur
Ṭaliʿüm genc-i defīnin feth olunmaḳ ṣanmaŋ āsāndur

Ḳomaz rāḥat dil-i ʿuşşāḳda cāndan ider (…)[54]
O şūḫ bir çıḳavir ḥaḳīḳat bir ʿaceb cāndur

Göŋül bir sāde dildür nāzdan çoḳ luṭf umar ammā
Vefā itmek degül yār itdigi ġamda pişmāndur

İŋende gezme maġrūr ey göŋül meydān-ı ġafletde
Saḳın ebrū-yı peyk kūşesinden fitne nihāndur

Yanında oldı ʿāşıḳlar ʿazīz ol bu sefer ceng
Beni (…)[55] ġamze kūyın seyl-i eşk iḫvāndur

Eṣer-i ḳıyldür dil-i pür-dāġumda fikr-i ruḫ-ı cānān
Zemīn-i şūremüz şimdi günāhdur gülistāndur

Şeb-i hicrānda hīç (…)[56] dil ḳalmadı bārīk

53 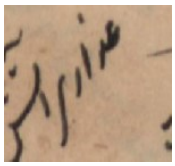
54 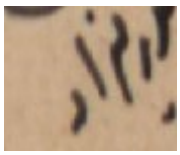
55 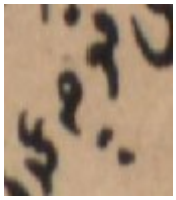
56 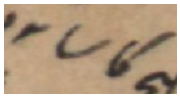

Ḥayāl ki denile şemʿ-i kāfūrī (…)[57]

Geçüp ḥasretle ***Ṣulḥī*** rūzigārum görme vaṣlin
Nümāyān-ṭāliʿüm āyīnesinde rū-yı ḥırmāndur

-40-

[GAZEL]*

mef'ûlü/ fâ'ilâtü/ mefâ'îlü/ fâ'ilün

Dil-ḫ̆āh-ı ġamze ʿāşıḳa kim ıẕṭırāb olur
Āb-ı zulāl-i vuṣlat aŋa dilde tāb olur

Ol genc-i ḥüsn ü şīveye kim yaḳlaşur ʿaceb
Mānend-i mār-ı zülfi ki bir pīç ü tāb olur

Ol şeh-süvār-ı nāza varup ḳarşı kim durur
Bir türktāz-ı ġamzede dünyā ḫarāb olur

Mihrinden özge yoḳ dil-i ʿāşıḳda cilve-ger
Ol şeh-i felekde ḥüsn-ile bir āftāb olur

-41-

VE LEHŪ**

ṢULḤĪ

57

* 47b
** 48a

müstef'ilün/ müstef'ilün/ müstef'ilün/ müstef'ilün

Dil-sūz-ı ʿaşḳ u miḫnet bilmem nice nihān ṣanur
Āhum duḫānın seyr iden sīnem bir āteş-dān ṣanur

Cūş itdi bād-ı āh-ıla başumdan aşdı mevc-i ġam
Seyl-i sirişküm seyr iden deryā-yı bī-pāyān ṣanur

ʿAks-i benefşe bāġda āb üzere düşmiş şöyle ḫūb
ʿĀşıḳ görünce nāgehān ḫaṭṭ-ı ruḫ-ı cānān ṣanur

Eşk içre çeşmüm merdümin her-dem gören pür-ıżṭırāb
Bir baḥr-i pür-emvācda eyler şinā insān ṣanur

Bir ḳaṣr-ı zībādur göŋül olmuş münaḳḳaş dāġ-ıla
Kim görse giryān çeşmümü ol ḳaṣra ṣādırvān ṣanur

ʿÖmri belā birle geçer zevḳin cihānıŋ terk ider
Girdāba düşmüş bī-ḫ*a*ber ṣūfī döner devrān ṣanur

Dil-ḫaste[-i] hicrānunuŋ bir dem elin almaz ele
Var ise ***Ṣulḥī*** ol ṭabīb daḫi dem-i buḥrān ṣanur

-42-

ṢULḤĪ*

fâ'ilâtün/ fâ'ilâtün/ fâ'ilâtün/ fâ'ilün

* 48a

Gösterüp sāḳī baŋa ʿarż eyleme cāmın Cem'üŋ
Zaḫm-ı nāsūr oldu ġam dilde ḳodursun merhemüŋ

Bir gün elbette olursa sebz ü ter naḫl-i ümīd
Bu dil-i ḫākīde toḫm-ı şādmānīdür ġamuŋ

Maḥremüŋdür şaḥne-i devrān teʿāruż eylemez
N'ola her dem olsa sāḳī duḫter-i rez hem-demüŋ

Bulmasam cānā şifā-ı tiryāḳ ḫālüŋden eger
Cāna kār eyler-idi zehr-i mār-i zülf perçemüŋ

Açılır yer yer doḳunmadan muḳaddem ḫançerüŋ
Minnetin ḥükm-i gül-i zaḫm-i revânum merhemüŋ

ʿÖmri geçmiş ḫāṣılı zevḳ-i ġam-ı Leylī ile
Ḳays sürmüş ḥaḳ bu kim ***Ṣulḥī*** ṣafāsın ʿālemüŋ

-43-

ṢULḤĪ*

mef'ûlü/ fâ'ilâtü/ mefâ'îlü/ fâ'ilün

Gördükce baŋa ḫışm-ile dir yār ḫayr ola
Bilmem ne düş görür o sitemkār ḫayr ola

Bir derd-mendinüŋ yine ḳatlin murād ider
Āmāde tīġ-i ġamze-i ġam-zār ḫayr ola

* 48a

Āmāl-i ṭāliʿ üm nice demdür ṭutar benüm
Fālımdadur hep gelür ġam-ı dil-dār ḫayr ola

Çoḳdan ḫuṣūmet üzresin ey çarḫ sen bize
İtdüŋ cefā-ile bizi bī-zār ḫayr ola

Yārüŋ cefāsı cānuma kār itdi gerçi kim
Ṣabret göŋül ki ʿāḳıbet-i kār ḫayr ola

Ṣulḥī di żaʿīf teḥammül ider mi yār
Öter ḫaḳ üzre şīveyi her bâr ḫayr ola

-44-

[MATLAʿ] [*58]

mef'ûlü/ fâ'ilâtü/ mefâ'îlü/ fâ'ilün

İtdüŋ raḳībe derdüŋi işʿār ḫayr ola
Rāz-ı nihānuŋ eyledüŋ iẓhār ḫayr ola

-45-

ṢULḤĪ[**]

fâ'ilâtün/ fâ'ilâtün/ fâ'ilâtün/ fâ'ilün

[*] 48a

[58] Yukarıdaki gazelle aynı kafiyede olan bu matlaʿ beyiti, şair tarafından şu üç ihtimal ile yazılmış olabilir.
1. Bu şiire ikinci bir matlaʿ olarak bu matlaʿnın da yakışacağını düşündü.
2. Bu matlaʿ beyiti ile yeni bir gazel düşünmüş fakat tamamlayamamıştır.
3. Bir nazım şekli olarak düşünmüş olabilir.

[**] 48b

Dilde tāb-ı ʿaşḳ-ile bir gülsitānum var benüm
Dilde deryā[ve]ş iki cūy-ı revānum var benüm

Ṣafḥa-i dilde yazıldı ṣanki menşūr-ı belā
Sīnem üzre dāġ-ı ḥasretden nişānum var benüm

Çarḫ iŋen māh-ı nev ile baŋa ġarralanmasun
Bir vücūdı kāmil olmuş nev-civānum var benüm

Cevr idüp baŋa doḳunma ṣāḳın ey maġrūr-ı cāh
Sedd-i İskender yüzer seyl-i revānum var benüm

Ḳays bir Mecnūn'muş ***Ṣulḥī*** cināndan bī-ḫaber
Nüktedān-ı fenn-i ʿaşḳam başḳa şānum var benüm

-46-

VE LEHŪ*

ṢULḤĪ

fâ'ilâtün/ fâ'ilâtün/ fâ'ilâtün/ fâ'ilün

Bī-nişanlıḳ ʿāşıḳa bir özge nām u şān olur
Bī-ser ü pā-yı maḥabbet başına sulṭān olur

Dīdeden ḳan aḳmayınca pür-ṣafā olmaz göŋül
Şīşe giryān olmasa sāġar nice ḫandān olur

Ḫˇāce-i şehr-i cünündur dil belā sermāyesi
Gevhere itmez tenezzül ḥāke laʿl ihsān olur

* 48b

Bir müsāfır-ḫānedür dil ʿaşḳ şehrinde meger
Her gelen miḥnet aŋa toġrı gelür mihmān olur

Şāh-ı ʿaşḳuŋ taḫt-gāhı sīne-i pür-dāġdur
Cemʿ olur ġam dilde ***Ṣulḥī*** her seher dīvān olur

-47-

VE LEHŪ*

ṢULḤĪ

mefâ'îlün/ mefâ'îlün/ mefâ'îlün/ mefâ'îlün

Göŋül ṣad-dāġ-ı ġamla dem mi vardur lāle-zār olmaz
Gül-i bāġ-ı belā muḥtāc-ı faṣl-ı nev-bahār olmaz

Gözüm merdümleri durmaz seper ṣu saḥā-ı ḳalbe
Hezārān ceyş-i miḥnet ḳonsa göçse bir ġubār olmaz

Duḫān-ı āhum oldı mübtelāsı çoḳ zamāndur dil
Anuŋ gibi bir eglence bize leyl ü nehār olmaz

Viṣāle meyl idüp būs u kenāra ṭālib olmazlar
Muḥīt-i mevc-hīz-i ʿaşḳ-ı pākümde kenār olmaz

Bahār eyyāmıdur gülzāra gel sür zevraḳ-ı cāmı
Bu mevsimden girü sāḳī muvāfıḳ rūzīgār olmaz

Pey ider mi gelür ġam leşkeri mihmān olur ***Ṣulḥī***

* 48b

Gönül bir ḫāne-i vāsīʿ dür ammā baña yār olmaz

-48-

VE LEHŪ*

mefâ'ilün/ fe'ilâtün/ mefâ'ilün/ fe'ilün

Kenār-ı seyrine ol şūḫ-ı gül-ʿ izār çekilsün
Pençe-i nāle-i ʿ uşşāḳ-ı ṣad hezār çekilsün

Zamānıdur yine tertīb eyle meclis-i ḥüsnüñ
Simāṭ-ı tīġ-i sitem ṣad hezār bār çekilsün

Biri birin başup itsün şitāb ġamzelerüñde
Ḫarābe-i mülk-i dili leşker-i Tatār çekilsün

Bu devr-i tāzede cellād-ı çeşm-i mestīdür anuñ
Ḳoyup ḥużūfeti cellād-ı rūzigār çekilsün

Şarāb-ı ḫāṭır-ı dānāda ***Ṣulḥī*** bezm-müheyyā
Revā budur ki mihmān ḫān-ı vāṣl-i yār çekilsün

-49-

VE LEHŪ**

mef'ûlü/ fâ'ilâtü/ mefâ'îlü/ fâ'ilün

Būyuñ yanında bu dil-i nālān aŋılmasun

* 49a
** 49a

Gülşen yanında kül-ḫān-ı sūzān aŋılmasun

Rūz-ı viṣālde şebb-i ġam zikr olunmasun
Bezm-i neşāṭ ü şevḳde zindān aŋılmasun

Nice muḥīt-i ʿaşḳ olunsun beyān-ı dili
Girdāb-ı āteş-i ġam-ı hicrān aŋılmasun[59]

Destān-ı Ḳays neşve-fezādur aŋılsun ol
Ammā ki nām-ı deşt ü beyābān aŋılmasun

Gülzār-ı vaṣl-i dilberi vaṣf eyle ***Ṣulḥi***yā
Şūre-zemīn-i ḥasret ü ḥırmān aŋılmasun

-50-
VE LEHŪ*

mef'ûlü/ fâ'ilâtü/ mefâ'îlü/ fâ'ilün

Sırr-ı ġam-ı maḥabbet-i cānān açılmasun
Yoḳdur (…)[60] bu maḥabbeti (…)[61] açılmasun

Gülzār-ı dilde şeʾndür ey bāġ-bān-ı ʿaşḳ

[59] Bu beytin yanına ayrıca şu mısra eklenmiştir: Baḥr-i muḥit-i ʿaşḳı beyān eyle ey göŋül
* 49a
60
61

Yoḳ yere hīç şükūfe-i efġān açılmasun

Mā[ʾ]-i ḫulyāya bāʿiş olur nev-heveslere
Meclisde çoḳ ol āfet-i devrān açılmasun

Ser-pāye-i kedūret olur ṣāf-dillere
Zinhār maḥabbet-i gül-i ḫandān açılmasun

Şiʿr-i laṭīfüŋ oldu senüŋ nüsḫā-yı cihān
Min-baʿd ***Ṣulḥī*** defter ü dīvān açılmasun

-51-

RUBĀʿĪ*

mef'ûlü/ mefâ'ilün/ mefâ'îlün/ fâ'
mef'ûlü/ mefâ'ilü/ mefâ'îlün/ fâ'

Yā Rāb beni ʿaşḳuŋla ser-efrāz eyle
Manṣūr-ı *ene'l-Ḥaḳ* gibi mümtāz eyle
Ẓāhirde vur nuṭḳuma vur ḳufl-i sükūt
Her mūyum maʿnīde süḫān-sāz eyle

-52-

RUBĀʿĪ**

mef'ûlü/ mefâ'îlün/ mefâ'îlü/ fâ'ul
mef'ûlü/ mefâ'ilün/ mefâ'îlün/ fa'
mef'ûlü/ mefâ'ilün/ mefâ'îlü/ fa'il

* 49a
** 49a

Yā Rab keremüŋden eyler ben ḫāke naẓar
Göster reh-i rüşdi ḳıl dil-i ḫāke naẓar
Sensin o kim eyleyüp tecellī Ṭūra
Feyż-i keremüŋden eyledüŋ tāke naẓar

-53-

ṢULḤĪ*

mef'ûlü/ mefâ'îlü/ mefâ'îlü/ fa'ûlün

Yaġdı yine bāġ-ı dile bārān-ı muṣībet
Oldı yine ser-tīz gülistān-ı muṣībet

Cūş itmede ḫūn-ı dili mevc urmada nāle
Virdi yine aḥkāmuŋı ṭūfān-ı muṣībet

Şemʿ-i feraḥum bezm-i temennāda söyündi
Pey-der-pey olup cünbüş-i dāmān-ı muṣībet

Ey rāme vü Kaʿbe[-i] maḳṣūd yoluŋda
Çoḳdur ṣaḳın ol ḫār-ı muġaylān-ı muṣībet

Ṣulḥī o meh aġyār-ile gülzār-ı ṣafāda
Biz miḥnet-i gūşe-i zindān-ı muṣībet

* 49b

-54-

VE LEHŪ*

mefâ'îlün/ mefâ'îlün/ fa'ûlün

Şu düşmen kim görinür dūstāne
Ṣan āteşdür ki beŋzer gülistāne

Dilā her bī-vefānuŋ çekme derdin
Ṣaḳın naḳd-i ġamuŋ atma yabāna

Ṣadāḳat umma herkesden ḥaẕer ḳıl
İderler rīş-ḫand ʿarifāne

Gelür būy-ı ʿadāvet sözlerinden
ʿAcebdür ḥāl-i aḥbāb-ı zamāne

Bahā olmaz bu şiʿr pür-bahāya
Ne ḫoş ṭarz oldı ***Ṣulḥī*** bī-bahāne

-55-

VE LEHŪ**

mef'ûlü/ fâ'ilâtü/ mefâ'îlü/ fâ'ilün

Ṣaḥn-i zemīn-i şīveŋ eyā dilber-i necīb
Bir bāġdur ki anda biter hep gül-fırīb

* 49b
** 49b

Ḫār-ı sitem yiter bize sermāye-i ṣafā
Olsun olursa ġayre gül-i vuṣlatuŋ naṣīb

Elbet bir āşinā bulunur āh u nāleden
Olmaz diyār-ı ḥasret-i dilberde dil ġarīb

Biz ol marīż-i dār-ı şifā-yı maḥabbetüz
Kim derd-i bī-devāyı idüpdür bize ṭabīb

Ṣulḥī meger muʿallimüŋ üstād-ı feyżdür
Eşʿār-ı tāzeŋ olmasa da gitdikçe dil-firīb

-56-
RUBĀʿĪ*

mef'ûlü/ mefâ'ilü/ mefâ'îlü/ fa'ûl
mef'ûlü/ mefâ'ilü/ mefâ'îlün/ fa'
mef'ûlü/ mefâ'îlün/ mef'ûlü/ fa'il
mef'ûlün/ mef'ûlü/ mefâ'îlün/ fa'

Yā Rab beni bī-ḳayd-ı hevā vü heves it
Murġ-ı dili āzāde-i dām- ḳafes it
ʿAnḳā gibi nām-dār-ı dehr itme dili
Şeḥd-i ʿaşḳuŋ üzre yiter meges it

* 49b

-57-

RUBĀʿĪ*

mef'ûlü/ mefâ'îlün/ mef'ûlün/ fa'

Ṣulḥī yine siḥre(?) yaş-ile āl it
Fürḳat demini dem-i viṣāl it
Fikr eyle gül-i ruḫ-ı nigārı
Ṣaḫn-ı dili gülşen ḫayāl it

-58-

VE LEHŪ**

mef'ûlü/ mefâ'îlü/ mefâ'îlü/ fa'ûlün

Üftāde midür Vāmıḳ-ı ʿAzrā bize nisbet
Mecnūn mudur üftāde[-i] Leylī bize nisbet

Bir şāh-ı Sikender ḥaşem-i mülk-i (…)[62]
Bir (…)[63] ḳadar olmasa Dārā bize nisbet

Biz bülbül-i ġam-ı lāne gülzār-ı firāḳuz
Eşkdedür(?) bāġ-ı temennā bize nisbet

Zehr āb-ı kederdür bize şevḳ ü ṭarāb-engīz

---

* 49b
** 50a

62 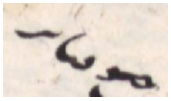

63

Hep miḫnet edilür ṣūre-ṣaḥbā bize nisbet

Ṣulḥī bizi iʿcāz-ı süḫan ʿarşa çıḳardı
Bir ḥāk-nişīn oldı Mesiḥā bize nisbet

-59-

VE LEHŪ*

mef'ûlü/ fâ'ilâtü/ mefâ'îlü/ fâ'ilün

Ṣanmāŋ gül-i ferāġat ü şevḳ-füzūn biter
Gülzār-ı dilde gül yerine şimdi ḫūn biter[64]

Ol yār reşḥa-pāş-ı nigāh olsa gülşene
Sülbülde dāne yerine siḥr ü füsūn biter

Olmazsa sebz ü ter mütesellī ol ey göŋül
Kişt-i murād eker odur ser-(…)[65] biter

Ber virmediyse ġam degül ey bāġ-bān-ı ʿaşḳ
Naḫl-i niyāz ʿādet odur kim zebūn biter

Feyż-i seḥāb-ı ʿışve-i yār ile ***Ṣulḥi***yā
Kūḥṣār-ı dilde lāle-i ṣad Bīsütūn biter

* 50a

[64] "gül yerine şimdi ḫūn biter" kısmına ayriyeten; "hep ḫūn biter" eklenmiştir fakat herhangi biri iptal edilmemiştir.

[65] 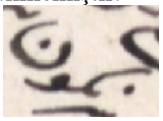

-60-

[NAZM][*]

mef'ûlü/ mefâ'îlün/ mef'ûlü/ mefâ'îlün

Esdi nesīm-i şādī irüp bu bahār şevḳ
Oldı feżā'-yı dil yine hep lāle-zār şevḳ

Bezm-i viṣaldür yine sāḳī-i luṭf-ı yār
Ṭutmuş elinde cām-ı mey-i hoş-güvār-ı şevḳ

-61-

[MATLA'][**]

mef'ûlü/ mefâ'îlün/ mef'ûlü/ mefâ'îlün

Çarḫuŋ baŋa luṭfından cevr ü sitemi çoḳdur
Zevḳ-ıla ṣafāsında endūh ü ġamı çoḳdur

-62-

RUBĀʿĪ[***]

mef'ûlü/ mefâ'ilü/ mefâ'îlün/ fa'
mef'ûlü/ mefâ'ilün/ mefâ'îlün/ fâ'
mef'ûlü/ mefâ'ilün/ mefâ'îlü/ fa'ûl
mef'ûlü/ mefâ'îlün/ mef'ûlün/ fa'

[*] 50a
[**] 50a
[***] 50a

Sāġar gibi ṣanmaŋ bizi kim ḫandānuz
Biz şīşe-i meyyāl ter-zebān giryānuz
Efrūḫte-i şemʿ-i bezm-i derd ü miḥenüz
Her şeb be-seḥer anuŋ-çün sūzānuz

-63-

[RUBĀʿĪ][*]

mef'ûlü/ mefâ'îlün/ mef'ûlün/ fa'
mef'ûlü/ mefâ'ilün/ mefâ'îlün/ fâ'

Biz sırr-ı maḥabbet-ile ṣāḥib-cānuz
Bir (…)[66] hengāme-i ḳıyl ü ḳāl
Bāz-ı ṣafāda āhımuz rişte-i Allāh
Biz kūce-i dürdi devr ider abdāluz

-64-

MAṬLAʿ[**]

[KIT'A][67]

fe'ilâtün/ fe'ilâtün/ fe'ilâtün/ fe'ilâtün

[*] 50a

[66] 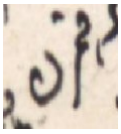

[**] 50b

[67] Başlıkta şiirin üzerinde "Matlaʿ" yazmasına rağmen beyitler birbirinin devamı niteliği taşıdığından "nazm" içinde değerlendirdik.

Meded öldürdi meded derd-i ser ü ḫˇāb perī
İde iḥyā ḳatı hercāyī mey-i nāb bizi

Külḥān-ı ʿömre (…)[68] ṣalup ḫākister
İtdi müstaġni-i ṣad bister-i sincāb bizi

-65-

[MATLAʿ]*

fe'ilâtün/ fe'ilâtün/ fe'ilâtün/ fe'ilâtün

Sūretā gerçi ṣabīdür çomaġı eline ala
Seni meydān-ı maḥabbetde çelik gibi çala

-66-

SŪZĪ**

fâ'ilâtün/ fâ'ilâtün/ fâ'ilâtün/ fâ'ilün

Zülf-i cānān zīr-i destārından oldı āşikār
Şām-ı baḫtum gün yüzinden eyledi setr-i ʿiẕār

Başdan bir fitne taḥrīk eylemekdür niyyeti
Sūziyā çıḳdı yüze gīsū-yı ṣāḥib-iştihār

---

68 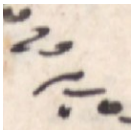

* 50b
** 50b

-67-

ṢULḤĪ*

mef'ûlü/ fâ'ilâtü/ mefâ'îlü/ fâ'ilün

Dil kim cefā-yı dilberi luṭf-ı vefā bilür
Cān dāġ-ı ḥasretde gül-i bāġ-ı ṣafā bilür

İtmez maḥabbet ehl-i temennā-yı bezm-i ʿıyş
Hem-vāre cāy-gāhını künc-i belā bilür

Dir merḥabā ne ẕerre-i pāy-ı ḫayālini
Erbāb-ı derd-i çeşm-i dile tūtīyā bilür

Zindān-ı firāḳ ki bi-ḳayd-ı dehrdür
Fikr-i sarāy-ı vaṣlini mā-i ḫūlya bilür

İḳbāl-i dehre ʿāḳıl olan itmez iʿtimād
Dervīşi şāh-ı ʿālem ü şāhı gedā bilür

Bāġ-ı cihānda ʿārif olan eylemez sürūr
Pehnā-feżā-yı ʿālemi bir tengnā bilür

Ṣulḥī kemāl-i maʿrifete eylemez ġurūr
Erbāb-ı ṭabʿa kendüyi bir ḫāk-i pā bilür

* 50b

-68-

[MATLAʿ][*]

müfte'ilün/ mefâ'ilün/ müfte'ilün/ mefâ'ilün

Gülmedi ḳaldı dil yine cā-yı ṣafā ṣanur gibi
Zülfin o māh-peykerüŋ şām-ı vefā ṣanur gibi

Dīde nuḳūd-ı eşkini bād-ı havā ṣanur gibi

-69-

İLĀHĪ DER-MAḲĀM YEGĀH[**]

mefâ'îlün/ mefâ'îlün/ mefâ'îlün/ mefâ'îlün

Rumūz-ı Enbiyāyı vāḳıf-ı esrār olandan ṣor
Ene'l-Ḥaḳ sırrını cāndan geçüp ber-dār olandan ṣor

Yüri var ehl-i tecrīd-i ʿ*a*lāyıḳ ehline ṣorma
Anı cānı cihānı[69] terk idüp deyyār olandan ṣor

[70]Müṣādif olmaḳ istersen maʿ ārif ehline ey dil
Fenā-ender-fenāda yoḳ olup hem-vār olandan ṣor

Dilā bu Manṭıḳu't-Ṭayr'ı feṣāḥat ehline ṣorma[71]
[72]Anı ancaḳ Süleymān yāŋūd ʿ Aṭṭār olandan ṣor

[*] 50b
[**] 51a
[69] Cānı cihānı: cān u cihānı NMD.
[70] Müṣādif olmaḳ istersen maʿ ārif ehline ey dil: gehi ḳahr ü gehi luṭfuŋ kemālin bilmek istersen NMD.
[71] Ehline ṣorma: ehli anlamaz NMD.
[72] Anı: bunu NMD; Süleymān: ʿ Aṭṭār NMD; yāhūt: veyāhūt NMD; ʿ Aṭṭār: ṭayyār NMD.

Anadan ṭoġma gözsüzler kemāhī bilmez[73] eşyāyı
Niyāzī vech-i dildārı ulü'l-ebṣār olandan ṣor

-70-

MAṬLAʿ*

fe'ilâtün/ fe'ilâtün/ fe'ilâtün/ fe'ilâtün

Gül-i bülbüle yatalum diyecek nāzı uzatdı
Yatamam diye bir ḫayli temennā eyledi yatdı

-71-

ṢĀḤİB-ZEMĪN**

fâ'ilâtün/ fâ'ilâtün/ fâ'ilâtün/ fâ'ilün

Gönlüme her-dem düşer hicrān hicrān üstine
Tekyedür lā-büd ḳonar mihmān mihmān üstine

Sīnede her açdıġuŋ dāġ üzre gel <bir> pāre kes
Beglere lāzım durur iḥsān iḥsān üstine

Var-iken dilde ḫayālüŋ gelmesin şāh-ı ġamuŋ
Ḳonmaḳ olmaz dūstum sulṭān sulṭān üstine

İtlerüŋ üzre taṣaddur itdigüm ʿayb eylemeŋ[74]
Bī-tekellüf oturur yarān yarān üstine

[73] Bilmez: görmez NMD.
* 51a
** 51b
[74] Mısranın vezni kusurludur.

Pādişāh-ı mülk-i naẓm olmuş ***Meşāmī*** bendeŋün
Āsitānında ṭurur dīvān dīvān üstine

-72-

NAẒĪRE*

fâ'ilâtün/ fâ'ilâtün/ fâ'ilâtün/ fâ'ilün

Süzme çeşmüŋ gelmesün müjgān müjgān üstine
Urma zaḫm-ı sīneye peykān peykān üstine

Dilde ġam var şimdilik sen gülme luṭf it ey server
Olamaz bir ḫānede mihmān mihmān üstine

Rīze-i elmās eker her açdıġı zaḫme o şūḫ
Luṭfı var olsun ider iḫsān iḫsān üstine

Yārdan mehcūr iken düştü diyār-ı ġurbete
Dehr gösterdi bize hicrān hicrān üstine

Hem mey içmez hem güzel sevmez demişler ḥaḳḳına
Eylemişler ***Rāsiḫ***'e bühtān bühtān üstine

**Racūlün mine't-ṭalebetī yesʾelü'l-ʿaṭıyyete mine'l-vezīri'l-fāḍili'l-müşīr (…)[75]-zāde Aḥmed Pāşā fe-ḳale'l-vezīru: men ente? Fe-ḳāle'r-racūlü: ene cerrār, fe-ḳāle'l-vezīru: ene Aḥmed ve Aḥmed lā yuḳabbilü'l-cerr. Fe-ḳāle'r-racūlü ene

* 51b
** 51b
75 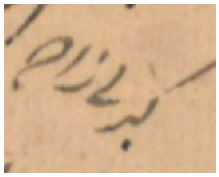

uḍayyifukum ilā hāzihi'l-ġulām fe-teḳabbele'l-cerr. Fe-s'teḥaḳḳa'l-vezīru ve ekramehū fevḳa mā

-73-

ṢULḤĪ*

mefâ'ilün/ fe'ilâtün/ mefâ'ilün/ fe'ilün

Ḫayāl kim dil-i teng ü siyāha şuʿle virür
Şu mehdür ki düşerʿaḳsi çāha şuʿle virür

ʿİẕār-ı tābda ḳurş-ı cām olur her şebb
Giceyle pertev-i ḫūrşīd māha şuʿle virür

Şebb-i firāḳda reh-yāb-ı vaṣl olur ʿāşıḳ
Cevāhir şuʿle-i ser şāh-rāha şuʿle virür

Harāret-i dil-i pür-sūzı arttırır bāde
Ne şuʿledür görüŋ ol şuʿle-gāha şuʿle virür

Kelām-ı şām-ı taḥassürde ***Ṣulḥī*** çün kibrīt
Ḫayāl-i tāb-ı ruḫı şemʿ-i āha şuʿle virür

-74-

VE LEHŪ**

mef'ûlü/ fâ'ilâtü/ mefâ'îlü/ fâ'ilün

* 52a
** 52a

Zülfüŋ ki ebr-i mevsīm-i nīsān-ı fitnedür
Şād-āb-[s]āz-ı ṣahn-ı gülistān-ı fitnedür

Bū-yı cünūn götürdi debbāġ-ı dile yine
Bād-ı ṣabā ki micmere-gerdān-ı fitnedür

Üftāde itdi ʿālemi ṭarz-ı ḫırāmına
Dilber ki tāze serv-i ḫırāman-ı fitnedür

Ḫūnī nigāḥ-ı mest-i pey-ender-pey siyāh
Mülk-i sitemde ġamzesi ṣulṭān-ı fitnedür

Ruhsār-ı tābnāk u (…)[76] gūyiyā
Āyīne-i cemāl-i ʿarūsān-ı fitnedür

ʿUşşāḳ-ı ḫāk-i reh-güzerinde çü murdur
Taḫt-ı ḥüsünde kendi ṣulṭān-ı fitnedür

Müjgān-ı yāri ***Ṣulḥī*** ḳıyās eyleme ḫadeng
Dest-i każāda ḫançer-i bürrān-ı fitnedür

-75-

ṢULḤĪ*

---

76 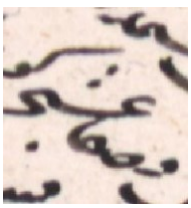

* 52a

fâ'ilâtün/ fâ'ilâtün/ fâ'ilâtün/ fâ'ilün

ʿĀşıḳ-ı nā-şāda zevḳ-i derd-i ġam niʿmet yiter
Kām-ı Ferhād'a gelür ḥelvā-yı Şīrīn telḫ yiter

Ḥāyil olmaz sīne-i pür-dāġum olsa ahenīn
Tīr-i ġamze cevşen ü pūlātdan eyler güzer

ʿĀrıżından kesb ider ḥüsni ḥilāl ebrūları
Müştaḳ-ı dehr-i iḥsāndur belī nūr-ı ḳamer

Dāġlar baḳdum yine hep dīde itdüm cismümi
Mümkün olmadı yine āfitāba bir naẓar

Eylemez feryād-ı Ferhād'a taḥammül Bīsütūn
Tīr-i āhına ṭutar ***Ṣulḥī*** şaḳāyıḳdan siper

-76-

[MATLAʿ][*]

mefâ'ilün fe'ilâtün/ mefâ'ilün/ fe'ilün

[Gönül ne] vaṣla taḥammül ne ṣabra ṭāḳat var[77]
Dil-i belā-zededе bir ġarīb ḥālet var

-77-

[GAZEL][**]

[*] 52b
[77] Mısranın vezni kusurludur.
[**] 52b

mefâ'ilün/ mefâ'ilün/ mefâ'ilün/ fe'ilün

Hevā-yı ʿaşḳ-ıla çāk şöyle tīzdür ṭabʿum

Zemīn-i sīne gibi şuʿle-ḫīzdür ṭabʿum

ʿAceb mi dilleri āşüfte ḳılsa vaḳt-i süḫan

Miṣāl-i zülf-i bütān müşk-bīddür ṭabʿum

Kemāl-i ḥüsn-ile Yūsuf-ı miṣāl az bulunur

Diyār-ı Mışır şehrde ʿazīzdür ṭabʿum

Elimdeki ḳalemüm hemçü ṣūr-ı İsrāfil

Naẓīr-i bādiye (…)[78]dür ṭabʿum

-78-

[MÜFRED]*

fe'ilâtün/ fe'ilâtün/ fe'ilâtün/ fe'ilün

Ten-i zārında ḳıyās eyleme ṣad dāġ-ı cünūn

Gül-i gülzār [ü] çemenzār maḥabbetdür hep

-79-

ŞULḤĪ**

Lİ-NĀMIḲIHĪ

78 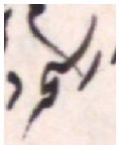

* 52b

** 53a

fe'ilâtün/ fe'ilâtün/ fe'ilâtün/ fe'ilün

Çeşm-i Yaʿḳūb olamaz dīde-i pür-ḫūna bedel
Olamaz Beyt-i Ḥazen ḫāṭır-ı maḫzūna bedel

Ḳanı ol tāze nihāl çemensitān-ı ḥüsn-cemâl
Ḳadd-i ṭūbā olamaz ol ḳad-i mevzūna bedel

Görüp o (…)[79] üstād-ı debistān-ı ezel
ʿIşve öğretmiş aŋa siḥr-ile efsūna bedel

Lāne-sāz oldı serümde yine murġān-ı belā
Deşt-i miḥnetde benüm var-ise Mecnūn'a bedel

Yaġmadı baḥr-i dile nīsān-ı maḥabbet oldı
Ṣadef-i dīdede eşküm dür-i meknūna bedel

Giceler bezm-i firāḳunda o yārüŋ ***Ṣulḥī***
Ḫūn-ı dil nūş iderüm bāde-i gül-gūna bedel

-80-

VE LEHŪ*

fe'ilâtün/ fe'ilâtün/ fe'ilâtün/ fe'ilün

79 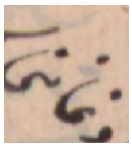

* 53a

Dāye-i bī-ḫıredān bāde-i ʿışretdür hep
İçdügi ehl-i dilüŋ şerbet-i miḥnetdür hep

Sāġar-ı ġamzesidür dilleri hep bende çeken
Zülf-i miskīni ḳan elden aŋa töhmetdür hep

Ṣanʿat-ı kūh-keni yine bulurdı Ferhād
Aŋa taʿlīm iden üstād-ı maḥabbetdür hep

Ḳays āvāre olup gezmez idi hāmūnı
Anı bī-ḳayd ḳılan bāde-i ḥasretdür hep

Dil-i zārında degül dāġ-ı ciger-sūz-ı ḫazān
Gül-i ṣad-berg gülistān-ı (…)[80]dür hep

Yār cevr eyler-ise cānuma minnet ***Ṣulḥī***
Ġażab-ı ehl-i kerem bāʿiṯ-i şefḳatdür hep

-81-
VE LEHŪ*
[MATLA']

mef'ûlü/ fâ'ilâtü/ mefâ'îlü/ fâ'ilün

Tā kim ḳuruldı meclis-i meyḫāne-i elest
Olmuş serāb-ı ḥüsn-ile çeşmüŋ siyāh mest

80 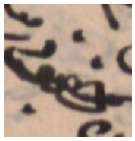

* 53a

-82-

[SULHÎ] *

mefâ'îlün/ mefâ'îlün/ mefâ'îlün/ mefâ'îlün

Egerçi gülsitānda nice rāʿnā reng-i gül vardur
Bu gülzār-ı bez(i)mdür bunda gülden ḫūb mül vardur

Senüŋ gibi gedāya yer mi virsün ḳatʿ-ı ümīd it
Dilā zülfinde dil-dāruŋ ne aŋlarsaŋ göŋül vardur

Diyār-ı vaṣle iḳdām itme müşkildür iŋen rāhı
Sühūletle geçilmez enduh-ı ṣad deryā-yı dil vardur

Metāʿ-ı luṭf-ı yār olursa ne ġam-ı dāye-i aġyār
Bezimde ḥışṣe naḳd-i cefādan cüz ü kül vardur

Şeb-i nāzük-i ḥasretden tevaḥḥūş çekmez ey ***Ṣulḥī***
Elinde rind-i ʿaşḳuŋ şeb-çerāġ-ı cām-ı mül vardur

-83-

ŞULḤĪ ÇELEBĪ**

mefâ'ilün/ fe'ilâtün/ mefâ'ilün/ fe'ilün

* 53a
** 53b

Var ey nesīm-i ṣabā zülf-i dilrubāya ṭolaşma
Ḫazer eyle güzer-i dām-ı ṣad-belāya ṭolaşma

Benüm gibi ġamum sevdā-yı ʿaşḳa sen de düşerseŋ
Dil-i şikestemüz incitme ol hevāya ṭolaşma

Göŋül o mest-i ḳadeh-nūş-ı fitnedür ṣaḳın andan
İneŋde ġamze-i bīgāne āşināya ṭolaşma

Cefāya ṣabrda olup vaḳt ol dil-i şeydā
Şemīm pīrehen Yūsuf-ı vefāya ṭolaşma

Ṭarīḳ-i ʿaşḳda adāb u resmi ***Ṣulḥī*** ne bilsün
Bu bir sefīnedür ol Ḳays bī-nevāya ṭolaşma

-84-
VE LEHŪ*

mef'ûlü/ mefâ'îlü/ mefâ'îlü/ fa'ûlün

Zülf-i siyehüŋ fikr-ile sevdā-zede oldum
Yandum ġam-ı ruḫsārla elinde öldüm

-85-
[SULHÎ] **

mefâ'ilün/ mefâ'ilün/ mefâ'ilün/ mefâ'ilün

* 53b
** 53b

Ümīdimüz yoġ-iken vaṣl-i dilrübāya yetişdük
Sitem-keşīde-i hicrān idük ṣafāya yetişdük

Rakībe iltür-imiş būy-ı mār-ı sünbül-i zülfün
Ne ḥāl itse anı şemʿ eyledük ṣabāya yetişdük

Bir iki ʿāşıḳ-ıla seyr-i gülsitāna gider-imiş
Şitāb idüp hele biz o bī-vefāya yetişdük

Hezār u varṭaya düşdük egerçi baḥr-i hevesle
Ne ḥālet ise hele sāḥil-i rıżāya yetişdük

Nice belāya çatduḳ reh-i ṭalebde velīkin
Murāda vāṣıl olup serāb-ı fenāya yetişdük

Bizümle şimdi bu vādīde var mıdur ola hem-pā
Ṭarīḳ-i naẓmda bir ***Ṣulḥī*** intihāya yetişdük

-86-

ḲAṢĪDE*

mefâ'ilün/ fe'ilâtün/ mefâ'ilün/ fe'ilün

Geçüp zamân-ı zemistān u dirildi faṣl-ı bahār
Pür oldı lāle ile tehī(?) dest-i bī-ḫas ü ḫār

Hevālar oldı ārāyiş-i çemen güzellendi

* 53b

Gözetdi ṣaḥn-ı gülistānda cā-be-cā ezhār

Silüp süpürdi sebük bār-ı bād-ı āteş ū(?)
Döşendi naṭʿ-ı (…)[81] öyle ṣaḥn-ı sünbül-i zār

Geyindi ḫilʿat nev-devlet-i bahārīde
Müzeyyen oldı şükūfeyle her sebz-i eşcār

Açıldı sünbül-i ḫoş-bū dimāġı gülzārı
Muʿaṭṭar eyledi mānend-i kākül-i dildār

Açıldı lāle-i ḫūnīn ziyāde şevḳinden
Siyāh-ı dāġ-ı dili itdi ʿāleme iẓhār

Açıldı nergis-i şehlā miṣāl-i maḫmūrān
Elindeki ḳadeḥ-i zerle ḳıldı defʿ ḫumār

Benefşe-i ter açıldı kenār-ı gülşende
O ḫāk-sārede irişdi feyż-i tāze bahār

**Bu feyż-i ʿāmda bir nesne ḳalmadı maḥrūm
Hep aldı ḥışşe gerek gül gerek-ise ḫār

Zemīne bād-ı bahārī direm nişān oldı
Bir oldı berg-i şükūfe ile dāmen-i gülzār

81

** 54a

Aḳıtdı cānib-i gülzāra ṭabʿ-ı insānī
Nesīm-i subḥ-ıla mevc-i müselsel-i enhār

Temām irildi kemāle letāfet-i gülşene
Temām irildi zamān-ı ṣafā-yı seyr-i kenār

Temām buldı yine revnāḳ-ı dil-fürūzı
(…)[82] ṣaḥn-ı sünbül-i zār

Açıldı feyż-i nesīm-i bahār ile ġonca
Meyyāl-i baḫt-ı hümāyün āṣaf-ı intişār

Vir bir Cem-ʿaẓamet ḥakīm felek-rifʿat
Dilīr-i şīr-ṣıfat dāver-i ʿadālet-kār

Cihān-ı faż̈l u kerem pīş-vā ey ehl-i himem
Niẓām-ı ʿālem ü Ādem medār-ı ḫarc-ı vaḳār

Rüyāya (…)[83]
Bahār-ı ʿışret irişdi ġam-ı ümmīd-i güẕār

Mürebbī-fużalāʿ çāre-sāz-ı ehl-i recā
Murād baḫş-ı ḥazīn-i ḫāṭır-ı hezār-ı ekdār

Cenāb-ı ṣadr-ı muʿallā (…)[84] Receb Pāşā

---

82 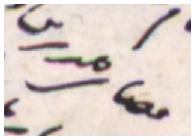

83 Mısranın devamı sıkıştığı için okunamamaktadır.

84

Yegāne ḥākim-i ḥükm-i cihān-pesend-i eṭvār

O şeh-süvār-ı ʿadālet ki gelse devrinde
Olaydı aŋa Ebū Şirvān ġāşiyedār

O (…)[85] ṣalābet ki olsa ʿahdinde
İderdi ḫaşirde o āşinā-yı ḫizmetkār

O baḥr-i cūd ki bir mevcesine nisbet anuŋ
Miṣāl-i reşḥā döküldi muḥīṭ-i feyż-i bahār

Ol āfitāb ki bir zerresi encümünde anuŋ
Naẓīr-i mihr-i diraḫşān-ı nihān hezār (…)[86]

O bir şükūfe ki köhne serāy-ı ʿālemi hep
Yeŋiden itdi binā ʿadli eyleyüp miʿmār

Cinān-baḫş-ı cedīd oldı nuṭḳ-ı dünyāya
Deminde itdi yine muʿcīz dem-i iẓhār

Yegāne girdi yine Rüstemāne meydāna
Ḳaçırdı leşker-i cevri sürüp diyār diyār

85 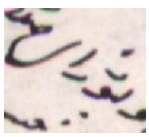

86 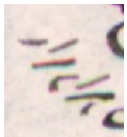

(…)[87]

Aḳıtdı dādın[ı] eṭrāfına anuŋ enhār

Şem-i (…)[88] eylesem ʿāṭāsı ile

Ḳadīm-i bāġ-ı ġam-ı dehri itdi ʿışret-zār

Ne cānı ḳaç başı vardur ne ḳadar eyleye ʿözr

Kimse çarḫa zamānında dimesün ġaddār

Cihānda ḳalmadı devrinde ki dest-i tehī

Ḳala feżā-yı çemende meger ki dest-i çenār

Revādur olsa ḳaṭʿ-ı medḥ ü vaṣfında

Nice vücūd ile dil-beste ṣıġār u kibār

Şu deŋlü ṭāḳ-ı bülenddür ey dil-i zār

Kemendin irgüre her ʿankebūt zerrīn-bār

Temām-ı vaṣf-ı dimek ḥāṣıl anuŋ mümkün

Hezār şāʿīr olur-ısa hezār beyt hezār (?)

Temām-ı sāḫā-ı midḥatini devr eyleyemez

Ne deŋlü olsa şitābān bu gülşen-i efkār

87 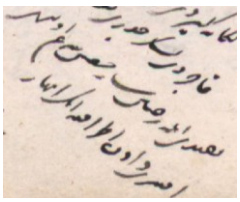

88

Żamīr-i rūşen hīç ʿarż-ı ḥāle ḥācet yoḳ
Ne lāzım eylemeseŋ (…)[89] aŋı iẓhār

Yanında ehl-i siyāhuŋ(?) murād[-ı] ẓāhirdür
Teẓallüm eyleyüp irgürme ḫāṭırına ġubār

Sürüŋ duʿāʾ ile ḫatm anuŋ revā budur ***Ṣulḥī***
Ki ehl-i ḥācete lāzım duʿāʾdur āḥir-i kār

Zemīne tāki bisāṭ-ı zümürrüdīn fürūşūna
Şükūfte eyleye ezhārı tāki bād-ı bahār

Hemīşe gülşen-i maḳṣudı ser tarāvet ola
Gezend virmeye ār meger ḫazānda zinhār

-87-

*YAḤYĪ EFENDİ SELLEMEHŪ'LLĀH ḤAḲḲINDA VĀḲİʿ (…)[90]

fâ'ilâtün/ fâ'ilâtün/ fâ'ilâtün/ fâ'ilün

Ḥamdü lillāh yine vaḳt-i feyż-i dār-ı ʿıyddür
Mevsim-i ʿışret dem-i pür-iʿ tibār-ı ʿıyddür

Sāz [ü] ṣoḥbetle ider herkes yine ʿazm-i kenār
Çünki ḳānūn-ı maḥabbet sāz kār-ı ʿıyddür

89

* 54b

90 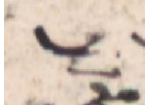

Açılur gül gibi her dilber geyüp raʿnā libās
Faṣl-ı nevrūz-ı feraḥdur nev-bahār-ı ʿıyddür

Her yaŋa pertev ṣalar ṣad āfitāb-ı çarḫ-ı ḥüsn
Beŋzemez sāyir güne bu gün nehār-ı ʿıyddür

Öpdiler erbāb-ı dāmān keyfü'l-ālemi (?)[91]
Her biri bir naẓmla midḥat-güzār-ı ʿıyddür

Sen de ʿarż it berg-i sebz-i şiʿir-i dervīşāneŋi
Ṣulḥiyā bu ʿādet-i pür-iştihār-ı ʿıyddür

Şeyhü'l-İslām Ḥażret-i Yaḥyī Efendi kim anuŋ
Āsitān-ı dergehin cāy-ı ḳarār-ı ʿıyddür

Bir nigāh-ı luṭfı ṣad üftāde cāh-ı ġama
Māye-i şevḳ-i ḫarābdur hem medār-ı ʿıyddür

Cā-nişīn çoḳdur fetvī ola dāʾim fażl-ıla
Kim vücūd-ı bākī ineŋ iftiḫār-ı ʿıyddür

Devr-i ṣoḥbetdür yine ey dil zamān-ı ʿıyddür
Ḥalḳ-ı ʿālem yine şimdi mihmān-ı ʿıyddür[92]

Geydürür fāḥir libāsın iṭʿām ider <her> mihmānın
Beŋzemez ġayra bu zīrā mīzbān-ı ʿıyddür

[91] Mısranın vezni kusurlu olduğundan beyte anlam veremedik.
[92] Mısranın vezni kusurludur.

Her ṭarafda sāz-ı şevḳ ü ʿıyş ṭurmaz çalınur
Ṣan hümāyun sūr-ı şāh-ı kāmrān-ı ʿıyddür

Alınup ṣatılmada esbāb-ı şādī dem-be-dem
Şimdi rāʾic kālā-i feyż-i dükān-ı ʿıyddür

Dilleri ʿaşḳ ehlinüŋ olmāḳda ser-germ-i niyāz
Hep bu kār-ı nefḥa-i zülf-i bütān-ı ʿıyddür

Ṣulḥī meydān-ı ṣafā erbāb-ı ʿıyşındür yine
Şāh-ı gül şimdi zīrā hem-ʿinān-ı ʿıyddür

-88-

[SULHÎ][*]

fâ'ilâtün/ fâ'ilâtün/ fâ'ilâtün/ fâ'ilâtün

Ḥüsn kim gül-güne-i raʿnā-ʿiẕāruŋdur senüŋ
Şīve kuḥl-i çeşm-i mest-i ḫābdāruŋdur senüŋ

Eyleyem pā-māl esb-i nāz-ı ineŋde ʿāşıḳuŋ
Ḫāk-i pāyuŋ bir perīşān-rūzigāruŋdur senüŋ

Zülf-i gülzār-ı cemālüŋde seḥāb-ı feyżdür
Ruḫ benefşezār-ı nevreste-menāruŋdur senüŋ

Ḫançer-i ser-tīzdür dest-i nigāhuŋda sitem
Nāz bir bürrānda tīġ-ı ābdāruŋdur senüŋ

Bunca rūşen ʿayn-ı çeşm (…)

[*] 54b

Tūtiyā çīn-i ġubār-ı reh-güzār (…)[93]

Ṣulḥī-i bī-çāre olsa nāle-kār olmaz (…)[94]
Nā-şekībā ʿāşıḳ-ı bī-iḫtiyāruŋdur senüŋ

-89-

MÜFRED*

fâ'ilâtün/ fâ'ilâtün/ fâ'ilâtün/ fâ'ilâtün

(…)[95] efgende-i çāh-ı ġamı ümmīd iderüm
Ḫākden refʿ eyleye taḫlīṣ ide sen pīrden (…)[96]

-90-

MAṬLAʿ**

fâ'ilâtün/ fâ'ilâtün/ fâ'ilâtün/ fâ'ilün

Genc-i vaṣl-ı dilbere āşıḳ nice rehyāb olur
Ġamzeler ārām u bezmi tīġ-i āteşbār olur

-91-

[93] Bu beytin sonu sayfa arasında kaldığından okunamamaktadır.
[94] Mısra sıkıştığı için devamı okunamamaktadır.
* 54b
[95] 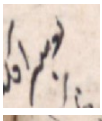
[96] 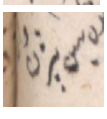
** 54b

*** [KASİDE][97]

fe'ilâtün/ fe'ilâtün/ fe'ilâtün/ fe'ilün

Gül ü sünbül yine derḫāl ola mānend-i behişt
Olsa ger şūre-zemīn cānibe dīde-güşā

Ḥāṣılı cümle feżāyil aŋa mülk olmuşdur
Ḥāṣılı aŋa bu ʿālemde bulunmaz hemtā

ʿAdline himmetine faẓlına ġāyet yoḳdur
Ṣad-zebānum daḫi olsa idemem anı edā

Nice mümkün ki olam medḥ-ṭirāz-ı ḫalefi
Degül evṣāfı anuŋ ḳābil-i ʿadd ü iḥṣā

Gel duʿā eyleyelüm cān u göŋülden ***Ṣulḥī***
Umaruz eyleye maḳbūl anı Ḥaḳ Celle ʿĀlā

Geyüre ḥilʿat-ı nev tāki dıraḫtāna bahār
Gülşene bād-ı ḫazānı gele pāmāl ide tā

Dā'imā ʿizzet ü iḳbālle hem-ṣoḥbet olup
Ola ḫoş dil kenefinde fuḳarā vü żuʿafā

Dem-be-dem devlet ü ʿömri ola efzūn u ziyād
Eyleye luṭfına müstaġraḳ anı bār-ı Ḫudā

Temmet

*** 55a
[97] Kaside yarımdır.

-92-

ḲAṢĪDE BERĀY-I RECEB PĀṢĀ*

fe'ilâtün/ fe'ilâtün/ fe'ilâtün/ fe'ilün

Gitdi hengām-ı bahār irdi yine faṣl-ı ḫazān
Ḳalmadı zerrece ḥüsn-i ruḫ-ı bāġ-ı bostān

Naẓm-ı bezm-i çemenistān bozılup oldı yine
Ḫavf-ı sermā ile endām-ı dıraḫtān lerzān

Çoḳ żarar virdi gelüp ḥabs-ile (?) gülşene bād
Naḳd-i ezhār yine eyledi nuʿmān-nālān

Nāgehān başdı ḫazān leşkeri mülk-i çemeni
Ḫaylī eşcārı ṣoyup cümlesin itdi ʿuryān

Çarḫ-ı pür kīne yine ẓulme ser-āġāz itdi
Gelse ṣāʿiḳa nāz oldı seḥāb-ı bārān

ʿAndelīb-i çemen-ārā vaṭānın terk itdi
Ḫasret şāhid-i gül itdi anı ser-gerdān

Oldı gülşen yine mānend-i zemīn-i şūre
Oldı (…)[98] gülistānda yine āb-ı revān

* 55a

98

Tārumār oldı yine bezm-i bahār-ı ʿışret
Ḫār-zār oldı yine ṣaḥn-ı gülistān-ı cinān

Ḥālet-i seyr-i kenār-ıla derūn-ı dil-i ḫalḳ
Neşve-zār olmış-iken oldı yine pür-aḥzān

Sāḥa-i sīne-i erbāb-ı hevā saŋa teng
Dil-i pür-raḥne-i ʿuşşāḳ itse bī-tāb u tüvān

Gül-i gülzār-ı neşāṭ oldı yine pejmürde
Ḥāṣılı geydi yine revnaḳ-ı bāġ u debistān

Geçdi hengām-ı muṭarraliği naḫl-i emel
Gülşen-i dilde yine bād-ı miḥen oldı revān

Ḫançer-i ġuṣṣa yine sīnemi ṣad çāk itdi
Ḫūn-ı cān olsa nola dīdelerinde rīzān

Sīnede derd ü elem gün-be-gün olmaḳda füzūn
Ḳorḳaram kim ola dil āteş ġamda büryān

Meger ol baḥr-ı kerem bir dem ide cūş u ḫurūş
Dāʿī-i devletine ide naẓr luṭf-künān

Āṣaf-ı ʿahd-i felek rütbe Sikender ʿaẓamet
Cem-i pür-ṣavlet ü dārā-yı diyār-ı fermān

ʿĪsā-i cūd u himem māye-i şevḳ-i ʿālem
Māʾil-i fażl u velī-i niʿmet-i ehl-i ʿirfān

Ḥāmī-i dīn ü düvel yaʿnī Receb Pāşā kim
Ḥavf-ı tīġiyle anuŋ buldı cihān emn ü emān

Dest-i tīġiyle yine oldı memālik maʿmūr
Dil-i vīrān-ı neşāṭ oldı yine ābādan

Ḳalmadı rū-yı zemīnde eşer-i ẓulmet-i ẓulm
Mihr-i reʾy-ile yine oldı cihān pür-lemeʿān

İtdi dest-i keremi gülşen-i cūdı ser-tīz
Aŋa mānend olamaz feyżde ebr-i nīsān

Nigeh-i luṭf-ı ṣafā-güsterü cān-bāḫş ile
Dehr-i ġam-dīdeyi itdi yine şād u ḫandān

Ḫār-zār olmışken gülşen-i ʿālem yeŋiden
Şebnem-i ʿadli ile eyledi gülzār-ı cinān

Leşker-i fitne-i ġarḳ eyledi ḫūn-ābe yine
Eyledi güllelerin hem-dem-i ṭūb-ı meydāŋ

Ḥüsn tedbīri ile eyledi cemʿ-i ażdād*
Olsa āhūya müṣāḥib nola şīr-i ʿarrān

Dīde-i ʿālemi aldı yine ḫˇab-ı rāḥat
Buldı derūnda cihān tā o ḳadar emn ü emān

ʿAhd-i ʿadlinde anuŋ ḳalmadı bir nāle ider
Dil-i ʿāşıḳ ola var ise meger kim nālān

Hīç devrinde anuŋ ḳalmadı bir mest-i ḫırām
Ola var ise meger ġamze-i mest-i cānān

* 55b

Ḥaḳ budur eyledi iḥyā-yı ḳavānīn-i şeref
Çoḳ cihād itdi çeküp ġayret-i dīn ü īmān

Reviş ü ḫulḳı dil-i ʿālemi meftūn itdi
Vaṣf-ı ẕātī nola ḫalḳ eyleseler virdi-i zebān

Çıḳdı evc-i feleke ṣayt u ṣadā-yı ʿadli
Ṭaḳsa zencīr-i ẕi gerdūna nola Nūşirevān

Yeŋiden ʿālemi ḥaḳḳā yine iḥyā itdi
Oldı mānend-i ṭarab-ḫāne-i dil-i ġamze-degān

Buldı ʿadliyle yine tāze cevān-ı revnaḳı
Pīr-i dehr olmış-iken ẓulm-ile bī-tāb u tüvān

Andadur şimdi Süleymān-nişīnüŋ müḥri
Olsalar tābīʿ-i fermānı nola ehremenān

Andadur tāc-ı saʿādetle nigīn-i rifʾat
Kemterīn bende olursa aŋa lāyıḳ keyvān

Andadur şimdi mefātiḥ-i der-i genc-i ʿaṭā
Olsalar pey-revi lāyıḳdur anuŋ ber-mekiyān

Nükhet-i ḫulḳı nola çıḳsa dimāġ-ı meleke
Eylese gülşen-i dehri nola firdevs-i cinān

İtdi tedbīri cihānı o ḳadar rūşen kim
İḫtiyāc olmaz eger olmasa mihr-i raḫşān

Ḥamdü’lillāh ki gördük yine bir böyle vezīr
Dil-i miḥnet-zede oldı yine şād u ḫandān

Olmamışdur daḫi bir şāha bu āṣāf-rūzī
Ḥabbeẕā ṭāliʿ-i firūze-i ʿĀl-i Oṯmān

Gelmemişdür daḫi dünyāya bunuŋ gibi vezīr
Ki müdebbir ola ʿādil ola hem pür-iẕʿān

Gelmedi bezm-i cihāna daḫi bir böyle dilīr
Cām-ı pūlāṭa(?) nüh eflāk o lalden gerdāŋ

Ḳadr ü ḳahr ü ʿaẓamet bunda tamām olmışdur
Bulmaz İskender [ü] dāra bu ḳadar şevḳet ü şān

Gerçi Yeʾcūc’e Sikender daḫi bir sed yaptı
Ḳomadı līki bu Yeʾcūc-ı sitemden bir cān

Ḥāṣılı ḳābil-i taḥrīr degül evṣāfı[99]
Medḥinüŋ ḫāṣılı taḳrīrine yoḳ tāb-ı zebān

Ḳanda ben ḳanda anuŋ dürresin idrāk itmek
Ḳāṣıram medḥin idersem ne ḳadar devr ü dirāz

Nice mümkün ki olam mādiḥ-i ḫüsn-i ḫulḳı
Degül evṣāfı anuŋ ḳābil-i ʿadd ü iḥṣā

Silk-i naẓma dürer-i medḥ ü ṯenāsın dizemem
Kārum olmuş ṭutalum ġavta-i baḥr-i ʿirfān

[99] Mısranın vezni kusurludur.

Āṣafā dad-gerā ṣadr-ı felāṭūn-hünerā
ʿArż-ı ḥāl eyleyemem gelmez-ise gūşe-kerān

Bende aḳrānuma fāʾiḳ geçerem zuʿmumca*
Olmuşam nice zamān deşt-i ṭalebde pūyān

Cānib-i maʿrifete atmaġa tīr-i ʿazmi
Cehd ile eylemüşem ḳaddümi mānend-i kemān

Himmet-i taḥsīlde rūz u şeb idüp kūşīş ü sāʿī
Giceler eylemiş[em] kendümi şemʿ-i sūzān

Gevher-i maʿrifete ṭālib olup almaḳ içün
Olmuşam nice zamān ṣārif-i naḳdīne-i cān

Baḫt-ı bed līki ḥālüme şefḳat ḳılmaz
Eylemez cānib-i iḥsāna teveccüh devrān

İşidüp nālemi feryād-res olmaz kimse
Vādī-i ġamda idersem ne ḳadar āh u figān

Bir ʿaceb ʿaṣrdayuz dest-res olmaz kimse
Kimseden zerre ḳadar kimseye irmez iḥsān

Ḥayf kim irmedi hīç dāmen-i maḳṣūda elüm
Ḥayf kim ḳaldı göŋül-i nār-ı elemde sūzān

Ḥayf kim şehr-i dili leşker-i miḥnet aldı
Ḫān u nānum ḳomayup itdi beni ser-gerdān

* 56a

ʿArẓ-ı ḥāl oldı tamām eyle ṣenā ey ***Ṣulḥī***
Ḳıl duʿāsını o şāh-ı keremüŋ vird-i zebān

Tā ki ṣayf-ıla şitā birbirine ola raḳīb
Tā teʿāḳub ide mi faṣl-ı bahār-ile ḫazān

Gün-be-gün devlet ü iḳbāli teraḳḳubda ola
Kevkeb-i baḫt ola hem-ser-i mihr-i rahşān

Ehl-i ḥācāt ola ḫak-i derine tā ṣad sāl
ʿÖmrin efzūn ide ṭurdıḳça bu ʿālem Yezdān

Temmet

-93-

BERĀY-I ḲĀḌĪ ASKER EBŪ SAʿĪD EFENDİ*

fe'ûlün/ fe'ûlün/ fe'ûlün/ fe'ûl

Gidüp devr-i gül geçdi faṣl-ı bahār
Bu miḥnetle terk itdi bāġı hezār

Niẓām-ı gülistānı bozdı nesīm
Yine fitneye başladı rūzigār

Hiṣār itdi bāġı ḫazān leşkeri
Cū ḫālī ḳoyup gitdi şāh-ı bahār

Temām oldı bezm-i bahārı yine

* 56a

Hezār itdi sāzın yine tārmār[100]

Şikest oldı peymānesi nergisüŋ
Gülüŋ taḫt-gāhın yine aldı ḫār

Yine gitdi hengām-ı gül-geşt-i bāġ
Pür oldı yine ḫār-ile lāle-zār

Ḫarāb oldı bülbüllerüŋ lānesi
Gülüŋ taḫt-gāhın yine aldı ḫār

Bu demde olur muṭribüŋ bāġrı ḫūn
Ḳalur künc-i miḥnetde giryān ü zār

Bu mevsimde geşt-i ṣafā-yı dile
Olur dāʾimā ebr endūh-bār

O demdür bu dem kim dil-i āyīnesi
Ḳalur menfaʿatden olur pür-gubār

Bu demdür o dem kim gülistān-ı ġam
Olur sebz ü ter hem-çü bāġ-ı bahār

Yine geçdi vaḳt-i ṣafā-yı kenār
Yine oldı ḫālī leb-i cūybār

Sipihr eyledi yine āġāz-ı ẓulm
Zemīne zamān itdi kīn āşikār

[100]Nüshada tārmār kelimesini yazar “و“ harfi ile yazmıştır: 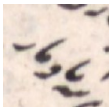

Yine oldı pejmürde gülzār-ı şevḳ
Yine oldı ebr-i felek ġuṣṣa-bār

Ne mey ṣundı sākī devrān-ı feraḥ*
Yine mest olup düşdi bī-iḫtiyār

Bu mevsimde olmaz sürūr-ı neşāṭ
Bu demde olur sīne-i dil figār

Perīşān olur ḫāṭırum dem-be-dem
Bu faṣl içre ṭıfl-ı dil itmez ḳarār

Meger kim ola luṭf-ı Mevlā-karīn
Naẓar ide ben ḥāke ol nām-dār

Gül-i bāġ-ı himmet dür-i baḥr-ı faẓl
Şeh-i maʿdelet dāver-i Cem-vaḳār

Ser-efrāz-ı ʿālem Meḥmed Saʿīd
Ki eyler anuŋla cihān iftiḫār

Faẓīletde nuʿmān-ı ṯānīdür ol
ʿAdāletde Kisrī-i pür-işтihār

Belāġatde Ḥassān'a ders ögredür
Seḫāda ider ḥātemi şer-misār

Ġubār-ı derinde meh-i çeşm-i nūr
Ḳ'olur mihr ü meh aŋa nisbet ġubār

* 56b

Nice çeşme ḫançere teşbīh idem
İder kilki çün dür ü gevher niṣār

Anuŋ luṭfıdur ʿālem-ārā-yı dil
Anuŋ ʿadlidür nāẓım-ı her diyār

Anuŋ nuṭḳıdur şimdi feyyāż-ı rūḥ
Kim eyler dem-i Īsı̂ ye ʿitibār

Çü dür-kārdur dest-saʿy anuŋ
Binā-yı şerīʿat olur üstüvār

Olur mihr-i reʾy-ile pür-nūr arż
Semā üzre itse nola iftiḫār

Odur pādişāh-ı diyār-ı hüner
Odur ʿarṣa-ı naẓmda şeh-süvār

Odur mesned-i ḫāṣ ehl-i dilān
Odur ʿarṣa-ı naẓmda (…)[101]

Odur bülbül-i gülşen-i maʿrifet
Odur şah-bāz-ı meʿānī şikār

Kemālātına yoḳ anuŋ ḥad ü ḥaṣr
O bir baḥrdur kim aŋa yoḳ kenār

Anı ḥāṣılı vaṣf mümkün degül
Ḫusūsā benüm gibi bir ḫāk-sār

[101] Mısra yarım bırakılmıştır.

Ki dāʾim perīşān ider ḫātırım <dem-be-dem>
Ümīd ü neşāṭ-ı ġam rūzigār

Zamānında çarḫ-ı felek-zār olur
Yıḳar sīnede dāġ-ı ġam rūzigār

İder pür bükā baḫt-ı bed naḳżˁ anīd
İder bir ṭarafdan felek kār-zār

Dil ü cānı bir laḥẓa tenhā ḳomaz
Pey-a-pey ġam u ġuṣṣa san yār-ı ġār

Hücūm-ı şedāʾid ḳomaz dilde şevḳ
Cihānı ider başuma teng ü yār

Yiter (?) beyt-i şekvā duˁā ḳıl dilā
Zebānuŋda vird eyle leyl ü nehār

İde tā ḫuṣūmet şitā ṣayf-ıla
Baġīż olalar tā ḫazān u bahār

Olaˁ ömri vü devleti ber-mezīd
Saˁādetle ikbāl-i baḫt ola yār

Ola dāʾimā merciˁ-i ḫāṣ u ˁām
İde dest-būsın sıġār u kibār

Temmet

BERĀY*

fe'ilâtün/ fe'ilâtün/ fe'ilâtün/ fe'ilün

Ṭāliʿ ümden ider ol yār-ı sipeh-i (?) kişver-i nāz
Dā'imā vaʿdī ferāmūş u vaʿīdin incāz

O civān kim yed-i meşāṭa-i ḳudret çekmiş
Zeyn içün cümleden ol gözine sürme-i āz

O ki zülf-i siyehi gülşen-i ruḫsārında
Ṣarılur pā-yı dil-i ʿāşıḳa çün mār-ı dirāz

O ki ḳaldırsa nikābın ruḫ-ı pür-tābından
ʿÖzr idüp ʿarż-ı niyāz eyleye maḥmūda ayāz

O hümā ṣayd ki ger sürse semend-i nāzın
Heybetinden bitürür kendüyi āhūyı niyāz

O dilāver ki eger itse nüh eflāke ġażab
Ān-ı vāhidde dū-nīm eyleye pā-bend (…)[102]

Bir dem ol şūḫ-ıla ṣoḥbet nice mümkün baŋa kim
Elde öldürmege ʿuşşāḳı ṭutar deste-i nāz

Ḥayf bir böyle cefākāra giriftār oldum
Siḥr idüp n'ed itdi ben gör felek-i şuʿbede bāz

Giceler dīdemüz ḫ̆āb-ıla ceng itmekde

* 57a

102

Fürḳatünde dil-i zār olmadadur velvele-sāz

Nār-ı ġuṣṣayla kebāb olmada dil yāreleri
Ḳorkaram ʿāleme teʾṣīr ide bu sūz u güdāz

Meger ol şāh-ı kerem luṭfunı der-kār ḳıla
İltifātıyla meger kim ola maẓlūm-nüvāz

Gül-i gülzār-ı fażīlet dür-i baḥr-ı ḥikmet
Dāver-i Cem ʿaẓamet kūh-ı vaḳār-ı mümtāz

Kam-kār-ı fużalā müftī-i ʿālem ol kim
Dil deryā-yı kerem sīnesi gencīne-i rāz

Muʾlī-i dīn-i ḳavī muḥyī-i şerʿ-i nebevī
Maẓhar-ı ʿāṭıfet-i şāh-ı serīr-i iʿcāz

O bir üstād-ı zamān fāżıl-ı rūşen-dildür
Ki ider aŋa fuḥūl-ı ʿulemā ʿarż-ı niyāz

Hem-ʿinān ola mı meydān-ı belāġātde
Ṣad hünerle idicek tevsen-i fikri tek ü tāz

Bu ne sırdur (…)[103] şeh-bāz-ı meʿānī-i şikâr
Ḫ̆ābda eylese ger murġ-i ḫayāli pervāz

Aḳl-i kül ṣāhibdür çarḫ aŋa baş egmişdür
Sözün iẕʿān idemezler füṣeḥā-yı mümtāz

103 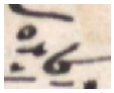

Çeşme-i Ḫıżr'la bahş itse ʿaceb mi kilki
Aḳıdur ṣu gibi şīrīn kelimāt-ı īcāz

Dem-be-dem çekmese ger bulmaz idi ḥüsn ü kemāl
Çeşmüne sürme-midād ḳılmış şāhid-i rāz

Lāyıḳ oldur ki melāʾik ola cār u keş aŋa
Oldı çün ḥāk-i deri secde-geh ehl-i niyāz

Bende[-i] ḥalḳa-be-gūş oldı felek emrüne rām*
Bildi zīrā ki odur pādişeh-i bende-nüvāz

Kimse yalvarmadı ʿahdinde ṭabībe çünkim
Bize ṣıḥḥat olur gerek marażla dem-sāz[104]

Dem-i ʿĪsī'ye zamānında kim eyler raġbet
Nefes-i germi anuŋ çünkim olur merk-güdāz

Dil-i erbāb-ı ṭamaʿ kīse-i şāhāne döner[105]
Eylese bir dem eger ḥalḳı der-i cūd[ına] bāz

Cüst ü cū eylese ẓālimleri seyf-i ʿadli
Bāz-ı ḫavfından ider taḫt-ı ṣerāda pervāz

Ḥaḳḳ budur ḳābil-i tibyān degül evṣāfı
Ḳāṣıram medḥin idersem ne ḳadar dūr u dirāz

Lāyıḳınca dürer-i medḥ ü ṣenā[ʾ]sın dizemem
Naḳdüm olmuş ṭutalum gevher-i nāsüfte-i rāz

Raḳam-ı naʾṭī anuŋ ṣafḥa-ı naẓma ṣıġmaz

* 57b
[104] Mısranın vezni kusurludur.
[105] Mısranın vezni kusurludur.

Kilki endīşe olurmuş ṭutalum kim dem-sāz

Kān-ı imkānda degül vaṣf-ı kemālātı anuŋ
Ḥāṣılı şānına lāyıḳ olamam medḥ-ṭıraz

Murġ-ı destān-zen-i bostān-ı süḫan kim anuŋ
Ġazel-i tāzesidür naḫl-i riyāż-ı iʿcāz

İremez maṭlaba hergiz bulamaz pāyānın
Bāġ-ı medḥinde eger bin yıl iderse pervāz

Gel niyāz eyleyelüm Ḫażret-i Ḥaḳḳ'a ey dil
Virmesün ṭabʿa kedūret süḫan-ı dūr ü dirāz

Tā çeke ʿāşıḳına tīġ-ı cefāyı maʿşūḳ
Dem-be-dem aralarında ola tā nāz u niyāz

Dāʾimā bāġ-ı ṣafāda ola şād u ḫürrem
Meclis-i ʿışretine zühre ola zemzeme-sāz

Eyleyüp ġayret-ile devlet ü ʿömrün dāʾim
Ber-murād eylese ol pādişeh-i bī-enbāz

Temmet

-95-
[KASİDE]*

fâ'ilâtün/ fâ'ilâtün/ fâ'ilâtün/ fâ'ilün

* 57b

Zeyn olup ezhār-ı gūn-ā-gūn-ıla ṣaḥn-ı çemen

Şevḳ-ıla geldi ḫırāma her ṭarafdan nārven

Ḫilʿat-ı nev geydür[ür] eşcār-ı bāġa ser-be-ser

Cānib-i luṭfa yine meyl eyledi çarḫ-ı kühen

Gitdi hengām-ı şeb dey irdi ṣubḥ-ı nev-bahār

Nergisüŋ açıldı çeşmi güldi rū-yı yāsemen

Nāle-i murġāndan bir ḫoş ḳıyāmet ḳopdu kim

Ḫākden ḳaldurdı başın lāle-i ḫūnīn kefen

Şīve-i gül āh-ı bülbül ṭutdı ṣaḥn-ı gülşeni

Ortalıḳ ḫāli degül şimdi niyāz u nāzdan

Bāġ bir maḥbūbdur gūyā gül ü sünbül aŋa**

Birisi ruḫsār-ı rengīn biri zülf-i pür-şiken

Nergis-i şehlāʾ ḳadeh-keş elde ṭutmuş ṣāġarın

Bülbül-i ḫoş-naġme olmuş muṭrib-i bezm-i çemen

Mevsim-i ʿıyş u ṭarab-gāh bahār irdi diyü

Sīnesin açmış ṣafādan ḫande eyler yāsemen

** 58a

Şāhid-i gül çeḥresinden eyleyüp defʿ-i niḳāb

Jāleden ṭaḳmış ḳulaġına yine dürr-i ʿAden

Ol şeh-i ʿālī cenābuŋ aldı var-ısa meger

Maḳdeminden bir ḫaber peyk-i nesīm-i subḥdan

Muṣṭafī ḥulḳ u mesiḥ-enfās u ḥātem-mekrümet

Dāver-i saḥbān-belāġat Ḫusrev-i mülk-i süḫan

Ḫażret-i Yaḥyī-i ʿādil müftī-i ʿālem o kim

Medḥin eyler bāġda ṣad-bülbül-i destān-zen

Dergeh-i pür-feyżini görseydi ger rıḍvān-ı ḫuld

Ḳapusında ḳul olaydı eyleyüp terk-i vaṭan

Būy-ı ḫulḳıyla esüp bād oldı ḥāk-i bāġ-ı misk

Bir varur yoḳ ḥār-zār oldı yine rāh-ı Ḫoten

Pür-şükūfe ṣanmaŋuz ṣaḫn-ı çemendür görünen

Ḫāk-būsın ḳaṣd idüp indi yire çarḫ-ı kühen

Sükker-i ṣāfīni bir dem itmez oldı ārzū

Medḥine muʿtād olaldan ṭūṭī-i sükker-şiken

Düşmez aġzından bu beyt-i dil-güşā şām u seḥer

Gülsitānda vird idilmiş ʿandelīb-i naġme-zen

Dīde-i ḫurşīdde ḫuffāş iderdi āşiyān

Sāye-i ʿadli zemīne olsa ger pertev-figen

Feyżi dergāh-ı refiʾnden alur ehl-i hüner

Dāʾimā andan görür iḥsānı erbāb-ı süḫan

Melceʾ ü mesned odur her bī-kes-i dil-ḫasteye

Ḫāk-i pāyine nola itsem şikāyet dehrden

Nāvek-i ġam cismümi ṣad-pāre ḳıldı Ḥusrevā

Olsa elṭāfıŋ revādur merhem-i zaḫm-ı beden

Ḥasretinden şāhid-i iḳbāl-i Yūsuf-ṭalʿaṭuŋ

Meskenüm olmuş-durur Yaʿḳūb-veş beytü'l-ḫazen

Ġam beyābānında ḳaldum ḫayf kim zār u zebūn

Çıḳmadı iḳlīm-i dilden leşker-i derd ü miḥen

Ḥażret-i Ḫaḳḳa niyāz itʿarż-ı ḥāl oldı tamām

Ḳıl duʿā-yı devlet-ile söz budur ḥatm-i süḫan

Güy-ı mihri tā urup çevgān-ı ḳudret döndüre

Tā ki encüm ola bezm-i āsūmanda encümen

Geştzār-ı kāmına ola yem-i luṭfı (…)[106]
İde ʿömr ü devletin efzūn şāh-ı zi'l-minen

Temmet

-96-

MEDḤĪ*

fâ'ilâtün/ fâ'ilâtün/ fâ'ilâtün/ fâ'ilün

İtme keşf esrār-ı ʿaşḳı gizle cānuŋ ṭuymasun
Ṣaḳla ġam naḳdini ḫāṭırda ḥayātuŋ ṭuymasun

Bilmesün aġyār kūy-ı yārda cevlānuŋı
Zāġlar ey ṭūṭī-i dil āsitānuŋ ṭuymasun

Aġlama efsürde olduŋsa dilā hicrāndan
Dāġlar yaḳ sīneŋü kimse figānuŋ ṭuymasun

Sīne-i pür-dāġuŋ açma lāle-āsā ṣubḥ dem
Kim ṣabā ifşā ider rāz-ı nihānun ṭuymasun

Medḥiyā bülbül gibi ṣubḥ u mesāʾ keşf itme rāz
Midḥat-ı dildārı derd eyle zebānuŋ ṭuymasun

106 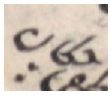

* 58a

-97-

MEDḤĪ*

fe'ilâtün/ fe'ilâtün/ fe'ilâtün/ fe'ilün

Bezm-i ġayre vereli sāḳī ṣaḥbā-yı sürūr
Ẕerrece ḳalmadı ḥāṭırda temennā-yı sürūr

Dest-i ġamdan nice ümmīd-i ḫalās eyleyelüm
Degmedi ḫāne-i dil kūşesine pā-yı sürūr

Ġam u endūhı ile pür olalı ḫücre-i dil
Sīnede ḳalmadı bir güncāyiş-i kālā-yı sürūr

Şöyle teng itdi cihānı başuma fürḳat-ı yār
Bāġ-ı ʿālemde bulunmaz baŋa bir cā-yı sürūr

Medḥī'ye şāh-ı felek bir nigeh-i luṭf itmez
Giydirir ġayre velī ḥilʿat-ı dünyā-yı sürūr

-98-

VE LEHŪ[107]

ṢULḤĪ ÇELEBĪ**

mef'ûlü/ fâ'ilâtü/ mefâ'îlü/ fâ'ilün

Sāḳī-i dehr ṣundı bize yine rāh-ı ġam
Fürḳat şebinde sürdi ḳadeḥ tā ṣabāḥ-ı ġam

* 58b
[107] Öncesindeki gazel Medhî'nin olmasına rağmen "Ve lehū" notu düşülmüştür.
** 58b

Cānā ġamuŋla kūyunı her dem ṭolaşıram
Oldum hevā-yı zülfüŋ-ile hem-çünān-ı ġam

Tīġ-ı cefāŋı urma dil-i zāra ḳıl kerem
Bir merhem ur ki sīnemü deldi rimāḥ-ı ġam

Ḳalmadı ẕerrece dil-i vīrānede neşāṭ
Ḥayfā müyesser olmadı bir dem revāḥ-ı ġam

Engin-i miḥnete sürüp irdi ***Ṣulḥi***yā
Dil zevraḳın kenār-ı feraḥdan riyāḥ-ı ġam

-99-

VE LEHŪ*

MEDḤĪ

fe'ilâtün/ fe'ilâtün/ fe'ilâtün/ fe'ilün

Servden ḳāmeti ol dilberin aʿlā mı degül
Gül-i terden ruḫ-ı rengīnīye raʿnā mı degül

Āb-ı vaṣluŋ dileyüp ẓulmet-i ümmīde düşen
ʿĀşıḳ-ı derd-keş İskender-i Dārā mı degül

Görmez oldıysa ruḫın girye eylemez dīde ne ġam
Dil-i ṣāfī güherüŋ dīdesi bīnā mı degül

* 58b

Al şarāb-ı ġamı nūş eyle dilā ṣunsa nigār
Curʿā-ı cām-ı ġamı tā feraḥ efzā mı degül

Medḥī feryāda şitāb itse nola kūyunda
Aldı zülfi o şehüŋ ṣabrı da ārā mı degül

-100-

VELEḤŪ*

MEDḤĪ

fâ'ilâtün/ fâ'ilâtün/ fâ'ilâtün/ fâ'ilün

Ber-güzer eyle ṣabā kūy-ı nigārumdan benüm
Gel getür luṭf it ġubār-ı pā-yi yārumdan benüm

Bāġa varsam gülşen-i kūyuŋ ġamıyla ṣubḥ u şām
Rāḫat irmez bülbüle feryād u zārumdan benüm

Nār-ı ʿaşḳuŋ sīneme şöyle ḥarāret verdi kim
Bir şererdür dūzeḫ-i āh pür-şerārumdan benüm

Rūyuŋı ölmezden evvel görmek olursa naṣīb
Gül bitüp ḫandān ola ḫak-i mezārumdan benüm

Baḥr-i maḳṣūda irür bir dem gelür ḫāşāk-i dil
Medḥiyā seyl-i sirişk-i bī-ḳarārumdan benüm

* 58b

-101-

MEDḤĪ[*]

fe'ilâtün/ fe'ilâtün/ fe'ilâtün/ fe'ilün

Bezm-i meyde geh deger laʿline rindāne ḳadeḥ
Öldürür ʿāşıḳ-ı miskīni gezer ḳana ḳadeḥ

Tāb-ı mülden ruḫ-ı nāruŋ yine pür-şevḳ oldı
Nūr baḫş eyledi gūyā māh-ı tābāne ḳadeḥ

Gelse ger meclis-i rindāne gezer elden ele
Meger ol demde döner bir gül-i ḫandāne ḳadeḥ

Mülk-i dilde ḳala mı leşker-i ġam ol dem kim
Gire meydāne süre her yaŋa ferzāne ḳadeḥ

Rūz u şeb ṭurmaz öper ***Medḥī*** mey-ḫār ayaġın
Dāḫil olduġçün meclis-i cānāne ḳadeḥ

-102-

VE LEHŪ[**]

MEDḤĪ

mefâ'ilün/ fe'ilâtün/ mefâ'ilün/ fe'ilün

Sürūr mevsīmi irüp bahār yaḳlaşsa
Açılsa dil dem-i geşt ü güzār yaḳlaşsa

Ayaġı altına nergīs-i zerrīn niṣār eyler

[*] 58b
[**] 59a

Kenār-ı gülşene ol şehr-i yār yaḳlaşsa

Gezend virmese dil zūr-ı fitne-i hicr [ü] firāḳ
Nüvīd-i vuṣlat-ıla rūzigār <kār> yaḳlaşsa

Ḫalāṣ ümīdün ider mi o şemʿ-i cānsūza
Dil-i żaʿīf ki pervāne-vār yaḳlaşsa

Bisāṭ-ı bezmi düzüp ḥāżır itseler ***Medḥī***
Zamān-ı nūş-ı mey-i ḫoş-güvār yaḳlaşsa

-103-

VE LEḤŪ*

MEDḤĪ

fe'ilâtün/ fe'ilâtün/ fe'ilâtün/ fe'ilün

Maraż-ı ʿaşḳa düşen kimsede rāḥat ḳalmaz
Yāre derdin diyemez tāb-ı şikāyet ḳalmaz

Oldı pejmürde ruḫuŋ görmek-ile dil zīrā
Rūy-ı mihri göricek gülde ṭarāvet ḳalmaz

Ḳarşudan göŋlüm alır ḫaṭṭ-ı dilāveri anuŋ
Çeşm-i cādūsunuŋ efsūnuna ḥācet ḳalmaz

* 59a

Biz mey-i ʿaşḳ-ıla mestüz bize kār itmez bend(?)
Bāde nūş eyleyen ādemde ḫacālet ḳalmaz

Medḥī dāmānumı öpmek dilese ṭutmaz eli
Ḳul olunca kişi destinde irādet ḳalmaz

-104-

MEDḤĪ*

fe'ilâtün/ fe'ilâtün/ fe'ilâtün/ fe'ilün

Ġoncalar laʿl-i leb-i yār-ile baḥs idemez
Servler ḳāmet-i dildār-ile baḥs idemez

Bir nefesde kül ider āteş-i āhıyla anı
Bülbül-i bāġ-ı dil-i zār-ile baḥs idemez

Ne ḳadar cūş u ḫurūş eyler-ise baḥr-i muḥīt
Debinüp dilde cūy-bār-ile baḥs idemez

Lāle-i ālī bulunmaz üzerinde her geh
Ṭaġlar sīne-i efkār-ile baḥs idemez

Yılda bir ancaḳ olur cevheri çünkim ***Medḥī***
Naḥl-i gül fülk-i güher-bār-ile baḥs idemez

-105-

* 59a

MEDḤÎ*

mef'ûlü/ mefâ'îlü/ mefâ'îlü/ fa'ûlün

Serv-i çemen-ārāda bu reftār bulunmaz
Ṭūṭī-i sükker-ḫāda bu güftār bulunmaz[108]

Ḫurşīd-i cihān bundan alur nūr u żiyāyı
Ḥūrān-ı behişţīde bu ruḫsār bulunmaz

Kūyına varup eyle der-i devlete ḫıdmet
Saʿy itmek içün vuṣlat-ı dīdār bulunmaz

Görse ruḫ-ı dildārı ider giryesin efsūn[109]
Cismüm gibi bir ḥubla ṭamaʿ-kār bulunmaz

Efsūn iderek ġoncalaruŋ açdı niḳābın
Ḥaḳḳā bu ki bülbül gibi seḥḥār bulunmaz

Pīrāmen-i kūyın ṭolaşur şeb-be-seḥer geh
Medḥī gibi bir ʿāşıḳ-ı bīzār bulunmaz

-106-

MEDḤÎ*

fe'ilâtün/ fe'ilâtün/ fe'ilâtün/ fe'ilün

Eyleyüp zemzeme murġ-ı seḥer in-şāʾllāh

* 59a
[108] Mısranın vezni kusurludur.
[109] Mecmuada şair "efsūn" kelimesini kullanmıştır fakat anlamca "efzūn" kelimesi bu mısraya daha uygun düşmektedir.
* 59a

ʿĀşıḳuŋ dīde-i ḳalbin açar in-şāʾllāh

Kūy-ı dildāra varup iste metāʿ-ı vaṣlin
Ġam yeme naḳd-i sirişküŋ geçer in-şāʾllāh

Ṭoldurur bād ġubār-ı ḳademiyle çeşmin
Cünd-i ġam milket-i dilden ḳaçar in-şāʾllāh

Ġamz idermiş beni cānāna ʿādū-yı bed-ḫāh
Eyler āhum anı zīr ü zeber in-şāʾllāh

*Medḥi*yā bir gün ola pāyına yüzler süresin
Ḳalmaya ẕerrece dilde keder in-şāʾllāh

-107-

VE LEḪŪ*

MEDḪĪ

fâ'ilâtün/ fâ'ilâtün/ fâ'ilâtün/ fâ'ilün

Ġamze-i ḫūn-rīz mi dildāruŋ ʿaceb cellāddur
Nice baş kesmişdür ol bir tīġ-ile anuŋ üstāddur

Fürḳat eyyāmında ümmīd-i viṣāliyle anuŋ
Dīde pür-nem sīne bī-tāb u dilüm nā-şāddur

Diŋlemez feryād u zārum iltifāt itmez baŋa

* 59a

Ol şeh-i ḥüsn ü bahānuŋ kārı hep bī-dāddur

Pīr-i ʿaşḳam kimse dem urmaz yanumda ʿaşḳdan
Lāl olur gelse gerek Ḳays u gerek Ferhād'dur

Çekme zaḥmet nāṣiḥā gūş eylemez pendüŋ senüŋ
Ṭabʿ-ı meyyālüm benüm rüsvā-yı māder-zāddur

Fürḳat-i yāre sebeb aġyārı şanma *Medḥi*yā
Māniʿ-i vuṣlat saŋa hep itdigüŋ feryāddur

-108-

VE LEḤŪ[110]

ŞULḤĪ ÇELEBĪ[*]

mefâ'îlün/ mefâ'îlün/ mefâ'îlün/ mefâ'îlün

Dilā gel isteme benden ḫaber ol serv-ḳāmetden
İŋen müşkül maḥal şorma suʿāl itme ḳıyāmetden

Fiġāŋ u nāle-i şeb kāhuma dildār incinmüş
Ayaġum öpmege bir kez elüm degmez nedāmetden

Gezerken fülk-i dil baḥr-i şafāda bī-ġam u miḥnet

[110] Medhî'den sonra Sulhî'nin şiiri yer almasına rağmen "Ve lehû" başlığı yazılmıştır.
[*] 59b

Düşüp girdāb-ı ʿaşḳa nā-ümīd oldum selāmetden

Naṣiḥat itme dürd-āşāmına meyḫāne-i ʿaşḳuŋ
Ne alsun vāʿıżā rind-i ḫarābātı melāmetden

Gelür gülzāra ol ḳaddi ḳıyāmet dirler ey ***Ṣulḥī***
Daḫı bir żahir olmuş nesne yoḳ ammā ʿalāmetden

-109-

RUBĀʿĪ**

mef'ûlü/ mefâ'ilü/ mefâ'îlü/ fa'ul

Cānā kerem it ḫāne-i vīrānuma gel
Ḥasret dile virmeden fenā yanuma gel
ʿAşḳuŋ beni mest ü siḥre ḫalḳ itdi
Ey şūḫ-ı zamāne bāri seyrānuma gel

-110-

RUBĀʿĪ**

mef'ûlü/ mefâ'ilü/ mefâ'îlün/ fa'

Bir şaḫṣ-ı ġarīk-i lücce-i ʿisyānam
Nevmīd-i ḫalāṣ-ı vālih u ḥayrānam
Ḳudret yedi birle pā ile elʿālem[111]
Ben düşmişe çāre ḳıl ki bī-dermānem

** 59b
** 59b
[111] Pā ile elʿālem kısmı ayrıca "yā ilāhe'l-ālemīn" şeklinde de okunabilir.

-111-

VE LEḤŪ[***]

RUBĀʿĪ

mef'ûlü/ mefâ'îlün/ mef'ûlü/ fa'il

Ġamzeŋ oḳı geldi ḫārḫār itdi dilüm
Bülbülüŋ gibi gülşenüŋde zār itdi dilüm
Sıġmasa aŋa ʿaceb mi ümīd-i viṣāl
Ālām-ı firāḳ teng ü tār itdi dilüm

-112-

VE LEḤŪ[*]

RUBĀʿĪ

mef'ûlü/ mefâ'îlün/ mef'ûlü/ fe'ûl
mef'ûlü/ mefâ'ilün/ mefâ'îlü/ fa'ûl

Endūh-ı firāḳ-ı yār öldürdi beni
Şimşīr-i ġam-ı nigār yār öldürdi beni
Bū-yı ser-i zülfüni ṣabādan aluram
Müşkil bu ki rūzigār öldürdi beni

-113-

[***] 59b
[*] 59b

MÜFRED[**]

mefâ'ilün/ fe'ilâtün/ mefâ'ilün/ fe'ilün

Çemende taḥta geçüp ʿadl ü dād ider çün gül
Niçün ḳulaġına girmez şiḳāyet-i bülbül

-114-

ŞULḤĪ[***]

fâ'ilâtün/ fâ'ılâtün/ fâ'ilâtün/ fâ'ilün

Girye itse çeşm-i ter olsa ʿaceb mi bī-ḳarār
Ḥaylī müddeddür görünmez ol perī-peyker nigār

Āteş-i sūzān-ı fürḳatden kebāb oldı ciger
Cūy-bār-ı eşküm itdi kūh-ı deşt-i lāle-zār

Leşker-i ġam geldi iklīm-i dile itdi hücūm
Çāresiz ḳāldum meger kim [eyledüm] terk-i diyār

Bū-yı zülfin çoḳ görür yārüŋ baŋa bād-ı seḥer
Cānib-i aʿdāya iltür keç-ʿaṭādur rūzigār

Müjde[-i] vaṣlin getürse ***Ṣulḥi***yā peyk-i ṣabā
Ḫak-i pāyına iderdüm cān u dil naḳdin niṯār

-115-

[**] 59b
[***] 59b

VE LEHŪ*

mef’ ûlü/ mefâ’îlü/ mefâ’îlü/ fa’ûlün

Ruḫsārını yārüŋ gül-i ḫandāna degüşmem
Zülfiyle ḫaṭın sünbül ü reyḥāna degüşmem

Naḳd-i dil ü cānı yoluna ḫarc iderüm ben
Ölsem daḫı cānānumı ben cānāne degüşmem

ʿUmmān-ı dilümden ne belālarla çıḳardum
Eşküm güherin lüʾlü [ü] mercāna degüşmem

Bir rind-i ḳalender-i rūşenem bāde-perestem
Bir ḳatre mey-i mihr-i dıraḫşāna degüşmem

Āzāde-i ḳayd-ı ġam teşvīş cihānam
Dervīşligüm taḫt-ı Süleymān’a degüşmem

Üstād-ı zenān-ı zīb-dih-i rūy-ı meʿānī
Her bir süḫa[nın] çeşme-i ḥayvāna degüşmem

Ol kān-ı kerem maʿnī-i ʿālem-i himem ol kim
Ṣulḥī nem-i luṭfun yemm [ü] ʿummāna degüşmem

-116-
[MÜFRED]*

* 59b
* 59b

mef'ûlü/ mefâ'îlü/ mefâ'îlü/ fa'ûlün

Pinhān iderüm dīde-i giryānum içinde

Ḫak-i ḳademin kuḥl-i ṣıfāhāna degüşmem

ḤĀFİẒ BEG MIṢR BEGLERBEGİSİ İKEN ḪˇĀCE EFENDİNÜN GÖNDERDİGİ MEKTŪBDUR**

Teżāᶜuf-ı esbāb-ı ġayr iḳbāl ü terāduf imdād-ı cāh ü celāl o necībesi vü ẓarīfe-i naẓīfe-i ġadru'l-cemāl itdügi eṣnā olunup enhā şeyh-i kerīme ger mā duᶜādet ᶜĀtī üzre ḳudemā-ı aḥbābu bilüp (…)[112] anuŋ kim ola ᶜadl ü dād bulur medet devletli ümmet-dār Aḥmed

El-muḥlīṣīnü'l-faḳīr Saᶜaddeddīn

KETHÜDĀ MUṢṬAFĀ EFENDİ ḤĀFİẒ PĀŞĀ'YA GÖNDERMİŞDÜR***

Hemīşe-i ser-a'dāᶜ-yı bed-nihādları meydān-ı siyāsetinde (…)[113] intikām ile sīne-i pür-kīne-i düşmen bed-Ḫˇahları felāketde Ḥāşim pāmāl ü pür-şān

** 60a

112 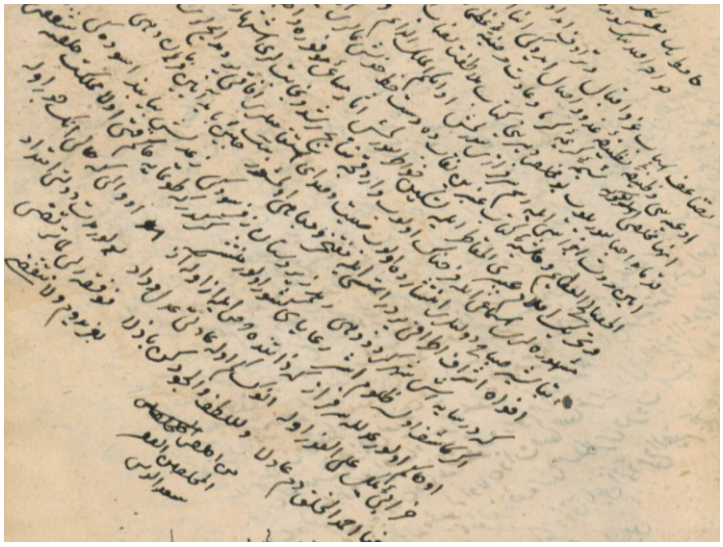

*** 60a

113 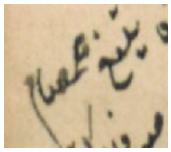

olmāḳ içün melāmet ü (…)[114] olunan ferd-i iḳbālleri (…)[115] Cenāb-ı ʿİzzetden dāyimā feṯḥ ü (…)[116] ile menend şifādete ʿavdetleri muḳadder olmaḳ içün fi'l-alʿeizi ve'laṣil iştiġāl üzre olduġumuza dīn ü iştibāh sürülmeye hem-vāre ʿizzet ü devletleri dāʾim ü ferd-i şevketleri ḳāyim ola

El-ʿömrü'l-faḳīr Muṣṭafī

MERḤŪM ʿĀLİ ḤAḲḲİ ḤĀFIẒ AḤMED PĀŞĀYA GÖNDERMİŞDÜR*

Ḥāfıẓ gencīne-i mehrū miḥnet melāḥaṭ-ı ḥuḳūk yerine (…)[117] olan ẕāt-ı şerīfleri hem-vāre dehrden maḥfūẓ u ʿayn-ı ʿināyet bī-ġāyet ile melḥūẓ olmaḳ duʿ-yı edāsı ile enhā-i muḫliṣ edāsı dil ü cān olan nām-ı tām-ı dünyā-yı ḳalem kerāmetleri ile Meḥmed olup fezā-yı ebṣār olan mücellī denürken sevdā-yı dil ü dīde olan sevād-ı medārı ile intiẓār-ı iʿtibār ḳalem gūyā rīzdür ki maḳbūlde derc-i ḥakem miḥnet ḳademi diger dāmen-ı luṭf ile maḥrūḳālarında bī-iḫtiyārınkim muḥtāc beyān degdür aḫbād-ı şevḳ ḳalem raḳam ile kemā yaʿnī edā olunmaz bu

114 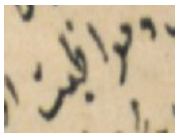

115 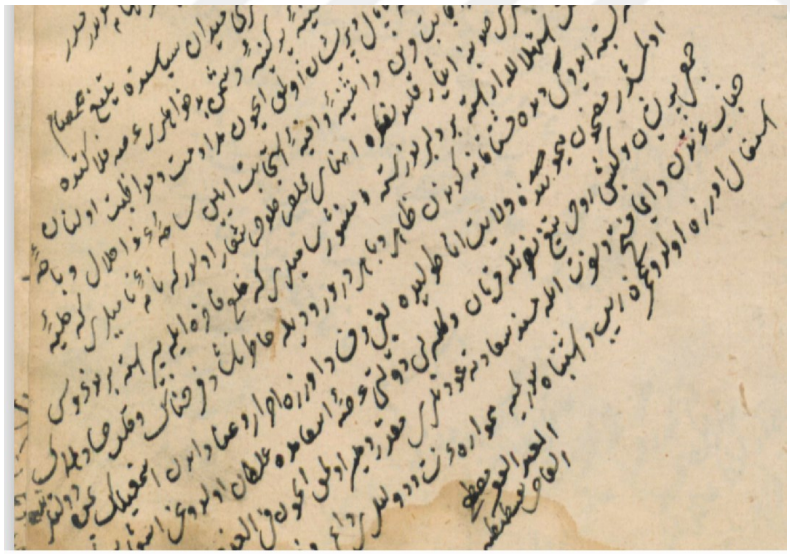

116 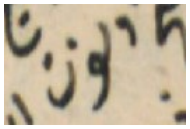

* 60b

117 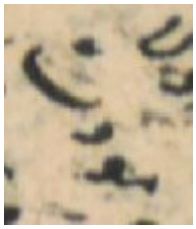

ṭarafı teşrīfleri muḥaḳḳaḳ oldı in-şāa'llāh taḥrīr-i ḳalem taḳrīr olduḳda tafṣīl bāḳī mektūb-ı leṭāfet maḥcūblarında kātibi (…)[118]

İḫlāṣü'l-muḫliṣīn (…)[119] Meḥmeddīn el-Mevlevī Saʿadeddiṇ

*ZİKR-İ SEYD ḤÜSEYN EŞREF YAḤYĀ ʿALEYHÜ'L-RAḤME

Fāżıl ü dānişmend ehl-i faż bu da ḳaṣīde-i faḫriye-i şiʿr iḥdā ḳasīde miṣl-i maḥber Yaḥyā-yı Kemāleddīn İsmāʿīl vaz Şeyḫ (…)[120] ammā ḳabl ez-Seyd ḳasīde güfte-i ḳasīde cihān ki farḳ hemīm Kemāleddīn İsmāʿīl maṭlaʿ her şebb ki felek bedr var merbū Seyd olan güftārından olmagla ṣadre'l-emīn ḫāce Şemseddīn Meḥmed dil-firīb ki (…)[121]

118 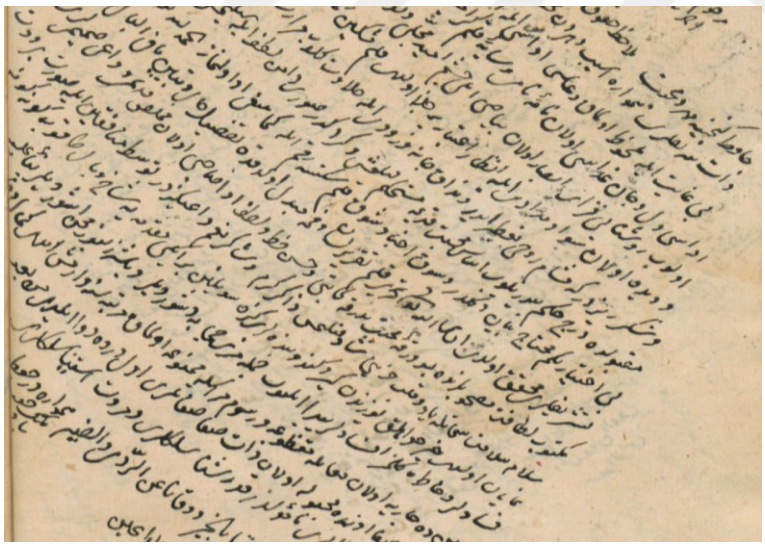

119 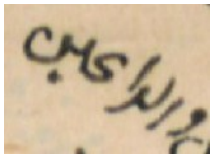

* 61a

120 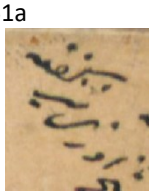

[121] Bundan sonra yazılan kısımdaki harflerin tanınmaz oluşu ve yazı stilinin iyice bozulması sebepleriyle metin okunamamaktadır.

-117-

MUʿAMMĀ BE-İSM-İ KĀMĪ*

fâ'ilâtün/ fâ'ilâtün/ fâ'ilün

Gerçi aġyār (…)[122] ez mā

Refte-ender ruḫ-ı cānān dīde

-118-

[MATLA']**

?

Tā kim lü'lü ser (…)

(…)[123]

-119-

[MATLA']***

mefâ'îlün/ mefâ'îlün/ fe'ûlün

---

* 61a

122

** 61a

123 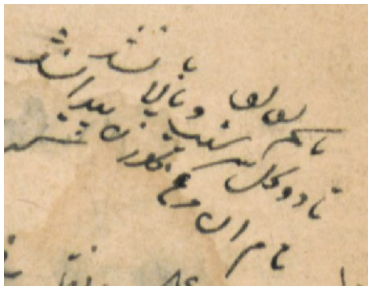

*** 61a

Görüp emri lebüŋde (…)[124]

ʿAcebdür dökdi çeşminden (…)[125]

-120-

BE-İSM-İ ḤĀŞİM*

mefâ'ilün/ fe'ilâtün/ mefâ'ilün/ fe'ilün

Ez-ḥüsn bī- (…)[126] nāzenīn şemāyil

ʿĀḳil-i şedde est Mecnūn Mecnūn şiddet est ʿāmil

**(…)[127]

---

124 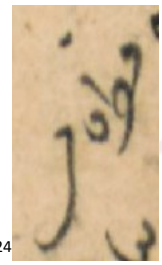

125 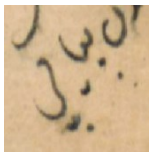

* 61a

126

** 61a

127 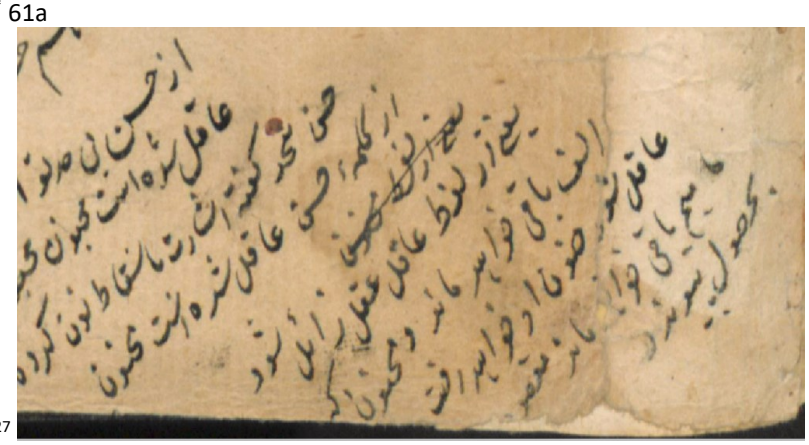

*

**Saʾadetli vü fażīletli ḳıdemli sulṭānum ḥażretlerinüŋ ḫākpā-yı kimyā ʿāyārları ʿāyārına cevāhir-i dünyā bende-nevāz bāʿis ser-ferāzı ḳılınup henüz naḳdine ḥayāt telef-kerde-i āfāt olunup ḥilāfet üzre duʿā-yı lebler şāmil (…)[128] merḥametlerin taḥrīk idecek ḳadr ü ḫayr-ı ḫāṭır olunmuş olurdı dest-gīr-i üftādegān nigīn ḳadīm-i kirāmdur bāḳī

*Saʾadetli şānında bendeŋi faḫr-i Ṣulḥiyā el-ḥāc (…)[129] Çelebi Ṣulḥī bendeleri Saʿadetci Şerīf ile müstaʿid olup sābıḳa münāsebeti ile bende ḫānede nüzūl idüp Vālid Efendi dāġīlerinden varḳa-ı iştiyāḳ getürmek taḳrībī ile ḫākpāylarına bāʿiṣ taṣdīʿ olmuşdur darü'l-ʿadlī Edirnede bir ḫoşzāt denk-i nefīs ḳoŋgurdı elṭāf-ı şāmile çeşm-i niyāzdur ki şeref ü müşerref oldıḳça naẓr-ı ʿināyetlerinden olmaya ḥazīn ü fürūḫt u muʿāmele vü istiḳāmetleri olmayan yerine cesāret diger kemāl-i iʿtimādı nāşīdür

* 61b sayfası boştur.

** 62a

128 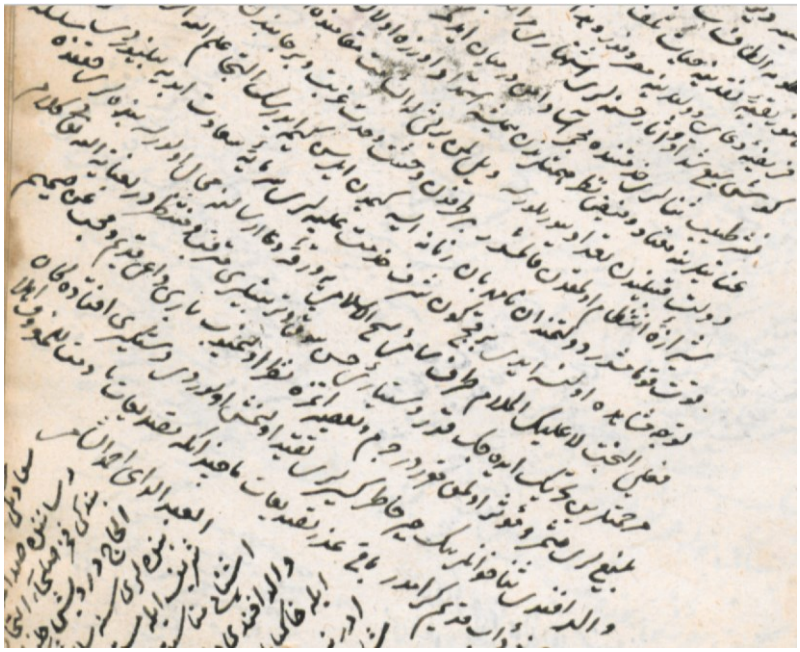

* 62a

129 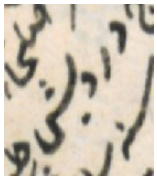

(…)[130] BERĀY-I ḲARA ḲIZ (…)[131] VĀSİʿ OLUP[**]

-121-

RUBĀʿĪ[132]

[KIT'A] [***]

fâ'ilâtün/ fâ'ilâtün/ fâ'ilâtün/ fâ'ilün

Nev-ʿarūs olduŋ bilā dāmād ne ey ḳara ḳız
Ṭurma pāk eyleye nā-pākin ṣaçın ṭara

Narḫdan çoḳ aḳçe alduŋ bir zamān şehr-i dil
Narḫuŋa devrān seni itdirdi ey (…)[133] ḳara

-122-

VE LEHŪ[***]

ḲIṬʿA

fe'ilâtün/ fe'ilâtün/ fe'ilâtün/ fe'ilün

Lāyıḳ-ı tekrīm bir hāʾil görür müsün hele

---

130 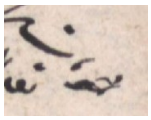

131 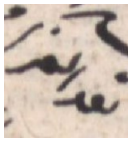

** 62b

132 Bu şiirin başlığında "Rubāʿī" yazmasına rağmen nazım biçimi "kıtʿa"dır.

*** 62b

133 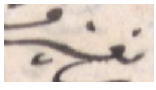

*** 62b

Çeşm-i ʿibretle naẓar ḳıl ʿālemi bir bir ara

Olmasa ger ḳaḥṭ-ı sāl-ı faẓl olur muydu bu kim
Fāḫir-i şehr-i Sitanbul ola bir baġsız(?) ḳara

-123-
VE LEHŪ*
[KIT'A]

fâ'ilâtün/ fâ'ilâtün/ fâ'ilâtün/ fâ'ilün

Kim ider raġbet ṭarīḳ-i ʿılme şim-den sonra kim
Fāḫir-i şehr ola baġsız ḳara gibi farfara

Ḳalmadı şehr-i cihānda hīç bir emr-i muḥāl
Ṣadr-ı Rūm'a himmet itsün ṭurmasun yaġlı ḳara

-124-
VE LEHŪ**
[KIT'A]

fâ'ilâtün/ fâ'ilâtün/ fâ'ilâtün/ fâ'ilün

Öldürdi (…)[134] ḳahve [vü] duḫān oldı yasāġ
Virdiler ruḫṣat gül-füsūn (…)[135] vü bādeye

* 62b
** 62b
134
135 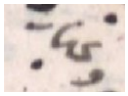

Bir berk kim ʿizzete mebnī ola celle vü ḥürmeti
Ḥākim'üş-şerʿi ʿaceb mi ṣaçsa ger seccādeye

-125-

[NAZM]*

fâ'ilâtün/ fâ'ilâtün/ fâ'ilâtün/ fâ'ilün

Dām-gāh-ı murġ-ı cānı ʿāşiḳāndur perçemi
Bāʿiş-i cemʿiyyeti üftāde-gāndur perçemi

ʿĀḳibet başdan çıḳar ser-be-ser ehl-i dili
Pādişāh-ı Fes gibi bir bī-amāndur perçemi

-126-

[MÜFRED] **

mefâ'îlün/ mefâ'îlün/ mefâ'îlün/ mefâ'îlün

Ḥużūrī ger hemī-ḫāˇhī ezū ġāyib me-şev ***Ḥāfıẓ***
Metī mā (…)[136] men tehvī daʿı'd-dünyā vü ehmilhā[137]

-127-

[MATLA'] ***

fe'ilâtün/ fe'ilâtün/ fe'ilâtün/ fe'ilün

* 62b
** 62b
[136] 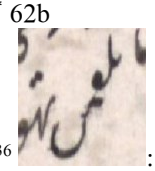 : telḳa HŞD.
[137] "(Ey) Hâfız, dâimî bir huzura ermek, sevgiliye kavuşmak istiyorsan ondan gâfil olma!/Sevdiğine ulaşınca da artık dünyayı bırak! Âlemi terk et!"
*** 62b

Terk it hevā-yı şiʿir-i sevdā-yı ḫāmdur
Siḥr-i helāl olur-ısa da dime ḥarāmdur

Ketebehū'l-faḳīr ***Ebū's-Suʿūd***

-128-

[MATLA']*

mef'ûlü/ fâ'ilâtü/ mefâ'îlü/ fâ'ilün

Fikr-i şarāb[138] ḫāṭır-ı nā-şāda ġam virür
Ser-mest-i cām-ı ʿaşḳ olana bāde virür

-129-

MAṬLAʿ-İ MUḤARRİRİHİ**

mef'ûlü/ fâ'ilâtü/ mefâ'îlü/ fâ'ilün

Fürḳat şebinde dil ki yanup dāġ dāġ olur
Yārüŋ viṣāli müjdesine göz ḳulaġ olur

-130-

MAṬLAʿ***

[NAZM]

* 62b
[138] Bu tamlamanın üzerinde ayriyeten "fikr-i viṣāl" de yazmaktadır.
** 62b
*** 62b

fe'ilâtün/ fe'ilâtün/ fe'ilâtün/ fe'ilün

Hīç ḳalur mı dil-i sevdā-zededе ṣabr u ḳarār
Ṭurmaz efsūn ider ol ġamze-i şūḫ u mekkār

Nice olsun eline dilber-i şūḫ-ı maʿnā
Ṭutdı bilsün başa āyīne-i ṭabʿum jengār

Ezelī rāʾiżi[139] baḫtı aŋa urmuş çevgān
Güy-ı devlet dönerek itdi ḳapusunda ḳarār

-131-
[HEVÂYÎ]*

mefâ'ilün/ fe'ilâlün/ mefâ'ilün/ fe'ilün

Olup mizācına nāfiʿ ḥarāret-i baḥūr
Ziyāde olmada getür ki ḳuvvet-i Bāḥūr

Nesīmiŋ itdi ḥarāret ẓuhūr-ı (…)[140]
Mizāc-ı gülşeni bozduḳda ʿıllet-i Bāḥūr

Şafaḳ degüldür ufuḳda ġurūb vaḳtinde
Eritdi cirmümü mihrüŋ ḥarāret-i Bāḥūr

Bıraḳdı fitneye ḫalḳı fesād ḳaynatdı

[139] Bu kelimenin üzerinde "vaṣf-ı memdūḥ" yazmaktadır.
* 63a
[140] 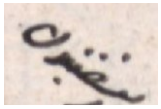

ʿAyān eyledi (…)[141]

Kebāb olup dönerek murġ düşse cāʾizdür
Hevāyī āteşe ḳalb itdi şirret-i Bāḥūr

-132-
ʿĀLĪ EFENDİ SELLEMEHŪ'LLĀH[**]

mefâ'ilün/ fe'ilâtün/ mefâ'ilün/ fe'ilün

Benümle bir gicecik cāma ḫ̆āba girme misin
Yiter günāhuma girdüŋ ṣevāba girme misin

Begüm tenāsüb-i aʿzāŋı görmek olmaz mı
Bizi itseŋ nola ʿömrüŋde āba girme misin[142]

Ṣaçuŋla gün yüzüŋi rūz u şebb[143] örtersün
Gülünce ḫaṭṭ-ı siyāhuŋ ḥicāba girme misin

Nedür bu niṣbetün ol āfitāba ey ḫurşīd
Be hey zavallu sen öŋ ṣoŋ[144] türāba girme misin

Ḫayālüŋi ḳaçurursın derūn-ı ***ʿĀlī'***den
Ḥarīm-i Ḫusrev-i ʿālī-cenāba girme misin

---

141 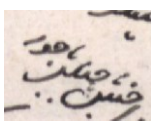

** 63a

142 2 ile 3. Beyitler takdim-tehirlidir.

143 Rūz u şebb: rūz u şeb ne GAD.

144 Öŋ soŋ: āḫir GAD.

-133-

NAZĪRE-İ FEYŻİ EFENDİ SELLEMEHŪ'LLĀH*

mefâ'ilün/ fe'ilâtün/ mefâ'ilün/ fe'ilün

Göŋül benüm gibi nār-ı ʿaẕāba girme misin
Fiġān ü (…)[145]

*SULṬĀN-I ṬUĠRIL (?) SELÇUḴ BEGE İRİŞDEN BED-MEST (…)[146] ḪĀN

Ḫ̆arezm-şāhı ki laḳabü'l-Aʿlāʾddīn Hūdā in beyt ez-Şāhnāme ḥayātī ḥāl ḫod güft şīrīn-füzūn būd hāmān nüzūr hüner ʿayb ger dū cū
Īn ḳıṭʿā rā rūḥānī güftedür kethüdāyı bu āzāde

-134-

[NAZM] **

fâ'ilâtün/ fâ'ilâtün/ fâ'ilâtün/ fâ'ilün

---

* 63a

[145] Mürekkebin akması sebebiyle bu mısra okunamamaktadır. Ve gazel yarım bırakılmıştır.

* 63b

[146] 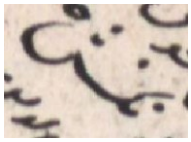

** 63b

Cumʿa güni dilberden der-i ḫammāra düşdi göŋlümüz[147]
Cūy-veş gülzārdan gülzāra düşdi göŋlümüz

Ḳısmet olduḳda beyān-ı ġamda esbāb-ı derūn
Ḥişşe-i gīsū-yı ʿanber-bāra düşdi göŋlümüz

-135-

[MÜFRED] ***

mef'ûlü/ mefâ'ilün/ fa'ûlün

Dīvān-ı ẓahīr-i Faryābī
Der Kaʿbe bedr-ḫa eger biyāyī[148]

-136-

ŞADRENÇ DÜZMESİNDE BİR ŞIFATDUR*

fe'ilâtün/ fe'ilâtün/ fe'ilün

Dört müslümānla bir kāfir meger
İki dilber sevdiler nūrı ḳamer

Bir ʿArab üç Rūmī bir Hindū ile
Bir gün iki gice ṣoḥbet itdiler

İki mihr ü üç sipihr ü bir püser
İki ṣaḳallı daḫı iki ḳamer

[147] Mısranın vezni kusurludur.
*** 63b
[148] Ünlü Fars şairi Faryâbî'nin hakkında atasözü halini alan beyittir: "Eğer Zahîr-i Faryâbî'nin divanını bulursan Kâbe'de bile olsa onu çal."
* 63b

Bir ḳara yüzli raḳīb iġvā idüp
Eyler-idi birbirine ḳaṣd-ı ser

-137-
[KIT'A][**]

fe'ilâtün/ fe'ilâtün/ fe'ilâtün/ fe'ilün

Baŋa (…)[149] maraż lāzım u melzūm olalar
Tā ḳıyāmet ideler birbirine şevḳ ü keder(?)

Gül-i gülzār-ı ḥayātı ola dāʾim ḫandān
İde her vaḳti nice şevḳ ü sürūr ile güzer

Ḫayra tevfīḳ ide dünyāda vü ʿuḳbāda fedā
Rūz-ı maḥşerde şefīʿ ola aŋa ḫayr-ı beşer

-138-
[SULHÎ][*]

mef'ûlü/ mefâ'îlü/ mefâ'îlü/ fa'ûlün

Biz bülbül-i gülzār gül-i bāde[-i] ʿaşḳuz
Hem der ḳafes-i şevḳ hem āzāde[-i] ʿaşḳuz

Aŋmaŋ bize ol cāʾir ki keyfinde beḳā yoḳ
Biz rind-i melāmet-zede şehzāde[-i] ʿaşḳuz

[**] 64a

149 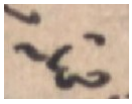

[*] 64a

Dil bilmezüz şūḫ ḫaṭṭ ur (…)[150] ziyāna
Ḫak-i ḳadem-i dilber ü sāde[-i] ʿaşḳuz

Cārū-keş-i ṣoḥbetüŋe (…)[151]
(…)[152] mürşīd-i seccāde[-i] ʿaşḳuz

Gelsün biri cānı var ise ṣūfī-i sālūs
Peykāruŋa ṣunduḳda āmāde[-i] ʿaşḳuz

Ṣanmaŋ bizi üftāde-i cāh-ı zekān-ı yār[uz]
Ṣulḥī gibi biz de yine āmāde[-i] ʿaşḳuz

-139-
MÜFRED*
[KIT'A]

fe'ilâtün/ fe'ilâtün/ fe'ilâtün/ fe'ilün

Raḳībiŋ gördi dest-i şūḫuna vuṣlat giryānı
Ḳomaz elden yine dil dāmen-i çāk temennāyı

150 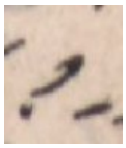
151 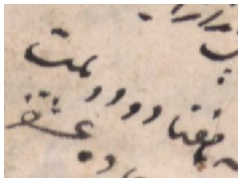
152 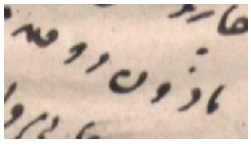
* 64a

ʿAdü ṭutmuş (…)[153] kūşe-i vaṣl-ı dilārāyı
Ḳomaz elden dil (…)[154] dāmān temennāyı

-140-
[SULHî] *

mefâ'îlün/ mefâ'îlün/ mefâ'îlün/ mefâ'îlün

Nişān eyler ḫadengiŋe diliŋe sīne-i cānı
Bu güne göreŋ bir dilber bī-raḥm ü bu cānı

İtdirmez kānı ḫārı pāyimāl (…)[155]
İtdirmez kānı ḫārı sīne (…)[156]
Raḳībe (…)[157]oynatdı gül-berg-i raʿnāyı

Virür zülfi ḫaber ʿuşşāḳa ejderhā-yı Mūsī ḫan
Lebi iẓhār ider aġyāra iʿcāz-ı Mesīḥāyı

Bilür terden süvār raḫş-ı nāz olsa o şāh-ı ḥüsn

---

153 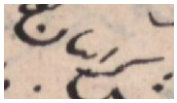

154

* 64a

155

156 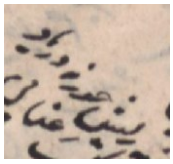

Şair bu iki mısrayı yazmış fakat herhangi birini iptal etmemiştir.

157 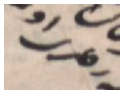

(…)[158] ***Ṣulḥī*** yār-endāz ider zülf-i (…)[159]

-141-

MAṬLAʿ*

mefâ'îlün/ mefâ'îlün/ mefâ'îlün/ mefâ'îlün

Ne lāzım destin urmaḳ ḫançer-i āzāde cānānum
Eger almaḳ dilerse iltifāt itsün dil ü cānum

-142-

[MÜFRED]**

fe'ilâtün/ fe'ilâtün/ fe'ilâtün/ fe'ilün

Cedvel āġuşa çekdüm müẕehhib-i şūḫunı
Pergār-āsā devr idüp nāz ile çizdi kenār

-143-

[MÜFRED]***

mefâ'îlün/ mefâ'îlün/ mefâ'îlün/ mefâ'îlün

(…)[160] ṭīġ olur ḥaddin tecāvüz eyleyen mūlar
Cefā-yı tīġdan āsūdedür müjgān [ü] ebrūlar

---

158 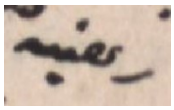

159 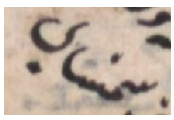

* 64b
** 64b
*** 64b
[160] Sayfanın kopması sebebiyle buradaki kelime okunamamaktadır.

-144-

ḤARREREHŪ*

mefâ'îlün/ mefâ'îlün/ mefâ'îlün/ mefâ'îlün

Ziyāret kerde-i ʿuşşāḳ olursa (…)[161] Yaḥyā
ʿAceb itme ki maʿşuḳı anuŋ kim şāh-ı ʿālemdür

-145-

Lİ-MUḤARRİRİHÜ'L-FAḲĪR**

mefâ'îlün/ mefâ'îlün/ fe'ûlün

Göŋül ṭıflı bu cāyı aḳ babada
Biraz oynadı hem oldı ṣafāda

-146-

ĠAZEL-İ FEVRĪ***

mefâ'îlün/ mefâ'îlün/ mefâ'îlün/ mefâ'îlün

Nola sen germ olup virseŋ mū-ʿanber kākülüm vardur
Benüm de devr-i āhumdan başumda sünbülüm vardur

Benefşe-zeyn idersin ḫaṭṭuŋdan kākülüŋ üzere

* 64b

161 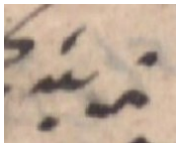

** 64b

*** 64b

Benüm de ḳanlı dāġumda nice tāze gülüm vardur

Dehān adlu senüŋ bir tāze ġoncaŋ var ise ey gül
Göŋül dirler benüm de bir nevā-keş bülbülüm vardur

İçerseŋ mey yerine ʿāşıḳ-ı şūrīdeler ḳanın
Benüm de ḫūn-ı eşkümden iki şīşe mülüm vardur

Ḫatuŋ irişmedin sen ẓulm idüp ***Fevrī***'yi öldürme
Benüm rūḥum benüm ʿömrüm ölüm vardur ölüm vardur

-147-
ĠAZEL-İ BĪ-NUḲAṬ*

mefâ'ilün/ fe'ilâtün/ mefâ'ilün/ fe'ilün

De-mā-dem serde vü dilde meded derd elemler var
Devāda resm-i vālar resimde resm-i semler var

-148-
[MISRA'] **

mefâ'îlün/ mefâ'îlün/ mefâ'îlün/ mefâ'îlün

Gelür ṣaḥrā vü kühsāra giderler dūd-ı āhumla

-149-
ĠAZEL***

* 65a
** 65a
*** 65a

fâ'ilâtün/ fâ'ilâtün/ fâ'ilâtün/ fâ'ilün

Gel kerem ḳıl luṭfuŋ olsun ʿāşıḳ-ı bī-çāreŋe
Eylemezsen āşināлıḳ dāʾimā sen yāriŋe

Hīç teraḥḥum eylemezsiŋ ben ġarībiŋ ḥāline
Āh iderdüm dāʾim efsūn kārı olmaz cānıŋa

Hīç dimezsüŋ yine girdüŋ bu belā-yı derde sen
Öldürürsüŋ hicrüŋ ile ben de düşdüm elüŋe

Derdin ile öldürürsüŋ (…)[162]
Luṭfuŋ olsuŋ gel kerem ḳıl kim düşürme zārıŋa

*

-150-

[SULHÎ]**

mef'ûlü/ mefâ'îlü/ mefâ'îlü/ fa'ûlün

Ḳurtulsa da dil zülf-i siyeh-kārıŋ elinden
Cān ḳurtarmaz ġamze-i mekkārıŋ elinden

Mirʾāt-ı dil-i zārı şikest itmede dāʾim
Feryād o ṭūṭī-i şeker-ḫārıŋ elinden

Güş-ı güle yār itmez-idi nāleyi bülbül

[162] Mısranın devamı karalandığı için okunamamaktadır.
* 65b boştur.
** 66a

Ḳurtulsa eger keş-me-keş-i ḫārıŋ elinden

Şād olmadı ḥayfā ki göŋül bezm-i ḥayātda
Nūş itmedi zehr-i ġamı dildārıŋ elinden

Dil künc-i belāda nice zār olmasun aġyār
Nūş eylemede cām-ı Cem'i yārüŋ elinden

Ḫ̆āb(?) içrede ol şūḫı ḳomaz görmege bir dem
Ṣulḥī elemüm dīde-i bīzārıŋ elinden

-151-
VE LEHŪ*
ṢULḤĪ

fâ'ilâtün/ fâ'ilâtün/ fâ'ilâtün/ fâ'ilün

ʿAşḳ-ıla biz ülfet itdük şād-mānī bilmezüz
Bülbül-i bāġ-ı niyāzuz gülsitānı bilmezüz

Yāri taṣvīr idemez Mānī göŋül zībā ider
Biz o ṣūret-āferīde tā be-cānı(?) bilmezüz

Tīġ-i nāz-ı yāre biz gögsin gerer dīvāneyüz
Tīr-i müjgān [ü] kemān-ı ebrūvānı bilmezüz

Mest-i ʿaşḳuz ṭuymazuz biz zaḫm-ı tīġ-i ġamzeyi
Nigār-ı peykān-ı ḫadeng cā-nişānı bilmezüz

* 66a

Besdür ol rūḥ-ı revānuŋ ḥak-i pā-yı dīdeye
Ṣulḥiyā biz hīç küḥl-i Iṣfaḫānı bilmezüz

-152-

VE LEHŪ**

[SULHĪ]

fâ'ilâtün/ fâ'ilâtün/ fâ'ilâtün/ fâ'ilün

Ḳaṭrelerdür baḥr-ı hicrüŋden senüŋ nüh āsumān
Reşḥalardur cūybār-ı ḳudretünden aḫterān

İdemez idrāk ser-be-ser (…)[163] ġoncayı
Dīde vü ġūş olsa naḫl-i gül gibi bād-ı vezān

Āb-ı ṣunʿ (…)[164] her ġonca bir fevvāredür
Ṭıfl-ı zanbaḳ olur ol āb üzre sīmīn-i nāv-dān

Vaṣf-ı ṣunʿ-ı Ḥaḳḳ ider her sebze bir ṭūṭī gibi
Medḥ-i Yezdān itmede gülzār olur raṭbü'l-lisān

Yā ilāhe'l-ālemīn bī-çāre ***Ṣulḥī*** bendeŋe
Dest-gīr ol her maḥalde ḳoma bī-tāb ü tüvān

** 66a

163

164

Li-müsevvidihī ḥaḳīr-i ṭālib-i Ṣadr-ı Rūm Nūḥ Efendi Ḥażretlerine vü tersāne (…)[165] behre-mend buyurdılar (…)[166]beḳāhū ʿalā ṣadru'l ġurre*

Āmīn

-153-

[KASİDE]**

mef'ûlü/ mefâ'îlü/ mefâ'îlü/ fa'ûlün

Ol ḫāl virür ṭalʿat-ı cānāne teraḳḳī
Bir noḳṭa virür mertebe-i āna teraḳḳī

Birāz olalı şāne ser-i zülfüne yārüŋ
(…)[167] mertebe virür şeref ü şāna teraḳḳī

Ebrūları māh-ı nev iken ruḫları üzre
Eyler bu ne sırdur meh-i tābāne teraḳḳī

Laʿl-i lebi yādına ṭolu ḳaldıralum gel
Bezme virelüm bir (…)[168] peymāne teraḳḳī

Çāh-ı zeḳānuŋ fikri ile virmede daʾim
Üftādelige bu dil-i dīvāne teraḳḳī

165

166

* 66b

** 66b

167 Sayfanın bu kısmında leke olması sebebiyle kelime okunamamaktadır.

168 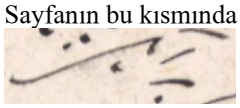

Ḫak-i ḥarem-i muḥtereme sür yüzin ṭālib
İsterseŋ eger pāye-i Keyvān-ı teraḳḳī

Ḫak-i ḥarem ṣadr-ı felek rütbeŋe virür
Her ẕerresi ḫurşīd-i dıraḫşāna teraḳḳī

Ger irdi-isem keffine aŋa ne şeref var
Ger zātına şāʿir dise deryā ne teraḳḳī

İnʿāmına ġāyet mi olur luṭfı çünkim
Her laḫza virür pāye-i iḥsāna teraḳḳī

Ol ṣadr-ı saʿādetde hemīn ḫıfẓ idüp Allāh
Virsün şeref ü ṣıḥḥat ü ʿunvāna teraḳḳī

Mīzān-ı ʿadāletde ṭurup mihr-i vücūduŋ
Ḫurşīd gibi virʿaẓm ü şāna teraḳḳī

-154-
[MATLA’][*]

mefâ’îlün/ mefâ’îlün/ mefâ’îlün/ mefâ’îlün

Devāt-ı sīmīn göverdikçe ol şūḫuŋ miyānında
Bir eyler ʿāşıḳuŋ tīġ-i maḫabbet üstüḫānında

-155-
[SULHî][**]

mef’ûlü/ fâ’ilâtü/ mefâ’îlü/ fâ’ilün

[*] 67a
[**] 67b

Dil eyler oldı ḫançer-i müjgānın ārzū
Şol ḥasta gibi kim ide dermānın ārzū

Cevrüṅden ayrı düşeli nālāndur gönül
ʿĀşıḳ gibi kim eyleye cānānın ārzū

Pervāne gibi āteş çemberinde yandı dil
Her geh ki itdi şemʿ-i şebistānın ārzū

Ṣulḥī teveccüh-i niyāz (…)[169] durur
Bülbüldür eyler ol gül-i ḫandānın ārzū

-156-

[MÜFRED]*

fe'ilâtün/ fe'ilâtün/ fe'ilâtün/ fe'ilün

Şöyle pür-kevkebe kim ẕerreye (…)[170]
Dil-ise(?) eyler idi bād-ı ṣabāyı lenger

-157-

[MÜFRED]**

fe'ilâtün/ fe'ilâtün/ fe'ilâtün/ fe'ilün

169 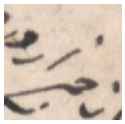

* 67b

170 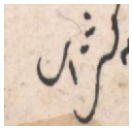

** 67b

Sīm-veş cismüŋi/ḳalbüŋi ḳāl eyleyüp üstād-ı ezel
Ẓahruna mühr-i nübüvvet ile urmuş tamġa

-158-
[SULHÎ]*

mef'ûlü/ fâ'ilâtü/ mefâ'îlü/ fâ'ilün

Şuʿle-nejād olup dil-i pür-derdümüz bizüm
Dāġ urdı dūzeḫe naʿş-ı serdümüz bizüm

Ḫunāb-ıla leb-ā-leb olan dāġ-ı sīnedür
Bezm-i cihānda kāse-i (…)[171] bizüm

Ekşer depreşince derd-i firāḳ-ı yār
Besdür aŋa guvāh ruḫ-zerdümüz bizüm

Biz ol ġubār-ı deşt-i fenāyuz ki bem-be-dem
Bād-ı ṣabāya rehzen olur gerdümüz bizüm

Ṣulḥī bu vāʿiẓ (…)[172] tez vīrin eylemesün
Uymaz hevāya rind-i cihān-gerdümüz bizüm

---

* 67b

171 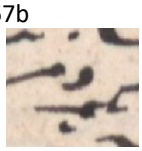

172 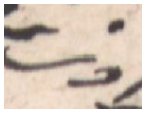

-159-

[MÜFRED][**]

mef'ûlü/ fâ'ilâtü/ mefâ'îlü/ fâ'ilün

Dik sūzen-i nigāhuŋ-ıla yāresin medet

Tīġ-i teġāfülüŋle göŋül pāre pāredür

-160-

HÜDĀYĪ[*]

fe'ilâtün/ fe'ilâtün/ fe'ilâtün/ fe'ilün

İşigüŋde nola ʿuşşāḳa itseŋ būseŋ (…)[173]

**

Bu sayfada Karaferye, Selanik gibi yerlerdeki keçecilik ve alışveriş ile alakalı notlar yer almaktadır. [***]

-161-

[KIT'A][****]

fe'ilâtün/ fe'ilâtün/ fe'ilâtün/ fe'ilün

[**] 67b
[*] 67b
[173] Mısranın bu bölümü sayfa arasında kaldığından okunamamaktadır.
[**] 68a boştur.
[***] 68b
[****] 69a

Niçe diler durur başın soḳacak bir yer
Seni gözler gözünden ḳan döker kerkebir(?) ağlar

ʿAceb uydı ulaşdı g…tlerin düşdi ḥayrānuŋ
Anı tenhā bir gün intiḳāmı ḳorḳarum yirler

(…)[174] sofrasına bir gice burnun batırup yirken
O burnundan gelesi görseŋ ardından ne b…klar yirler

-162-
[KIT'A] *

fe'ilâtün/ fe'ilâtün/ fe'ilâtün/ fe'ilün

Ol ḳadar terbiye itdüm ḥāṣıl olmadı ḳuşum
Bir ʿaceb bed-aṣl imiş gitdikçe gitdi g…tüne

Gice bir a…a ururken g…tüne ḳaçdı ḳuşum
Ḳuşumı ḳoydı felek şimdi delikden delige

-163-
[MÜFRED] **

fe'ilâtün/ fe'ilâtün/ fe'ilün

Ḫorus oġlana ışladup başarken

174

* 69a
** 69a

Babası geldi didi ḳor ḳorı ḳo

-164-
[NEBÂTÎ] ***

fâ'ilâtün/ fâ'ilâtün/ fâ'ilâtün/ fâ'ilün

Dil ser-i kūyında cānā rāḥat eyler ārzū
Bu gedāyı gör ne ʿālī-devlet eyler ārzū

İtlerüŋle ṭurup oturmak ḫayālinde müdām
Meclis-i yārāna saʿy ṣoḥbet eyler ārzū

Hicre yenmiş cānına vaṣlüŋ umar miskīn ġarīb
Āteş-i dūzeḫde ya[n]maz cennet eyler ārzū

Yād id[ü]p sümm-i semendüŋ gerdine giryān olur
Çeşm-i cāna tutiyā[175]-yı ʿizzet eyler ārzū

Germ olup bī-çāre her laḥẓa şarāb-ı şevḳden
Cism-i ʿuryānına şāhī ḫilʿat eyler ārzū

Mużṭarib āvāre rüsvā-yı cehālet defʿine
Ḫıżr(?) elinden bir müravvaḳ şerbet eyler ārzū

Dām-ı miḥnetde esīr olmuş ***Nebātī*** den beter
Girü şehden raḥm ü luṭf ü şefḳat eyler ārzū

*** 69b

[175] Bu kelime mecmuada hatalı yazılmıştır.

Temmet

-165-

DER-BEYĀN-I MÜFREDĀT*

fe'ilâtün/ fe'ilâtün/ fe'ilâtün/ fe'ilün

Nice ṭoyunca göre sen ol ki nāzük bedeni
Kendi kipr[i]güm olupdur baŋa gözüm dikeni

-166-

[MATLA'] *

fe'ilâtün/ fe'ilâtün/ fe'ilâtün/ fe'ilün

ʿIyş u nūş eyle bugün anma[176] ġam-ı ferdāyı
Saŋa mı ışmarladılar[177] bu yalān dünyāyı

-167-

[NAZM]**

mef'ûlü/ fâ'ilâtü/ mefâ'îlü/ fâ'ilün

Nār-ı ʿaşḳı itse eczāʾ-yı vücūdum cümle gül
Dār gelmez derdle yanup yaḳılmaḳdan göŋül

* 69b
* 69b
[176] Bu kelime aŋma yerine "nun" ile yazılarak "anma" şeklini almıştır.
[177] Saŋa mı ışmarladılar: saŋa ışmarladılar mı KPD.
** 70a

ʿĀrıż-ı ḫūnānī rengīn (…)[178] ḥaḳḳ bu kim
Ġāyetle ḫūb olurmuş Edirne şehrinde gül

Türkiye İzmir ciḥātı Ḳars meydān-ı ʿaşḳ
Aṭlas-ı gerdūnī raḫş hemīşe itse gül

Dāʾim*ā* ebr-i bahār-āsā beni giryān ider[179]
Ol gül-i ḫandān dimez bir kere ey ġonca-vāre gül

Ġonca-veş ḳalb-i ḫāzīnem ḫāliş pür-ḫūn olur
Her (…)[180] cām-ı laʿlinden ṣunmaz aġyāra mül

-168-
VE LEHŪ*
[MATLA']

mef'ûlü/ fâ'ilâtü/ mefâ'îlü/ fâ'ilün

Gülşende dest-yārī faẓl-ı bahār-ile
Berk-i çınār niçe ṭutar rūzigār-ile

-169-
CEVRĪ**

178 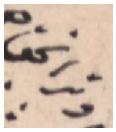

179 Mısranın vezni kusurludur.

180 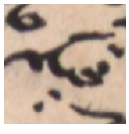

* 70a
** 70a

mef'ûlü/ mefâ'îlü/ mefâ'îlü/ fa'ûlün

Bir sīnede mestūr olamaz rāz-ı maḥabbet
Her perdede biŋ naġme ider sāz-ı maḥabbet

ʿUşşāḳuŋ olur ġamze-i pür-ʿışve ġamından
Her zemzeme-i nālesi şehnāz-ı maḥabbet

Berḳ olsa eger şuʿlesi şemşīr-i cefānuŋ
Olmaz yine ʿāşıḳ siper-endāz-ı maḥabbet

Cānın şaḳınur sīne geren tīr-i belāya
İtmez sipere raġbeti ser-bāz-ı maḥabbet

Dil cānı degül dilberi de ʿaşḳa degişdi
Cevrī gibi olsa nola mümtāz-ı maḥabbet

-170-

[181]CEVRĪ*

mef'ûlü/ mefâ'îlü/ mefâ'îlü/ fa'ûlün

Bir dil ki hemīşe sürinür ḫāk-i rehüŋde
Elbette yer eyler ser-i zülf-i siyehüŋde

Reşk eylemek dillere mümkün mi melāʾik
Gördikce ser-i zülfüŋi[182] taraḳ külehüŋde

[181] Bu gazel Cevrî Divanı'nda 5 beyittir.
* 70a
[182] Ser-i zülfüŋi: ḫam-ı zülfüŋi CVD.

Çıḳdıḳca temāşāya o mestāne nigehle
Rüstem ṭuramaz ḳarşuŋa neẕẕāre gehüŋde

Cāndan keser ümīdini ʿālem baḳışuŋdan
Şemşīr-i ḳażā-vār gibi dest-i nigehüŋde

-171-

VE LEHŪ*

CEVRĪ

mef'ûlü/ fâ'ilâtü/ mefâ'îlü/ fâ'ilün

Vaṣf-ı lebüŋde nādire-perdāzdur sözüm
Nāsüfte-i güher ṣadef-i rāzdur sözüm

Her dil-firīb nüktesi ḥayret-fezā-yı cān
Gūyā zebān çeşm-i füsūn-sāzdur sözüm

Bir nüktesin işitse eger cān virür Mesīḥ
Taʿrīf-i siḥr-i ġamzede iʿcāzdur sözüm

Cibrīl-i maʿnīye ḳalemüm şāḫ-ı sidredür
Murġ-ı ḫayāle şehper-i pervāzdur sözüm

Cevrī bu ḫūb ṭarzu bu nāzuŋ edā eyle
Bir şīve-kār dilber-i ṭannāzdur sözüm

* 70a

-172-

VE LEHŪ**

CEVRĪ

fe'ilâtün/ fe'ilâtün/ fe'ilâtün/ fe'ilün

Bu şikenler ki vār ol ġamze[183]-i pür-çīn üzere
Ḳurmaz ḳullāb-ı heves dilleri temkīn üzere

Zülfi Rüstemleri bend eylemege himmet ider
Niçesin ṣalsa nola ġamze-i pür-kīn üzere

Ḫaṭṭīde sāye-i zülfünde müheyyāʾ oldı
Çekme ki leşkerini mülk-i dil ü dīn üzere

Niçe muḫtel ola[184] erkān dū ʿālem göresin
Ol iki fitne bir olursa bu āyīn üzere

Dil-i *Cevrī* gül-i ḫūrşīde olur sāye-figen
Zülfi gāhī ki düşer ol ruḫ-ı rengīn üzere

-173-

MUʿAMMĀ BE-İSMĪ HŪD*

Vemā min dābbetü'l-ihdāʾi aḫdihū bi-nāṣiyyetihā
Nāṣiyye men murād dāl der dālı aḫzā (…)[185]

** 70a
[183] Ġamze: ṭurre CVD.
[184] Ola: olur CVD.
* 70b
[185] 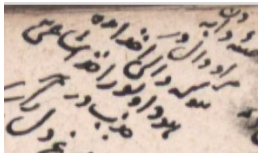

-174-

ṬABʿĪ**

fâ'ılâtün/ fâ'ılâtün/ fâ'ılâtün/ fâ'ılün

Dem-be-dem çek sāġarı derd-i meh-yār olsun dime
Muṭrib-i ḫoş-lehçe cām-ı zer nigār olsun dime

Neşʾe-dār-ı miḥnet [ü] derd ü ġām-ı dildār iseŋ
Vaṣlın ümmīd eyleme būs u kenār olsun dime

Ḳand-i ḥırmān-ı ṣafādan ey göŋül bir leẕẕet al
Güher-i maḳṣūdı hergiz der-kenār olsun dime

Ḫūn-i dil nūş eyle ḳayd-ı ʿaḳldan āzāde ol
Bāde-i gül-reng ü ṣāf ü ḫoş-güvār olsun dime

Seng-i cevrüŋden ṣaḳın ol ṭıfl-ı şūḫ u āfetüŋ
*Ṭabʿi*yā naḫl-i ümīdüm meyve-dār olsun dime

-175-

VE LEHŪ*

mefâ'îlün/ mefâ'îlün/ mefâ'îlün/ mefâ'îlün

Şikār itdüŋ göŋül murġın hemān ḫār oldu ġam ḳaldı
Esīr-i bend-i fitrāk ü nigūn-sār oldugun ḳaldı

** 70b
* 70b

Vücūdum gerçi ḫāk itdüm deriŋde buldum bir cā
Hemān bir rūzigāruŋ göŋlüne bār oldu ġam ḳaldı

Ṣafā kesb itmedüm bir neşve taḥṣīl itmedüm ancaḳ
Ser-i bezm-i ṣafāda mest ü huşyār oldu ġam ḳaldı

Ne öldürdüŋ ne āzād eyledüŋ murġ-ı dil-i zārı
Miyān-ı dām-ı zülfüŋde giriftār oldu ġam ḳāldı

Ne vuṣlat mümkin oldı ne ġamıyla āşinā oldum
Hemān ***Ṭabʿī*** hevā-ḫāh-ı dil-zār oldu ġam ḳaldı

-176-
VE LEHŪ*

mef'ûlü/ fâ'ilâtü/ mefâ'îlü/ fâ'ilün

Mey nūş-ı (…)[186] olan kişi cām-ı Cem istemez
Şāhanşeh-i diyār-ı belā ḫātem istemez

Āsūdedür recā vü temennā-yı çāreden
Zaḫm-ı güşāde ḫāṭır-ı dil merhem istemez

Ḳıymet-şinās-ı gevher-i ġam düşmez olsa da
Dām-ı ṣafā vü zevḳe dil-i ḫurrem istemez

Girmez ḥarīm-i ḫāṭır ʿuşşāḳa ārzū
Sulṭān-ı ʿaşḳ kendüsine maḥrem istemez

* 70b

186 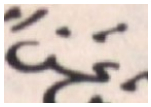

Künc-i belā vü ġamda dil-i zār-ı *Ṭab'i*yā
Āhından özge kendüyi bir hem-dem istemez

-177-

Lİ-VĀḤĪD**

fe'ilâtün/ fe'ilâtün/ fe'ilâtün/ fe'ilün

Gerd-i bih mi zeḳānuŋda görinen ḫaṭ mı ki āh
Oldı dūd-ı dilümden meni ḫod ol sīb-i siyāh

-178-

[MATLA'] *

fe'ûlün/ fe'ûlün/ fe'ûlün/ fe'ûl

Ḫaṭṭı gelse yārüŋ[187] çekilmez ġamı
Tıraşına degdür anuŋ ʿālemi

-179-

**MUʿAMMĀ BE-İSM-İ ʿALĪ(?) ʿĀCİZ-İ AʿMĀ TERAḲḲĪ Fİ'L-ḲALB[188]

?

ʿĀciz ki aʿmā ola ʿaynı gider
Āḫir ḳalur acīzde teraḳḳī itmek murād

** 70b
* 70b
[187] Bu kelime üzerinde ayrıca "ḫod" yazmaktadır.
** 70b
[188] Bu şiir herhangi bir aruz kalıbına uymamaktadır.

Budur ki meṣelā elif ʿadedde birdür
Terakḳḳī ider on olur ya çoḳdan

Cim daḫī ʿadedde üçdür üç
Terakḳḳī idincek otuz olur (…)[189] çoḳ

Zā daḫī ʿadedde yedidür
Terakḳḳī idincek yetmiş olur ʿayn (…)[190]

Bu mecmūʿyı terkīb idicek ye lām ʿayn olur
Tekrār ḳalb iderüz **ʿAlī** olur

-180-
BE-İSM-İ ḲAYĀ*

mef'ûlü/ mefâ'îlü/ mefâ'îlü/ fa'ûlün

Ṭaş dime ḳalb-i yā̄re olur şikeste-ḫāṭır
Nāzük olur be-ġāyet ***Emrī*** dil-i ekābir

-181-
[MÜFRED] **

fa'ûlün/ fa'ûlün/ fa'ûlün/ fa'ûlün

Dil-i ekābir ki bir ola birden

189
190

* 70b
** 70b

Murād-ı raḳamīsidür ki elifdür

Böyle olur

| | |

Elif ye ḳāf

-182-

BE-İSM-İ MEHDĪ***

mef'ûlü/ fâ'ilâtün/ mef'ûlü/ fâ'ilâtün

Zevḳ ü ṣafāsı artar ʿuşşāḳ-ı bī-ḳarāruŋ
Gördükçe bāde içre ʿaks-i ruḫını yārüŋ

(…)[191] murād yārdur yār ise ebced ḥesābınca
De ders ʿaksi he de olur imdi maʿnī budur ki[192]

Luṭ hed ki bāde içre ola bāde ki meydür
He de ki mi ye içinde ola ***Mehdī*** olur

-183-

NAẒĪRE-İ NECĪB*

mefâ'ilün/ fe'ilâtün/ mefâ'ilün/ fe'ilün

Fiġānuŋa şuʿle-i ʿaşḳ ile cān ü ten ṭutuşur

*** 70b

191 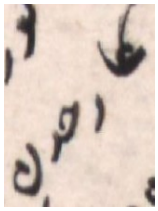

[192] Mısranın vezni kusurludur.

* 71a

Fiġānuŋa sūz-ı der-pīrehen ṭutuşur

Bu nār-ı ʿaşḳa düşen dil semender olsa daḫı
Miṯāl-i ḳaḳnus tāb-ı nāleden ṭutuşur[193]

Ne dem ki ʿazm-i gülistān idem o gül-ruḫını
Şerār-ı āhum ile ser-be-ser çemen ṭutuşur

Bu lāle-zārda seyr eyle gül-i çirāġānı
Ki dāġ-ı ġamda yanar mū bu [mū] beden ṭutuşur

**

-184-

[194]SĀLİM*

fâ'ilâtün/ fâ'ilâtün/ fâ'ilâtün/ fâ'ilün

Rūy-ı tevḥīde niḳāb olmaḳ ne mümkin kāʾināt
Maḥv olupdur nūr-ı ẕāt-ı zü'l-Celāl-i mümkināt

Her neye baḳsam görineŋ[195] neşʾe-i dīdār-ı yār
Çün teʿayyündür muḥaḳḳaḳ maẓhar-ı ẕāt u ṣıfāt

Men ʿaref remziŋ ṭuyan ʿārif bulur Mevlāsını[196]
Maḫzen-i ḳalb-i beşerdür cilve-gāh-ı nūr-ı ẕāt

[193] Mısranın vezni kusurludur.
[**] 71b ve 72a sayfaları boştur.
[194] Bu şiir Sâlim Divanı'nda 7 beyittir.
[*] 72b
[195] 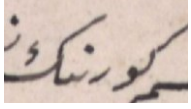 bu kelime mecmuadaki biçimiyle yanlış yazılmıştır.
[196] "Kendini bilen Rabbini bilir."

Sırr-ı “mūtū”dan eger olduŋsa āgāh ey göŋül[197]
Ẓulmet-i ẕātuŋdan bulduŋ şübhesiz āh-ı ḥayāl

Maġz-ı maʿnā-yı netāyicdür maḳāl-i ʿārifān
Zübde-i aḳvāl budur bes ġayrısı hep türrehāt

Sālimā mey-ḫāne-i ʿaşḳı nişīmen ḳıl müdām
Bulmaḳ isterseŋ eger ālām-ı dünyādan necāt

-185-
GÜFT-İ YAḤYĀ**

müfte'ilün/ mefā'ilün/ müfte'ilün/ mefā'ilün

Mürşid-i kāmil ādemi cām-ı cihān-nümā ider
Cām-ı cihān-nümā nider āyīne-i Ḫudā ider

Dost olan o ḥażrete düşmen-i māsivā olur
Baḥr-i muḥīṭ-i vaḥdete kendüyi āşinā ider

ʿĀlem-i ṣūreti ḳoyup sālik-i rāh-ı ʿaşḳ olan
Maʿnī yüzünde kendüyi hem-dem-i Muṣṭafī ider

İki ḳanad olur aŋla ḫavf u recāʾsı dāʾimā
Şol kişi kim ṣalāḥ-ıla uçmaġı iḳtiżā ider

Günde beş on kez ādemüŋ ḳabri zebān-ı ḥāl-ile
Muntaẓiran saŋa deyu aġzın açıp nidā ider

[197] “Ölmeden önce ölünüz.”
** 73a

İki cihān kendüyi ḳayd u teʿalluḳ eylemez
Vaḥdet-i Ḥaḳ maḥabbet-i ʿaşıḳı bir yaŋa ider

-186-
NĀBĪ*

mef'ûlü/ fâ'ilâtü/ mefâ'îlü/ fâ'ilün

Bir kerre iltifātuŋ-ile ḫurrem olmaduḳ
Bīgāne deŋlü ṣoḥbetüŋe maḥrem olmaduḳ

Bilmem bizi gözüŋle niçün yersin ey felek
Gülzār-ı[198] ʿaşḳa düşdük ise şebnem olmaduḳ

Ṣarf-ı vefā nūşīne-i levḥ-i cebīn iken
Engüşt-i aġyāra[199] sezā ḫātem olmaduḳ

Eṭv[ā]rımız[200] müsellem-i erbāb-ı ṭabʿ iken
Cānā senüŋ yanında hemān ādem olmaduḳ

Nābī-i ḫaste-dilde giryānum[201] var beŋüm
Cevrüŋle çāk-ḫorde-i dest-i ġam olmaduḳ

-187-
RĀĠIB PĀŞĀ*

* 73a
[198] Gülzār: bu gülsitāna NAD.
[199] Aġyāra: iʿtibāra NAD.
[200] 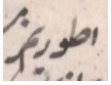 "Eṭvār" kelimesi mecmuada yanlış yazılmıştır.
[201] Girībānum: girībān mı NAD.
* 73b

fe'ilâtün/ fe'ilâtün/ fe'ilâtün/ fe'ilün

Biz cihānda ġayl ü naḳşına meftūn degilüz[202]
Bilürüz ḥāṣıl mekr-i zeni Mecnūn degilüz[203]

Çıḳmazuz ʿaksine devr-ile sipihrin yoldan[204]
Rāstdur meslegimüz her peyrev-i gerdūn degilüz

(…)[205] ḳadem-i luṭf-ı kerem-kāruz līk
Çirk-i iḥsān-ı edānī-ile memnūn degilüz[206]

Görinür būd u nebūdi[207] bize dehrüŋ tevʿem
Sūdına ġurrem-i ḥayrānına[208] maḥzūn degilüz

Neşʾemüzden ne ʿaceb bī-ġaber olsa ḥālüm[209]
Rāġıbā biz elin aŋladıġı Mecnūn degilüz

-188-
BAYĀTĪ-İ ʿURYĀN*

fe'ilâtün/ fe'ilâtün/ fe'ilâtün/ fe'ilün

Şeh-levendüm ḳanalum cām-ı şarāb-ı tāba
Şöyle nūş eyleyelüm ki dönelüm bī-tāba

---

[202] Cihānda: cihānuŋ RPD; ġayl: hiyel RPD.
[203] Bilürüz ḥāṣıl mekr-i zeni Mecnūn degilüz: bilirüz meger zeni ḥāsılı bahtūn degiliz RPD.
[204] Çıḳmazuz: çignemezüz RPD; devr-ile: dürüyla RPD.
[205] 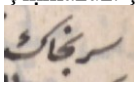
[206] Bu beyit Râgıb Paşa divanında yoktur.
[207] Nebūdi: nebūd RPD.
[208] Ġurrem-i ḥayrānına: ġurrem ü ġuṣrānına RPD.
[209] Ḥālüm: enām RPD.
* 73b

Hele meyl itme pek erkenden efendim ḡāba[210]
Ey meh-i evc-i letāfet gidelüm mehtāba

-189-

[MURABBA] **

fe'ilâtün/ fe'ilâtün/ fe'ilâtün/ fe'ilün

Bir iki muṭrib-i ḫoş-naġme alup bir iki sāz
Gāh beyātī oḳuyup gāh çalunup nāz ü niyāz
Çıḳalum ṣaḥn-ı çemen-zāra Küçükṣu'ya biraz
Gāh beyātī oḳuyup gāh çalunup nāz ü niyāz

-190-

[MURABBA] *

fe'ilâtün/ fe'ilâtün/ fe'ilâtün/ fe'ilün

Nev-ḫırāmum yine müstaġraḳ olup kemḥāya
Tāze ziynet virüp ol ḳāmet-i müsteṣnāya
Ṣarf-ı rehn eylemeyüp yaʿnī ġam-ı ferdāya
Tāze ziynet virüp ol ḳāmet-i müsteṣnāya

-191-

[MURABBA] **

fe'ilâtün/ fe'ilâtün/ fe'ilâtün/ fe'ilün

---

[210] Bu kelime 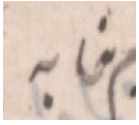 şeklinde yazılmış olup yanlıştır.
** 73b
* 73b
** 73b

Giceyi gündüze tebdīl idelüm tā-be-seḫer
Şemsī Pāşā'dan idüp semt-i Beşiktāş'a güzār
Nāşid-āsā oḳuyup böyle güzel şarḳılar
Şemsī Pāşā'dan idüp semt-i Beşiktāş'a güzār

-192-

[211][CEMÂLÎ][***]

fâ'ilâtün/ fâ'ilâtün/ fâ'ilâtün/ fâ'ilün

Tā eẕelden sen benümle ʿahd ü peymān eyledüŋ
[Gös]terüp ol ḫūb cemālüŋ girü pinhān eyledüŋ[212]

Dimedüŋ mi sen beni derdine dermān olayum
Sevdigim-çün artdı derdim yā ne dermān eyledüŋ[213]

Bir ḳuluŋa virmedüŋ dünyāda bir gömlek giye
Bir ḳulunı ḳul ⌣ken Mışr'uŋa sulṭān eyledüŋ[214]

Bir ḳulunı Kerbelā'da eyledüŋ ṣusuz şehīd
Bir ḳuluna mülki virdüŋ hem Süleymān eyledüŋ[215]

Hem ḳuluŋdur hem Resūlüŋ şāh-ı kevneyn Muṣṭafī[216]
Cümle ḫalḳuŋ arasında ānı sulṭān eyledüŋ

[211] Bu şiir Cemâlî Divanı'nda 7 beyittir.
[***] 74a
[212] ʿAhd ü peymān: ʿahd-ı peymân CED; [gös]terüp: gizleyip CED; girü: yā ne CED.
[213] Sen: sev CED; yāʿnī: bana CED.
[214] Bir ḳulunı ḳul ⌣ken Mışr'uŋa sulṭān eyledüŋ: bir kulunu Kerbelâda eyledin susuz şehid CED.
[215] Bir ḳulunı Kerbelā'da eyledüŋ ṣusuz şehīd / Bir ḳuluna mülki virdüŋ hem Süleymān eyledüŋ: bir kuluna mülk virüp hem Süleymân eyledin/ hem cilbe hem resūlün ağ günin Mustafa CED.
[216] Hem ḳuluŋdur hem Resūlüŋ şāh-ı kevneyn Muṣṭafī/ cümle ḫalḳuŋ arasında ānı sulṭān eyledüŋ: bir kuluna mülk virüp hem Süleymân eyledin / hem cilbe hem resūlün ağ günin Mustafa CED.

Şeyḫ ***Cemālī*** aġlamaḳdan gözleri ḳanlar döker[217]

[218]Yeri gögi ʿarşı kürsi cümle seyrān eyledüŋ[219]

-193-

[220]İLĀHĪ*

14'lü hece ölçüsü

Nice bir besleyesüŋ bu ḳadd-i ḳāmeti

Düştüŋ dünyā zevḳine unutduŋ ḳıyāmeti

[221]Kerāmetüm var diyü ḫalḳa ṣālusluḳ ṣatma[222]

Nefsüŋ Müselmān itsün var-ise kerāmeti

Düriş ḳazan yir geldüŋ bir göŋül ele getür

Biŋ Kāʿbeden yegdür bir göŋül ziyāreti[223]

Dervīş Yūnus sen daḫı gerçeklerden ola gör

Gerçek erenlerüŋ yegdür ziyāreti[224]

-194-

[İLÂHÎ]**

11'li hece ölçüsü

Çaġrışır ol ḳıyāmet gününde

Mevlūd oḳudanlar gelsün diyeler

Ellerine nūrdan berāt ṣunarlar

Mevlūd oḳudanlar alsun diyeler

---

[217] Şeyḫ ***Cemālī*** aġlamaḳdan gözleri ḳanlar döker: onsekizbin ʿâlem içre anı sultân eyledin CED.

[218] Mecmuamızdaki son beytin son mısrası Cemâlî Divanında müstakil ve şu şekliyle bulunmaktadır: bir düğünü arşı kürsî dostum seyrân eyledin.

[219] Yeri gögi ʿarşı kürsi cümle seyrān eyledüŋ: Şeyh Cemâli ağlamakan gözlerinden yaş çakar CED.

[220] Bu şiir Yunus Emre Divanı'nda 8 beyittir.

* 74a

[221] Mecmuamızda 4 ve 5. beyitler takdim-tehirli.

[222] Diyü: diyen YED; ṣatma: satan YED.

[223] Yir geldüŋ: yi-yidür YED; biŋ: yüz YED; yegdür: yigrekdür YED.

[224] Dervīş Yūnus sen daḫı: Yûnus imdi sen YED; erenlerüŋ yegdür: erenler imiş cümlenün YED.

** 74b

Yedi ṭamuyı ḳuş gibi uçarlar
Sekiz cennet ḳapusın açarlar
Boylarınca ḫulle don biçerler
Mevlūd oḳudanlar giysün diyeler

Boylarınca ḫulle donlarını giyeler
Hem ḳarada hem maḳṣūda ireler
Egerlenmiş bir aḳ atlar vireler
Mevlūd oḳudanlar binsün diyeler

Saʿādet tācın giyerler başına
Ḥūrīler el ḳavuşurlar ḳarşusuna
Sekiz cennet (…)[225] şükrüne
Mevlūd oḳudanlar girsün diyeler

Ḳoyuyorlar ol cennetüŋ bāġına
Ṣalınalar hem ṣaġına ṣoluna
Ḥaḳḳ Teʿālā neler iḥsān ider ḳulına
Mevlūd oḳudanlar bilsün diyeler

Dervīş Yūnus şöyle ḳavī bildiklerüŋ
Neden gelüp neye irdiklerüŋ
(…)[226] ellerinüŋ virdiklerüŋ
Mevlūd oḳudanlar bilsün diyeler

225 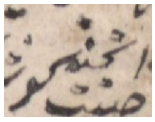

226 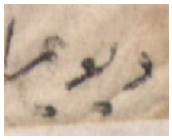

-195-

[EŞREFOĞLU RÛMÎ]*

fe'ilâtün/ fe'ilâtün/ fe'ilâtün/ fe'ilâtün

Niye cānum dimāġına irişdi ol leẕẕet-i dost
Gerekmez iki cihān çün ele girdi[227] fırṣāt-ı dost

Baŋa işbu müddeʿīler niçe ṭaʿn iderse itsün
Hele şimdi ḥāṣıl oldı bu demde[228] vuṣlat-ı dost

Nireye[229] kim baḳar-ısam gözüme görinen oldur
Gelsün ol diyen ki yoḳdur bugün bunda rüʾyet-i dost

Baṣīret gözini açsun ḥaḳīḳat naẓarla baḳsun
Görsün ol kim niçe ṭolmış cihāna delālet-i dost

Saŋa ***Eşrefoġlı Rūmī***ʿ ināyet irişdi dostdan[230]
Yedi iḳlīmiŋe ṭoldı temāmet maḥabbet-i dost

-196-

[231][RÛMÎ]*

fe'ilâtün/ fe'ilâtün/ fe'ilün

Yüzüŋi göreli ḥayrān olmuşam

---

* 75a
[227] Gerekmez iki cihān çün ele girdi: iki cihân gerekmez çün ele girmez ERD.
[228] Bu demde: bana bunda ERD.
[229] Nireye: ne yere ERD.
[230] Saŋa Eşrefoġlı Rūmīʿ ināyet irişdi dostdan: Eşrefoğlu Rûmî sana inayet erişti Hak'dan ERD.
[231] Bu şiir Eşrefoğlu Divanı'nda 9 beyittir.
* 75a

Bilmezem ben beni yā sen olmuşam

Düşmüşem ʿaşḳ baḥrine ġavvāṣ olup
Baḥr içinde gevhere kān olmuşam

Ẓāhir egerçi faḳīrem nā-tüvān
Bāṭına kevkeyne sulṭān olmuşam

[232]Ġulġulemle yedi göŋül ṭopṭolı
Ben elin dilinde destān olmuşam[233]

Ḳāf ḳāf[234] ḥākimem ḥükm eylerem
Mühr elimdedür Süleymān olmuşam

Eydün ol dertlülere gelsün berü
Kim bugün her derde dermān olmuşam

Gerçi kim ben ***Eşrefoġlı Rūmī***yem
Herkesiŋ[235] istedigi ben olmuşam

-197-
[İLAHİ]*

11'li hece ölçüsü

Sulṭān-ı kevneyn ḳabrinden ḳalḳıncaḳ
Dir żaʿīf ümmetlerüm nice oldı

[232] Mecmuamızda 4 ve 5. beyitler takdim-tehirlidir.
[233] Yedi gökler ṭopṭolı: yerler gökler doludur ERD; ben elin dilinde: hemin dillerde ERD.
[234] Ḳāf ḳāf: kaf ber kaf ERD.
[235] Herkesiŋ: cümlenin ERD.
* 75b

(…)[236] ḫāṭır görincek
Diye benüm ümmetlerüm nice oldı

Ebū Bekir ʿÖmer Oṣmān duralar
Livāʾ-yı Ḥamdī Alī vireler
Dört melek tāc [ü] ḥulle geydüreler
Diye żaʿif ümmetlerüŋ ḥāli nice oldı

Livāʾ-yı Ḥamdī ʿarş üzere dikile
Cümle ḫalḳ maḥşer yerine çekile
Mübārek gözlerinden yaşlar dökile
Diye benüm ümmetlerüm ḥāli nice oldı

Cehennem yüriye ṣoyun üstüne
Āteşler ṣaça ʿāṣīler ḳaṣdına
Mecdiye(?) vara yalvara dostuna
Diye benüm ümmetlerüm ḥāli nice oldı

Ḥaḳḳ teʿalā diye ḳaldır başuŋı
Aġlama ḥabībim dökme yaşuŋı
Bağışladum saŋa ümmet ṣuçunı
Diye benüm ümmetlerüm ḥāli nice oldı

Cümle enbiyā onun ümmeti
Muḥammed Ḥażreti diye "ümmeti"
İlāhī ayırma ***Derviş*** ḥimmeti
Żaʿif ümmetlerüŋ ḥāli nice oldı

[236] Mürekkep dağılması sebebiyle okunamamaktadır.

[MUHAMMES]*

11'li hece ölçüsü

A ḳız nedir bu güzel[l]ik hep sende
ʿAşḳuŋla mest olmuşuz gülşende
Ṣırma ṣaçlı ṣabāvetiŋ seyr ideyüm
Beyaz fese baş yapılmış gül-penbe <cānım>
Hem ḫānımsın hem cānımsın ṣabāvet

Dünyā ṭolu güzel olsa benüm olsa
Gine göŋlüm āh sende
Her nergise yaraşıyor begendim
Sevilmez mi böyle melek-i menendim
Hem ḫānımsın hem cānımsın ṣabāvet

A ḳız nedir bu güzel[l]ik hep sende
ʿAşḳuŋla mest olmuşuz gülşende
Ṣırma ṣaçlı ṣabāvetiŋ seyr ideyüm
Beyaz fese baş yapılmış gül-penbe <cānım>
Hem ḫānımsın hem cānımsın ṣabāvet

Küçücükden müsā[ʿa]de var sevmege
Müşkil olur soŋra yüzden görmege
Gel şimdiden ʿahde īmān idelüm
Belki benüm murādum var sarmaġa <cānım>
Hem ḫānımsın hem cānımsın ṣabāvet

A ḳız nedir bu güzel[l]ik hep sende
ʿAşḳuŋla mest olmuşuz gülşende

* 76a

Ṣırma ṣaçlı ṣabāvetiŋ seyr ideyüm
Beyaz fese baş yapılmış gül-penbe <cānım>
Hem ḥānımsın hem cānımsın ṣabāvet

Gerçi oldum saŋa ʿāşıḳ-ı efgende
Gözden bıraḳma ya ḳara sende
Ṭanbūrunda efkārı var sulṭānum
Feryād iden bülbül bende gülşende
O meh-pāre-yār olıcaḳ inandum <cānım>

-199-
[TIRSÎ]*

mefâ'ilün/ fe'ilâtün/ mefâ'ilün/ fe'ilün

Kenār-günde [bu] kīrim ġarībdür güyā
Duḫūlün eyler ümīd āh naṣībdür güyā

Eger kiryān virirse o şūḫ vuṣlatda
Bu daḫī şīve ile dil-firibdür güyā

Görünce ol şehī ḳalḳar bu kīr-i menḥūsum
O daḫı ḥālī ile bir edīpdür güyā

Saŋa ben olmaġa hem-pehlū ḥāʾildür
O (…)[237] senüŋ āh kim raḳībdür güyā

* 76b

237 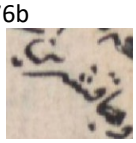

Görince lerzelenür bu vücūd-ı bī-tābım
Açılsa ḳubbe-i kevnüŋ mehībdir gūyā

Eger ki dāvet idersem ferāsetime ***Ṭırsī***
Gelür o şīve ile bir mücībdir gūyā

-200-

[MATLA'][**]

mef'ûlü/ fâ'ilâtü/ mefâ'îlü/ fâ'ilün

Ez-baḫt-ı siyeh nīst gürīz āmāl-i raḳam-rā
Bī-çāk ki dīd est girībān-ı ḳalem-rā[238]

-201-

BEYT[**]

fâ'ilâtün/ fâ'ılâtün/ fâ'ilâtün/ fâ'ilün

Bu żamīr insānda masṭūr saʿy idüŋ icrāsına
Nefs-i emmāredür ejder-i maḥv ider rūḥ-ı ʿalī

-202-

MAḲĀM-I ṢABĀ İLĀHĪ[*]

11'li hece ölçüsü

[**] 76b
[238] "Okuryazar takımının kara talihten kaçması mümkün değildir. Kalemin yakasının yırtık olmadığını kim görmüştür." (Selçuk, 2018: 365)
[**] 77a
[*] 77a

Göŋül ḥaḳ derdine maḥrem gerekdür
Belā-yı ʿaşḳına hem-dem gerekdür
Ciger ṣad-pāre olup fürḳatine
Yerine gözyaşının dem gerekdür

Olup aʿlā meṭālib ʿāşıḳa ḥaḳ
Bu maṭlābda ṭaleb muḥkem gerekdür
Duḫūl-i cennet-i ʿirfān dilerseŋ
Hemān bir reh-nümā ādem gerekdür

Gözet furṣat Fenāʾfi'llāh saʿy it
Fenā sāliklere her-dem gerekdür
Necibā dest-i feyż-i Ḥaḳla mey nūş
Olan dil ʿayn-ı cām-ı Cem gerekdür

-203-

[239]MAḲĀM-I ṢABĀ İLĀHĪ*

fe'ilâtün/ fe'ilâtün/ fe'ilâtün/ fe'ilün

N'ideyim ṣabr ider-isem dil-i cān oda yanar
Dil āh[240] eyler-isem kevn [ü] mekān oda yanar

Büridi[241] yeryüzüni āhıla zārım tütünü
Bu iŋildim zār yine cümle cihān oda yanar

Eşrefoġlı yazagör kūhı kenārında Ḥaḳ'ın

[239] Bu şiir Eşrefoğlu Divanı'nda 6 beyittir.
* 77a
[240] Dil āh: velî âh ERD.
[241] Büridi: boyadı ERD.

Ḳo disinler dedemi ibn-i filān oda yanar[242]

-204-

[243][SEZÂYÎ][**]

mef'ûlü/ mefâ'îlün/ mef'ûlü/ mefâ'îlün

Ey ʿāşıḳ-ı dildāde gel nūş idelim bāde
Bir bāde gerek ammā kim içile meʾvāda

Sāḳīsi ola mevlā Ḥaḳḳ daḫı ola esmā[244]
Bir kerre içen ḳaṭʿā ġam görmeye dünyāda

Her kim içer ʿāşıḳdır ʿaşḳında hem ṣādıḳdır
ʿAşḳ anlara lāyıḳdır Şīrīn ile Ferhād'a[245]

İşit bu ***Sezāyī***'den ne gördi fenāyīden
Dost vechini gösterdi mirʾāt-ı mücellāda

-205-

SEMĀʿĪ-İ ḤĀFIẒ[*]

mefâ'îlün/ mefâ'îlün/ mefâ'îlün/ mefâ'îlün

Perīşān ṭurresin yārin gören levḥ-i cebīn üzre
Ḳazılmış ism-i aʿẓamdır Süleymān-nigīn üzre
Dökülen kākül-i pür-ḫam degildir ḫaṭṭ-ı dildārın
Sarılmış deste-i güldür niḫāl-i yāsemin üzre

[242] Yazagör: yanagör ERD; kūhı kenārında: kûh u kenârında ERD; ḳo disinler Rūmī: demeyeler Rûmi'ye ERD.
[243] Bu şiir Sezâyî Divanı'nda 6 beyittir.
[**] 77b
[244] Sāḳīsi ola Mevlā Ḥaḳḳ daḫı ola: sāḳĪsi ola Mevlā aḳdāḥı anuŋ SED.
[245] Her kim içer: bir kez içen SED; anlara: ögrede SED; Şīrīn ile: Mecnūnıla SED.
[*] 77b

-206-

BESTE-İ ḤÜSEYNĪ ESʿAD EFENDİ*

mef'ûlü/ mefâ'îlü/ mefâ'îlü/ fa'ûlün

Bülbül gibi her demde olu[r]sam nola nālān
Bir tāze gül-i terden ayırdı beni devrān
ʿIyş etmededir cūd eyle ol ṭıfl-ı sebaḳ-ḫān
Ben olmayam ātā[246]şın buḥrānla bir (…)[247]

Āh le le le lā tereyle le le le le le le
Le le le ni nola fālān vāy

-207-

SEMĀʿĪ-İ ḤĀFIẒ GÜFTE-İ NĪM*

mef'ûlü/ mefâ'îlü/ mefâ'îlü/ fa'ûlün

Bu mevc-i perīşānına hīç f[ā]ṣıla yoḳ mı
Bilmem nola ʿıllet
Bu ḥāṭır-ı cemʿine bir silsile yoḳ mı
Gel eyle mürüvvet biz bāde-i ġamdayuz ey Ḥıżr-ı sebük-bār
Luṭf eyle kerem ḳıl
Hīç kūy-ı dilārāya gider ḳāfile yoḳ mı
Yetmez bu ḥasret
Nāzenīn yār ʿışve-bāz yār serv-i nāz yār
Yār yār bilmem nola ʿıllet

* 77b
[246] Şair vezin gereği yaptığı imaleyi kelimeyi uzun yazarak göstermiştir.
[247] Mürekkep silindiğinden okunamamaktadır.
* 77b

*

-208-

BAYĀTĪ**

mef'ûlü/ fâ'ilâtü/ mefâ'îlü/ fâ'ilün

Her dem ki nāz ile o melek rū kelām ider [vāy]
Ḳapdı lebiyle cānımı şīr meşām ider vāy
Āġūş idince ḳāmet-i dil-cūyını gül
Ṣabr idemez şitābla taḥṣīn-i kelām ider [vāy]

Cānım el-āmān mīrim el-āmān āh āh āh
Āh yār kām ider

-209-

ḲUŻĀTDAN EL-ḤĀC ʿABDULLĀH EFENDİ BESTE-İ BAYĀTĪ ḌARBEYN*

fâ'ilâtün/ fâ'ilâtün/ fâ'ilâtün/ fâ'ilün

Ġoncaya şol neşve kim çāk-i girībān itdürür
Bu ḥevālar ādeme ʿazm-i gülistān itdürür

Dil hevāʾī olmada<n> esdükçe bād-ı nev-bahār

Ġoncaya şol neşve [kim] çāk-i girībān itdürür
Bülbül-i şūrīdeye feryād u efgān itdürür

Dil hevāʾī olmada esdükçe bād-ı nev-bahār
Bu ḥevālar ādeme ʿazm-i gülistān itdürür

* 78a ve 78b sayfaları kopukluk görüntüsü olmamasına rağmen mecmuada yoktur. Bir ihtimal sayfa numaraları yazılırken atlanmış olabilir.
** 79a
* 79a

Tā dür teni yel le le le li li le li

Yel lel li ter li le le le li li vāy yār

Girībān itdürür

-210-

GÜFTE-İ MERḤŪM SULṬĀN AḤMED SEMĀʿĪ ÇORBACIZĀDE**

mefâ'îlün/ mefâ'îlün/ mefâ'îlün/ mefâ'îlün

O gül-ruḫ nev-şüküftem gibi bir gül var mıdur yoḳdur

Dil-i zār ülfetüm-veş aŋa bülbül var mıdur yoḳdur

Siyeh mest ü ḫarāb itmekdedür ʿāḳılları efsūs

O keyf-i laʿlīnüm pür-neşvem gibi mül var mıdur yoḳdur

Söyle cānım var mıdur yoḳdur[248]

-211-

NAʿAT-I ŞERĪF DER-MAḲĀM-I DERGĀH*

fe'ilâtün/ fe'ilâtün/ fe'ilün

Elā ey gevher-i kān-ı risālet

Saŋa biŋ bir ṣalavat-ile taḥiyyet

Ḥaḳīḳat bāġının serv-i bülendi

Gül-i ṣad-berg-i gül-zār-ı saʿādet

Meded eyle Ḫüdāīʾ derd-mende

** 79b

[248] Mısra yarım bırakılmıştır.

* 80a

Şefaʿāt yā Resūlullāh şefaʿāt

Ḥabibā seyyüdü'l-kevneyn Muḥammed

[**]Bir kimesneniŋ ġāyet mühim ḥāceti olsa bu on iki Aḥmed rūḥlarına on iki Tebārek sūresin oḳuyup ṣevābın rūḥlarına hibe eylese her ne murād u maḳṣūdı var ise bi-ʿināyeti'llāhi teʿālā ḥāṣıl ola Aḥmed-i mürsel Aḥmed-i Ḥanbel Ahmed-i Cürcānī Aḥmed-i İṣfahānī Aḥmed-i ʿArab Aḥmed-i Ġazālī Aḥmed-i Ekber Aḥmed-i Ḥużūrī Aḥmed-i Yesevī Aḥmed-i Cāmī Aḥmed-i Bedevī Aḥmed-i Rāḳım

-212-

* [MÜFRED][249]

İbtidāʾ rāst buldı niẓām

Elif ol (…)[250] maḳām

-213-

NŪR ḤÜDĀ Ḥ˘ĀCE MAḲĀM (…)[251] ḤAFĪF[**]

Tā dim dim dim düm ped de lel de de ti tā tel li lene tā de de ti

Tā tel lel lene tā de de ti tā di de de teni lel lel leni ne le tā der de tā na de de li lene ti tā der ti

Ey nūr ḥüdā e de re naẓar ed ze vī tū mā rā

[**] 80a

[*] 80b

[249] Müfredin vezni tespit edilememiştir.

[250] 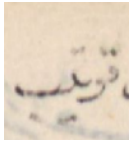

[251] 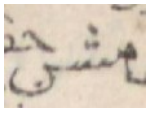

[**] 80b

Cānım hey hey hey a cānım amān zamān dost dost dost
Hey mīrim yā ḫū cānım cihān hey hey āh

-214-
ḤAFĪF***

fâ'ilâtün/ fâ'ilâtün/ fâ'ilâtün/ fâ'ilün

Jāle-veş bir ġonca-i raʿnāya düşdi göŋlümüz
Sāye-āsā bir ḳadd-i bālāya düşdi göŋlümüz
Bir nigehle ʿālemi mest ü hem ḥayrān ider
Şimdi bir şūḫ-ı cihān-ārāya düşdi göŋlümüz

Āh ye le le le li le li ye le lel le li ye le le li
Tey ter lā ter ye le lel le li vāy

-215-
BESTE-İ ʿIṬRĪ UṢŪLEŞ ḪAFĪF*

mef'ûlü/ fâ'ilâtü/ mefâ'îlü/ fâ'ilün

Bu ʿālem-i se-rūz ʿaceb gülistān olur
Bir gün bahār olursa iki gün ḥazān olur
Her başı aġrıyan varur ol ḫāke yüz sürer
Dergāh-ı meykede ne ūlū āsitān olur

Yār yār yār yā lā lel la li li li lā li ne ūlū āsitān

*** 80b
* 80b

-216-

[MÜFRED] **

fâ'ilâtün/ fe'ilâtün/ fâ'lun

Nābiyā oldı ruhāvī hāvī
Feyż-i teʾṣīr-i be-ḳavl-i rāvī

-217-

[ŞARKI]***

fe'ilâtün/ fe'ilâtün/ fe'ilâtün/ fe'ilün

Eṣer-i elmās-ı peykānımızıŋ her dem nihān ebrū
Beni mecrūḥ fürḳat itme luṭf it ey kemān ebrū
Niçün ey āfet-i evc-i ʿ ısmet pençe-i nāza
Ṣunar deşne-i nigāhuŋ sinān ebrū

-218-

BESTE-İ ESʿAD EFENDİ GÜFTE-İ İSḤAḲ EFENDİ*

mef'ûlü/ mefâ'îlü/ mefâ'îlü/ fa'ûlün

Ey şīve o nāzük bedene uyma ulaşma
Mānend-i ṣabā zülf-i dil-āvīze ulaşma
Gözler ḳararırken göricek çeşm-i siyāhuŋ
Ey sürme gözüm tozına her laḥẓā bulaşma

** 81a
*** 81a
* 81a

Ten nene lel lel le le le le le le le le le li

Tere li li li li li li li li li li li li li

-219-

İŞFAHĀN**

fâ'ilâtün/ fâ'ilâtün/ fâ'ilün

Gel efendim gel dil-i bī-çāreye <amān>

Merhem ur vaṣluŋla ol pür-yāreye <amān>

Hicr-i laʿlüŋle gözüm ḳanlar ṣaçup <amān>

Döndi ʿaynıyla iki fevvāreye

-220-

[MÜFRED] *

fâ'ilâtün/ fe'ilâtün/ fa'lun

İṣfahān olsa murabbaʿ beste

Çār yār için olur gül deste

-221-

ZEYL**

mef'ûlü/ mefâ'îlü/ mefâ'îlü/ fa'ûlün

Göŋlüm heves[in] zülf-i siyeh-fāma düşürdüm

Murġ-ı dil-i nālānı yine dāma düşürdüm

Sāḥil-res-i vaṣl oldı baŋa zülf-i hevāsı

** 81a

* 81b

** 81b

Keştī-i ümīd güzel eyyāma düşürdüm

Āh cānım yā lā le le le le le li tere lel lel le li
O māh düşürdüm

-222-
ḤAFĪF ḤĀFIẒ POST[***]

mef'ûlü/ mefâ'îlü/ mefâ'îlü/ fa'ûlün

Ben ʿāşıḳ-ı maḥzūn bir nişānı unutma
Ben ḥaste-i miḥnet-keş-i hicrānı unutma
Her dem dir idüŋ ben seniŋüm ġayr ne minnet
Ol demleri yād eyle bu demleri unutma

Lele le le le li tere lele le le le li
Tere le le le le

-223-
[MURABBA][*]

müstef'ilün/ müstef'ilün/ müstef'ilün/ müstef'ilün

Leylī-i zülfüŋ dil-i Mecnūn olur dīvānesi
Murġ-ı ʿāşıḳuŋ mū-be-mū zencīr-i pādır lānesi
Ey hezār-ı ʿāşıḳa yüz virmeyen bir dānesi
Umarum cānım amān yüz virmeyen bir dānesi

[***] 81b
[*] 81b

-224-

BESTE-İ ŞABĀ[**]

mefâ'ilün/ fe'ilâtün/ mefâ'ilün/ fe'ilün

Sipend-i şuʿle-i rūy iken semen dirler
O āteşīn <o> güle bilmem nice semen dirler
Görince rūy-ı ʿaraḳ-nākini bu gülşende
Ḥicāb eyle göŋül ter ter düşer semenderler

Li li ley ley le le li yār amān amān
Yār ye li şāhım ben

-225-

SEMĀʿĪ[*]

mef'ûlü/ mefâ'îlü/ mefâ'îlü/ fa'ûlün

Cevrüŋle hilāl oldı tenüm yār acımazsın
Ölsem de yoluŋda baŋa billāh acımazsın
Çekmede cefā yayını ḳaddi döndü kemānın
Sīnem siperi oldı nişān-gāh acımazsın

Nāzenīnim imiş vah yār yār amān amān acımazsın

-226-

[MÜFRED][**]

[**] 81b
[*] 81b
[**] 82a

mefâ'îlün/ mefâ'îlün/ fa'ûlün

Olur āġāz-ı nevā rūḥa ġıdā
Degilse ʿāşıḳ-ı bī-berk ü nevā

-227-
BESTE-İ ḤĀFIŻ POST ḤAFĪF***

mefâ'ilün/ fe'ilâtün/ mefâ'ilün/ fe'ilün

Ġamuŋla ülfetimüz var sürūru n'eyleyelüm
Ṣafā-yı [ḫ]āṭırımuz yoḳ ḥużūrı n'eyleyelüm
Neşāṭ-ı yek demedür müddeʿā bu ʿālemden
Melāt-ı ḫāṭıra bādī umūrı n'eyleyelüm

Āh yel lel li le ye li li li tere li
Yel lel lel lel lel li ye le lā yel le li
Āh belī yār-ı men

-228-
EVFER-İ ḤĀFIŻ POST*

mefâ'ilün/ mefâ'ilün/ mefâ'ilün/ mefâ'ilün

Ḫam olmaz degme tīr-endāz āhuŋ imtiḥānından
Ol ebrūlar ki destim dāġ-ı sa[ṭ]ḥīdir kemānından
İdüp gülşende bir gül būselerle cism-i ʿuryānın
Ṣafā kesb itdüm ol şūḫuŋ nihāl erġuvānından

Ye le lā cānım ye le li li

*** 82a
* 82a

-229-

BESTE-İ ḲOCA OṢMĀN UṢŪL BE-ṢAḲĪL**

mef'ûlü/ mefâ'îlü/ mefâ'îlü/ fa'ûlün

Kūyuŋ gibi ehl-i dile bāġ-ı İrem olmaz
Bāġ-ı İrem ol cennet-i feyż ḥarem olmaz
Hemzād gerek himmet-i erbāb-ı mekārım
Yoḫsa kişi taḳlīd ile ṣāḥib-i kerem olmaz

-230-

ḤÜSEYNĪ ʿAŞĪRĀN ŪṢŪLEŞ ḤAFĪF*

mef'ûlü/ fâ'ilâtü/ mefâ'îlü/ fâ'ilün

ʿArż u niyāzımız saŋa gerçi cemīledür
Maḳṣūd heman ḥak-i pāye pür vesīledür
Sāz-ı āşinā-yı bezm-i ṭarabdır hünerleri
Bu mūsiḳī terāne-künāne bir ḳabīledür

Tā kā kā kā tel li lā nā der tel li li tene ni
Tā der ni tā der tā der tā der tā der cemīledir

-231-

[MÜFRED]**

** 82a
* 82a
** 82b

fe'ilâtün/ fe'ilâtün/ fe'ilün

Ger ḥüseynīyi (…)[252]
Ġayrı itmezdi Yezīd ana ʿ inād

-232-
DEVR-İ KEBĪR RECEB***

fâ'ilâtün/ fâ'ilâtün/ fâ'ilâtün/ fâ'ilün

ʿ Āşıḳ-ı miskīni durmaz çeşm-i cānān aġladır
Böyle ḳalursa o kāfir çoḳ müselmān aġladır
Nāzük-i dil-dūz-ı ġamla dilleri pür-ḫūn ider
Ol ḫırāmī ġamzeler ʿ āşıḳlara ḳan aġladır

-233-
DEVR-İ KEBĪR ʿ AMĀ İBRĀHİM*

fâ'ilâtün/ fâ'ilâtün/ fâ'ilâtün/ fâ'ilün

Naġme-i feryād-ı bülbül ḥasb-i ḥālimdir benüm
Dāġ-ı ġam mecmūʿ a-ı gülşende fālimdir benüm
Tā ezelden bir gedā-meşreb şeh-i mülk-i ġamım
Sāġar-ı mihr-i cihān köhne sifālimdir benüm

252 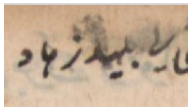
*** 82b
* 82b

-234-

ʿIṬRĪ UṢŪL-İ ÇENBER**

feʾilâtün/ feʾilâtün/ feʾilâtün/ feʾilün

Dili āvāre ḳılan fikr-i ḳadd-i dil-cūdur
Beni Mecnūn iden ol kākül-i ʿanber-būdur
Şerbet-i vaṣl-i ṣafā-baḫşına ʿālem teşne
O cefā-pīşe leṭāfetde bir içim ṣudur

-235-

[ŞARKI]*

mefʾûlü/ mefâʾîlü/ mefâʾîlü/ faʾûlün

Ḳan ağlamadan ol gözi ḫūnī ḫaẕer itmez
Biŋ küşte yatur reh-güzerinde naẓar itmez
İşler geçiyor sīnemize ġonca-i ġamzeŋ
Bir mertebe tīr-i ḳażāʾ ol ḳadar itmez

Ye lel li cānım lel lel le le le le le le lele li
Ol gözi ḫūnī ḫaẕer itmez

-236-

[ŞARKI]*

mefâʾîlün/ mefâʾîlün/ faʾûlün

** 82b
* 82b
* 83a

Ṣafā-yı ḥāṭırum hīç sensiz olmaz <amān amān>

Benüm nevreste sulṭānum efendim <amān amān>

Çerāġ olmayınca dil şevḳ bulmaz

Benüm nevreste sulṭānum efendim <amān amān>

-237-

[ŞARKI]*

mefâ'îlün/ mefâ'îlün/ fa'ûlün

Ġam-ıʿ aşḳınla pür-ḫūn oldı sīnem

Müşerreflerle gel vaṣldan bir dem[253]

Raḳībi itme esrāra maḥrem

Müşerreflerle gel vaṣldan bir dem

-238-

[ŞARKI]*

mefâ'îlün/ mefâ'îlün/ fa'ûlün

Kerem ḳıl meclise virme kesāfet

Vü rām-ı ḫoşı māye ḳıl icāzet

İşitdüm sen şehī (…)[254]

Vü rām-ı ḫoşı māye ḳıl icāzet

* 83a

[253] Mısranın vezni bozuktur.

* 83a

[254] 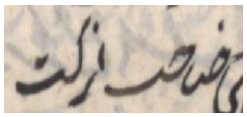

-239-

[ŞARKI]*

mefâ'îlün/ mefâ'îlün/ fa'ûlün

Niyāzum var saŋa ey gül-i zībā
Senüŋle o çemen ola pür-şeydā
Ḳılalum dem-be-dem bir derd-i tenhā(?)
Senüŋle o çemen ola pür-şeydā

-240-

[ŞARKI] **

mefâ'îlün/ mefâ'îlün/ mefâ'îlün/ mefâ'îlün

Gel ey raḳḳāṣ güzel yār söyleye eyleme ʿār
ʿĀşıḳlaruŋ tehī ṣanma bizde laṭīf ḥaḳīḳat var
Eyleme nāz güzel raḳḳāṣ demimize virme ḫalel
Yār amān sevdā-yı ʿaşḳuŋ esīri var

-241-

[255][MATLA']*

fâ'ilâtün/ fâ'ilâtün/ fâ'ilâtün/ fâ'ilün

İsmüŋ ile eyle nerm ʿaşḳuŋ ıla söyle nerm
Cellī ʿaşḳ meyḫānesi bādesin demler nerm

* 83a
** 83a
[255]Şiirin başı eksiktir.
* 83a

Eyżān

-242-

[256][MATLA’][**]

fâ’ılâtün/ fâ’ılâtün/ fâ’ılâtün/ fâ’ılâtün

Baġceŋüzden bir gül[257] ḳopar selām gönder göŋül yapar
Bir çemenden bir tel baġla bilirüz ki laṭīf ḳoḳar
Eyżān

-243-

[258][MATLA’] [***]

ʿAşḳımuza olmaz zühre gibi dāʾim oynar
Cār ender(?) cār muṭrib ile ṭanbūrīnüŋ şöhreti var
Eyżān

-244-

ĢÜZZĀM[*]

mefâ’ilün/ fe’ilâtün/ mefâ’ilün/ fe’ilün

Senüŋ içün itdigimüz āh zārı biz bilirüz
Firāḳ içinde geçen rūzigārı biz bilirüz

---

[256]Şiirin başı eksiktir.
[**] 83a
[257] 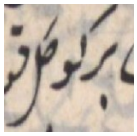 Mecmuada şairin “gül” yerine “göŋül” kelimesi yazdığı görülmektedir. Fakat biz mana özelinde “gül”ün bu mısraya daha uygun düşeceği kanaatindeyiz.
[258] Şiirin vezni çıkmamaktadır.
[***] 83a
[*] 83b

Bizimle yekşenbe hem-dem-i iltifātuŋ içün

Raḳībe eyledüŋ intiẓārı biz bilirüz

[MENSUR BÖLÜM] **

İşbu biŋ iki yüz beş senesi Ṣaferü'l-ḫayruŋ yirmi sekizinci cumʿa ertesi güni rūz-ı ḳāsım duḫūl eyledi iki yüz beş senesi Receb-i şerīfüŋ altıncı güni mart duḫūl eyledi biŋ üç yüz altı senesi Rabīʿü'l-evvelüŋ ṭoḳuzıncı bāzār güni rūz-ı ḳāsım duḫūl eyledi iki yüz altı senesi Rabīʿü'l-āḫirinüŋ yirmi beşinci güni erbaʿīn duḫul eyledi Rabīʿü'l-āḫirinüŋ ṭoḳuzıncı güni iki (…)[259] ʿulūfe virildi işbu biŋ iki yüz altı senesi Cemāziye'l-āḫirinüŋ altıncı bāzār etesi güni defn olundı Ḳazārḥan Efendi işbu biŋ iki yüz altı sene Receb-i şerīfüŋ yirmi yedinci gicesi sāʿat sekiz sāʿīde-i fürūz sulṭānī duḫūl eyledi işbu biŋ ki yüz on senesi muḥarremüŋ sekizinci güni cumʿa ertesi güni Yeŋiçeşme (…)[260] Ṣu terāzisi ḳarşusunda ḥarīḳ ẓuhūr idüp üç dört ḫāne bil'n-nār oldı

*

İşbu biŋ iki yüz dört senesi rūz-ı ḳāsım Ṣaferü'l-ḫayruŋ on sekizinci cumʿa güni duḫūl eyledi biŋ iki yüz dört senesi Cemāziye'l-āḫirinüŋ yirmi altıncı cumʿa güni mart eylemişdür mart iptidāʿsına gelince şiddet[-i] rūzigār vü ḳar eksik olmadı biŋ iki yüz dört senesi Cemāziye'l-āḫirinüŋ yirmi altıncı cumʿa güni ḥālā Naḳīb Dervīş Mollā Efendi fevt olup yerine Es-Seyyid Tevfīḳ Efendi Ḥażretleri naṣb olundı biŋ iki yüz dört senesi Receb-i şerīfüŋ dördünci şeb güni yedi sāʿat otuz üç daḳīḳada Nevrūz-ı Sulṭānī duḫūl māh-ı mezbūruŋ altıncı işneyn güni tersāne-i ʿāmirede bir ḳalyon deryāya duḫūl eyledi biŋ iki yüz dört senesi Receb-i Şerīfüŋ yedinci ṣalı güni bir (…)[261]ʿulūfe virildi iki yüz dört senesi Receb-i Şerīfüŋ yirminci ṣālı güni rūz-ı (…)[262] girdi iki yüz dört senesi Ramażān-ı şerīfüŋ cumʿa ertesi güni bed[ʾ] olunmuşdur işbu biŋ iki yüz dört

** 83b

259 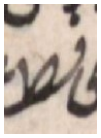

260 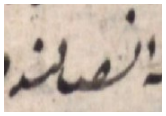

* 84a

261 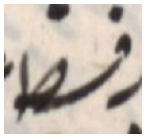

262 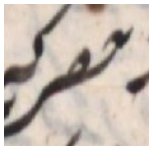

senesi māh-ı şevvālüŋ yirminci cumʿa güni ʿĀşir Efendi ʿazl yerine Muṣṭafā Begefendi naṣb olundı vü Anaṭolı ʿAbdullāh Mollā Efendi naṣb olundı biŋ iki yüz dört senesi Zi'l-hiccenüŋ yirmi dördünci cumʿa ertesi güni sāʿat ikide ʿazl-i Ḳıbrīs Nefī yerine ʿAbdullāh Mollā Efendi Rūmeli ḳāżaskeri vü Anaṭolı Muḥammed Ṣāliḥ Efendi-zāde Aḥmed Esʿad Efendi naṣb işbu biŋ iki yüz beş senesi Ṣaferü'l-ḫayruŋ yirmi sekizinci cumʿa ertesi güni[263] işbu biŋ iki yüz senesi Receb-i Şerīfüŋ altıncı biŋ iki yüz beş senesi Ramażān-ı şerīfüŋ[264] çehārşenbih güni bed olunmuşdı iki yüz beş senesi Zil'l-ḳadenüŋ sekizinci şenbih güni Yaşar Yazıcı Saʿid Efendi seg-bān (…)[265] olup Zil'l-ḳadenüŋ onuŋcı güni temmūz duḫūl eyledi Zil'l-ḳadenüŋ onuŋcı güni Seyyid Aḥmed Pāşā dāḫil oldı

*

MUḤARRİRÜ'L-KELĀM

MEBNĪ-ZĀDE MEḤMED EFENDİ İBN-İ ʿÖMER EFENDİ

İşbu biŋ iki yüz üç senesi Receb-i şerīfüŋ on birinci ṣālı güni sāʿat on ikide Sulṭān ʿAbdulḥamid Ḫān Ḥażretleri vefāt eyledi vü yerine Sulṭān Selīm Ḫān Ḥażreti cülūs eyledi Allāḥu Teʿālī tevfīḳ-i aḥsen eyleye āmīn Şeyhü'l-islām Ümīd Meḥmed Kāmil Efendi Ḥażreti vü Rūmeli naḳībü'l-eşrāf Dervīş Mollā Efendi Ḥażreti vü Anaṭolı Velīddīn Efendi-zāde Meḥmed ibn Efendi Ḥażreti vü İstanbul Ḳāḍīsı Çavuşbaşı-zāde Aḥmed Vesīm Efendi Ḥażreti vü Ḥekīmbaşı Körük-zāde Ḥāfıẓ Ḫān Efendi imām ol şehriyārī Ḥāfıẓ Dervīş Meḥmed Efendi imām şehriyārī vü Seyid Meḥmed Nūrşeh Efendi cülūs (…)[266] Şemseddīn Beg ḳapular ketḫüdāsı olup Defter Oṣmān Pāşā'nuŋ oġlu Ḥareket-i Altmışlı müderrisi iken Sulṭān Selīm Efendimüz Seyyid Muṣṭafā ʿİzzet Efendi ḥavāṣ (…)[267] ile menṣūb oldı cülūsdan yedinci güni bāzār ertesi güni alay ile Ebū Yanṣārī Ḥażreti yine şeref buyururlar vü büyük mīre ḫor ʿazl yerine Ḳurı Aġa ser efendimüze minnet olundı mīre ḫorluḳile bekām olundı biŋ iki yüz üç senesi Şaʿbān-ı şerīfüŋ altıncı cumʿa ertesi güni ordu-yı hümāyūnda pā ḥaṭṭ-ı hümāyūn Muḥsin Efendi vezīr ketḫüdāsı vü Naẓīf Efendi cumʿa ertesi bāzār güni ḳarındaşı

[263] Bu satırın üzeri çizilmiştir.

[264] Bu satırın üzeri çizilmiştir.

[265]

[*] 84b

[266] 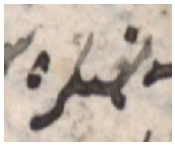

[267] 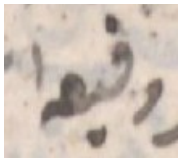

Emīn Efendi ile estāneye aḥṣār olunmuşdur vü yine māh-ı mezbūruŋ on beşinci bāzār ertesi güni şevketlü efendimüz tebdīl-i şehremīnī ḳarşısında bi-ẕāti-hīne şerīf bir miḳdār teneffüs baʿde üzerin tersāne (…)[268]

*

Teşrīfinde naḳīb-i tersāne emīni El-Ḥāc Selīm Aġayı camiʿ öŋünde ḳatl olunmuşdur Naẓīf Efendi daḫi Ramażān-ı şerīfüŋ yirmi altıncı güni ḳatl olunup kellesi Bāb-ı hümāyūna vaż olunmuşdur işbu biŋ üç senesi Ramażān-ı Şerīf şālı güni bed olunmuşdur bayram daḫi şālı gicesi iṣbāt olunup çehārşenbih gicesi İstānbūl'dan iṣbāt olunup çehārşenbih güni bayrām oldı

İşbu biŋ iki yüz üç senesi Ẕi'l-ḳaʿdenüŋ yirmi yedinci çehārşenbih güni saḳallı makām-ı baş Şeyh'ül-islām Emīn Esʿad Efendi Şerīf Efendi Ḥażretleri naṣb olundılar

Yine işbu biŋ iki yüz dört senesi māh-ı Muḥarremü'l-ḫayr iken yirmi yedinci güni Esʿad Efendi-zāde Şerīf Efendimüz ʿazl yerine Ḥamīd-zāde Muṣṭafā Efendi ḳonulur ʿazl olunmuşdur māh-ı Muḥarremü'l-ḫayr yirmi sekizinci bāzār güni merdüm iki Ḳāżʿaskeri Tevfīḳ Efendi ʿazl yerine Muṣṭafā Nāşir Efendi Ḥażreti māh-ı mezbūruŋ yirmi sekizinci bāzār güni İstānbūl Ḳāḍīsı Çavuşbaşı-zāde Rüstem Efendi ʿazlü yerine ʿİzzet ʿAbdullāh-zāde Meḥmed Nāzif Efendi naṣb biŋ iki yüz dört senesi Ṣaferü'l-ḥicrüŋ dördünci cumʿa güni ʿaẓīm-bārān ẓuhūr idüp ʿaẓīm-ḫārāb eyledi biŋ iki yüz dört senesi Ṣaferü'l-ḥicrüŋ cumʿa güni (…)[269]

**

İşbu biŋ iki yüz iki Ṣaferü'l-ḥicrüŋ ikinci güni Meḥmed Mekkī Efendi Ḥażreti fetvāya naḳl ʿazl işbu biŋ iki yüz iki senesi Cemāziye'l-evvelüŋ on altıncı güni Seyyid Meḥmed Kāmil Efendi Ḥażreti fetvāya naḳl ü Dervīş Mollā Efendi Ḥażretleri naḳībü'l-eşrāf Cemāziye'l-evvelüŋ 17'inci vü Anaṭolı Āşir Efendi Ḥażreti Cemāziye'l-evvelüŋ 17'inci ordu-yı hümāyūn Ḳāşım ʿAbdullāh Mollā Efendi Ḥażretleri

İşbu biŋ iki yüz iki senesi Cemāziye'l-āḫirīnüŋ ikinci güni Vezīr ketḫüdāsı Dāver Pāşā saḥrāsına çıkup baʿde ertesi güni vezīr ketḫüdāsı ṭoġı Dāver Pāşā saḥrāsına çıḳdı

İşbu biŋ iki yüz iki senesi Cemāziye'l-āḫirīnüŋ ikinci bāzār etesi güni Vezīr-i aʿẓām ketḫüdāsı Dāver Pāşā saḥrāsına çıkup cāddeler içün yerlerine niẓām virüp baʿde ertesi şālı güni yine ketḫüdā beg ṭoġı ile Dāver Pāşā saḥrāsına nüzūl eyledi vü yine māh-ı mezbūruŋ beşinci güni yeŋiçeri ordusı Dāver Pāşā saḥrāsına nüzūl eyledi vü yeŋiçeri aġası Kelleci Oṣmān Aġayla meşhūr altmış ṭoḳuz oṭuz maʿan berāber pencşenbih güni çıḳdı vü sekbānbaşı tākiyeci cāmī teşrīfinde ḫalḳa teslim eyleyüp ḳavl ile geçmişdi ertesi cumʿa güni daḫi Dāver Pāşā saḥrāsına nüzūl vü ertesi cumʿa ertesi güni daḫi ṭoncı vü ḥarbiyeci ocaḳları

268 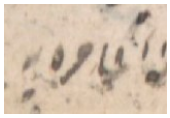

* 85a

269 Bundan sonraki satırlar, mürekkebin silik olması sebebiyle okunamamaktadır.

** 85b

Dāver Pāşā saḥrāsına nüzūl vü sürʿatciler daḫi ṭoncı önünde geçmişdür vü bāzār güni sipāh-ı silāḥdār ocaḳları ḥarbiye Dāver Pāşā ṣaḥrāsına nüzūl eyledi vü bāzār ertesi güni māh-ı mezbūruŋ ṭoḳuzıncı güni Vezīr-i aʿẓam Yūsuf Pāşā vü Şeyḫü'l-islām Ḳarabeg-zāde Seyyid Meḥmed Kāmil Efendi Ḥażretleri Şaʿbān-ı şerīf Dāver Pāşā ṣaḥrāsına nüzūl olundı vü naḳībü'l-eşrāf Dervīş Mollā Efendi vü Rūmeli Turmuş Efendi vü Anaṭolı Nāşir Efendi vü İstānbūl Meḥmed Ṣāliḥ Efendi-zāde Meḥmed Emīn Efendi māh-ı mezbūruŋ on üçünci cumʿa güni yeŋiçeri ordusı ʿaliyyü'l-ṣabāḥ Küçükçekmece'ye revān oldı cumʿa ertesi güni Ceyḥān'a daḫi revān oldı bāzār güni ṭoncı Vezneci daḫi revān oldı Allāh selāmet vire

*

On altıncı güni Dāver Pāşā ṣaḥrāsından ṭoncı Küçükçekmece'ye ḳāldı ertesi güni vü māh-ı mezbūruŋ on yedinci güni Vezīr-i aʿẓam Yūsuf Pāşā Ḥażreti sancaḳ-ı şerīf ile Dāver Pāşā ṣaḥrāsından ʿazīmet eyledi Allāh-ı ʿaẓīm-i (…)[270] ḥażretleri selāmet tevfīḳ ġıyāṣ iḥsān eyleye emīn ü şevketlü efendimüz daḫi İncirli nām-ı maḥalle-i ʿazīmet eyleyüp oradan vedā eylemişdür o güni Dāver Pāşā'ya (…)[271] olmuşdur vü Şeyḫü'l-islām Efendi Ḥażretleri daḫi maʿan İncirli nām-ı maḥalle vezīr-i aʿẓam ile gitmişdür biŋ iki yüz iki senesi Şevvāl içinde Kelleci Oṣmān Aġa ʿazl yerine zaġarcıbaşı yeŋiçeri aġası olmuşdur

Biŋ iki yüz iki senesi Zi'l-hiccenüŋ yirmi dördünci pencşenbih güni El-Ḥāc Muṣṭafā Pāşā ḳaymaḳām oldı

Biŋ iki yüz üç senesi Velī Efendi-zāde Meḥmed Emīn Efendi Anaṭolı

Cemāziye'l-evvel 16'ıncı işbu biŋiki yüz üç senesi Cemāziye'l-āḫirīnüŋ onuncı şenbih güni vezīr kethüdāsı Ṣāliḥ Pāşā ḳaymaḳām olmuşdur Cemāziye'l-āḫirīnüŋ on beşinci güni mārt duḫūl ü māh-ı mezbūruŋ yirmi üçünci cumʿa güni Nevrūz-ı ṭolunāydan bir sāʿat farḳ dört daḳīḳada Receb-i şerīfüŋ on altıncı güni nīsān Şaʿbānuŋ sekizinci güni biŋ iki yüz üç senesi Receb-i şerīfüŋ yirmi ikinci güni Tevfīḳ Efendi Ḥażreti Rūmeli ile bekām-ı tevlīdi refte ṣānīyesidür

**

MEYĀNE-İ İẒN-NĀME ṢŪRETİDÜR

Medīne-i Burusa'da Murādiye maḥallesi imāmı baʿde'l-islām enhā olunur ki

Maḥalleŋüzdeki Fāṭımā bint-i ʿAbdullāh nām-ı ḫātūn bundan aḳdem zevc-i Bāḳī Meḥmed nām-ı kemne ile muʿāmele-i zevciyyetleri ʿadīm olup

* 86a

270 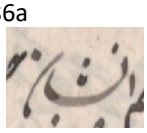

271 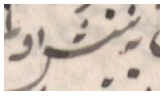

** 86b

tāriḫ-i kitābetden alınmış bir gün muḳaddem zevc-i mezbūrdan meyāne oldığını maḥalle-i mezbūr ahālisinde bī-ġaraż kimesneler ḥużūrsuz ʿadd-i baʿde'l-aḫbār ü el-istiḫbār-ı ḥāl minvāl-i muḥarrer üzere oldığı ẓāhir ü muḥaḳḳaḳ olduḳdan soŋra mezbūra işbu mezbūra Fāṭımā'nuŋ āḫir-i mānīʿ şerʿīyyesin yoġısa ṭālib olna ʿAbdullāh nām-ı kemneye riḍā''t-ṭarafeyn idüp baʿde'ş-şuhūd ʿaḳd-i nikāḥ idesin ve's-selām 16'ıncı 1171

MÜRSELE-İ İḤŻĀR*

Fülān evḳāf-ı mütevvelīsi dām-ı (…)[272] olunur ki vaḳıflaruŋ ḳarārlarından ḳalan ḳarye ahālīsinüŋ meclis-i şerʿıyye kelleleri muḳteżī olmaḳla bi't-ṭaleb mürāsele taḥrīr var olundı lede'l-vuṣūl gerekdür ki ṭaraf-ı şerʿden yaḳīn olunan Çuhadār ile maʿan ṭarafuŋuzdan ādem yaḳīn idüp ahāli-i ḳaryemüz Būrūnī bāb-ı vecḥ-i meclis-i şerʿıyye iḫżār itdirir de (…)[273] Rebī'ü'l-āḫir sene 117

* MÜRĀSELE-İ BĀ-FERMĀN-I ʿĀLĪ

Fülān ḳarye ahālī vü żābiṭi baʿde'l-islām enhā olunur ki

Ḳarye-i mezbūrede sükkānından işbu bāʿiṣü'l-mürāsele fülān ḳarye-i mezbūre sükkānından cāmī ʿAlī oġlı İbrāhīm ü İsḥaḳ İsmāʿīl ü fülān ü fülān nām-ı kimesneler ile ḥuḳūḳ-ı şerʿıyyeye teʿalluḳa daʿvāları fülān ḳażāya iḫżār u iḫḳāḳ olunmaḳ bābında fermān-ı ʿālī ṣādır u (…)[274] ḫāzin ṣadr-ı ʿĀlī saʿādetlü mekrümetlü Süleymān Efendi mübāşir-i yaḳīn (…)[275] mürāsele-i taḥrīr ü

* 86b

272 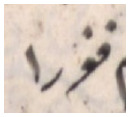

273 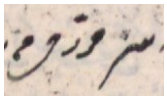

* 87a

274 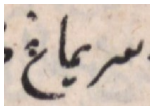

275 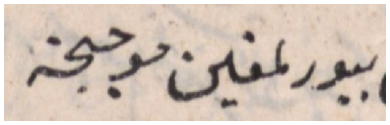

mübāşir cevherü'l- (…)[276] ḫan Aġa ile Ġayr Oṣmān yedleriyle irsāl olundı gerekdür ki lede'l-vuṣūl mezbūrlaruŋ bir manṭūḳ emr ʿĀlī fülān ḳażāya iḫżārlarına (…)[277] ekīd eyleyesüz ki gelüp ḫaṣmī mezbūrü'l-baʿd İbrāhīm Aġa ile murāfaʿa-ı şerʿ ü iḫḳāḳ-ı ḥaḳḳ olmalarına vaḳt-i nām u saʿy imtimām eyleyesüz 21(…)[278] sene 1171

*Üftāde Efendiŋün şeyḫleri Ḥażret-i Ḫıżr Efendi Ūlū Beg'e cevāben Şeyḫ denilmekle maʿrūfdur anlaruŋ şeyḫleri Ḥāc-ı Bayrām Sulṭānī anlaruŋ şeyḫleri Şeyḫ Ḥāmid Ḥażretleri anlaruŋ şeyḫleri Şeyḫ Ṣaʿbān Efendi Ḳasṭamonī anlaruŋ şeyḫleri Şeyḫ İbrāhīm Efendi anlaruŋ şeyḫleri Şeyḫ Ḫˇāce ʿAlī Efendi anlaruŋ şeyḫleri Şeyḫ Mūsā Ṣadreddīn Efendi İsḥāḳ Ṣaʿīddīn Ürdübli anlaruŋ şeyḫleri Şeyḫ Ebū İsḥāḳ Ṣaʿīddīn Ürdübli anlaruŋ şeyḫleri Şeyḫ İbrāhīm Efendi Zāhid Geylānī dirler Reʾisü'l-ḫalveteyn olup silsile Ḥażret-i ʿAlī'ye çıḳardır

*İşbu biŋ iki yüz beş senesi Receb-i şerīfüŋ ṭoḳuzuncı bāzār ertesi güni Cemsedī-zāde efendimüz ʿazl yerine Tevfīḳ Efendi naṣb baʿde on üç gün mürdende-i fevt olup yerine Mekkī Efendi naṣb olundı Receb-i şerīfüŋ onuncı güni Seyyid Meḥmed Fāʾiz Efendi naṣb olundı

İşbu biŋ iki yüz altı senesi māh-ı Ṣaʿbānü'l-muʿaẓẓamuŋ altıncı pencşenbih güni (…)[279] estāneye daḫl oldı sekizinci cumʿa ertesi güni yeŋiçeri ordusı estāneye dāḫil oldı vü māh-ı mezbūruŋ onuncı bāzār ertesi livāʾ-ı şerīf estāne ʿaleyhü's-selāmet ile duḫūl eyledi Vezīr-i aʿẓam Yūsuf Pāşā Ḥażretleri vezīr kethüdāsı Emīn Pāşā ḳaynı Defterdār Şerīf Efendi Şeyhü'l-islām Mekkī Efendi Rūmeli Ḳāżaskeri Velī Efendi-zāde Meḥmed Emīn Efendi vü Anaṭolı Ḳāżaskeri ḥekimbaşı (…)[280] Ḫayru'llāh Efendi vü ṭabībü'l-eşrāf Seyyid Meḥmed Efendi vü İstānbūl Ḳāḍısı Cevdet Ḫalīl Efendi gerek (…)[281] vü gerek yeŋiçeri vü gerek livāʾ-ı şerīf cümlesi ālāyla Topḳapusundan Aḳsarāy bu yola girmişdür vü şevketlü efendimüz İncirli nām-ı Meḥmed livāʿ-ı şerīf mülāḳāt

276 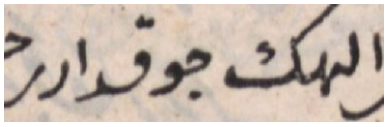
277 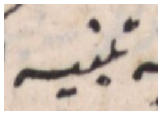
278 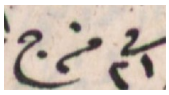
* 87b
* 88a
279 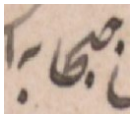
280 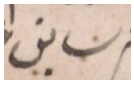
281 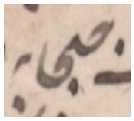

olup baʿde'l-livāʿ-ı şerīfden ol Ṭopḳapu'sundan ālāyla (…)[282] temāṣ iderek sarāy-ı hümāyūn-ı şerīf buyurdılar öyle defni livāʿ-ı şerīf daḫi estāneye duḫūl eyledi işbu biŋ iki yüz altı senesi māh-ı Ramażān-ı şerīfüŋ on birinci cumʿa güni ṣadr-ı aʿẓam Yūsuf Pāşā ʿazl İzniḳli El-Ḥāc ʿAlī Pāşā ḳaymaḳām naṣb olundı mihr-i hümāyūn-ı melik Meḥmed Pāşā tevcīh olundı işbu biŋ iki yüz altı senesi Şevvālüŋ on yedinci pencşenbih güni Ḥaydar Pāşā nām-ı maḥalle bende sāʿat üç buçuḳda Ṭopḳapu'dan İncirli'ye teşrīf eylediler Şeyḫü'l-islām Meḥmed Mekkī Efendi Rūmeli Velī Efendi-zāde Anaṭolı Ḫayru'llāh Efendi Naṣīb Efendi Fāʾiz Efendi İslānbūl Cevdet Efendi *mülteḳī üzerine ḥāşiye şeyḫü'l-islām ʿAṭāʾ Efendi Ḥażretlerinüŋ şerḥidür

282 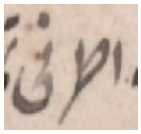

* 88b

IV. BÖLÜM: MESTAP TABLOLARI

IV.1. Manzum Bölümler Tablosu

Yer nu.: İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Kütüphanesi. **Nu.** NEKTY03552, Mecmû'a-i Gazeliyât							
Say-fa nu.	**Mahlas**	**Matla'**	**Makta'**	**Nazım şekli / birimi**	**Nazım türü**	**Vezin**	**Açıklamalar**
44a	Sulhî	Gül-i ʿışret açılsa vuṣlatuŋla nev-bahār olsa Çemenzār-ı maḥabbet kūşe kūşe lālezār olsa	Hevā-yı ʿaşḳ-ıla Ṣulḥī sirişküm cūy-bār itsem Ṣalınsa ġūblar ṣaḥn-ı çemende nev-bahār olsa	Gazel 5 beyit		.---/ .---/ .---/ .---	
44a	Sulhî	Bahār-ı vuṣlat irüp yār-ı ḫoş-nihād açılsa Pür olsa dāmen-i ṭāliʿ gül-i murād açılsa	Dem irse eylese iḳbāl Ṣulḥī baḫt-ı muʿānid Felek müsāʿāde eylese der-i murād açılsa	Gazel 5 beyit		.---/ .---/ .---/ .--	
44a	Sulhî	Zülf ü ḫaṭ virse ʿaceb mi ʿārıż-ı dildāra ḥüsn Cā-be-cā reyḥān u sünbüldür viren gülzāra ḥüsn	Naẓm-ı tāzem dil-firīb olsa ʿaceb mi Ṣulḥiyā Kim virür bihzād-ı ṭabʿum ṣūret-i eşʿāra ḥüsn	Gazel 5 beyit		-.--/ -.--/ -.--/ -.--	
44a	Sulhî	Naḳş-ı ḥüsn-i yār ḳalb-i ʿāşıḳ-ı mehcūrda Cilve eyler güyiyā nūr-ı tecellī Ṭūr'da	Tār-ı çeng [ü] nāle-i dil mū-yı zülf-i yārüŋ Yoḳdur anuŋ zevḳi Ṣulḥī naġme-i ṭanbūrda	Gazel 5 beyit		-.--/ -.--/ -.--/ -.-	
44a	Sulhî	Ruḫ-ı nigār ki gül-berg-i āldan nāzük Ṣanavber-i ḳadi nev-res nihālden nāzük	Fiġān-ı murġ-ı çemenzār-ı ḥasret ey Ṣulḥī Nevā-yı bülbül-i bāġ-ı viṣalden nāzük	Gazel 5 beyit		.-.-/ ..--/ .-.-/ ..-	
44a	Sulhî	Biŋ nāz-ıla bir ġamzesidür mültemes-i dil Bismil şoden-i tīġ-i sitemdür heves-i dil	Der-deşt-i temennā [ki] baŋa mest-i ġazabdur Ṣulḥī o civāndan yine feryād-res-i dil	Gazel 5 beyit		--./ .--./ .--./ .--	

44b	Sulhî	Mestāne-vaż‘-ı ġamze-i ḫūnrīz-i dilrubā Bī̇gāne dost düşmen-i bī-raḥm āşinā	Yoḳdur cihānda Ṣulḥī naẓar-ı diyār-ı ‘aşḳa Kimsenüŋ kūhsārı meḥekk-i ḫāk-i kimyā	Gazel 6 beyit		--./ -.-./ .--./ -.-	
44b	Sulhî	Hevā-yı ‘aşḳı dile bilmezüz ne ḥālet ider Nedīm-i miḥnet ü bīgāne[ye] selāmet ider	İderse bāġ-ı viṣālin o bār-ı ‘āşıka cā Şemīm-i zülfine Ṣulḥī göŋül ḳanā‘at ider	Gazel 7 beyit		.-.-/ ..--/ .-.-/ ..-	
44b	Sulhî	Gerçi o meh-ṭal‘atuŋ hem-reng-i şebdür kāküli Nūr-baḫş-ı dīdede şevḳe sebebdür kāküli	Şu‘le-efrūz olsa sünbül-zāra lāyıḳ Ṣulḥiyā Āteş-i ḥüsn üzre derd-i bī-lehībdür kāküli	Gazel 5 beyit		-.--/ -.--/ -.--/ -.-	
44b	Sulhî	Neşve-yāb olsaydı cām-ı ‘aşḳdan ger Kūhken Ārzū-yı vaṣl idüp çekmezdi minnet-tīşeden	Dīdeden rīzān olup Ṣulḥī ‘aḳīḳ-i ḫūn-ı dil Ḫāḳ-i kūy-ı yāri itdi ‘ibret-efzā-yı Yemen	Gazel 5 beyit		-.--/ -.--/ -.--/ -.-	
44b	Sulhî	Āyem ki zi-şehr-i şevḳ rıḥlet kerdem Tevdī‘ be-ṣıḥḥat ü selāmet kerdem Yek-cā-yı pesendīde ne-dīdem āḫir Der şūre-zemīn-i ġam iḳāmet kerdem		Ruba’i		--./ .-.-/ .---/- --./ .-../ .---/- --./ .--./ .---/- --./ .-.-/ .---/-	Farsça
44b	Sulhî	Zülf kim bāġ-ı dil-i ‘uşşāḳa miḥnet yaġdırur Gülsitān-ı şevḳe bārān-ı melāmet yaġdırur	Ṣulḥiyā ebr-i bahārı yārüŋ ġamzesi Bosıtān-ı ‘aşḳa her laḥẓa terāvet yaġdırur	Gazel 5 beyit		-.--/ -.--/ -.--/ -.-	
45a	Sulhî	Dile dilrubā hemīşe nola atsa senüŋ cevrin Ki zücāc-ı ḳalb-i ‘āşıḳ olur inkisāra māyil		Müfred		..--/ ..--/ ..--/ ..--	
45a	Sulhî	Ḫaṭuŋ kim bāġ-ı ḥüsünüŋ nev-desde sebze-zārıdur Yine zülf ebr-i maḥabbet-i yār hengām-ı bahārıdur		Matla’		..--/ ..--/ ..--/ ..--	

45a	Sulhî	Ruḥsār-ı gül-berg-i gülistān-ı sitemdür (…) daḫi meyve-sitān-ı sitemdür	Ṣulḥī o mehüŋ bildigi hep ḥarf-i cefādur Bir ṭıfl-ı nev-āmūz-ı debistān-ı sitemdür	Gazel 6 beyit		--./ .--./ .--./ .--	
45a	Sulhî	Sīm-i ārızıdur bād-ı nev-bahār-ı leṭāfet Şemīm-i zülfi (…) güher-i şār-ı leṭāfet	Ḫırāma (…) teʾşīr-i bād-ı şevḳle Ṣulḥī Ṣalınsa bāġda ol naḫl-i meyve-dār-ı leṭāfet	Gazel 6 beyit		.-.-/ ..--/ .-.-/ ..-	
45a	Sulhî	Ey mihr (…) ḥüsn ey māh-cebīn Budur şikār u (…) duʿāʾm eyle yaḳīn Bī-nüvīt-i aʿdāʾŋ ola dāʾim çü benāt Cemʿiyyet-i aḥbābuŋ ola çün pervīn		Ruba'i		--./ .-../ .---/ - --./ .-.-/ .--./ .-	
45a	Sulhî	Ey bāġ-ı maʿārifi bīzār vird-i yaḳīn Ẕī-gülşen-i ḫalḳı reşk firdevs-i berīn Her reşḥa-i ḫāmeŋ güher-i tācuŋa Fıṭnat (…) ser-sūzuŋdur temīn		Ruba'i		--./ .-.-/ .--./ .-	
45b	Sulhî	Göŋül bir bāġdur daʿim gül-i ḥasret biter anda Çemenzārü'l-meder-i sebze-i ḥayret biter anda	ʿAceb mi olsa Ṣulḥī bāʿiş beşer-mende ki eşküŋ O bir cūdur ki dāʾim (…) ḫaclet biter anda	Gazel 5 beyit		.---/ .---/ .---/ .---	Gazelin başlığına "li-nâmıkıhî" notu düşülmüştür ki bu, mecmuayı tertip edenin kim olduğu hakkında kesin bilgi veren bir ibaredir.
45b	Sulhî	Bahār olsa yine geşt-i gülistān eylese bülbül Düzülse bezm gül-i feryādistān eylese bülbül	Ser-āġāz eylese eṭfāline taʿlīmü'l-ḥayātı Gülistānı nümūdār-ı debistān eylese bülbül	Nazm 2 beyit		.---/ .---/ .---/ .---	
45b	Sulhî	Ferāġat kūşesin ṭut ol zamān-ı ḥalḳdan incin Ne kimse senden incinsün ne sen bir kimseden incin		Matla'		.---/ .---/ .---/ .---	
45b	Sulhî	Zülf-i siyāhı dilberüŋ şuʿle-fürūz-nūrdur Ḫāl degül ruḫundaki merdüm-çeşm cevrdür	Bād-ı bahār-ı hicrle çeşmine ḫāʾb-ı zevḳ Beştür ġamda şanma kim Ṣulḥī'yi bī-ḥużūrdur	Gazel 5 beyit		--./ -.-./ .--./ -.-	

45b	Sulhî	Sevdā-yı ruḫuŋla pür-elemdür sīnem Āyīne-i ruḫsār-ı sitemdür sīnem Hem-meclis-i ʿışret (…) Hem-ḫāʷbuŋa (…) ġāmdur sīnem		Ruba’i		--./ .-.-/ .---/ -	
45b	Sulhî	Raḫt-ı ʿaşḳın dil ki düḳḳānında pinhān eylemiş Naḳd-i derdin kīse-i cānında pinhān eylemiş	Şāhid-i ṭabʿum dil-i rūḥ-ı edā-yı Ṣulḥiyā Ḫam-be-ḫam zülf-i perīşānında pinhān eylemiş	Gazel 6 beyit		-.--/ -.--/ -.--/ -.-	
46a	Sulhî	Sīrāb-ı şükūfe olmadı bāġ-ı ümīd Pür olmadı lālelerle hīç rāġ-ı ümīd Ey vāy u ṣad efġān ki ḫūn-beste olup Oŋmadı gitdi dildeki dāġ-ı ümīd		Ruba’i		--./ .-.-/ .--./ .- ---/ -.-/ .--./ .-	
46a	Sulhî	Düşmese derdine Mecnūn eger Leylā’nūŋ Ḳaç bucaġ idügini bilmez idi dünyānuŋ		Matla’		--./ -.-./ .--./ -.-	
46a	Sulhî	Göŋül o Yūsuf-ı ʿiḳlīm-i nāza nāz<e> eyler Gedā-yı şāh menişdür niyāza nāz eyler	ʿĀceb mi dil-bere nāz itse Ṣulḥiyā dil-i zār Bizim diyārda Maḥmūd Ayāza nāz eyler	Gazel 5 beyit		.-.-/ ..--/ .-.-/ ..-	
46b	Sulhî	Esdi nesīm-i idbār irdi bahār-ı ḥasret Cān ʿandelīb-i miḥnet dil lāle-zār-ı ḥasret	Ṣol murġ-i dil ki Ṣulḥī şeh-bāza nāz iderdi Nāgāh gör ḳażāyı oldı şikār-ı ḥasret	Gazel 5 beyit		--./ -.--/ --./ -.--	
46b	Sulhî	Fikr-i şevḳ-i şarāb-ı ḥüsnüŋle ḫūr mest olur Bād-ı zevḳ-i ġubār-ı ḫaṭṭuŋla nūr mest olur	Ṣabret ḫumār-ı fürḳate terḳ eyle şekveyi Ṣulḥī dem irişür yine maḫmūr mest olur	Gazel 5 beyit		--./ -.--/ --./ -.--	
46b	Sulhî	Pādişāh-ı ʿālemüz ʿālemden istifādeyüz Ser-be-ser zaḫm-ı dili merhemden istiġnādayuz	Naḳd-i istiġnāyı der-cīb itmişüz biz Ṣulḥiyā Şükr kim dīnār-ile dirhemden istiġnādayuz	Gazel 5 beyit		-.--/ -.--/ -.--/ -.-	

46b	Sulhî	Meh gāh ki olsa çeşmi ser-mest-i nigāh Eyler dilimüz nişāne şast-ı nigāh Ser-tā-be sūzīş-i derūn oldı yine Ey vāy hezār-bār ez-dest-i nigāh		Ruba'i		--./ .-../ .--./ .- --./ .-../ .---/ - --./ .---/ --./ .-	
46b	Sulhî	Ṣad şükr ki miḥnet āteş-bārdur dil-i zār Bīgāne-i ʿışret ü ṣafādur dil-i zār Bilmez nedir ārzū-yı gülzār-ı murād Pervāne-i āteş-i fenādur dil-i zār		Ruba'i		--./ .-.-/ .--./ .- --./ .-../ .--./ .-	
47a	Sulhî	Mey içmekden ġaraż ehl-i dile mestāne olmaḳdur Ġaraż mestānelikden ʿaḳl-ıla bīgāne olmaḳdur	Ḳadeḥde yine Ṣulḥī bezmde bir başḳa cünbüş var Leb-i cānāneden peymānede mestāne olmaḳdur	Gazel 5 beyit		.---/ .---/ .---/ .---	Gazelin başlığında "li-nâmıkıhî" yazmaktadır.
47a	Sulhî	İşitdüm mektebe varur gelür dirler o meh-pāre Bile var oḳı sen de ders-i ʿaşḳı gezme āvāre	Ḳapar aġyār elinden dil tutup tutī-veş ol şūḫı Kemend-i nāle vü efġāndan eyler bir gün aġyāre	Nazm 3 beyit		..--/ ..--/ ..--/ ..--	
47a	Sulhî	Gelmedi bezmüme ol māh-cebīnüm bu gice Ṭutsa āfāḳı nola āh [u] enīnüm bu gice	Āteş-i ḥasret-i teşrīf-ile şemʿ-ṣıfat Gerçi maḥv oldı dil-i zār-ı hazīnim bu gice	Nazm 2 beyit		..--/ ..--/ ..--/ ..--	
47b	Sulhî	Miyānın koçmaġa yāriŋ dem-ā-dem āh ü zār ister Kenāra cıkmaġa fülk-i maḥabbet rūzigār ister		Matla'		.---/ .---/ .---/ .---	
47b	Sa'dî	Devr itmedigüm mescid ü meyḫāne mi ḳaldı El şunmadıgum sübḥa vü peymāne mi ḳaldı	Saʿdī yine der-ḫāb-ı ḫużūr olmadı çeşmi Söylenmedik ol āfete efsāne mi ḳaldı	Nazm 2 beyit		--./ .--./ .--./ .--	
47b	Sulhî	Raḳībān zevḳime reşk itdiler bezm-i firāḳında Baŋa ser-māye-i şevḳ dem-ā-dem ṣoḥbet-i ġamdur	Ġubār-ı pā-yi yāri dīdeden devr itmedür kārı Benüm Ṣulḥī gözümden çıḳdı eşk-i ter nice demdür	Kıt'a 4 beyit		.---/ .---/ .---/ .---	

47b	Sulhî	Dil-i ʿuşşāḳla (…) ʿalāḳa zülfidür yoḫsa Muḥteşem ġamzesinüŋ (…)	Geçüp ḥasretle Ṣulḥī rūzigārum görme vaṣlin Nümāyān-ṭāliʿüm āyīnesinde rū-yı ḥırmāndur	Kıt'a 9 beyit		.---/ .---/ .---/ .---	
47b	?	Dil-ḫᵛāh-ı ġamze ʿāşıḳa kim ıẕṭırāb olur Āb-ı zulāl-i vuṣlat aŋa dilde tāb olur	Mihrinden özge yoḳ dil-i ʿāşıḳda cilve-ger Ol şeh-i felekde ḥüsn-ile bir āftāb olur	Gazel 4 beyit		--./ -.-./ .--./ -.-	
48a	Sulhî	Dil-sūz-ı ʿaşḳ u miḫnet bilmem nice nihān ṣanur Āhum duḫānın seyr iden sīnem bir āteş-dān ṣanur	Dil-ḫaste[-i] hicrānunuŋ bir dem elin almaz ele Var ise Ṣulḥī ol ṭabīb daḫi dem-i buḥrān ṣanur	Gazel 7 beyit		--.-/ --.-/ --.-/ --.-	
48a	Sulhî	Gösterüp sāḳī baŋa ʿarż eyleme cāmın Cem'üŋ Zaḫm-ı nāsūr oldu ġam dilde ḳo dursun merhemüŋ	ʿÖmri geçmiş ḥāṣılı zevḳ-i ġam-ı Leylī ile Ḳays sürmüş ḥaḳ bu kim Ṣulḥī ṣafāsın ʿālemüŋ	Gazel 6 beyit		-.--/ -.--/ -.--/ -.-	
48a	Sulhî	Gördükce baŋa ḫışm-ile dir yār ḫayr ola Bilmem ne düş görür o sitemkār ḫayr ola	Ṣulḥī di żaʿīf teḥammül ider mi yār Öter ḫaḳ üzre şīveyi her bâr ḫayr ola	Gazel 6 beyit		--./ -.-./ .--./ -.-	
48a	Sulhî	İtdüŋ raḳībe derdüŋi işʿār ḫayr ola Rāz-ı nihānuŋ eyledüŋ iẓhār ḫayr ola		Matla'		--./ -.-./ .--./ -.-	
48b	Sulhî	Dilde tāb-ı ʿaşḳ-ile bir gülsitānum var benüm Dilde deryā[ve]ş iki cūy-ı revānum var benüm	Ḳays bir Mecnūn'muş Ṣulḥī cinândan bī-ḫaber Nüktedān-ı fenn-i ʿaşḳam başḳa şānum var benüm	Gazel 5 beyit		-.--/ -.--/ -.--/ -.-	
48b	Sulhî	Bī-nişanlıḳ ʿāşıḳa bir özge nām u şān olur Bī-ser ü pā-yı maḥabbet başına sulṭān olur	Şāh-ı ʿaşḳuŋ taḫt-gāhı sīne-i pür-dāġdur Cemʿ olur ġam dilde Ṣulḥī her seḥer dīvān olur	Gazel 5 beyit		-.--/ -.--/ -.--/ -.-	
48b	Sulhî	Gönül şad dāġ-ı ġamla dem mi vardur lāle-zār olmaz Gül-i bāġ-ı belā muḥtāc-ı faṣl-ı nev-bahār olmaz	Pey ider mi gelür ġam leşkeri mihmān olur Ṣulḥī Gönül bir ḫāne-i vāsīʿ dür ammā baŋa yār olmaz	Gazel 6 beyit		.---/ .---/ .---/ .---/	

49a	Sulhî	Kenār-ı seyrine ol şūḫ-ı gül-ʿiẕār çekilsün Pençe-i nāle-i ʿuşşāḳ-ı ṣad hezār çekilsün	Şarāb-ı ḫāṭır-ı dānāda Ṣulḥī bezm müheyyā Revā budur ki mihmān ḫān-ı vāṣl-i yār çekilsün	Gazel 5 beyit		.-.-/ ..--/ .-.-/ ..-	
49a	Sulhî	Būyuŋ yanında bu dil-i nālān aŋılmasun Gülşen yanında kül-ḫān-ı sūzān aŋılmasun	Gülzār-ı vaṣl-i dilberi vaṣf eyle Ṣulḥiyā Şūre-zemīn-i ḥasret ü ḥırmān aŋılmasun	Gazel 5 beyit		--./ -.-./ .--./ -.-	
49a	Sulhî	Sırr-ı ġam-ı maḥabbet-i cānān açılmasun Yoḳdur (…) bu maḥabbeti (…) açılmasun	Şiʿr-i laṭīfüŋ oldu senüŋ nüsḫā-yı cihān Min-baʿd Ṣulḥī defter ü dīvān açılmasun	Gazel 5 beyit		--./ -.-./ .--./ -.-	
49a	Sulhî	Yā Rab beni ʿaşḳuŋla ser-efrāz eyle Manṣūr-ı ene'l-Ḥaḳ gibi mümtāz eyle Ẓāhirde vur nuṭḳuma vur ḳufl-i sükūt Her mūyum[ı] maʿnīde süḫān-sāz eyle		Ruba'i		--./ .-.-/ .---/ - --./ .-../ .---/ -	
49a	Sulhî	Yā Rab keremüŋden eyle ben ḫāke naẓar Göster reh-i rüşdi ḳıl dil-i ḫāke naẓar Sensin o kim eyleyüp tecellī Ṭūr'a Feyż-i keremüŋden eyledüŋ tā ki naẓar		Ruba'i		--./ .---/ .--./ -- --./ .-.-/ .---/ - --./ .-.-/ .--./ .-	
49b	Sulhî	Yaġdı yine bāġ-ı dile bārān-ı muṣībet Oldı yine ser-tīz gülistān-ı muṣībet	Ṣulḥī o meh aġyār-ile gülzār-ı ṣafāda Biz miḥnet-i gūşe-i zindān-ı muṣībet	Gazel 5 beyit		--./ .--./ .--./ .--	
49b	Sulhî	Şu düşmen kim görinür dūstāne Ṣan āteşdür ki beŋzer gülsitāne	Bahā olmaz bu şiʿr pür-bahāya Ne ḫoş ṭarz oldı Ṣulḥī bī-bahāne	Gazel 5 beyit		.---/ .---/ .--	
49b	Sulhî	Ṣaḥn-ı zemīn-i şīveŋ eyā dilber-i necīb Bir bāġdur ki anda biter hep gül-firīb	Ṣulḥī meger muʿallimüŋ üstād-ı feyżdür Eşʿār-ı tāzeŋ olmasa da gitdikçe dil-firīb	Gazel 5 beyit		--./ -.-./ .--./ -.-	

49b	Sulhî	Yā Rab beni bī-ḳayd-ı hevā vü heves it Murġ-ı dili āzāde-i dām- ḳafes it ʿAnḳā gibi nām-dār-ı dehr itme dili Şeḥd-i ʿaşḳuŋ üzre yiter meges it		Ruba'i		--./ .-../ .--./ .- --./ .-../ .---/ - --./ .---/ --./ .- ---/ --./ .---/ -	
49b	Sulhî	Ṣulḥī yine siḥre(?) yaş-ile āl it Fürḳat demini dem-i viṣāl it Fikr eyle gül-i ruḫ-ı nigārı Ṣaḫn-ı dili gülşen ḫayāl it		Ruba'i		--./ .---/ ---/ -	
50a	Sulhî	Üftāde midür Vāmıḳ-ı ʿAzrā bize nisbet Mecnūn mıdur üftāde-i Leylī bize nisbet	Ṣulḥī bizi iʿcāz-ı süḫan ʿarşa çıḳardı Bir ḫāk-nişīn oldı Mesiḥā bize nisbet	Gazel 5 beyit		--./ .--./ .--./ .--	
50a	Sulhî	Ṣanmāŋ gül-i ferāġat ü şevḳ-füzūn biter Gülzār-ı dilde gül yerine şimdi ḫūn biter	Feyż-i seḥāb-ı ʿışve-i yār ile Ṣulḥiyā Kūḥṣār-ı dilde lāle-i ṣad Bīsütūn biter	Gazel 5 beyit		--./ -.-./ .--./ -.-	
50a	Sulhî	Esdi nesīm-i şādī irüp bu bahār şevḳ Oldı feżāʾ-yı dil yine hep lāle-zār şevḳ	Bezm-i viṣaldür yine sāḳī-i luṭf-ı yār Ṭutmuş elinde cām-ı mey-i hoş-güvār-ı şevḳ	Nazm 2 beyit		--./ .---/ --./ .---	
50a	Sulhî	Çarḫuŋ baŋa luṭfından cevr ü sitemi çoḳdur Zevḳ-ıla ṣafāsında endūh ü ġamı çoḳdur		Matla'		--./ .---/ --./ .---	
50a	Sulhî	Sāġar gibi ṣanmaŋ bizi kim ḫandānuz Biz şīşe-misāl ter-zebān-ı giryānuz Efrūḫte-i şemʿ-i bezm-i derd ü miḥenüz Her şeb be-seḥer anuŋ-çün sūzānuz		Ruba'i		--./ .-../ .---/ - --./ .---/ .---/ - --./ .-.-/ .--./ .- --./ .---/ ---/ -	
50a	Sulhî	Biz sırr-ı maḥabbet-ile ṣāḥib-ḫālüz Bir (…) hengāme-i ḳıyl ü ḳālüz Bāz-ı ṣafāda āhımuz rişte-i Allāh Biz kūce-i dürdi devr ider abdāluz		Ruba'i		--./ .---/ ---/ - --./ .-.-/ .-.-/ -	
50b	Sulhî	Meded öldürdi meded derd-i ser ü ḫ̆āb perī İde iḥyā ḳanı cām-ı mey-i nāb bizi	Külḫan-ı ʿömre (…) ṣalup ḫākister İtdi müstaġni-i ṣad bister-i sincāb bizi	Kıt'a 2 beyit		..--/ ..--/ ..--/ ..--	

50b	Sulhî	Sūretā gerçi ṣabīdür çomaġı eline ala Seni meydān-ı maḥabbetde çelik gibi çala		Matla’		..--/ ..--/ ..--/ ..--	
50b	Sûzî	Zülf-i cānān zīr-i destārından oldı āşikār Şām-ı baḫtum gün yüzinden eyledi setr-i ʿiẕār	Başdan bir fitne taḥrīk eylemekdür niyyeti Sūziyā çıḳdı yüze gīsū-yı ṣāḥib-iştihār	Nazm 2 beyit		-.--/ -.--/ -.--/ -.-	
50b	Sulhî	Dil kim cefā-yı dilberi luṭf-ı vefā bilür Cān dāġ-ı ḥasretde gül-i bāġ-ı ṣafā bilür	Ṣulḥī kemāl-i maʿrifete eylemez ġurūr Erbāb-ı ṭabʿa kendüyi bir ḫāk-i pā bilür	Gazel 7 beyit		--./ -.-./ .--./ -.-	
50b	Sulhî	Gülmedi ḳaldı dil yine cā-yı ṣafā ṣanur gibi Zülfin o māh-peykerüŋ şām-ı vefā ṣanur gibi		Matla’		-..-/ .-.-/ -..-/ .-.-	
51a	Niyâzî	Rumūz-ı Enbiyāyı vāḳıf-ı esrār olandan ṣor Ene’l-Ḥaḳ sırrını cāndan geçüp ber-dār olandan ṣor	Anadan ṭoġma gözsüzler kemāhī bilmez eşyāyı Niyāzī vech-i dildārı ulü’l-ebṣār olandan ṣor	Gazel 5 beyit		.---/ .---/ .---/ .---	
51a	Sulhî	Gül-i bülbüle yatalum diyecek nāzı uzatdı Yatamam diye bir ḫayli temennā eyledi yatdı		Matla’		..--/ ..--/ ..--/ ..--	
51b	Meşâmî	Gögŋlüme her-dem düşer hicrān hicrān üstine Tekyedür lā-büd ḳonar mihmān mihmān üstine	Pādişāh-ı mülk-i naẓm olmuş Meşāmī bendeŋün Āsitānında ṭurur dīvān dīvān üstine	Gazel 5 beyit		-.--/ -.--/ -.--/ -.-	
51b	Râsih	Süzme çeşmüŋ gelmesün müjgān müjgān üstine Urma zaḫm-ı sīneye peykān peykān üstine	Hem mey içmez hem güzel sevmez demişler ḥaḳḳına Eylemişler Rāsiḫ’e bühtān bühtān üstine	Gazel 5 beyit	Nazire	-.--/ -.--/ -.--/ -.-	
52a	Sulhî	Ḫayāl kim dil-i teng ü siyāha şuʿle virür Şu mehdür ki düşerʿaḳsi çāha şuʿle virür	Kelām-ı şām-ı taḥassürde Ṣulḥī çün kibrīt Ḫayāl-i tāb-ı ruḫı şemʿ-i āha şuʿle virür	Gazel 5 beyit		.-.-/ ..--/ .-.-/ ..-	

52a	Sulhî	Zülfüŋ ki ebr-i mevsīm-i nīsān-ı fitnedür Şād-āb-[s]āz-ı ṣahn-ı gülistān-ı fitnedür	Müjgān-ı yāri Ṣulḥī ḳıyās eyleme ġadeng Dest-i każāda ġançer-i bürrān-ı fitnedür	Gazel 7 beyit		--./ -.-./ .--./ -.-	
52a	Sulhî	ʿĀşıḳ-ı nā-şāda zevḳ-i derd-i ġam niʿmet yiter Kām-ı Ferhād'a gelür ḥelvā-yı Şīrīn telŋ yiter	Eylemez feryād-ı Ferhād'a taḥammül Bī-sütūn Tīr-i āhına ṭutar Ṣulḥī şaḳāyıḳdan siper	Gazel 5 beyit		-.--/ -.--/ -.--/ -.-	
52b	Sulhî	[Gönül ne] vaṣla taḥammül ne ṣabra ṭāḳat var Dil-i belā-zedede bir ġarīb ḥālet var		Matla'		.-.-/ ..--/ .-.-/ ..-	
52b	?	Hevā-yı ʿaşḳ-ıla çāk şöyle tīzdür ṭabʿum Zemīn-i sīne gibi şuʿle-ŋīzdür ṭabʿum	Elimdeki ḳalemüm hemçü ṣūr-ı İsrāfil Naẓīr-i bādiye (…) dür ṭabʿum	Gazel 4 beyit		.-.-/ .-.-/ .-.-/ ..-	
52b	Sulhî	Ten-i zārında ḳıyās eyleme ṣad dāġ-ı cünūn Gül-i gülzār [ü] çemenzār maḥabbetdür hep		Müfred		..--/ ..--/ ..--/ ..-	
52b	Sulhî	Çeşm-i Yaʿḳūb olamaz dīde-i pür-ŋūna bedel Olamaz Beyt-i Ḥazen ġāṭır-ı maŋzūna bedel	Giceler bezm-i firāḳunda o yārüŋ Ṣulḥī Ḫūn-ı dil nūş iderüm bāde-i gül-gūna bedel	Gazel 6 beyit		..--/ ..--/ ..--/ ..-	Sulhî'nin bu şiiri "li-nâmıkıhî" başlığıyla yazılmıştır.
53a	Sulhî	Dāye-i bī-ŋıredān bāde-i ʿışretdür hep İçdügi ehl-i dilüŋ şerbet-i miḥnetdür hep	Yār cevr eyler-ise cānuma minnet Ṣulḥī Ġażab-ı ehl-i kerem bāʿiş-i şefḳatdür hep	Gazel 7 beyit		..--/ ..--/ ..--/ ..-	
53a	Sulhî	Tā kim ḳuruldı meclis-i meyḫāne-i elest Olmuş serāb-ı ḥüsn-ile çeşmüŋ siyāh mest		Matla'		--./ -.-./ .--./ -.-	
53a	Sulhî	Egerçi gülsitānda nice rāʿnā reng-i gül vardur Bu gülzār-ı bez(i)mdür bunda gülden ġūb mül vardur	Şeb-i nāzük-i ḥasretden tevaḥḥūş çekmez ey Ṣulḥī Elinde rind-i ʿaşḳuŋ şeb-çerāġ-ı cām-ı mül vardur	Gazel 5 beyit		.---/ .---/ .---/ .---	

53b	Sulhî Çelebi	Var ey nesīm-i ṣabā zülf-i dilrubāya ṭolaşma Ḫazer eyle güzer-i dām-ı ṣad-belāya ṭolaşma	Ṭarīḳ-i ʿaşḳda adāb u resmi Ṣulḥī ne bilsün Bu bir sefīnedür ol Ḳays bī-nevāya ṭolaşma	Gazel 5 beyit		.---/ ..--/ .---/ ..-	
53b	Sulhî	Zülf-i siyehüŋ fikr-ile sevdā-zede oldum Yandum ġam-ı ruḫsārla elinde öldüm		Matla’		--./ .--./ .--./ .--	
53b	Sulhî	Ümīdimüz yoġ-iken vaṣl-i dilrübāya yetişdük Sitem-keşīde-i hicrān idük ṣafāya yetişdük	Bizümle şimdi bu vādīde var mıdur ola hem-pā Ṭarīḳ-i naẓmda bir Ṣulḥī intihāʾya yetişdük	Gazel 6 beyit		.-.-/ .-.-/ .-.-/ .-.-	
53b	Sulhî	Geçüp zamân-ı zemistān u dirildi faṣl-ı bahār Pür oldı lāle ile tehī(?) dest-i bī-ḫas ü ḫār	Hemīşe gülşen-i maḳṣudı ser tarāvet ola Gezend virmeye ār meger ḫazānda zinhār	Kaside 39 beyit	Medhiye	.-.-/ ..--/ .-.-/ ..-	Topal Receb Paşa (ö. 1041/ 1632) için yazılan kaside.
54b	Sulhî	Ḥamdü lillāh yine vaḳt-i feyż-i dār-ı ʿıyddür Mevsim-i ʿışret dem-i pür-iʿtibār-ı ʿıyddür	Ṣulḥī meydān-ı ṣafā erbāb-ı ʿıyşındür yine Şāh-ı gül şimdi zīrā hem-ʿinān-ı ʿıyddür	Kaside 15 beyit	Iydiye	-.--/ -.--/ -.--/ -.-	Şeyhülislam Yahya Efendi (ö. 1053/1644) için yazılan kasidede şairin “sellemehullâh” ifadesi vardır.
54b	Sulhî	Ḥüsn kim gül-güne-i raʿnā-ʿiẕāruŋdur senüŋ Şīve kuḥl-i çeşm-i mest-i ḫābdāruŋdur senüŋ	Ṣulḥī-i bī-çāre olsa nāle-kār olmaz (…) Nā-şekībā ʿāşıḳ-ı bī-iḫtiyāruŋdur senüŋ	Gazel 6 beyit		-.--/ -.--/ -.--/ -.--	
54b	Sulhî	(…) efgende-i çāh-ı ġamı ümmīd iderüm Ḫākden refʿ eyleye taḫlīṣ ide sen pīrden (…)		Müfred		-.--/ -.--/ -.--/ -.--	
54b	Sulhî	Genc-i vaṣl-ı dilbere āşıḳ nice rehyāb olur Ġamzeler ārām u bezmi tīġ-i āteşbār olur		Matla’		-.--/ -.--/ -.--/ -.-	

55a	Sulhî	Gül ü sünbül yine derḥāl ola mānend-i behişt Olsa ger şūre-zemīn cānibe dīde-güşā	Dem-be-dem devlet ü ʿömri ola efzūn u ziyād Eyleye luṭfına müstaġraḳ anı bār-ı Ḫudā	Kaside 8 beyit		..--/ ..--/ ..--/ ..-	Kaside yarımdır.
55a	Sulhî	Gitdi hengām-ı bahār irdi yine faṣl-ı ḫazān Ḳalmadı zerrece ḥüsn-i ruḫ-ı bāġ-ı bostān	Ehl-i ḥācāt ola ḫak-i derine tā şad sāl ʿÖmrin efzūn ide ṭurdıḳça bu ʿālem Yezdān	Kaside 62 beyit	Medhiye	..--/ ..--/ ..--/ ..-	Receb Paşa için yazılan kaside.
56a	Sulhî	Gidüp devr-i gül geçdi faṣl-ı bahār Bu miḥnetle terk itdi bāġı hezār	Ola dāʾimā merciʿ-i ḫāṣ u ʿām İde dest-būsın sıġār u kibār	Kaside 42 beyit	Medhiye	.--/ .--/ .--/ .-	Kazasker Ebu Said Efendi (ö. 1072/1662) için yazılan kaside. Ebusaid Mehmed Efendi'nin 1629-1630-1640 yıllarında kazaskerlik yaptığı bilinmektedir. Bu bilgi mecmuanın tertip edildiği dönemi tespit etmek için önemlidir.
57a	?	Ṭāliʿ ümden ider ol yār-ı sipeh-i (?) kişver-i nāz Dāʾimā vaʿdi ferāmūş u vaʿīdin incāz	Eyleyüp ġayret-ile devlet ü ʿömrün dāʾim Ber-murād eylese ol pādişeh-i bī-enbāz	Kaside 36 beyit	Medhiye	..--/ ..--/ ..--/ ..-	
57b	?	Zeyn olup ezhār-ı gün-ā-gün-ıla ṣaḥn-ı çemen Şevḳ-ıla geldi ḫırāma her ṭarafdan nārven	Geştzār-ı kāmına ola yem-i luṭfı (…) İde ʿömr ü devletin efzūn şāh-ı zi'l-minen	Kaside 26 beyit	Medhiye	-.--/ -.--/ -.--/ -.-	
58a	Medhî	İtme keşf esrār-ı ʿaşḳı gizle cānuŋ ṭuymasun Ṣaḳla ġam naḳdini ḥāṭırda ḥayātuŋ ṭuymasun	Medḥiyā bülbül gibi ṣubḥ u mesāʾ keşf itme rāz Midḥat-ı dildārı derd eyle zebānuŋ ṭuymasun	Gazel 5 beyit		-.--/ -.--/ -.--/ -.-	

58b	Medhî	Bezm-i ġayre vereli sāḳī ṣaḥbā-yı sürūr Ẕerrece ḳalmadı ḥāṭırda temennā-yı sürūr	Medḥi᾽ye şāh-ı felek bir nigeh-i luṭf itmez Giydirir ġayre velī ḥilʿat-ı dünyā-yı sürūr	Gazel 5 beyit		..--/ ..--/ ..--/ ..-	
58b	Sullhî Çelebi	Sāḳī-i dehr ṣundı bize yine rāh-ı ġam Fürḳat şebinde sürdi ḳadeḥ tā ṣabāḥ-ı ġam	Engin-i miḥnete sürüp irdi Ṣulḥiyā Dil zevraḳın kenār-ı feraḥdan riyāḥ-ı ġam	Gazel 5 beyit		--./ -.-./ .--./ -.-	
58b	Medhî	Servden ḳāmeti ol dilberin aʿlā mı degül Gül-i terden ruḫ-ı rengīnīye raʿnā mı degül	Medḥī feryāda şitāb itse nola kūyunda Aldı zülfi o şehüŋ ṣabrı da ārā mı degül	Gazel 5 beyit		..--/ ..--/ ..--/ ..-	
58b	Medhî	Ber-güzer eyle ṣabā kūy-ı nigārumdan benüm Gel getür luṭf it ġubār-ı pā-yi yārumdan benüm	Baḥr-i maḳṣūda irür bir dem gelür ḫāşāk-i dil Medḥiyā seyl-i sirişk-i bi-ḳarārumdan benüm	Gazel 5 beyit		-.--/ -.--/ -.--/ -.-	
58b	Medhî	Bezm-i meyde geh deger laʿline rindāne ḳadeḥ Öldürür ʿāşıḳ-ı miskīni gezer ḳana ḳadeḥ	Rūz u şeb ṭurmaz öper Medḥī mey-ḫār ayaġın Dāḫil olduġçün meclis-i cānāne ḳadeḥ	Gazel 5 beyit		..--/ ..--/ ..--/ ..-	
59a	Medhî	Sürūr mevsīmi irüp bahār yaḳlaşsa Açılsa dil dem-i geşt ü güzār yaḳlaşsa	Bisāṭ-ı bezmi düzüp ḥāżır itseler Medḥī Zamān-ı nūş-ı mey-i ḫoş-güvār yaḳlaşsa	Gazel 5 beyit		.-.-/ ..--/ .-.-/ ..-	
59a	Medhî	Maraż-ı ʿaşḳa düşen kimsede rāḥat ḳalmaz Yāre derdin diyemez tāb-ı şikāyet ḳalmaz	Medḥī dāmānumı öpmek dilese ṭutmaz eli Ḳul olunca kişi destinde irādet ḳalmaz	Gazel 5 beyit		..--/ ..--/ ..--/ ..-	
59a	Medhî	Ġoncalar laʿl-i leb-i yār-ile baḥş idemez Servler ḳāmet-i dildār-ile baḥş idemez	Yılda bir ancaḳ olur cevheri çünkim Medḥī Naḫl-i gül fülk-i güher-bār-ile baḥş idemez	Gazel 5 beyit		..--/ ..--/ ..--/ ..-	

59a	Medhî	Serv-i çemen-ārāda bu reftār bulunmaz Ṭūṭī-i sükker-ḫāda bu güftār bulunmaz	Pīrāmen-i kūyın ṭolaşur şeb-be-seḥer geh Medḥī gibi bir ʿāşıḳ-ı bīzār bulunmaz	Gazel 6 beyit		--./ .--./ .--./ .--	
59a	Medhî	Eyleyüp zemzeme murġ-ı seḥer in-şāʾllāh ʿĀşıḳuŋ dīde-i ḳalbin açar in-şāʾllāh	Medḥiyā bir gün ola pāyına yüzler süresin Ḳalmaya ẕerrece dilde keder in-şāʾllāh	Gazel 5 beyit		..--/ ..--/ ..--/ ..-	
59a	Medhî	Ġamze-i ḫūn-rīz mi dildāruŋ ʿaceb cellāddur Nice baş kesmişdür ol bir tīġ-ile anuŋ üstāddur	Fürḳat-i yāre sebeb aġyārı şanma Medḥiyā Mānīʿ-i vuṣlat saŋa hep itdigüŋ feryāddur	Gazel 6 beyit		-.--/ -.--/ -.--/ -.-	
59b	Sulhî Çelebi	Dilā gel isteme benden ḫaber ol serv-ḳāmetden İŋen müşkül maḥal ṣorma suʿāl itme ḳıyāmetden	Gelür gülzāra ol ḳaddi ḳıyāmet dirler ey Ṣulḥī Daḫı bir żahir olmuş nesne yoḳ ammā ʿalāmetden	Gazel 5 beyit		.---/ .---/ .---/ .---	
59b	Sulhî	Cānā kerem it ḫāne-i vīrānuma gel Ḥasret dile virmeden fenā yanuma gel ʿAşḳuŋ beni mest ü siḥre ḫalḳ itdi Ey şūḫ-ı zamāne bāri seyrānuma gel		Ruba’i		--./ .-../ .--./ .-	
59b	Sulhî	Bir şaḫṣ-ı ġarīk-i lücce-i ʿisyānam Nevmīd-i ḫalāṣ-ı vālih u ḥayrānam Ḳudret yedi birle pā ile el ʿālem Ben düşmişe çāre ḳıl ki bī-dermānem		Ruba’i		--./ .-../ .---/ -	
59b	Sulhî	Ġamzeŋ oḳı geldi ḫārḫār itdi dilüm Bülbülüŋ gibi gülşenüŋde zār itdi dilüm Sıġmasa aŋa ʿaceb mi ümīd-i viṣāl Ālām-ı firāḳ teng ü tār itdi dilüm		Ruba’i		--./ .---/ --./ .-	
59b	Sulhî	Endūh-ı firāḳ-ı yār öldürdi beni Şimşīr-i ġam-ı nigār yār öldürdi beni Bū-yı ser-i zülfüni ṣabādan aluram Müşkil bu ki rūzigār öldürdi beni		Ruba’i		--./ .---/ --./ .- --./ .-.-/ .--./ .-	

59b	Sulhî	Çemende taḥta geçüp ʿadl ü dād ider çün gül Niçün ḳulaġına girmez şiḳāyet-i bülbül		Müfred		.-.-/ ..--/ .-.-/ ..-	
59b	Sulhî	Girye itse çeşm-i ter olsa ʿaceb mi bī-ḳarār Ḥaylī müddeddür görünmez ol perī-peyker nigār	Müjde-i vaṣlın getürse Ṣulḥiyā peyk-i ṣabā Ḫak-i pāyına iderdüm cān u dil naḳdin niṣār	Gazel 5 beyit		-.--/ -.--/ -.--/ -.-	
59b	Sulhî	Ruḫsārını yārüŋ gül-i ḫandāna degüşmem Zülfiyle ḫaṭın sünbül ü reyḥāna degüşmem	Ol kān-ı kerem maʿnī-i ʿālem-i himem ol kim Ṣulḥī nem-i luṭfun yemm [ü] ʿummāna degüşmem	Gazel 7 beyit		--./ .--./ .--./ .--	
59b	Sulhî	Pinhān iderüm dīde-i giryānum içinde Ḫak-i ḳademin kuḥl-i ṣıfāhāna degüşmem		Müfred		--./ .--./ .--./ .--	
61a	?	Gerçi aġyār (…) … ez mā Refte-ender ruḫ-ı cānān dīde		Müfred	Muamma	-.-/ -.-/ -.-	Farsça
61a	?	Tā kim lü'lü ser (…) (…)		Matla'		Vezni tespit edilememiştir.	
61a	?	Görüp emri lebüŋde (…) ʿAcebdür dökdi çeşminden (…)		Matla'		.---/ .---/ .--	
61a	?	Ez-ḥüsn bī- (…) nāzenīn şemāyil ʿĀḳil-i şedde est Mecnūn Mecnūn şiddet est ʿāmil		Matla'	Muamma	.-.-/ ..--/ .-.-/ ..-	

62b	Sulhî	Nev-ʿarūs olduŋ bilā dāmād ne ey ḳara ḳız Ṭurma pāk eyleye nā-pākin ṣaçın ṭara	Narḫdan çoḳ aḳçe alduŋ bir zamān şehr-i dil Narḫuŋa devrān seni itdirdi ey (…) ḳara	Kıt'a 2 beyit		-.--/ -.--/ -.--/ -.-	
62b	Sulhî	Lāyıḳ-ı tekrīm bir hāʾil görür müsün hele Çeşm-i ʿibretle naẓar ḳıl ʿālemi bir bir ara	Olmasa ger ḳaḥṭ-ı sāl-ı faẕl olur muydu bu kim Fāḫir-i şehr-i Sitanbul ola bir baġsız(?) ḳara	Kıt'a 2 beyit		..--/ ..--/ ..--/ ..-	Bu şiirin başlığında "Rubāʿī" yazmasına rağmen nazım biçimi "kıtʿa" olarak düzeltilmiştir.
62b	Sulhî	Kim ider raġbet ṭarīḳ-i ʿılme şim-den sonra kim Fāḫir-i şehr ola baġsız ḳara gibi farfara	Ḳalmadı şehr-i cihānda hīç bir emr-i muḥāl Ṣadr-ı Rūm'a himmet itsün ṭurmasun yaġlı ḳara	Kıt'a 2 beyit		-.--/ -.--/ -.--/ -.-	
62b	Sulhî	Öldürdi (…) ḳahve [vü] duḫān oldı yasāġ Virdiler ruḫṣat gül-füsūn (…) vü bādeye	Bir berk kim ʿizzete mebnī ola celle vü ḥürmeti Ḥākim'üş-şerʿi ʿaceb mi ṣaçsa ger seccādeye	Kıt'a 2 beyit		-.--/ -.--/ -.--/ -.-	
62b	Sulhî	Dām-gāh-ı murġ-ı cānı ʿāşiḳāndur perçemi Bāʿiṣ-i cemʿiyyeti üftāde-gāndur perçemi	ʿĀḳibet başdan çıḳar ser-be-ser ehl-i dili Pādişāh-ı Fes gibi bir bī-amāndur perçemi	Nazm 2 beyit		-.--/ -.--/ -.--/ -.-	

62b	Hâfız	Ḥużūrī ger hemī-ḫāʷhī ezū ġāyib meşev Ḥāfıẓ Metī̆ mā (…) men tehvī daʿı’d-dünyā vü ehmilhā		Müfred		.---/ .---/ .---/ .---	
62b	Ebû’s-Su’ûd Efendi	Terk it hevā-yı şiʿir-i sevdā-yı ḫāmdur Siḥr-i helāl olur-ısa da dime ḥarāmdur		Matla’		..--/ ..--/ ..--/ ..-	Bu şiirin altına “Ketebehū’l-faḳīr Ebū’s-Suʿūd” yazılmıştır.
62b	Sulhî	Fikr-i şarāb ḫāṭır-ı nā-şāda ġam virür Ser-mest-i cām-ı ʿaşḳ olana bāde virür		Matla’		--./ -.-./ .--./ -.-	
62b	Sulhî	Fürḳat şebinde dil ki yanup dāġ dāġ olur Yārüŋ viṣāli müjdesine göz ḳulaġ olur		Matla’		--./ -.-./ .--./ -.-	Matla’ başlığıyla “matla’-i muharririhî” yazılmıştır.
62b	Sulhî	Hīç ḳalur mı dil-i sevdā-zededе ṣabr u ḳarār Ṭurmaz efsūn ider ol ġamze-i şūḫ u mekkār	Ezelī rāʾiżi baḫtı aŋa urmuş çevgān Güy-ı devlet dönerek itdi ḳapusunda ḳarār	Nazm 3 beyit		..--/ ..--/ ..--/ ..-	
62b	Hevâyî	Olup mizācına nāfiʿ ḥarāret-i baḥūr Ziyāde olmada getür ki ḳuvvet-i Bāḥūr	Kebāb olup dönerek murġ düşse cāʾizdür Hevāyī āteşe ḳalb itdi şirret-i Bāḥūr	Gazel 5 beyit		.-.-/ ..--/ .-.-/ ..-	
63a	Âlî Efendi	Benümle bir gicecik câme-ḫ̆āba girme misin Yiter günāhuma girdüŋ ṣevāba girme misin	Ḫayālüŋi ḳaçurursın derūn-ı ʿĀlī’den Ḥarīm-i Ḫusrev-i ʿālī-cenāba girme misin	Gazel 5 beyit		.-.-/ ..--/ .-.-/ ..-	Başlıkta Gelibolulu Ali Efendi’nin yaşadığına dair çok önemli bir ifade bulunur: Sellemehullâh.
63a	Feyzi Efendi	Göŋül benüm gibi nār-ı ʿaẕāba girme misin Fiġān ü (…)		Matla’	Nazire	.-.-/ ..--/ .-.-/ ..-	Yazılan nazire matla beytinden itibaren yarım bırakılmıştır.

63b	Sulhî	Cumʿa güni dilberden der-i ḫammāra düşdi gönlümüz Cūy-veş gülzārdan gülzāra düşdi gönlümüz	Ḳısmet olduḳda beyān-ı ġamda esbāb-ı derūn Ḥişşe-i gīsū-yı ʿanber-bāra düşdi gönlümüz	Nazm 2 beyit		-.--/ -.--/ -.--/ -.-	
63b	?	Dīvān-ı ẓahīr-i Faryābī Der Kaʿbe bedr-ḫa eger biyāyī		Müfred		--./ .-.-/ .--	Faryâbî'nin (ö. 598/1201) şiirleri için atasözü halini alan söz.
63b	?	Dört müslümānla bir kāfir meger İki dilber sevdiler nūrı ḳamer	Bir ḳara yüzli raḳīb iġvā idüp Eyler-idi birbirine ḳaṣd-ı ser	Nazm 4 beyit	Lügaz	..--/ ..--/ ..-	
64a	Sulhî	Baŋa (…) maraż lāzım u melzūm olalar Tā ḳıyāmet ideler birbirine şevḳ ü keder(?)	Ḫayra tevfīḳ ide dünyāda vü ʿuḳbāda fedā Rūz-ı maḥşerde şefīʿ ola aŋa ḫayr-ı beşer	Kıt'a 3 beyit		..--/ ..--/ ..--/ ..-	
64a	Sulhî	Biz bülbül-i gülzār gül-i bāde-i ʿaşḳuz Hem der ḳafes-i şevḳ hem āzāde-i ʿaşḳuz	Ṣanmaŋ bizi üftāde-i cāh-ı zekān-ı yār[uz] Ṣulḥī gibi biz de yine āmāde-i ʿaşḳuz	Gazel 6 beyit		--./ .--./ .--./ .--	
64a	Sulhî	Raḳībiŋ gördi dest-i şūḫuna vuṣlat giryānı Ḳomaz elden yine dil dāmen-i çāk temennāyı	ʿAdü ṭutmuş (…) kūşe-i vaṣl-ı dilārāyı Ḳomaz elden dil (…) dāmān temennāyı	Kıt'a 2 beyit		..--/ ..--/ ..--/ ..-	
64a	Sulhî	Nişān eyler ḫadengiŋe diliŋe sīne-i cānı Bu güne göreŋ bir dilber bī-raḥm ü bu cānı	Bilür terden süvār raḫş-ı nāz olsa o şāh-ı ḥüsn (…) Ṣulḥī yār-endāz ider zülf-i (…)	Gazel 4 beyit		.---/ .---/ .---/ .---	
64b	Sulhî	Ne lāzım destin urmaḳ ḫançer-i āzāde cānānum Eger almaḳ dilerse iltifāt itsün dil ü cānum		Matla'		.---/ .---/ .---/ .---	

64b	Sulhî	Cedvel āġuşa çekdüm müẕehhib-i şūḫunı Pergār-āsā devr idüp nāz ile çizdi kenār		Müfred		..--/ ..--/ ..--/ ..-	
64b	Sulhî	(…) ṭīġ olur ḥaddin tecāvüz eyleyen mūlar Cefā-yı tīġdan āsūdedür müjgān [u] ebrūlar		Müfred		.---/ .---/ .---/ .---	
64b	?	Ziyāret kerde-i ʿuşşāḳ olursa (…) Yaḥyā ʿAceb itme ki maʿşuḳı anuŋ kim şāh-ı ʿālemdür		Müfred		.---/ .---/ .---/ .---	Başlığa “harrerehû” notu düşümüştür.
64b	Sulhî	Göŋül ṭıflı bu cāyı aḳ babada Biraz oynadı hem oldı ṣafāda		Matla’		.---/ .---/ .--	Başlıkta “li-muharririhü’l-fakîr” yazmaktadır.
64b	Fevrî	Nola sen germ olup virseŋ mū-ʿanber kākülüm vardur Benüm de devr-i āhumdan başumda sünbülüm vardur	Ḫaṭuŋ irişmedin sen ẓulm idüp Fevrī’yi öldürme Benüm rūḥum benüm ʿömrüm ölüm vardur ölüm vardur	Gazel 5 beyit		.---/ .---/ .---/ .---	
65a	Sulhî	De-mā-dem serde vü dilde meded derd elemler var Devāda resm-i vālar resimde resm-i semler var		Bî-nukat gazel 1 beyit		.-.-/ ..--/ .-.-/ ..-	
65a	Sulhî	Gelür ṣaḥrā vü kühsāra giderler dūd-ı āhumla		Mısra’		.---/ .---/ .---/ .---	
65a	?	Gel kerem ḳıl luṭfuŋ olsun ʿāşıḳ-ı bī-çāreŋe Eylemezsen āşinālıḳ dāʾimā sen yāriŋe	Derdin ile öldürürsüŋ (…) Luṭfuŋ olsuŋ gel kerem ḳıl kim düşürme zārıŋa	Nâ-tamâm gazel 4 beyit		-.--/ -.--/ -.--/ -.-	

66a	Sulhî	Ḳurtulsa da dil zülf-i siyeh-kārıŋ elinden Cān ḳurtarmaz ġamze-i mekkārıŋ elinden	Ḫʷāb(?) içrede ol şūḫı ḳomaz görmege bir dem Ṣulḥī elemüm dīde-i bīzārıŋ elinden	Gazel 6 beyit		--./ .--./ .--./ .--	
66a	Sulhî	ʿAşḳ-ıla biz ülfet ıtdük şād-mānī bilmezüz Bülbül-i bāġ-ı niyāzuz gülsitānı bilmezüz	Besdür ol rūḥ-ı revānuŋ ḥak-i pā-yı dīdeye Ṣulḥiyā biz hīç küḥl-i Işfaḫānı bilmezüz	Gazel 5 beyit		-.--/ -.--/ -.--/ -.-	
66a	Sulhî	Ḳaṭrelerdür baḥr-ı hicrüŋden senüŋ nüh āsumān Reşḥalardur cūybār-ı ḳudretünden aḫterān	Yā ilāhe'l-ālemīn bī-çāre Ṣulḥī bendeŋe Dest-gīr ol her maḥalde ḳoma bī-tāb ü tüvān	Gazel 5 beyit		-.--/ -.--/ -.--/ -.-	
66b	?	Ol ḫāl virür ṭalʿat-ı cānāne teraḳḳī Bir noḳṭa virür mertebe-i āna teraḳḳī	Mīzān-ı ʿadāletde ṭurup mihr-i vücūduŋ Ḫurşīd gibi virʿaẓm ü şāna teraḳḳī	Kaside 11 beyit	Medhiye	--./ .--./ .--./ .--	Kaside yarımdır.
67a	Sulhî	Devāt-ı sīmīn göverdikçe ol şūḫuŋ miyānında Bir eyler ʿāşıḳuŋ tīġ-i maḫabbet üstüḫānında		Matla'		.---/ .---/ .---/ .---	
67b	Sulhî	Dil eyler oldı ḫançer-i müjgānın ārzū Şol ḥasta gibi kim ide dermānın ārzū	Ṣulḥī teveccüh-i niyāz (…) durur Bülbüldür eyler ol gül-i ḫandānın ārzū	Gazel 4 beyit		--./ -.-./ .--./ -.-	
67b	Sulhî	Şöyle pür-kevkebe kim ẕerreye (…) Dil-ise(?) eyler idi bād-ı ṣabāyı lenger		Müfred		..--/ ..--/ ..--/ ..-	
67b	Sulhî	Sīm-veş cismüŋi/ḳalbüŋi ḳāl eyleyüp üstād-ı ezel Ẓahruna mühr-i nübüvvet ile urmuş tamġa		Müfred		..--/ ..--/ ..--/ ..-	

67b	Sulhî	Şuʿle-nejād olup dil-i pür-derdümüz bizüm Dāġ urdı dūzeḫe naʿş-ı serdümüz bizüm	Ṣulḥī bu vāʿiẓ (…) tez vīrin eylemesün Uymaz hevāya rind-i cihān-gerdümüz bizüm	Gazel 5 beyit		--./ -.-./ .--./ -.-	
67b	Sulhî	Dik sūzen-i nigāhuŋ-ıla yāresin medet Tīġ-i teġāfülüŋle göŋül pāre pāredür		Müfred		--./ -.-./ .--./ -.-	
67b	Hüdâyî	İşigüŋde nola ʿuşşāḳa itseŋ būseŋ (…)		Mısra’		..--/ ..--/ ..--/ ..-	
68b	?	Niçe diler durur başın soḳacak bir yer Seni gözler gözünden ḳan döker kerkebir(?) aġlar	(…) sofrasına bir gice burnun batırup yirken O burnundan gelesi görseŋ ardından ne b…klar yirler	Nazm 3 beyit		..--/ ..--/ ..--/ ..-	
69a	?	Ol ḳadar terbiye itdüm ḥāṣıl olmadı ḳuşum Bir ʿaceb bed-aṣl imiş gitdikçe gitdi g…tüne	Gice bir a…a ururken g…tüne ḳaçdı ḳuşum Ḳuşumı ḳoydı felek şimdi delikden delige	Kıt’a 2 beyit		..--/ ..--/ ..--/ ..-	
69a	?	Ḫorus oġlana ışladup başarken Babası geldi didi ḳor ḳorı ḳo		Müfred		..--/ ..--/ ..-	
69b	Nebâtî	Dil ser-i kūyında cānā rāḥat eyler ārzū Bu gedāyı gör ne ʿālī-devlet eyler ārzū	Dām-ı miḥnetde esīr olmuş Nebātī’den beter Girü şehden raḥm ü luṭf ü şefḳat eyler ārzū	Gazel 7 beyit		-.--/ -.--/ -.--/ -.-	
69b	?	Nice ṭoyunca göre[m] sen ol ki nāzük bedeni Kendi kipr[i]güm olupdur baŋa gözüm dikeni		Müfred		..--/ ..--/ ..--/ ..-	

69b	İbn-Kemal paşa-zâde	ʿIyş u nūş eyle bugün anma ġam-ı ferdāyı Saŋa mı ışmarladılar bu yalān dünyāyı		Matla’		..--/ ..--/ ..--/ ..-	
70a	?	Nār-ı ʿaşḳı itse eczāʾ-yı vücūdum cümle gül Dār gelmez derdle yanup yaḳılmaḳdan göŋül	Ġonca-veş ḳalb-i ḫāzīnem ḫāliş pür-ḫūn olur Her (…) cām-ı laʿlinden ṣunmaz aġyāra mül	Nazm 5 beyit	Şehren giz	--./ -.-./ .--./ -.-	
70a	?	Gülşende dest-yārī fażl-ı bahār-ile Berk-i çınār niçe ṭutar rūzigār-ile		Matla’		--./ -.-./ .--./ -.-	
70a	Cevrî	Bir sīnede mestūr olamaz rāz-ı maḥabbet Her perdede biŋ naġme ider sāz-ı maḥabbet	Dil cānı degül dilberi de ʿaşḳa degişdi Cevrī gibi olsa nola mümtāz-ı maḥabbet	Gazel 5 beyit		--./ .--./ .--./ .--	
70a	Cevrî	Bir dil ki hemīşe sürinür ḫāk-i rehüŋde Elbette yer eyler ser-i zülf-i siyehüŋde	Cāndan keser ümīdini ʿālem baḳışuŋdan Şemşīr-i ḳażāʾ-vār gibi dest-i nigehüŋde	Gazel 4 beyit		--./ .--./ .--./ .--	Bu gazel Cevrî Divanı’nda 5 beyittir.
70a	Cevrî	Vaṣf-ı lebüŋde nādire-perdāzdur sözüm Nāsüfte-i güher ṣadef-i rāzdur sözüm	Cevrī bu ḫūb ṭarzu bu nāzuŋ edāʾ eyle Bir şīve-kār dilber-i ṭannāzdur sözüm	Gazel 5 beyit		--./ -.-./ .--./ -.-	
70a	Cevrî	Bu şikenler ki vār ol ġamze -i pür-çīn üzere Ḳurmaz ḳullāb-ı heves dilleri temkīn üzere	Dil-i Cevrī gül-i ḫūrşīde olur sāye-figen Zülfi gāhī ki düşer ol ruḫ-ı rengīn üzere	Gazel 5 beyit		..--/ ..--/ ..--/ ..-	
70b	?	Vemā min dābbetü’l-ihdāʾi aḫdihū bi-nāṣiyyetihā nāṣiyye men murād dāl der dālı aḫzā (…)		?	Muam ma	Vezin tespit edilememiştir.	Arapça muamma.

70b	Tab'î	Dem-be-dem çek sāġarı derd-i meh-yār olsun dime Muṭrib-i ḫoş-lehçe cām-ı zer nigār olsun dime	Seng-i cevrüŋden ṣaḳın ol ṭıfl-ı şūḫ u āfetüŋ Ṭabʿiyā naḫl-i ümīdüm meyve-dār olsun dime	Gazel 5 beyit		-.--/ -.--/ -.--/ -.-	
70b	Tab'î	Şikār itdüŋ göŋül murġın hemān ḫār oldu ġam ḳaldı Esīr-i bend-i fitrāk ü nigūn-sār oldugun ḳaldı	Ne vuṣlat mümkin oldı ne ġamıyla āşinā oldum Hemān Ṭabʿī hevā-ḫāh-ı dil-zār oldu ġam ḳaldı	Gazel 5 beyit		.---/ .---/ .---/ .---	
70b	Tab'î	Mey nūş-ı (…) olan kişi cām-ı Cem istemez Şāhanşeh-i diyār-ı belā ḫātem istemez	Künc-i belā vü ġamda dil-i zār-ı Ṭabʾiyā Āhından özge kendüyi bir hem-dem istemez	Gazel 5 beyit		--./ -.-./ .--./ -.-	
70b	?	Gerd-i bih mi zeḳānuŋda görinen ḫaṭ mı ki āh Oldı dūd-ı dilümden meni ḫod ol sīb-i siyāh		Matla'		..--/ ..--/ ..--/ ..-	
70b	?	Ḫaṭṭı gelse yārüŋ çekilmez ġamı Tıraşına degdür anuŋ ʿālemi		Matla'		.--/ .--/ .--/ .-	
70b	ʿAlī	ʿĀciz ki aʿmā ola ʿaynı gider Āḫir ḳalur acīzde teraḳḳī itmek murād	Bu mecmūʿyı terkīb idicek ye lām ʿayn olur Tekrār ḳalb iderüz ʿAlī olur	?	Muamma	Vezin tespit edilememiştir.	
70b	Emrî	Ṭaş dime ḳalb-i yāre olur şikeste-ḫāṭır Nāzük olur be-ġāyet Emrī dil-i ekābir		Matla'	Muamma	--./ .--./ .--./ .--	
70b	?	Dil-i ekābir ki bir ola birden Murād-ı raḳamīsidür ki elifdür		Müfred	Muamma	.--/ .--/ .--/ .--	

70b	Mehdî	Zevḳ ü ṣafâsı artar ʿuşşāḳ-ı bī-ḳarāruŋ Gördükce bāde içre ʿaks-i ruḫını yārüŋ	Luṭ hed ki bāde içre ola bāde ki meydür He de ki mi ye içinde ola Mehdī olur	?	Muamma 3 beyit	--./ -.--/ --./ -.--	
71a	?	Fiġānuŋa ṣuʿle-i ʿaşḳ ile cān ü ten ṭutuşur Fiġānuŋa sūz-ı der-pīrehen ṭutuşur	Bu lāle-zārda seyr eyle gül-i çirāġānı Ki dāġ-ı ġamda yanar mū bu [mū] beden ṭutuşur	Gazel 4 beyit	Nazire	.-.-/ ..--/ .-.-/ ..-	
72b	Sâlim	Rūy-ı tevḥīde niḳāb olmaḳ ne mümkin kāʾināt Maḥv olupdur nūr-ı ẕāt-ı zü'l-Celāl-i mümkināt	Sālimā mey-ḫāne-i ʿaşḳı nişīmen ḳıl müdām Bulmaḳ isterseŋ eger ālām-ı dünyādan necāt	Gazel 6 beyit		-.--/ -.--/ -.--/ -.-	
73a	?	Mürşid-i kāmil ādemi cām-ı cihān-nümā ider Cām-ı cihān-nümā nider āyīne-i Ḫudā ider	İki cihān kendüyi ḳayd u teʿalluḳ eylemez Vaḥdet-i Ḥaḳ maḥabbet-i ʿaşıḳı bir yaŋa ider	Gazel 6 beyit		-..-/ .-.-/ -..-/ .-.-	
73a	Nâbî	Bir kerre iltifātuŋ-ile ḫurrem olmaduḳ Bīgāne deŋlü ṣoḥbetüŋe maḥrem olmaduḳ	Nābī-i ḫaste-dilde giryānum var beŋüm Cevrüŋle çāk-ḫorde-i dest-i ġam olmaduḳ	Gazel 5 beyit		--./ -.-./ .--./ -.-	
73b	Râgıb Paşa	Biz cihānda ḫayl ü naḳşına meftūn degilüz Bilürüz ḥāṣıl mekr-i zeni Mecnūn degilüz	Neşʾemüzden neʿaceb bī-ḫaber olsa ḥālüm Rāġıbā biz elin aŋladıġı Mecnūn degilüz	Gazel 5 beyit		..--/ ..--/ ..--/ ..-	Gazelin 3. beyti Râgıb Paşa Divanı'nda yoktur.
73b	?	Şeh-levendüm ḳanalum cām-ı şarāb-ı tāba Şöyle nūş eyleyelüm ki dönelüm bī-tāba Hele meyl itme pek erkenden efendim ḫāba Ey meh-i evc-i letāfet gidelüm mehtāba		Murabba 1 bent		..--/ ..--/ ..--/ ..-	

73b	?	Bir iki muṭrib-i ḫoş-naġme alup bir iki sāz Gāh beyātī oḳuyup gāh çalunup nāz ü niyāz Çıḳalum ṣaḥn-ı çemen-zāra Küçükşu'ya biraz Gāh beyātī oḳuyup gāh çalunup nāz ü niyāz		Murabba 1 bent		..--/ ..--/ ..--/ ..-	
73b	?	Nev-ḫırāmum yine müstaġraḳ olup kemḥāya Tāze ziynet virüp ol ḳāmet-i müsteṣnāya Ṣarf-ı rehn eylemeyüp yaʿnī ġam-ı ferdāya Tāze ziynet virüp ol ḳāmet-i müsteṣnāya		Murabba 1 bent		..--/ ..--/ ..--/ ..-	
73b	?	Giceyi gündüze tebdīl idelüm tā-be-seḫer Şemsī Pāşā'dan idüp semt-i Beşiktāş'a güzār Nāşid-āsā oḳuyup böyle güzel şarḳılar Şemsī Pāşā'dan idüp semt-i Beşiktāş'a güzār		Murabba 1 bent		..--/ ..--/ ..--/ ..-	
74a	Cemâlî	Tā eẕelden sen benümle ʿahd ü peymān eyledüŋ [Gös]terüp ol ḫūb cemālüŋ girü pinhān eyledüŋ	Şeyḫ Cemālī aġlamaḳdan gözleri ḳanlar döker Yeri gögi ʿarşı kürsi cümle seyrān eyledüŋ	Gazel 6 beyit		-.--/ -.--/ -.--/ -.-	Bu gazel Cemâlî Divan'ında 7 beyittir.
74a	Dervîş Yûnus	Nice bir besleyesüŋ bu ḳadd-i ḳāmeti Düştüŋ dünyā zevḳine unutduŋ ḳıyāmeti Kerāmetüm var diyü ḫalḳa ṣālusluḳ ṣatma Nefsüŋ Müselmān itsün var-ise kerāmeti	Düriş ḳazan yir geldüŋ bir göŋül ele getür Biŋ Kāʿbeden yegdür bir göŋül ziyāreti Dervīş Yūnus sen daḫı gerçeklerden ola gör Gerçek erenlerüŋ yegdür ziyāreti	Koşma 2 bent	İlahi	14'lü hece ölçüsü	

75a	Dervîş Yûnus	Çaġrışır ol ḳıyāmet gününde Mevlūd oḳudanlar gelsün diyüler Ellerine nūrdan berāt ṣunarlar Mevlūd oḳudanlar alsun diyüler	Dervīş Yūnus şöyle ḳavī bildiklerüŋ Neden gelüp neye irdiklerüŋ (…) ellerinüŋ virdiklerüŋ Mevlūd oḳudanlar bilsün diyüler	Koşma 6 bent	İlahi	11'li hece ölçüsü	Bu ilahi Yunus Emre'nin Divanı'nda yoktur.
75a	Eşrefoğlu Rûmî	Niye cānum dimāġına irişdi ol leẕẕet-i dost Gerekmez iki cihān çün ele girdi fırṣāt-ı dost	Saŋa Eşrefoġlı Rūmī ʿināyet irişdi dostdan Yedi iḳlīmiŋe ṭoldı temāmet maḥabbet-i dost	Gazel 5 beyit		..--/ ..--/ ..--/ ..--	
75a	Eşrefoğlu Rûmî	Yüzüŋi göreli ḥayrān olmuşam Bilmezem ben beni yā sen olmuşam	Gerçi kim ben Eşrefoġlı Rūmīyem Herkesiŋ istedigi ben olmuşam	Gazel 7 beyit		..--/ ..--/ ..-	
75b	Dervîş	Sulṭān-ı kevneyn ḳabrinden ḳalḳıncaḳ Dir żaʿīf ümmetlerüm nice oldı (…) ḫāṭır görincek Diye benüm ümmetlerüm nice oldı	Cümle enbiyā onun ümmeti Muḥammed Ḥażreti diye "ümmeti" İlāhī ayırma Dervīş ḥimmeti Żaʿif ümmetlerüŋ ḥāli nice oldı	Koşma 6 bent	İlahi	11'li hece ölçüsü	
76a	?	A ḳız nedir bu güzel[l]ik hep sende ʿAşḳuŋla mest olmuşuz gülşende Ṣırma ṣaçlı ṣabāvetiŋ seyr ideyüm Beyaz fese baş yapılmış gül-penbe <cānım> Hem ḥānımsın hem cānımsın ṣabāvet	Gerçi oldum saŋa ʿāşıḳ-ı efgende Gözden bıraḳma ya ḳara sende Ṭanbūrunda efkārı var sulṭānum Feryād iden bülbül bende gülşende O meh-pāre-yār olıcaḳ inandum <cānım>	Muhammes 6 bent		11'li hece ölçüsü	
76b	Tırsî	Kenār-günde [bu] kīrim ġarībdür gūyā Duḫūlün eyler ümīd āh naṣībdür gūyā	Eger ki dāvet jdersem ferāsetime Ṭırsī Gelür o ṣīve ile bir mücībdir gūyā	Gazel 6 beyit		.-.-/ ..--/ .-.-/ ..-	
76b	Sünbülzade Vehbî	Ez-baḫt-ı siyeh nīst gürīz āmāl-i raḳam-rā Bī-çāk ki dīd est girībān-ı ḳalem-rā		Matla'		--./ -.-./ .--./ -.-	Farsça
77a	?	Bu żamīr insānda masṭūr saʿy idüŋ icrāsına Nefs-i emmāredür ejder-i maḥv ider rūḥ-ı ʿalī		Müfred		-.--/ -.--/ -.--/ -.-	

77a	Necîb	Gönül ḥaḳ derdine maḥrem gerekdür Belā-yı ʿaşḳına hem-dem gerekdür	Necibā dest-i feyż-i Ḥaḳla mey nūş Olan dil ʿayn-ı cām-ı Cem gerekdür	Koşma 3 bent	İlahi	11'li hece ölçüsü	
77a	Eşrefoğlu Rûmî	N'ideyim ṣabr ider-isem dil-i cān oda yanar Dil āh eyler-isem kevn [ü] mekān oda yanar	Eşrefoġlı yazagör kūhı kenārında Ḥaḳın Ḳo disinler dedemi ibn-i filān oda yanar	Selis 3 beyit		..--/ ..--/ ..--/ ..-	Bu şiir Eşrefoğlu Divanı'nda 6 beyittir.
77b	Sezâyî	Ey ʿāşıḳ-ı dildāde gel nūş idelim bāde Bir bāde gerek ammā kim içile meʾvāda	İşit bu Sezāyī'den ne gördi fenāyīden Dost vechini gösterdi mirʾāt-ı mücellāda	Gazel 4 beyit		--./ .---/ --./ .---	
77b	?	Perīşān ṭurresin yārin gören levḥ-i cebīn üzre Ḳazılmış ism-i aʿẓamdır Süleymān-nigīn üzre Dökülen kākül-i pür-ḫam degildir ḫaṭṭ-ı dildārın Sarılmış deste-i güldür niḫāl-i yāsemin üzre		Semâi 1 bent		.---/ .---/ .---/ .---	
77b	?	Bülbül gibi her demde olu[r]sam nola nālān Bir tāze gül-i terden ayırdı beni devrān ʿIyş etmededir cūd eyle ol ṭıfl-ı sebaḳ-ḫān Ben olmayam ātā şın buḥrānla bir (…)		Kalenderî 1 bent		--./ .--./ .--./ .--	
77b	?	Bu mevc-i perīşānına hīç fāṣıl[ā] yoḳ mı Bilmem nola ʿıllet	Nāzenīn yār ʿışve-bāz yār serv-i nāz yār Yār yār bilmem nola ʿıllet	Müstezad 3 beyit		--./ .--./ .--./ .--	
79a	?	Her dem ki nāz ile o melek rū kelām ider [vāy] Ḳapdı lebiyle cānımı şīr meşām ider vāy Āġūş idince ḳāmet-i dil-cūyını gül Ṣabr idemez şitābla taḥṣīn-i kelām ider [vāy]		Semâi 1 bent		--./ -.-./ .--./ -.-	

79a	?	Ġoncaya şol neşve kim çāk-i girībān itdürür Bu ḥevālar ādemeʿazm-i gülistān itdürür	Dil hevāʾī olmada esdükçe bād-ı nev-bahār Bu ḥevālar ādemeʿazm-i gülistān itdürür	Gazel 3 beyit		-.--/ -.--/ -.--/ -.-	
79b	?	O gül-ruḫ nev-şüküftem gibi bir gül var mıdur yoḳdur Dil-i zār ülfetüm-veş aŋa bülbül var mıdur yoḳdur Siyeh mest ü ḫarāb itmekdedür ʿāḳılları efsūs O keyf-i laʿlīnüm pür-neşvem gibi mül var mıdur yoḳdur		Semâi 1 bent		.---/ .---/ .---/ .---	
80a	?	Elā ey gevher-i kān-ı risālet Saŋa biŋ bir ṣalavat-ile taḥiyyet	Meded eyle Ḥüdāīʾ derd-mende Şefaʿāt yā Resūlullāh şefaʿāt	Kaside 3 beyit	Na’at	..--/ ..--/ ..-	
80b	?	İbtidāʾ rāst buldı niẓām Elif ol (…) maḳām		Müfred		Vezin tespit edilememiştir.	
80b	?	Jāle-veş bir ġonca-i raʿnāya düşdi gönlümüz Sāye-āsā bir ḳadd-i bālāya düşdi gönlümüz Bir nigehle ʿālemi mest ü hem ḥayrān ider Şimdi bir şūḫ-ı cihān-ārāya düşdi gönlümüz		Şarkı 1 bent		-.--/ -.--/ -.--/ -.-	
80b	?	Bu ʿālem-i se-rūz ʿaceb gülistān olur Bir gün bahār olursa iki gün ḥazān olur Her başı aġrıyan varur ol ḫāke yüz sürer Dergāh-ı meykede ne ūlū āsitān olur		Şarkı 1 bent		--./ -.-./ .--./ -.-	
81a	Nâbî	Nābiyā oldı ruhāvī hāvī Feyż-i teʾşīr-i be-ḳavl-i rāvī		Müfred		-.--/ ..--/ .--	

81a	?	Eṣer-i elmās-ı peykānımızıŋ her dem nihān ebrū Beni mecrūḥ fürḳat itme luṭf it ey kemān ebrū Niçün ey āfet-i evc-i ʿısmet pençe-i nāza Ṣunar deşne-i nigāhuŋ sinān ebrū		Şarkı 1 bent		..--/ ..--/ ..--/ ..-	
81a	?	Ey şīve o nāzük bedene uyma ulaşma Mānend-i ṣabā zülf-i dil-āvīze ulaşma Gözler ḳararırken göricek çeşm-i siyāhuŋ Ey sürme gözüm tozına her laḥẓā bulaşma		Şarkı 1 bent		--./ .--./ .--./ .--	
81a	?	Gel efendim gel dil-i bī-çāreye amān Merhem ur vaṣluŋla ol pür-yāreye amān Hicr-i laʿlüŋle gözüm ḳanlar ṣaçup amān Döndi ʿaynıyla iki fevvāreye		Şarkı 1 bent		-.--/ -.--/ -.-	
81b	?	İṣfahān olsa murabbaʿ beste Çār yār için olur gül deste		Müfred		-.--/ ..--/ .-	
81b	?	Göŋlüm heves[in] zülf-i siyeh-fāma düşürdüm Murġ-ı dil-i nālānı yine dāma düşürdüm Sāḥil-res-i vaṣl oldı baňa zülf-i hevāsı Keştī-i ümīd güzel eyyāma düşürdüm		Şarkı 1 bent		--./ .--./ .--./ .--	
81b	?	Ben ʿāṣıḳ-ı maḥzūn bir nişānı unutma Ben ḥaste-i miḥnet-keş-i hicrānı unutma Her dem dir idüŋ ben seniŋüm ġayr ne minnet Ol demleri yād eyle bu demleri unutma		Şarkı 1 bent		--./ .--./ .--./ .--	
81b	?	Leylī-i zülfüŋ dil-i Mecnūn olur dīvānesi Murġ-ı ʿāṣıḳuŋ mū-be-mū zencīr-i pādır lānesi		Murabba 1 bent		--.-/ --.-/ --.-/ --.-	

		Ey hezār-ı ʿāşıḳa yüz virmeyen bir dānesi Umarum cānım amān yüz virmeyen bir dānesi					
81b	?	Sipend-i şuʿle-i rūy iken semen dirler O āteşīn <o> güle bilmem nice semen dirler Görince rūy-ı ʿaraḳ-nākini bu gülşende Ḥicāb eyle göŋül ter ter düşer semenderler		Şarkı 1 bent		.-.-/ ..--/ .-.-/ ..-	
81b	?	Cevrüŋle hilāl oldı tenüm yār acımazsın Ölsem de yoluŋda baŋa billāh acımazsın Çekmede cefā yayını ḳaddi döndü kemānın Sīnem siperi oldı nişān-gāh acımazsın		Semâi 1 bent		--./ .--./ .--./ .--	
82a	?	Olur āġāz-ı nevā rūḥa ġıdā Degilse ʿāşıḳ-ı bī-berk ü nevā		Müfred		.---/ .---/ .--	
82a	?	Ġamuŋla ülfetimüz var sürūru n’eyleyelüm Ṣafā-yı [ḫ]āṭırımuz yoḳ ḥużūrı n’eyleyelüm Neşāṭ-ı yek demedür müddeʿā bu ʿālemden Melāt-ı ḫāṭıra bādī umūrı n’eyleyelüm		Şarkı 1 bent		.-.-/ ..--/ .-.-/ ..-	
82a	?	Ḫam olmaz degme tīr-endāz āhuŋ imtiḥānından Ol ebrūlar ki destim dāġ-ı sa[ṭ]ḥīdir kemānından İdüp gülşende bir gül būselerle cism-i ʿuryānın Ṣafā kesb itdüm ol şūḫuŋ nihāl erġuvānından		Şarkı 1 bent		.-.-/ .-.-/ .-.-/ .-.-	

82a	?	Kūyuŋ gibi ehl-i dile bāġ-ı İrem olmaz Bāġ-ı İrem ol cennet-i feyż ḥarem olmaz Hemzād gerek himmet-i erbāb-ı mekārım Yoḫsa kişi taḳlīd ile ṣāḥib-i kerem olmaz		Şarkı 1 bent		--./ .--./ .--./ .--	
82a	?	ʿArż u niyāzımız saŋa gerçi cemīledür Maḳṣūd heman ḥak-i pāye pür vesīledür Sāz-ı āşinā-yı bezm-i ṭarabdır hünerleri Bu mūsiḳī terāne-künāne bir ḳabīledür		Şarkı 1 bent		--./ -.-./ .--./ -.-	
82b	?	Ger ḥüseynīyi (…) Ġayrı itmezdi Yezīd ana ʿinād		Müfred		..--/ ..--/ ..-	
82b	?	ʿĀşıḳ-ı miskīni durmaz çeşm-i cānān aġladır Böyle ḳalursa o kāfir çoḳ müselmān aġladır Nāzük-i dil-dūz-ı ġamla dilleri pür-ḫūn ider Ol ḫırāmī ġamzeler ʿāşıḳlara ḳan aġladır		Şarkı 1 bent		-.--/ -.--/ -.--/ -.-	
82b	?	Naġme-i feryād-ı bülbül ḥasb-i ḥālimdir benüm Dāġ-ı ġam mecmūʿa-ı gülşende fālimdir benüm Tā ezelden bir gedā-meşreb şeh-i mülk-i ġamım Sāġar-ı mihr-i cihān köhne sifālimdir benüm		Şarkı 1 bent		-.--/ -.--/ -.--/ -.-	
82b	?	Dili āvāre ḳılan fikr-i ḳadd-i dil-cūdur Beni Mecnūn iden ol kākül-i ʿanber-būdur Şerbet-i vaṣl-i ṣafā-baḫşına ʿālem teşne O cefā-pīşe leṭāfetde bir içim ṣudur		Şarkı 1 bent		..--/ ..--/ ..--/ ..-	

82b	?	Ḳan aġlamadan ol gözi ḫūnī ḫaẕer itmez Biŋ küşte yatur reh-güzerinde naẕar itmez İşler geçiyor sīnemize ġonca-i ġamzeŋ Bir mertebe tīr-i ḳażā[ʾ] ol ḳadar itmez		Şarkı 1 bent		--./ .--./ .--./ .--	
83a	?	Ṣafā-yı ḥāṭırum hīç sensiz olmaz <amān amān> Benüm nevreste sulṭānum efendim <amān amān> Çerāġ olmayınca dil şevḳ bulmaz Benüm nevreste sulṭānum efendim		Şarkı 1 bent		.---/ .---/ .--	
83a	?	Ġam-ıʿaşḳınla pür-ḫūn oldı sīnem Müşerreflerle gel vaṣldan bir dem Raḳībi itme esrāra maḥrem Müşerreflerle gel vaṣldan bir dem		Şarkı 1 bent		.---/ .---/ .--	
83a	?	Kerem ḳıl meclise virme kesāfet Vü rām-ı ḫoşı māye ḳıl icāzet İşitdüm sen şehī (…) Vü rām-ı ḫoşı māye ḳıl icāzet		Şarkı 1 bent		.---/ .---/ .--	
83a	?	Niyāzum var saŋa ey gül-i zībā Senüŋle o çemen ola pür-şeydā Ḳılalum dem-be-dem bir derd-i tenhā(?) Senüŋle o çemen ola pür-şeydā		Şarkı 1 bent		.---/ .---/ .--	
83a	?	Gel ey raḳḳāṣ güzel yār söyleye eyleme ʿār ʿĀşıḳlaruŋ tehī ṣanma bizde laṭīf ḥaḳīḳat var Eyleme nāz güzel raḳḳāṣ demimize virme ḫalel Yār amān sevdā-yı ʿaşḳuŋ esīri var		Şarkı 1 bent		.---/ .---/ .---/ .---	
83a	?	İsmüŋ ile eyle nerm ʿaşḳuŋ ıla söyle nerm Cellī ʿaşḳ meyḫānesi bādesin demler nerm		Matla’		-.--/ -.--/ -.--/ -.-	

83a	?	Baġceŋüzden bir gül ḳopar selām gönder göŋül yapar Bir çemenden bir tel baġla bilirüz ki laṭīf ḳoḳar		Matla’		-.--/ -.--/ -.--/ -.-	
83a	?	ʿAşḳımuza olmaz zühre gibi dāʾim oynar Cār ender(?) cār muṭrib ile ṭanbūrīnüŋ şöhreti var		Matla’		Şiirin vezni tespit edilememiştir.	
83b	?	Senüŋ içün itdigimüz āh zārı biz bilirüz Firāḳ içinde geçen rūzigārı biz bilirüz Bizimle yekşenbe hem-dem-i iltifātuŋ içün Raḳībe eyledüŋ intiẓārı biz bilirüz		Şarkı 1 bent		.-.-/ ..--/ .-.-/ ..-	

IV.1. Mensur Bölümler Tablosu

Sayfa nu.	Müellif	Eser Adı	Baş	Son	Konu	Açıklamalar
51b	Sulhî Çelebi	-	Racūlün mine'ṭ-ṭalebetī yesʾelü'l-ʿaṭıyyete mine'l-vezīri'l-fāḍili'l-müşīr…	… fe-teḳabbele'l-cerr. Fe-s'teḥaḳḳa'l-vezīru ve ekramehū fevḳa mā	Öğrencilerin Ahmed Paşa'dan istedikleri hediye üzerine bir metin.	Metin Arapçadır.
60a	Sulhî Çelebi	Ḥāfiẓ Beg Mışr Beglerbegisi İken Ḫ̄āce Efendinüŋ Gönderdigi Mektūbdur	Teżāʿuf-ı esbāb-ı ġayr iḳbāl ü terāduf imdād-ı cāh ü celāl o necībesi…	…anuŋ kim ola ʿadl ü dād bulur medet devletli ümmet-dār Aḥmed	Metin tamamen okunamadığından konuyu tespit edemedik.	
60a	Sulhî Çelebi	Kethüdā Muṣṭafā Efendi Ḥāfiẓ Pāşā'ya Göndermişdür	Hemīşe-i ser-a'dāʿ-yı bed-nihādları meydān-ı siyāsetinde…	…hem-vāre ʿizzet ü devletleri dāʾim ü ferd-i şevketleri ḳāyim ola	Siyasetle ilgili mektup.	
61b	Sulhî Çelebi	Merḥūm ʿĀlī Ḥaḳḳī Ḥāfīẓ Aḥmed Pāşāya Göndermişdür	ẕāt-ı şerīfleri hem-vāre dehrden maḥfūẓ u ʿayn-ı ʿināyet bī-ġāyet ile melḥūẓ olmaḳ…	…in-şāa'llāh taḥrīr-i ḳalem taḳrīr olduḳda tafṣīl bāḳī mektūb-ı leṭāfet maḥcūblarında kātibi (…)	Sohbet maksadıyla yazılan bir mektup.	
62a	Sulhî Çelebi	-	Saʾadetli vü fażīletli ḳıdemli sulṭānum ḥażretlerinüŋ ḫākpā-yı kimyā ʿāyārları ʿāyārına cevāhir-i dünyā…	…ḫāṭır olunmuş olurdı dest-gīr-i üftāde-gān nigīn ḳadīm-i kirāmdur bāḳī	Metin tamamen okunamadığından konuyu tespit edemedik.	
62a	Sulhî Çelebi	-	Saʾadetli şānında bendeŋi faḫr-i Ṣulḥiyā el-ḥāc (…) Çelebi Ṣulhī bendeleri…	…muʿāmele vü istiḳāmetleri olmayan yerine cesāret diger kemāl-i iʿtimādı nāşīdür	Edirne'deki bir tanışıklıktan söz eden mektup.	

66b	Sulhî Çelebi	-	Li-müsevvidihî ḥaḳīr-i ṭālib-i Ṣadr-ı Rūm Nūḥ Efendi Ḥażretlerine…	…tersāne (…) behre-mend buyurdılar (…) niḳāhū ʿalā ṣadru'l girre	Rum Sadrazamı Nuh Efendi'ye alınan bir görev yüzünden edilen teşekkür mahiyetinde dua.	
68b	Sulhî Çelebi	-	İstānbūlda Ḥarbiye ḥallerinüŋ önünde filān esbāb…	…iki kāse biri (…) biri ṣafīr ṭabaḳ faġfūr iki	Karaferye, Selanik gibi yerlerdeki keçecilik ve alışveriş ile alakalı notlar	
80a	?	-	Bir kimesneniŋ ġāyet mühim ḥāceti olsa bu on iki Aḥmed rūḥlarına on iki Tebārek sūresin oḳuyup…	… Aḥmed-i Ġazālī Aḥmed-i Ekber Aḥmed-i Ḥużūrī Aḥmed-i Yesevī Aḥmed-i Cāmī Aḥmed-i Bedevī Aḥmed-i Rāḳım	İsteklerin gerçekleşmesinde okunması gereken Allah'ın sıfatları.	
83b	?	-	İşbu biŋ iki yüz beş senesi Ṣaferü'l-ḫayruŋ yirmi sekizinci cumʿa ertesi güni rūz-ı ḳāsım duḫūl eyledi…	…Zil'l-ḳadenüŋ onuŋcı güni temmūz duḫūl eyledi Zil'l-ḳadenüŋ onuŋcı güni Seyyid Aḥmed Pāşā dāḫil oldı	Kazarhan Efendi isimli şahsın ölümü, Yeniçeşme'de gerçekleşen yangın ve çeşitli şahsiyetlerin tayin ve azillerini anlatan metin.	
84b	?	Muḥarrirü'l-Kelām Mebnī-Zāde Meḥmed Efendi İbn-i ʿÖmer Efendi	İşbu biŋ iki yüz üç senesi Receb-i şerīfüŋ on birinci ṣālı güni sāʿat on ikide Sulṭān ʿAbdulḥamid Ḫān Ḥażretleri vefāt eyledi vü yerine Sulṭān Selīm Ḫān Ḥażreti cülūs eyledi…	…Şaʿbānuŋ sekizinci güni biŋ iki yüz üç senesi Receb-i şerīfüŋ yirmi ikinci güni Tevfīḳ Efendi Ḥażreti Rūmeli ile bekām-ı tevlīdi refte ṣānīyesidür	Dâver Paşa, Kelleci Osman Aga gibi şahsiyetlerin tayin ve azillerini anlatmaktadır.	
86b	?	Meyāne-i İẕn-Nāme Ṣūretidür	Medīne-i Burusa'da Murādiye maḥallesi imāmı baʿde'l-islām enhā olunur ki	…ʿAbdullāh nām-ı kemneye riḍā''t-ṭarafeyn idüp baʿde'ş-şuhūd ʿaḳd-i nikāḥ idesin ve's-selām 16'ıncı 1171	Evlendirilme meselesiyle alakalı izinname.	

			Maḥalleŋüzdeki Fāṭımā bint-i ʿAbdullāh nām-ı ḥātūn bundan aḳdem…			
86b	?	Mürsele-i İḫżār	Fülān evḳāf-ı mütevvelīsi dām-ı (…) olunur ki vaḳıflaruŋ ḳarārlarından ḳalan ḳarye ahālīsinüŋ…	…maʿan ṭarafuŋuzdan ādem yaḳīn idüp ahāli-i ḳaryemüz Būrūnī bāb-ı vecḫ-i meclis-i şerʿıyye iḫżār itdirir de (…) Rebī’ü’l-āḫir sene 117	Çuhadar Köyü ile alakalı hukuki metin.	
87a	?	Mürāsele-i Bā-Fermān-ı ʿĀlī	Fülān ḳarye ahālī vü żābiṭi baʿde’l-islām enhā olunur ki Ḳarye-i mezbūrede sükkānından işbu bāʿiṣü’l-mürāsele fülān…	…İbrāhīm Aġa ile murāfaʿa-ı şerʿ ü iḫḳāḳ-ı ḥaḳḳ olmalarına vaḳt-i nām u saʿy imtimām eyleyesüz	Bahsi geçen köyle alakalı buyruk.	
87b	?	-	Üftāde Efendiŋün şeyḫleri Ḥażret-i Ḫıżr Efendi Ūlū Beg’e cevāben Şeyḫ denilmekle maʿrūfdur anlaruŋ şeyḫleri Ḥāc-ı Bayrām Sulṭānī…	…anlaruŋ şeyḫleri Şeyḫ İbrāhīm Efendi Zāhid Geylānī dirler Reʾisü’l-ḫalveteyn olup silsile Ḥażret-i ʿAlī’ye çıḳardır	Bir tür şecere kaydı.	
88a	?	-	İşbu biŋ iki yüz beş senesi Receb-i şerīfüŋ ṭoḳuzuncı bāzār ertesi güni Cemsedī-zāde efendimüz ʿazl yerine Tevfīḳ Efendi naṣb baʿde on üç gün…	…Anaṭolı Ḫayru’llāh Efendi Naṣīb Efendi Fāʾiz Efendi İslānbūl Cevdet Efendi mülteḳī üzerine ḫāşiye şeyḫü’l-islām ʿAṭāʾ Efendi Ḥażretlerinüŋ şerḥidür	İstanbul’un Topkapı, Aksaray, İncirli gibi çeşitli ilçelerindeki tayinleri anlatmaktadır.	

SONUÇ

Şiir mecmuaları, Türklerin XV. yüzyıldan beri edebiyat sevgisinin bir tezahürü olarak karşımıza çıkan, bütünüyle tertipli veya zevke hitap ederek irticalen oluşturulmuş derleme eserlerdir. Yazıldığı dönemin büyük oranda edebî zevkini tanımamıza yarayan bu eserler, elbette başta şiirler olmak üzere toplum yapısından devlet işlerine, şairlerin biyografilerinden etkileşimlerine kadar araştırmacıların, çeşitli kanallardan bilgi toplamasına imkân tanırlar. Bu bakımdan en az tezkireler ve tarihe kaynaklık eden belgeler kadar, mecmuaların da bu rolleri üstlenmekte değerli kaynaklar oldukları bilinmektedir. Bir dönem içerisinde yaşamış şairlerin veyahut toplum içinde edebiyata merak duyan kimselerin ellerinden çıkan bu yazmalar, kimi zaman yüzyıllarca süregelen bilinmezlikleri çözmek, kimi zamansa yanlış bilgileri düzeltmek için büyük önem arz ederler. Nitekim tıpkı Sulhî gibi tarihte, yaşadığı dönemden sonra adına bir daha rastlanılmamış, şiirlerine bir kez bile ulaşılmamış nice şairlerin varlığını ve eserlerini, bu mecmualar içinde görürüz.

Gündelik yaşantının ortasında yer alan şiir mecmuaları, mürettiplerin zevklerine, kültür seviyelerine, tecrübe ve birikimlerine göre tasarlanmış; içerisine yine mürettibin edebî temayül ve istidadına göre şairler ve bu şairlerin şiir seçkileri konulmuştur. İşte bu mürettiplerden bazıları, aynı zamanda mecmuaya telif eserlerini de koymayı arzularlar. Sonuçta kimi karinelerle fark edebileceğimiz, belki de tarihte asla ismine ve eserlerine rastlamadığımız bir şaire mecmua aracılığıyla tesadüf ederiz. Çalışmamızda ismi geçen Sulhî Çelebi bunun en canlı örneği olmuştur.

Çalışmamızda, Sulhî'nin şiirlerini ihtiva eden ve akabinde bir başka yüzyılda adına ulaşamadığımız mürettip tarafından derlenen bölüm olmak üzere iki ayrı yüzyıl ve mürettibe ulaşabildiğimiz bu mecmuanın, Latin harflere aktarımı ve incelemesi yapılmıştır. Mecmua, XVII. yüzyılda Sulhî, XVIII. yüzyılda ismi bilinmeyen bir mürettip tarafından derlenmiş olup, XIV-XVIII. yüzyıllar aralığında yaşamış 29 şairin eserine yer vermektedir. Mecmuadaki toplam şiir sayısı 244'tür ve bunlardan 71'inin mahlası belirsizdir. 131 şiirle Sulhî, mecmuada en çok adı geçen şair olmakla birlikte

onu 11 şiirle Medhî takip eder. Mecmuanın ikinci bölümüne yazılmış şiirler genel manada şarkılardan ve ilahilerden müteşekkildir. Bu bölümü derleyen mürettibin herhangi bir bilgisine ulaşamasak da XVIII. yüzyıl etkisiyle şarkıları tercih ettiği söylenebilir ve şiirleri yazarken çokça hata yapmasından yola çıkarak şairlik iddiası bulunmayan bir şiir meraklısı ama özensiz bir mürettip olduğu çıkarımı yapılabilir.

Sulhî'nin mecmuasını derlerken herhangi bir tertip hususiyeti gözettiği söylenemez. Farklı nazım şekilleriyle ve yer yer şehrengiz, medhiye gibi farklı nazım türleriyle yazılan şiirler dağınık ve belirli bir amaç doğrultusunda olmadan yazılmıştır. Sulhî 44a-50a aralığına kendi şiirlerini kesintisiz biçimde yazmıştır ve ancak bundan sonra düzenlenen sayfalarda yer yer başka şairlerin isimlerine rastlanmaktadır. Nüshanın son bölümünü derleyen mürettibin ise daha çok şarkı şeklinde yazılan şiirleri mecmuasına toplaması sebebiyle, eserini belli bir tertipte tuttuğu söylenebilir.

Mecmuada 35 farklı aruz vezninin seçilmiş olması dikkat çeken hususlardan bir diğeridir. Sulhî yazdığı şiirlerde yalnızca aruz veznini tercih etmiş, seçtiği şairlerin de aruz vezniyle yazdıkları manzum parçalarını mecmuasına koymuştur. Ahenkli söyleyişe katkısı ve şiire tatbiki sebepleriyle şairler arasında çokça rağbet gören "fâ'ilâtün/ fâ'ilâtün/ fâ'ilâtün/ fâ'ilün ve fe'ilâtün/ fe'ilâtün/ fe'ilâtün/ fe'ilün" kalıplarının Sulhî tarafından da çokça kullanıldığını görüyoruz. Bununla beraber dilindeki sadelik, akıcılık, tercih ettiği ahenkli söyleyiş ve şiirlerinde yarattığı mana dünyası ile Sulhî, divan edebiyatının klasik bir temsilcisi görünümündedir. İkinci bölümde ise mürettip, hece vezniyle oluşturulmuş şiirleri de mecmuaya yazdığından burada daha çok mahallî tavrın yansımaları gözlemlenir. Yine bu bölümde yukarıdaki aruz vezinleri olmak üzere ayriyeten "mef'ûlü/ mefâ'îlü/ mefâ'îlü/ fa'ûlün" kalıbının da sıkça tekrar edildiği şiirler vardır. Hece vezni ise mecmuadaki ilahilerle karşımıza çıkar.

Mecmuanın tamamında en sık kullanılan nazım şekli 93 şiirle gazeldir. Divan edebiyatının başat konumundaki nazım şekli gazelin, bu denli tercih edilmesi elbette tabii bir durumdur. Bundan başka matla' (30), müfred (24) ve şarkı (22) mecmuada en çok tercih edilen nazım şekilleridir. Şarkı şeklinde yazılan şiirler yalnızca mecmuanın son bölümünde yer almaktadır. Bununla birlikte Sulhî'nin derlediği bölümde; üç tanesinin nazım şekli belli olmamakla birlikte 7 muamma, biri yarım bırakılmış 3 nazire, 6 medhiye, birer ıydiye, şehrengiz, naat ve lügaz türlerinde şiirler de mürettibin edebî

zevki doğrultusunda mecmuaya geçirilmiştir. Bu da bize Sulhî'nin şiir zevkini geliştirirken çeşitli türlere yöneldiğini göstermektedir.

Nazirelere, mecmuanın Sulhî kaleminden çıkma bölümünde az da olsa yer verilmiştir. Buradaki dikkat çekici olan bilgi "üstine" redifli gazel hakkındaki ulaşılanlardır. İnceleme bölümünde, telifinin Balıkesirli Râsih'e değil çağdaşı olduğu Sofyalı Râsih'e veya bir başka Râsih mahlaslı şaire ait olma ihtimalini tetkik ettiğimiz bu gazel, Türk edebiyatı için kayda değer bir veridir.

Sonuçta çalışılan mecmuanın, gerek yeni şairlerin eserlerine ulaşmamızda gerekse yeni bilgiler öğrenmemizdeki kaynaklığı neticesinde, kıymeti artmaktadır. Bu cihette yaptığımız tez çalışması; bir yandan bizim bilgilerimizi tazelememiz ve tahkim etmemiz, farklı yazı türlerine ünsiyetimizin oluşması, biyografik kaynaklar ve diğer pek çok literatüre aşinalık kesbetmemiz gibi bizi bir öğrenci ve alan uzmanı adayı olarak ferdî yönden geliştirirken, bir yandan da gerek yeni şairler ve şiirlerle gerekse kimi bilgileri değiştirecek bazı hususların tespitiyle Türk edebiyatı tarihine karınca kararınca da olsa katkı sağlamış ve bilimsel araştırmalara yeni veriler sunmak gibi olumlu sonuçlar ortaya koymuştur.

KAYNAKÇA

Abdulkadiroğlu, Abdulkerim. *İsmail Beliğ Nuhbetü'l-Asar li-Zeyli Zübdeti'l-Eş'ar.* Ankara: Gazi Üniversitesi Yayınları, 1985.

Akün, Ömer Faruk. "Divan Edebiyatı". *TDV İslam Ansiklopedisi.* C 9. s. 389-427, 1994.

Aksoyak, İ. Hakkı. *Gelibolulu Mustafa Âlî.* Kültür Turizm Bakanlığı e-kitap: gelibolulu-mustafa-ali-divanipdf.pdf (E.T.: 06.06.2023), 2018.

Altuner, Nuran Üzer. *Safai ve Tezkiresi İnceleme-Tenkitli Metin-İndeks.* Doktora Tezi. İstanbul: İstanbul Üniversitesi, 1989.

Ambros, Edith Gülçin. "Osmanlı Gazelinin Değişimi: Gazelde Kaba Dil, Müstehcen İma ve Açık Cinsellik İfadesiyle Mizah ve Alaycı Yergi". *Eski Türk Edebiyatı Çalışmaları XIII Hicve Reva, Mizaha Mayil: Güldürücü Metinleri Anlamak.* İstanbul: Klasik, 2018.

Andrews, Walter G. "Gazel: Anlam ve Gelenek". *Şiirin Sesi, Toplumun Şarkısı.* Editör: Elçin Gen. İstanbul: İletişim Yayınları. s.243-17, 2018.

Aydemir, Yaşar. "Biyografi Kaynağı Olarak Mecmualar". *Prof. Dr. Mustafa İsen Adına Uluslararası Klasik Türk Edebiyatında Biyografi Sempozyum Bildirileri, 2010.* Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Yayını, 2011.

Aydemir, Yaşar-Kurnaz, Cemal. "Mecmualara Sorulması Gereken Sorular". *Turkish Studies.* S 8/1. s. 51-64, 2013.

Bilkan, Ali Fuat. *Nâbî'nin Türkçe Dîvânı.* Ankara: Gazi Üniversitesi, 1993.

Belviranlı, Ali Kemal. *Aruz ve Ahenk.* Konya: Selçuk Yayınları, 1965.

Bilkan, Ali Fuat. *Nâbî'nin Türkçe Divanı.* Doktora Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi. 1993.

Bilkan, Ali Fuat. *17. Yüzyıl Türk Edebiyatı.* Ankara: Akçağ Yayınları, 2015.

Coşkun, Ali Osman. *Seyrek-zâde Mehmet Asım'ın Hayatı ve Zeyl-i Zübdetü'l-Eş'âr Adlı Eseri.* Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Ensititüsü, 1985.

Demirbağ, Ömer. *Koca Râgıb Paşa ve Dîvân-ı Râgıb*. Doktora Tezi. İstanbul: Yüzüncü Yıl Üniversitesi, 1999.

Develioğlu, Ferit. *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lügat*. Ankara: Aydın Kitabevi, 2010.

Ekinci, Ramazan. *Vekâyi'u'l-Fuzalâ.* İstanbul: Türkiye Yazma Eserler Başkanlığı Yayınları, 2018.

Gölpınarlı, Abdülbaki. *Hafız Divanı.* İstanbul: MEB Yayınları, 1992.

Gürbüz, Mehmet. *Kâbilî'nin 'Sultan-ı Hubana Münasib Eş'ar' Adlı Şiir Mecmuası".* Doktora Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2011.

Gürbüz, Mehmet. "Biyografik Değer Bakımından Şiir Mecmuaları". *Prof. Dr. Mustafa İsen Adına Uluslarası Klasik Türk Edebiyatında Biyografi Sempozyum Bildirileri, 2010.* Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Yayını. 2011.

Gürbüz, İncinur Atik. "Şiir Mecmualarının Biyografik Değerine Dair Araştırmalara Ek". *Türklük Bilimi Araştırmaları*. S 32. s. 147-157, 2012.

Gürbüz, Mehmet. "Şiir Mecmûaları Üzerine Bir Tasnif Denemesi". *Eski Türk Edebiyatı Çalışmaları VII Mecmûa: Osmanlı Edebiyatının Kırkambarı.* İstanbul: Turkuaz Yayınları. 493-97, 2012.

Haksever, H. İbrahim, Selçuk, Bahir ve Algül, Mesut. "Sünbülzade Vehbî'nin Mektupları". *International Journal of Language Academy*. S 6/5. s. 353-390, 2018.

İnalcık, Halil. *Şair ve Patron.* Ankara: Doğu Batı, 2019.

İnce, Adnan. *Sâlim Tezkiresi İnceleme-Transkripsiyonlu Metin.* Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Ankara Üniversitesi, 1976-77.

İsmail Musliddîn (yz.). *Cevrî Divânı.* İstanbul Üniversitesi Yıldız Kütüphanesi. Nu.: 5672.

İsen, Mustafa-Horata, Osman. "XVII. Yüzyıl". *Eski Türk Edebiyatı El Kitabı.* Ankara: Grafiker Yayınları. s.515-136, 2015.

Köksal, M. Fatih. "Biyografik Kaynak Olarak Şiir Mecmuaları ve Kastamonulu İshâk-zâde Fevzi Mecmuası". *Prof. Dr. Mustafa İsen Adına Uluslararası Klasik Türk Edebiyatında Biyografi Sempozyumu Bildirileri Kitabı 2011*, Ankara, Grafiker Yayınları. 2011.

Köksal, M. Fatih. "Şiir Mecmualarının Önemi ve 'Mecmuaların Sistematik Tasnifi Projesi' (Mestap)". *Eski Türk Edebiyatında Tenkit ve Teori*. Editör: Ömür Ceylan. İstanbul: Kesit Yayınları. s. 508-133, 2017.

Köksal, M. Fatih. "Yazma Mecmualara Dair Yeni Bir Tasnif Denemesi". *2. Uluslararası Avrasya Sosyal Bilimler Kongresi 4-7 Nisan, 2018*. Antalya: Bildiri Tam Metinleri Kongre e-Kitabı. s. 87-92, 2018.

Kut, Günay. "Mecmualar." *TDV İslam Ansiklopedisi*. C 6. İstanbul: Dergâh, 1986.

Mermer, Ahmet-Keskin, Neslihan Koç. *Eski Türk Edebiyatı III. 17. Yüzyıl.* Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık, 2019.

Levend, Agâh Sırrı. *Türk Edebiyatı Tarihi Giriş*. Ankara: Türk Tarih Kurumu, 1984.

Özuygun, Ali Rıza. *Hasan Sezâyî'nin Hayatı, Edebî Kişiliği, Eserleri, Dîvanı'nın Tenkitli Metni ve İncelenmesi.* Doktora Tezi. Erzurum: Atatürk Üniversitesi, 1999.

Pekolcay, A. Necla, Uçman, Abdullah. "Eşrefoğlu Rûmî". TDV İslam Ansiklopedisi. C 11. s. 480-82, 2013.

Savran, Ömer. "Ahengi Sağlayan Unsurların Kullanımı Yönüyle Neşâtî'nin Şiirleri". *Edebiyat Dergisi.* S 17. s. 221-130, 2007.

Sungurhan, Aysun. *Kınalızâde Hasan Çelebi Tezkiretü'ş-Şu'arâ.* Kültür Bakanlığı Yayınları e-kitap. 2017. https://ekitap.ktb.gov.tr/TR-194494/kinalizade-hasan-celebi-tezkiretus-s-uara.html

Tarlan, Ali Nihad. "Eski Mecmualar Arasında". *Türk Dili ve Edebiyat Dergisi.* C 1. S 3-4. s. 122-137, 1946.

Tatcı, Mustafa. "Yunus Emre". *TDV İslam Ansiklopedisi*. C 43. s. 600-606, 2013.

Tercüman 1001 Temel Eser Heyeti. *Eşrefoğlu Dîvânı*. İstanbul: Kervan Kitapçılık Yay., 1972.

Topak, Zafer. *18. Yüzyıl Divan Şiiri Poetikası.* İstanbul: Akademik Kitaplar, 2020.

Uzun, Mustafa İsmet. "Mecmua". *TDV İslam Ansiklopedisi*. İstanbul: T.D.V. Yayınları. C. 28, s. 265-268, 2003.

Üçüncü, Kemal. *Cemâleddin Uşşâki Divânı (Metin İnceleme).* Doktora Tezi. Çanakkale: Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, 1998.

Yazar, Sadık. "Eylemişler Râsih'e Bühtân Bühtân Üstüne: Balıkesirli Râsih'in Eserlerine Dair Bilgilerin Tashihi". *Divan Edebiyatı Araştırmaları Dergisi*. S 24. s. 637-673, 2020.

Yazıcı, Tahsin. "Hafız-ı Şirazi". *TDV İslam Ansiklopedisi.* C 15. s. 103-106, 1997.

ELEKTRONİK KAYNAKLAR

Riyâzî-Riyâzü'ş-Şuara(Tezkiretü'ş-Şuara) (ktb.gov.tr) (E.T.: 9.01.2023)

Beyânî Tezkiresi (Tezkiretü'ş-şu'arâ) (ktb.gov.tr) (E.T.:12.02.2023)

https://ekitap.ktb.gov.tr/TR-210485/asik-celebi-mesairus-suara.html (E.T.: 1.04.2023)

https://ekitap.ktb.gov.tr/TR-219133/riza-tezkiresi.html (E.T.: 11.03.2023)

https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/ali-cesmi-gelibolulu-mustafa (E.T.:12.04.2023)

Kınalızâde Hasan Çelebi-Tezkiretü'ş-ş u'arâ (ktb.gov.tr) (E.T.: 12.04.2023)

https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/cemali-seyh-seyyid-mehmed-cemaleddin (E.T.: 12.04.2023)

https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/cevri-ibrahim-celebi (E.T.:12.04.2023)

https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/ebusuud-efendi-hace-celebi (E.T.: 10.04.2023)

https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/emri-emrullah (E.T. 20.04.2023)

https://islamansiklopedisi.org.tr/esrefoglu-rumi (E.T.: 21.04.2023)

https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/ibn-kemal (E.T.: 20.04.2023)

https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/mesami (E.T.: 10.04.2023)

https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/nebati-nebati-celebi (E.T.: 11.04.2023)

https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/niyazii-misri (E.T.: 19.04.2023)

https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/koca-ragib-pasa (E.T.: 20.04.2023)

https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/salim-mirzazade-mehmed-emin-efendi (E.T.: 15.04.2023)

https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/sezayi-seyh-hasan-sezayi-efendi (E.T.: 20.04.2023)

https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/tirsi-ibrahim (E.T.: 20.03.2023)

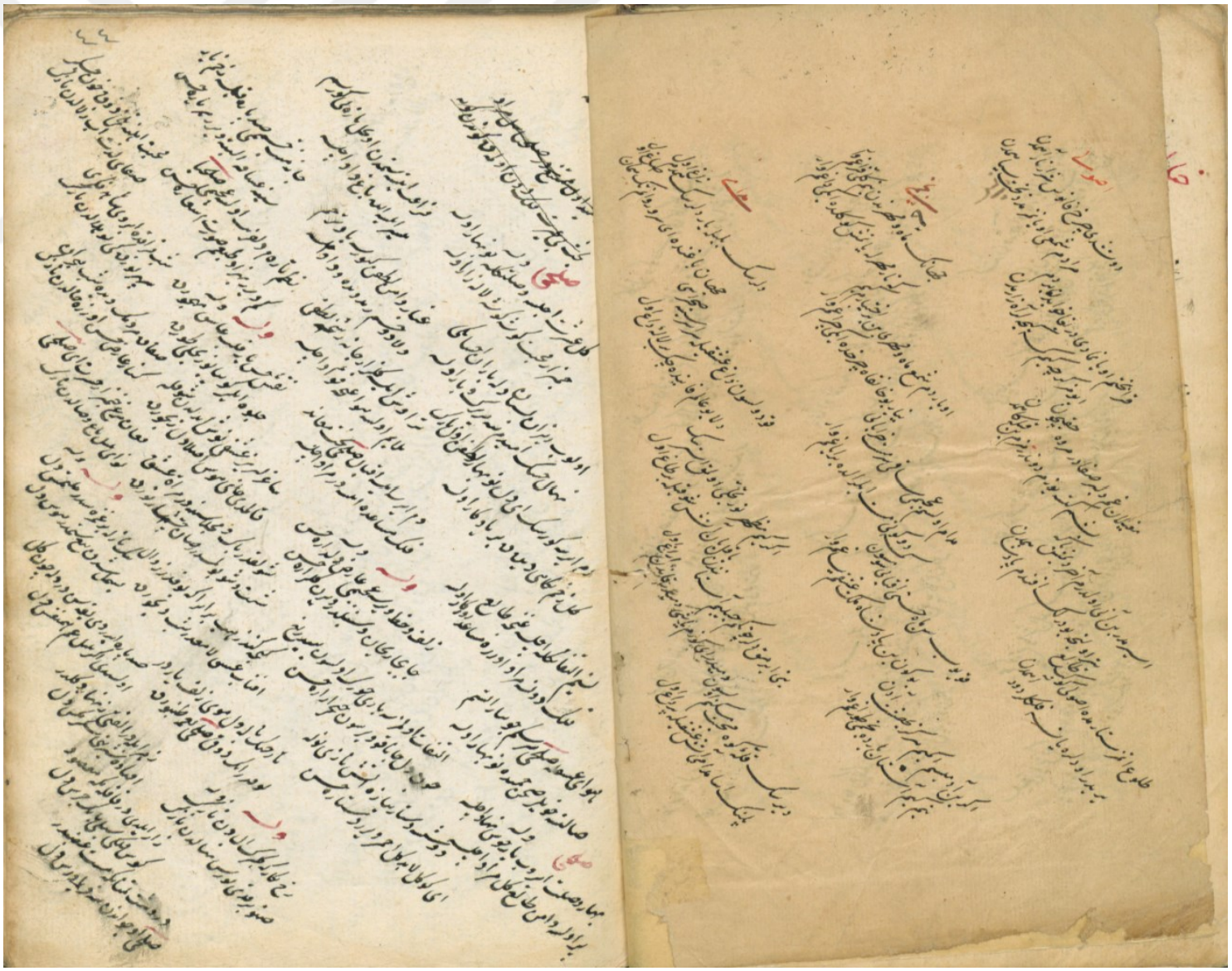

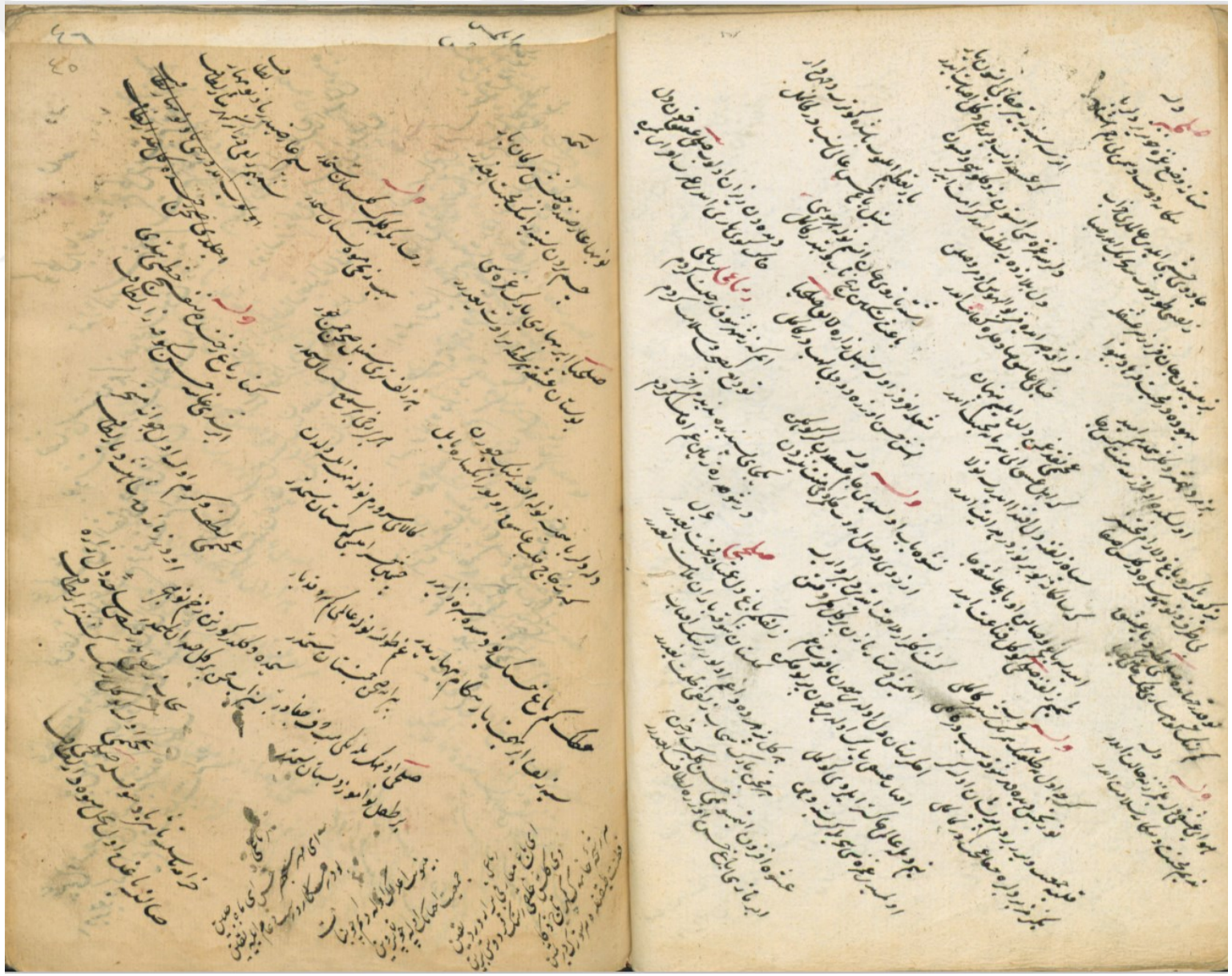

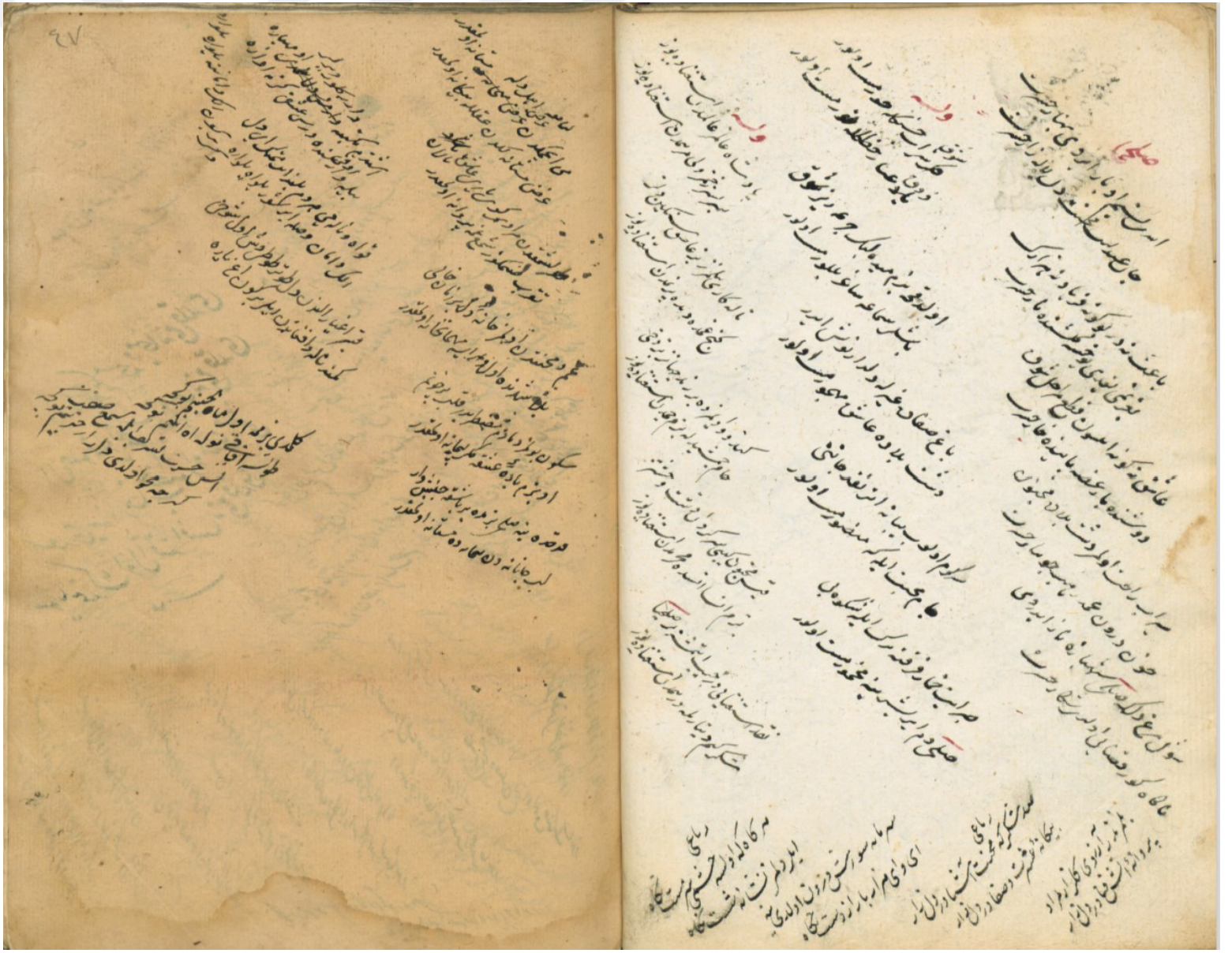

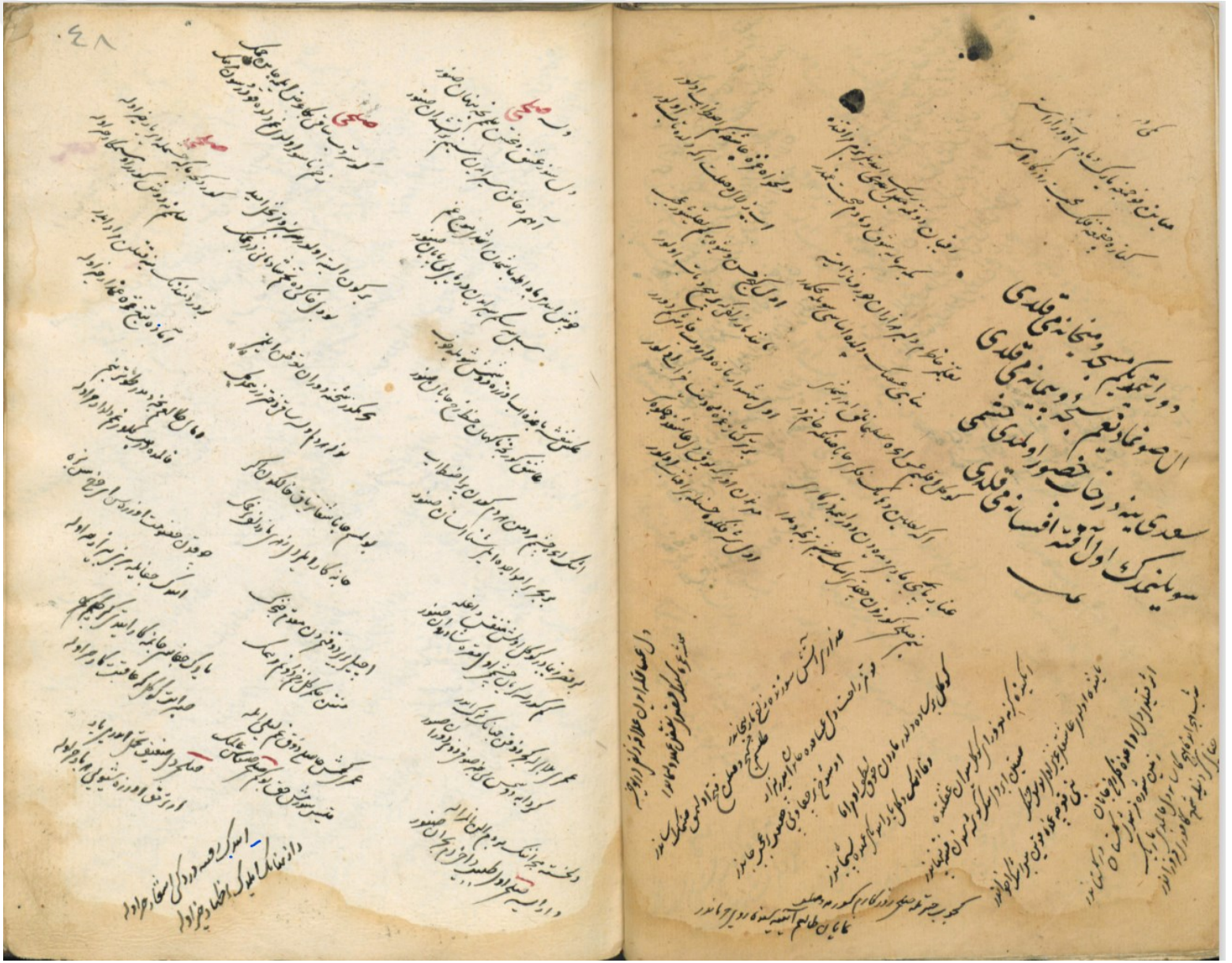

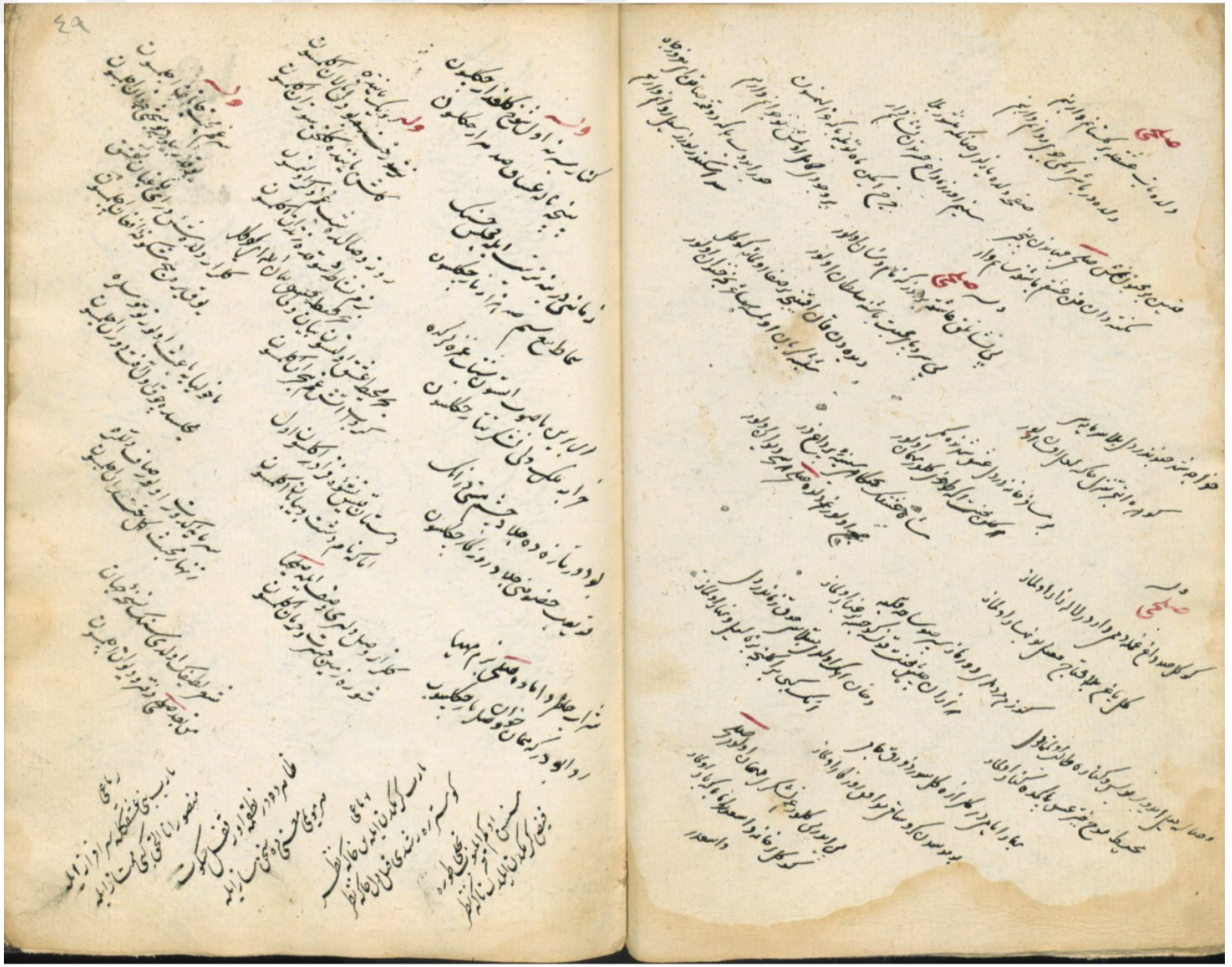

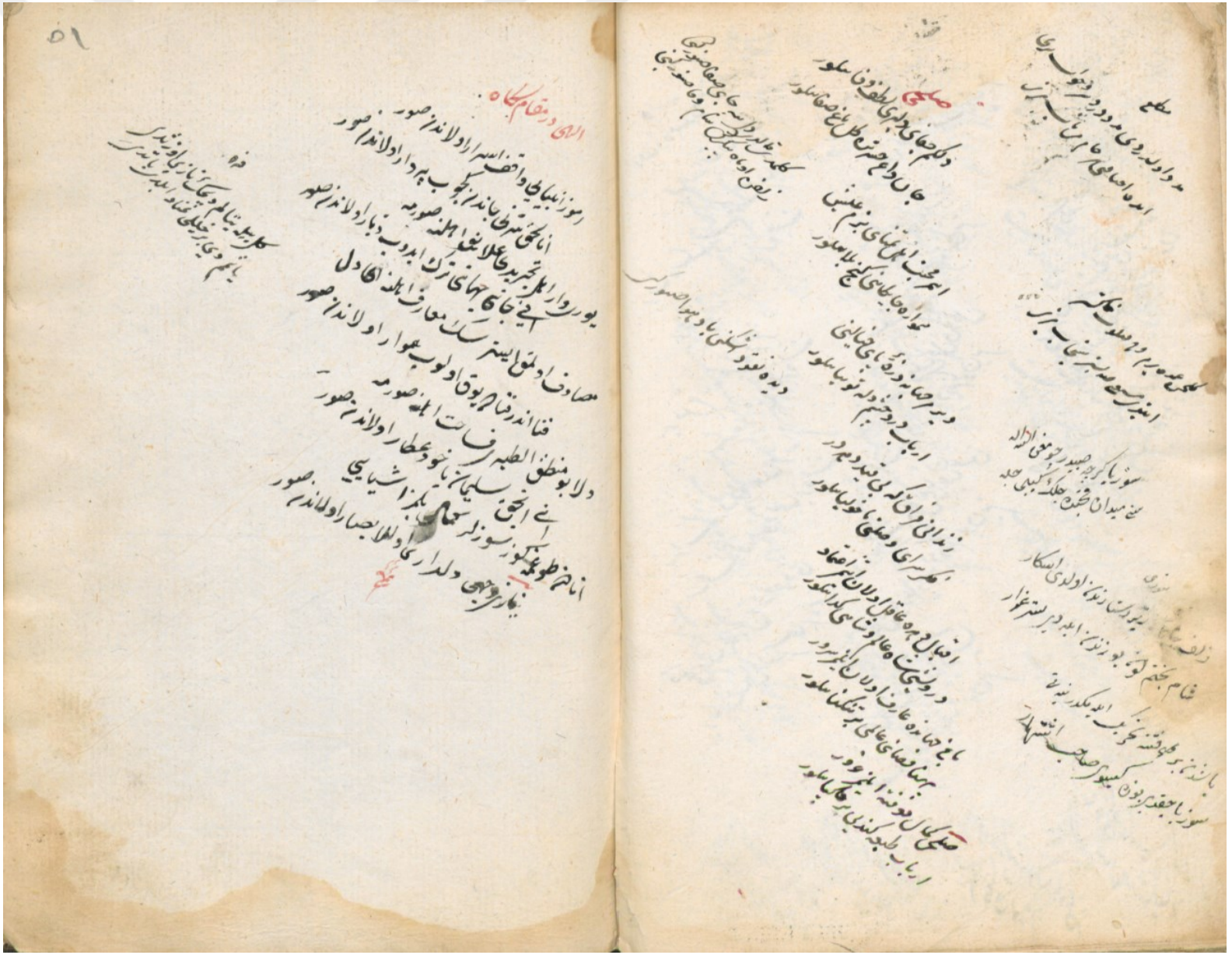

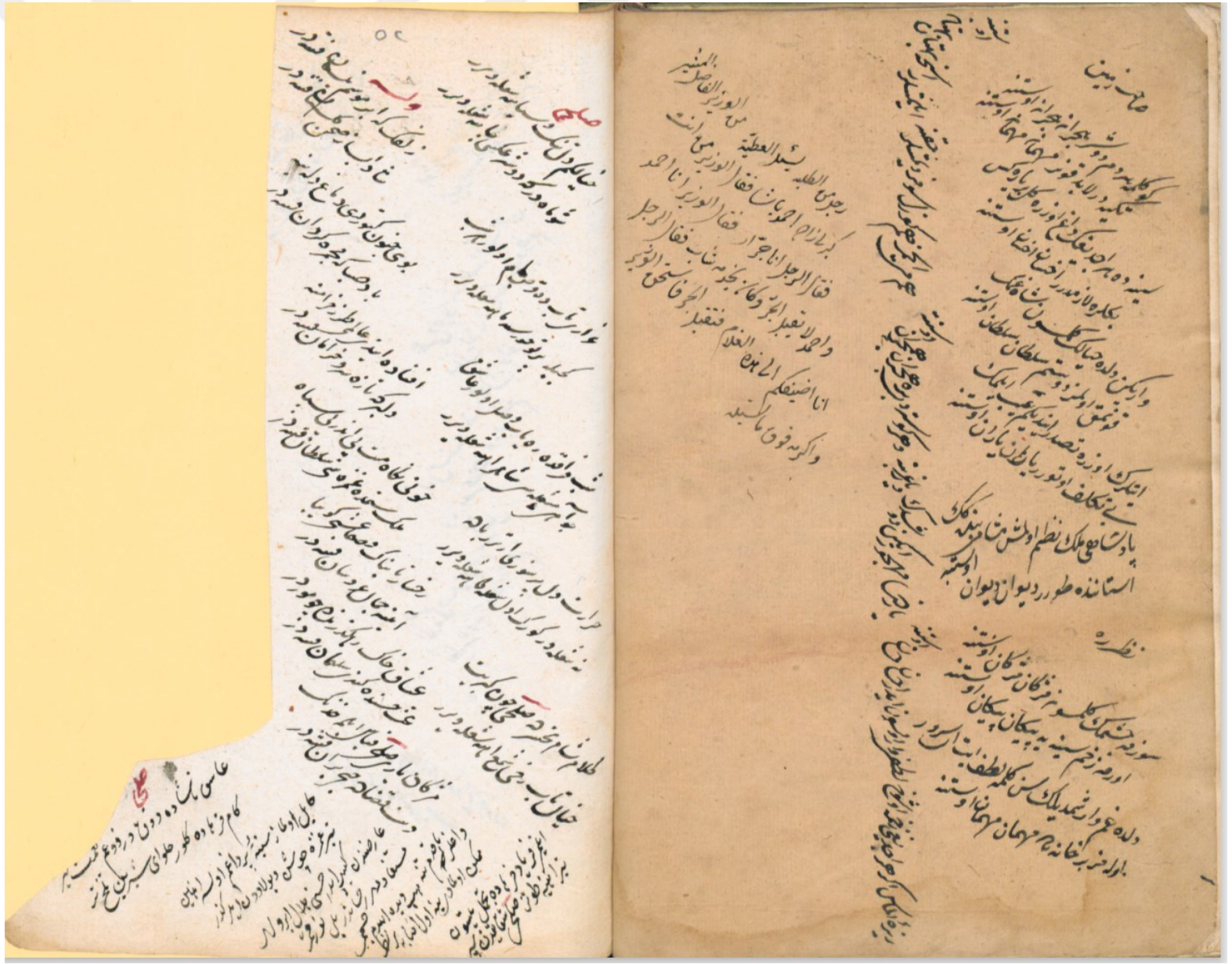

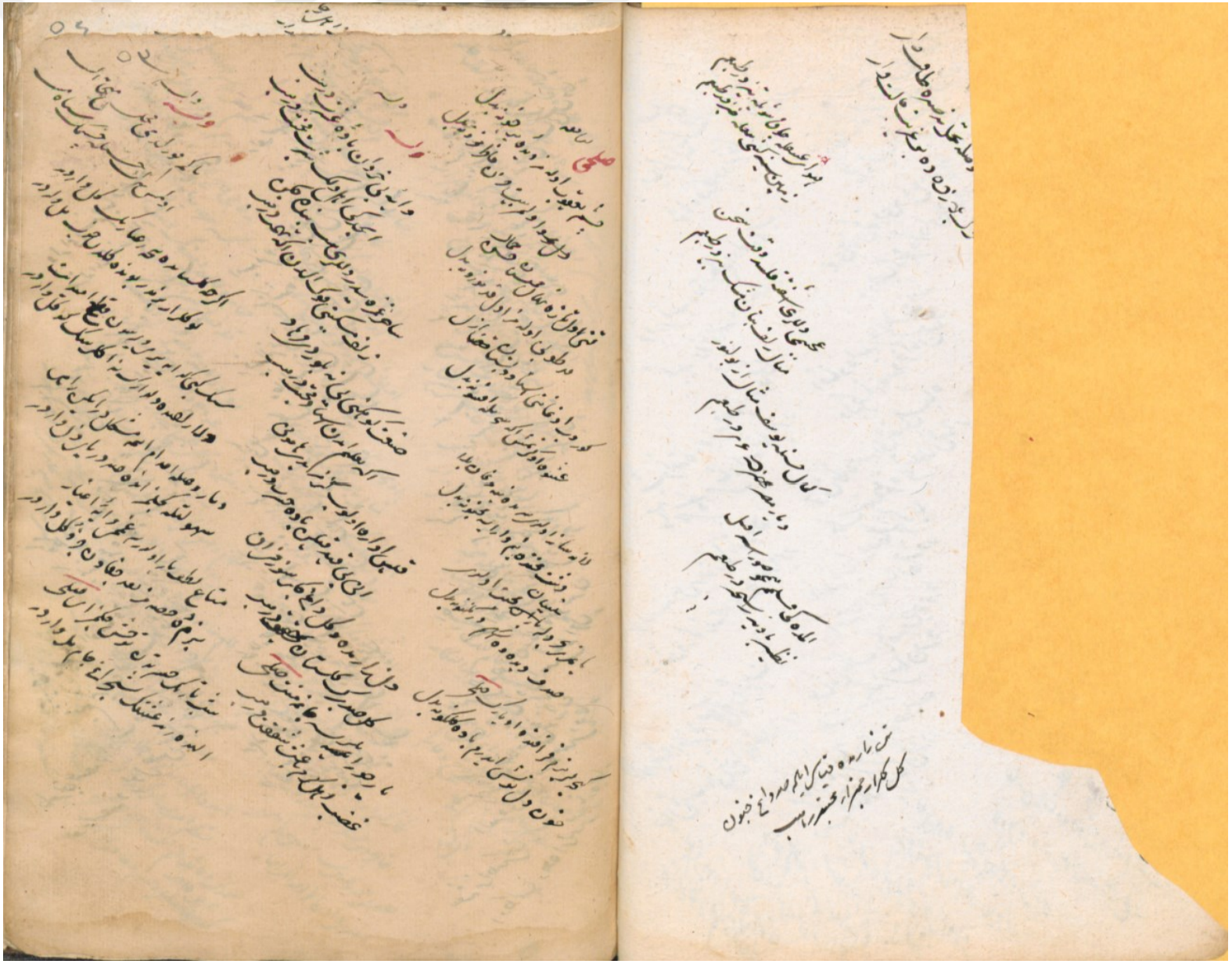

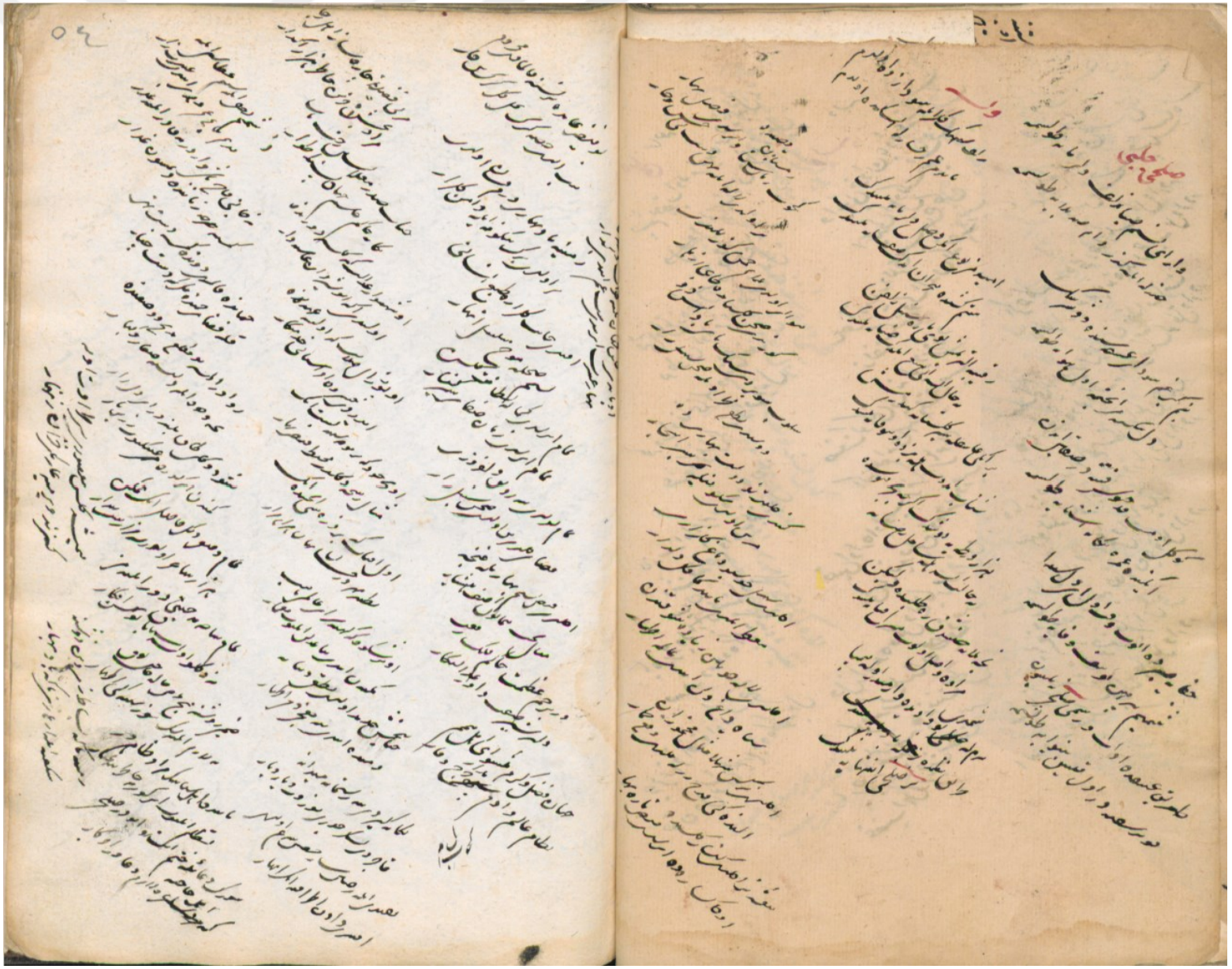

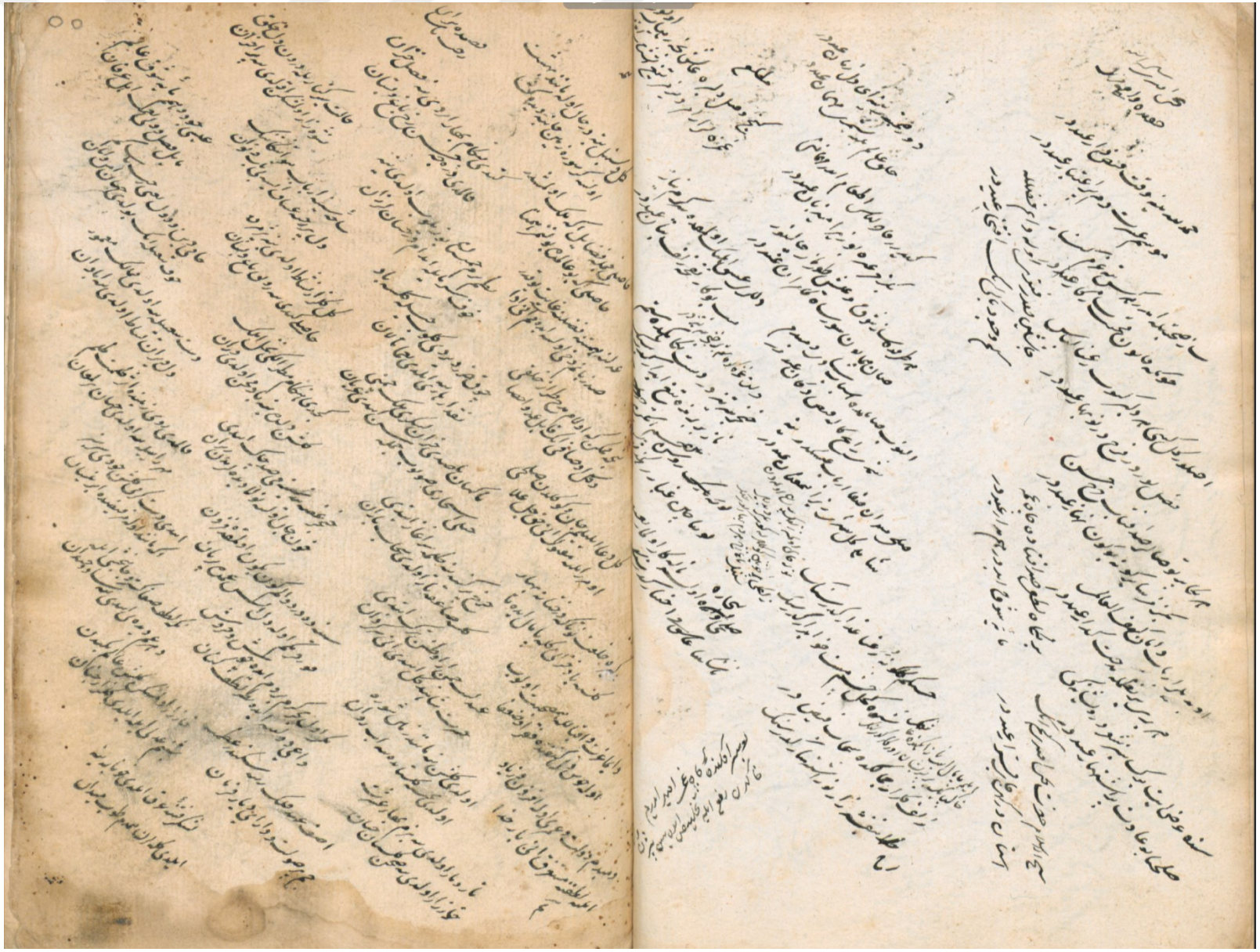

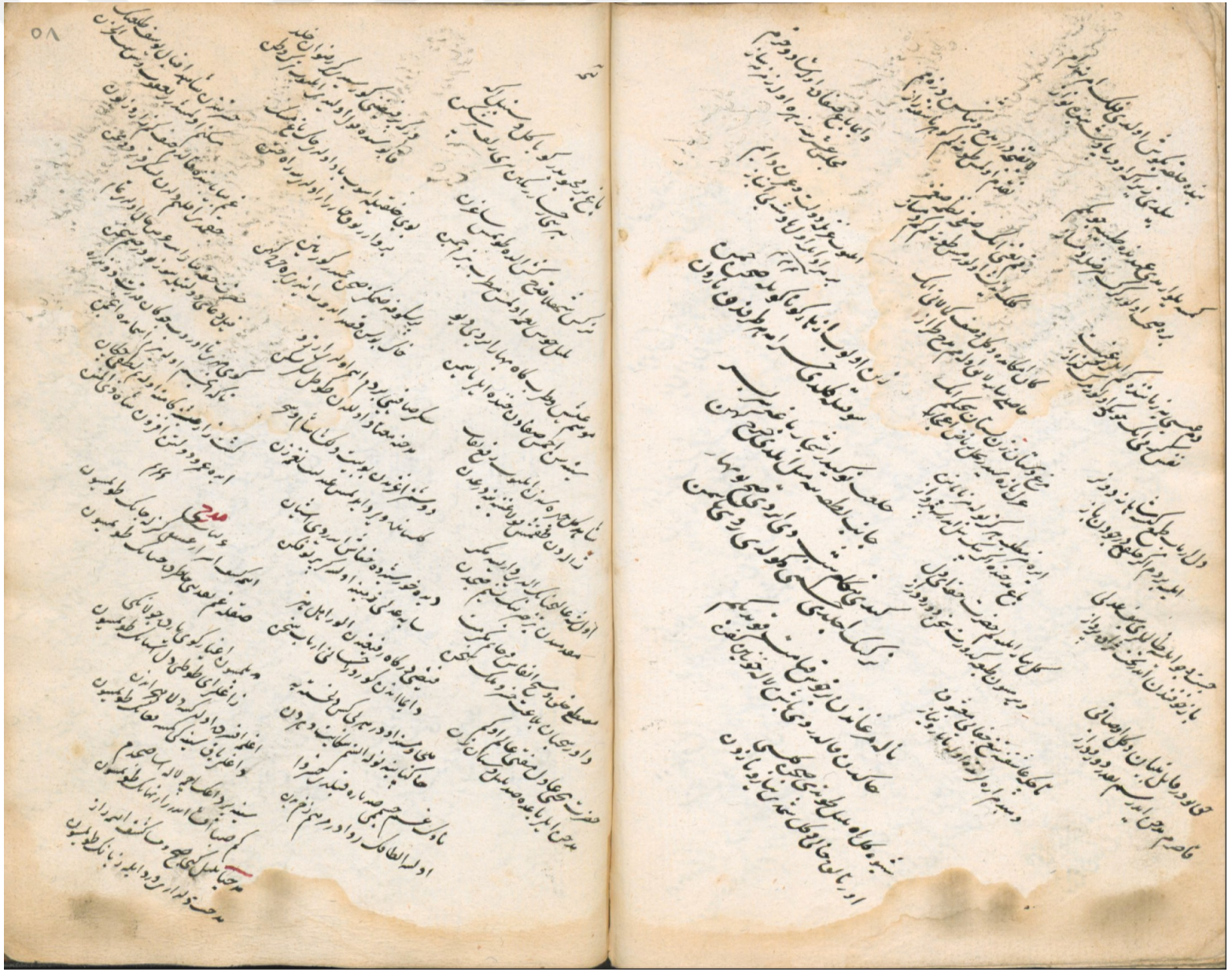

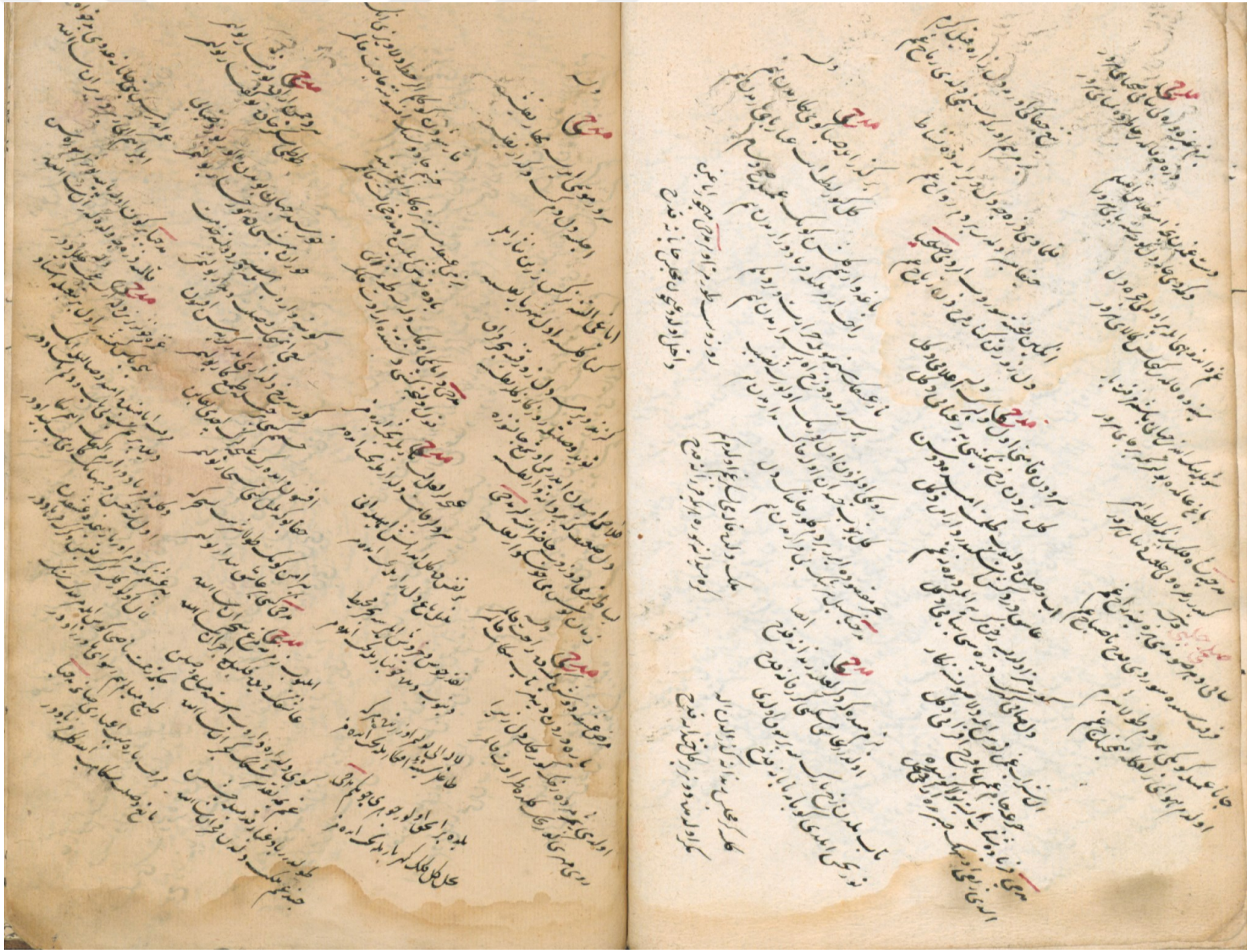

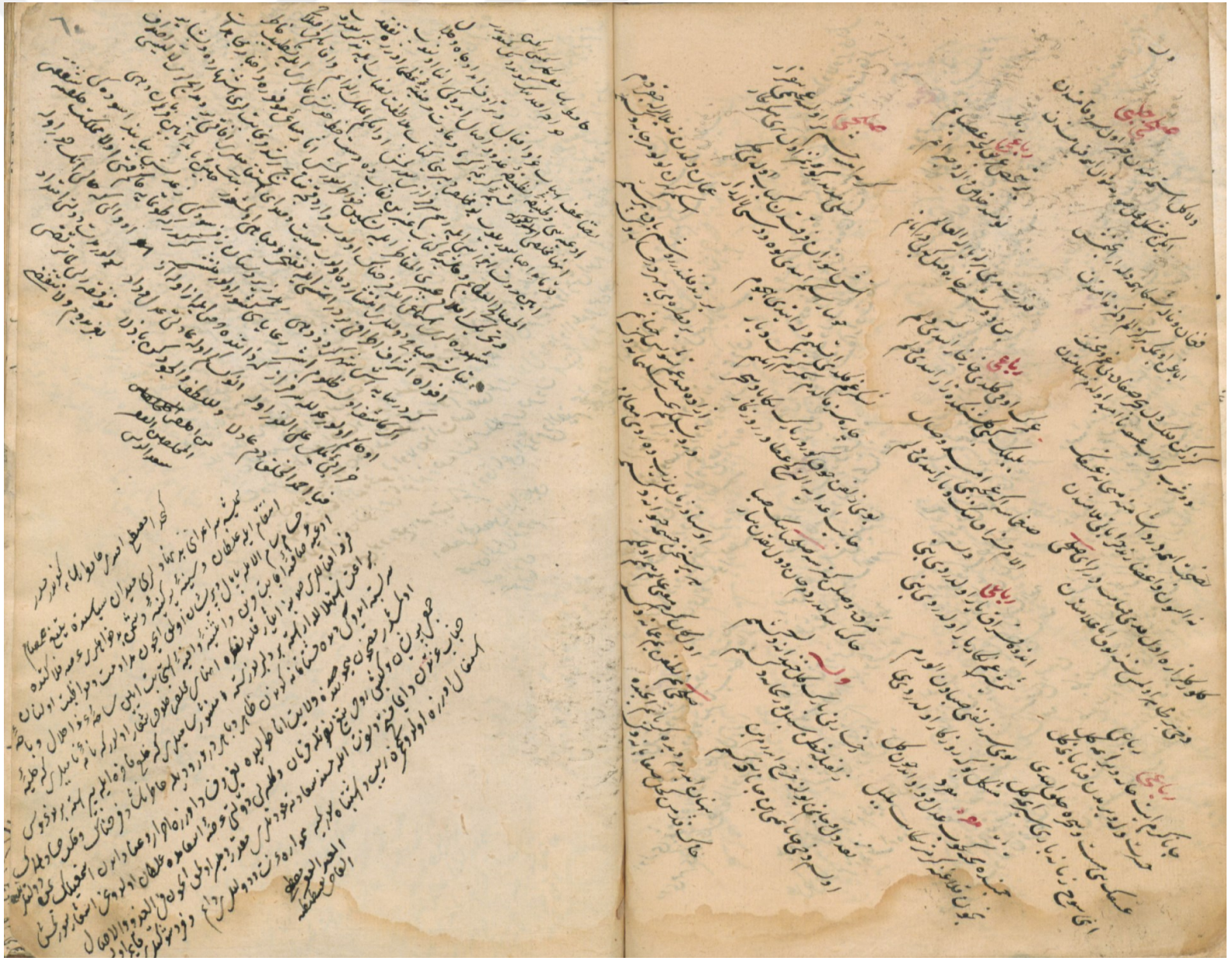

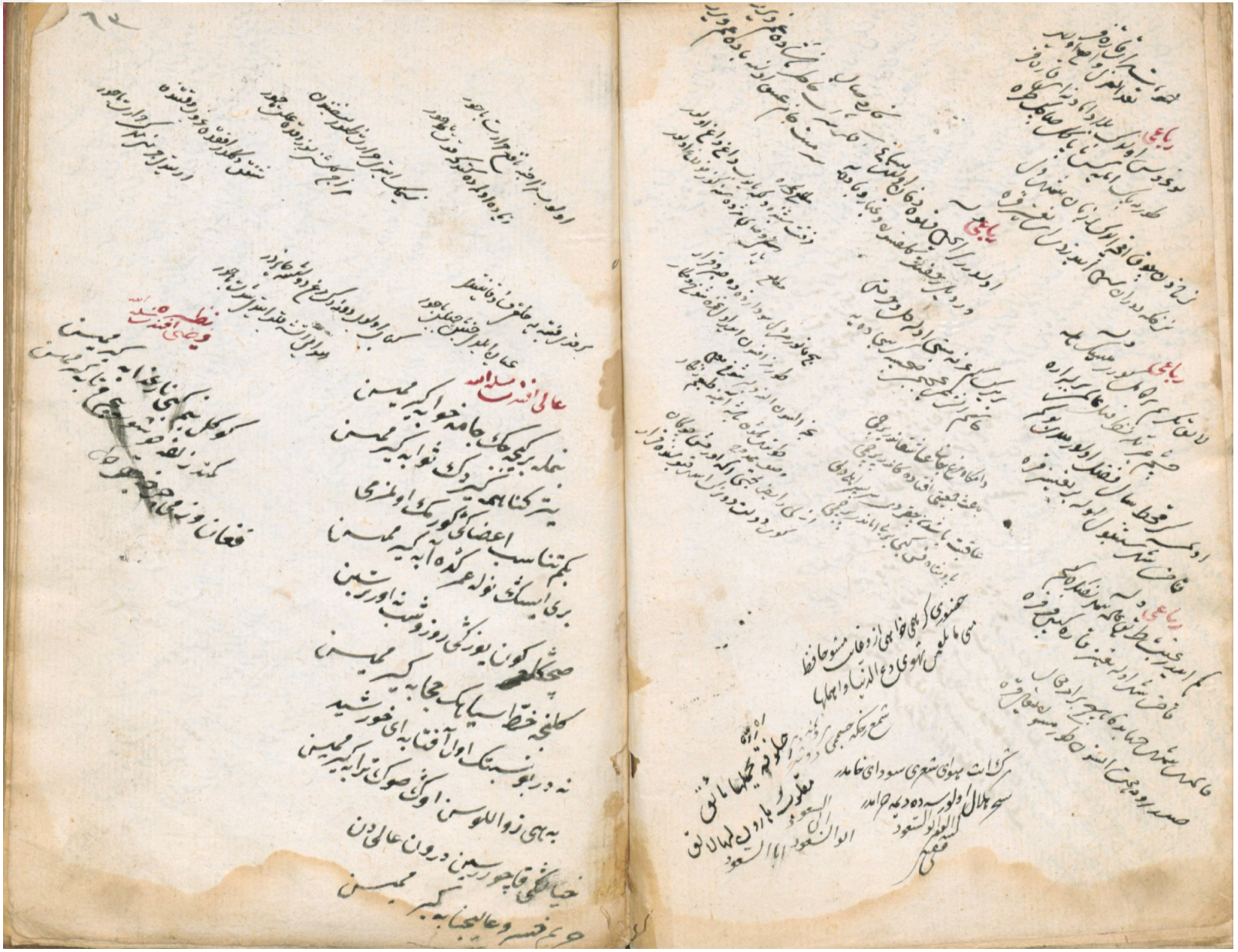

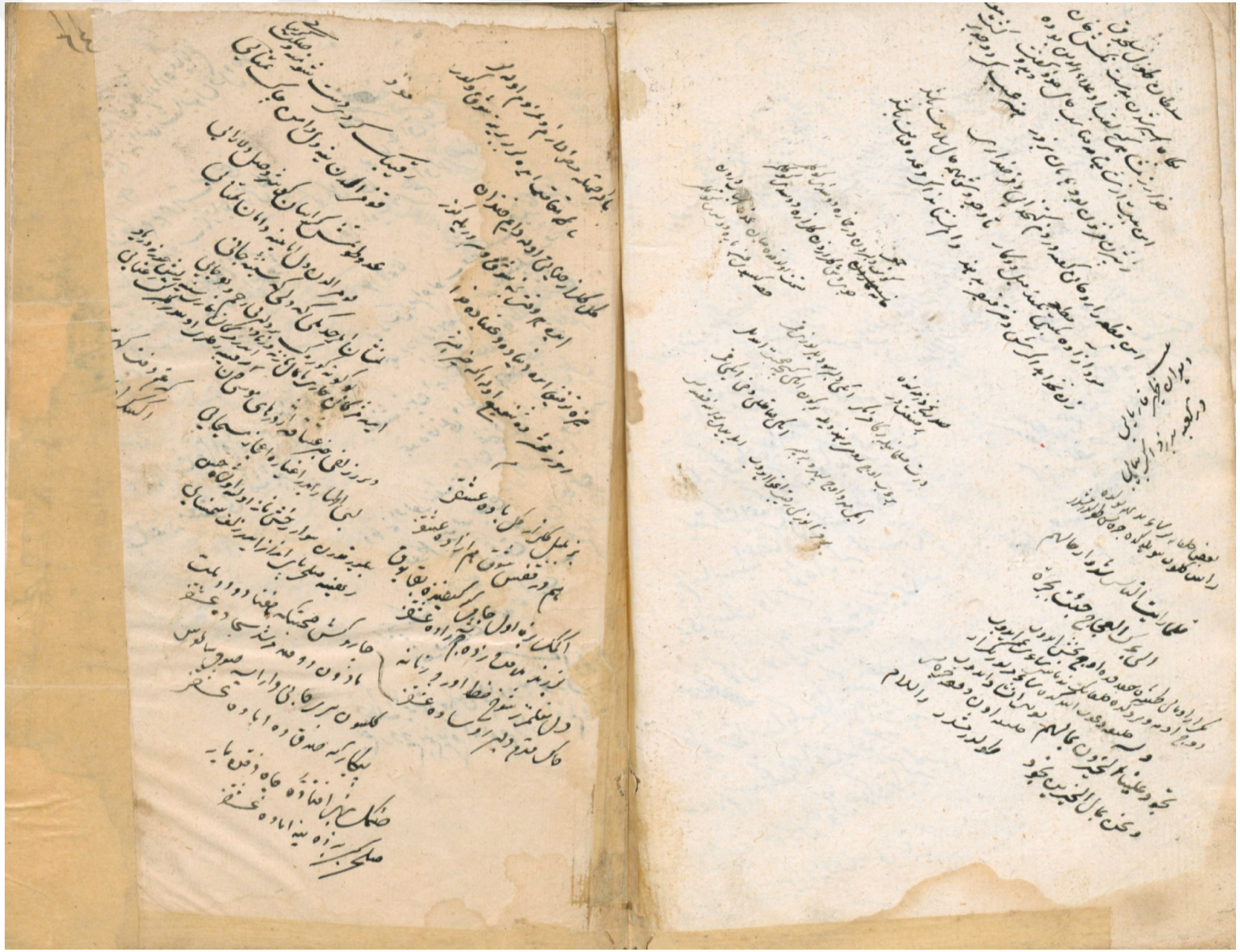

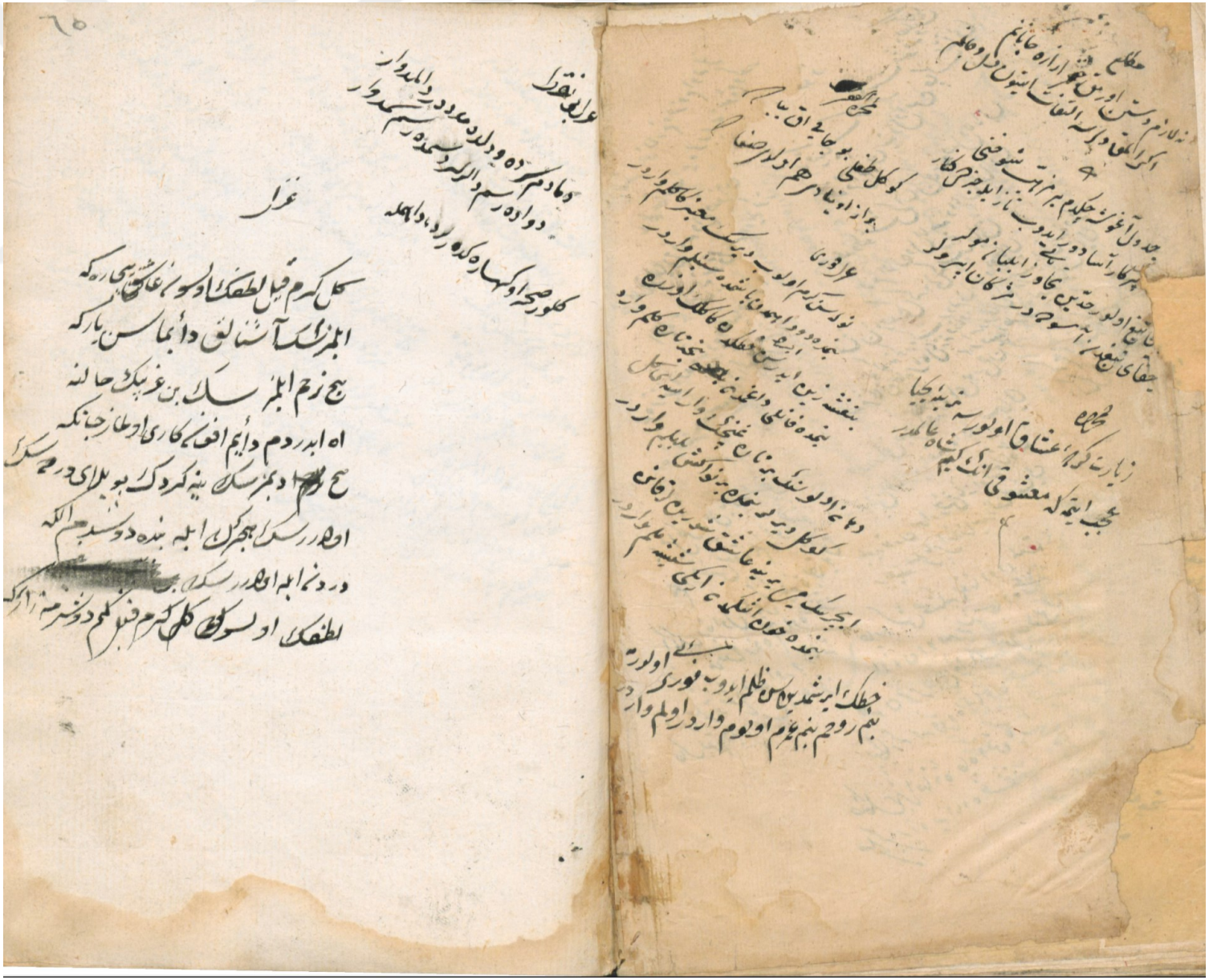

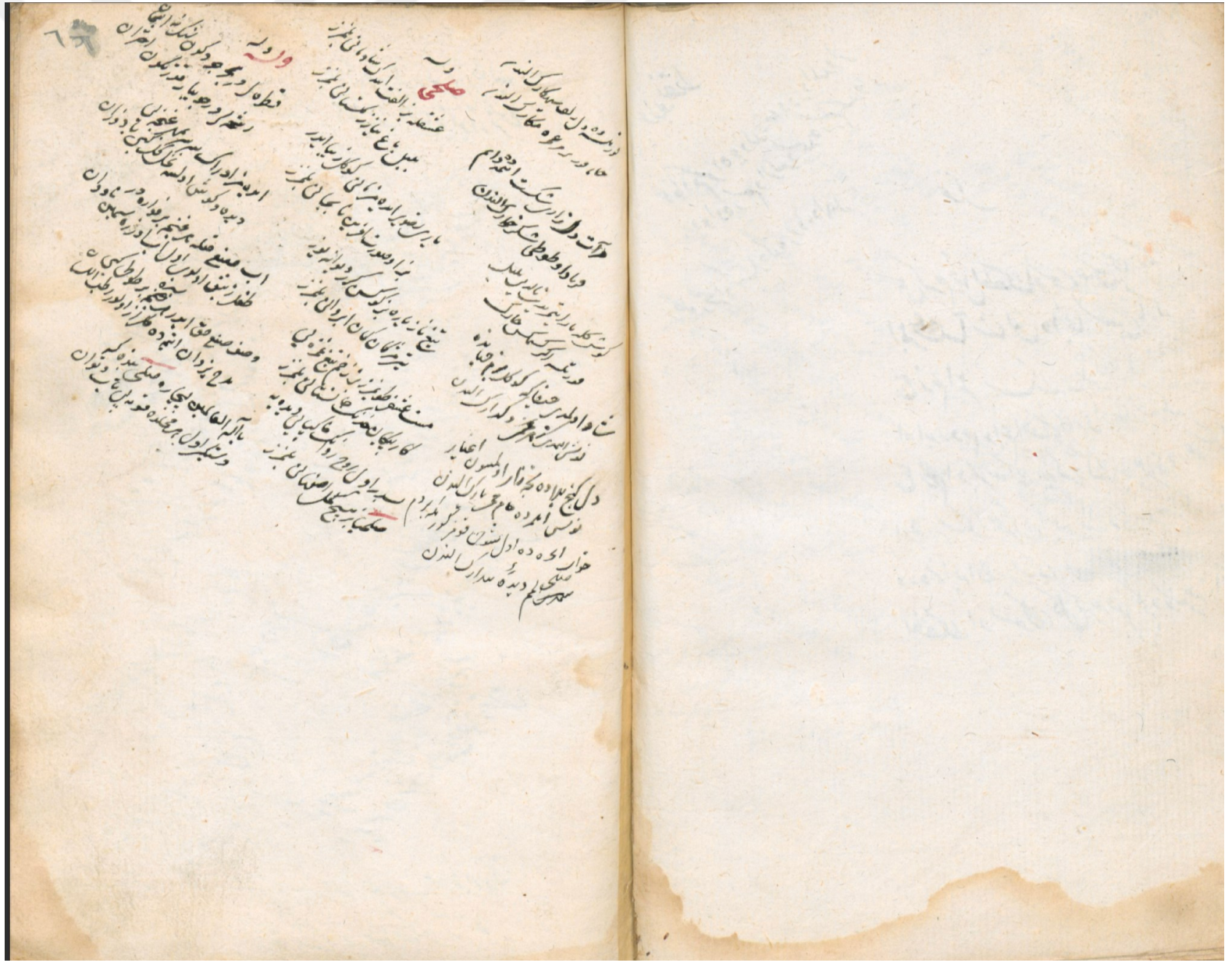

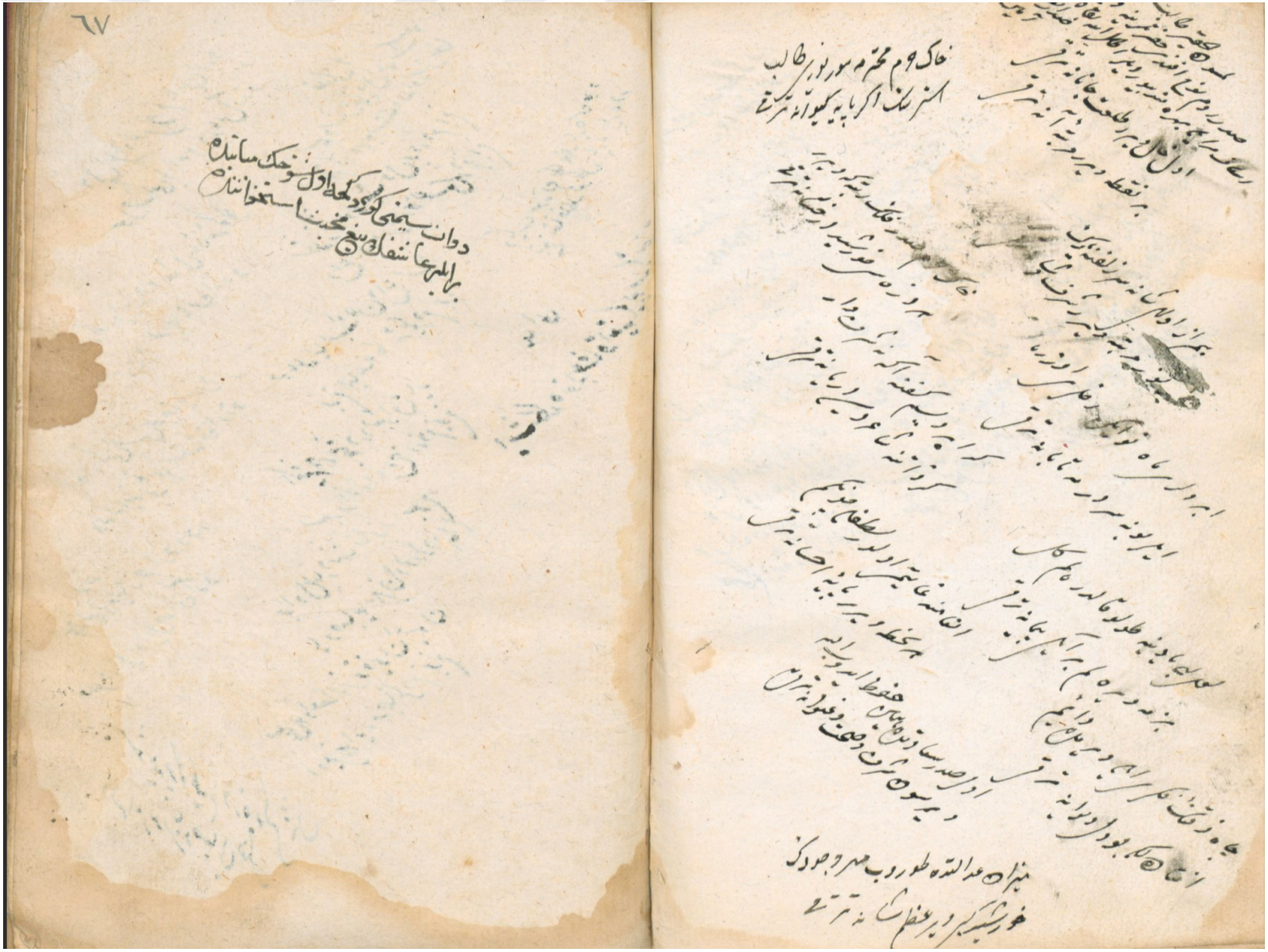

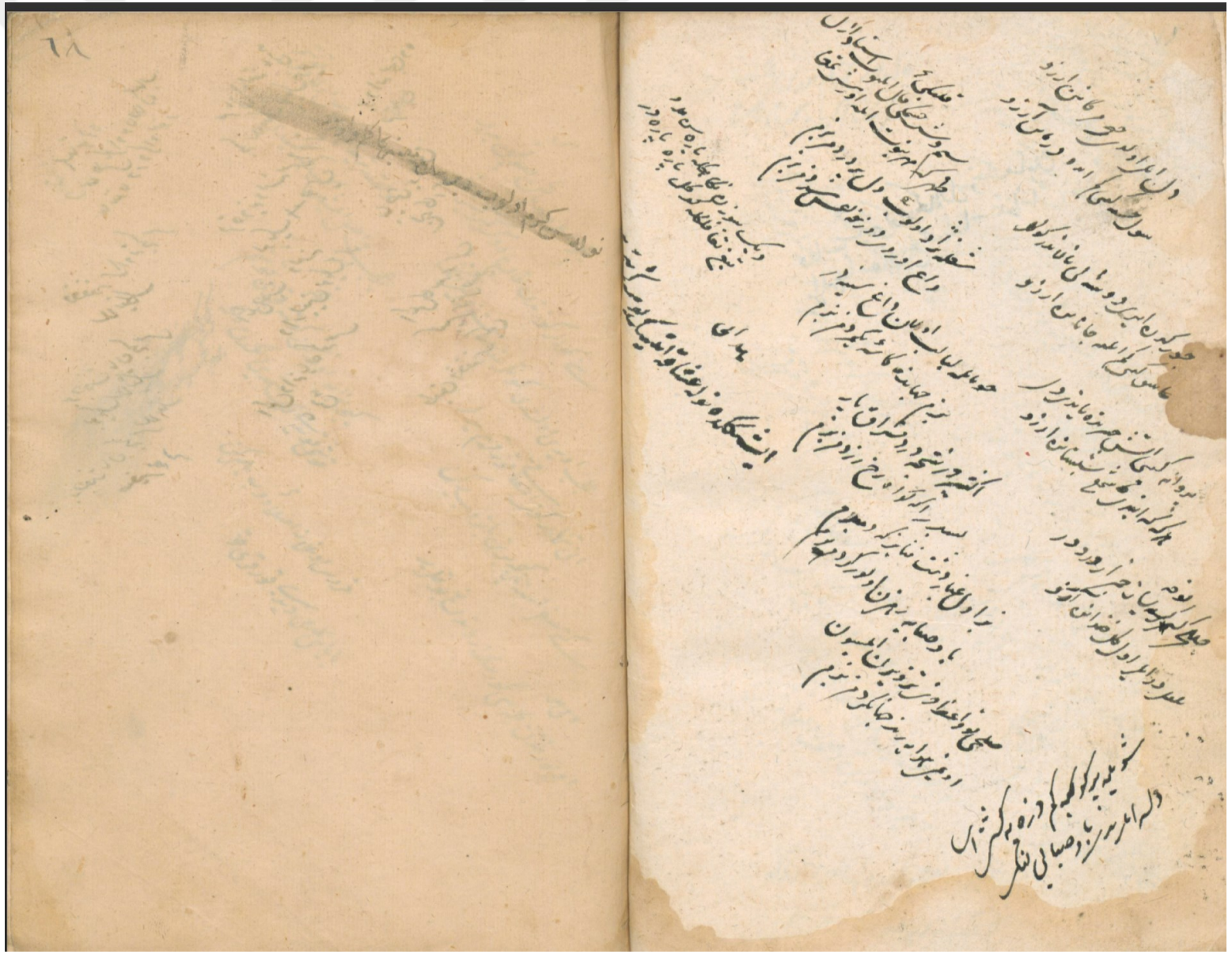

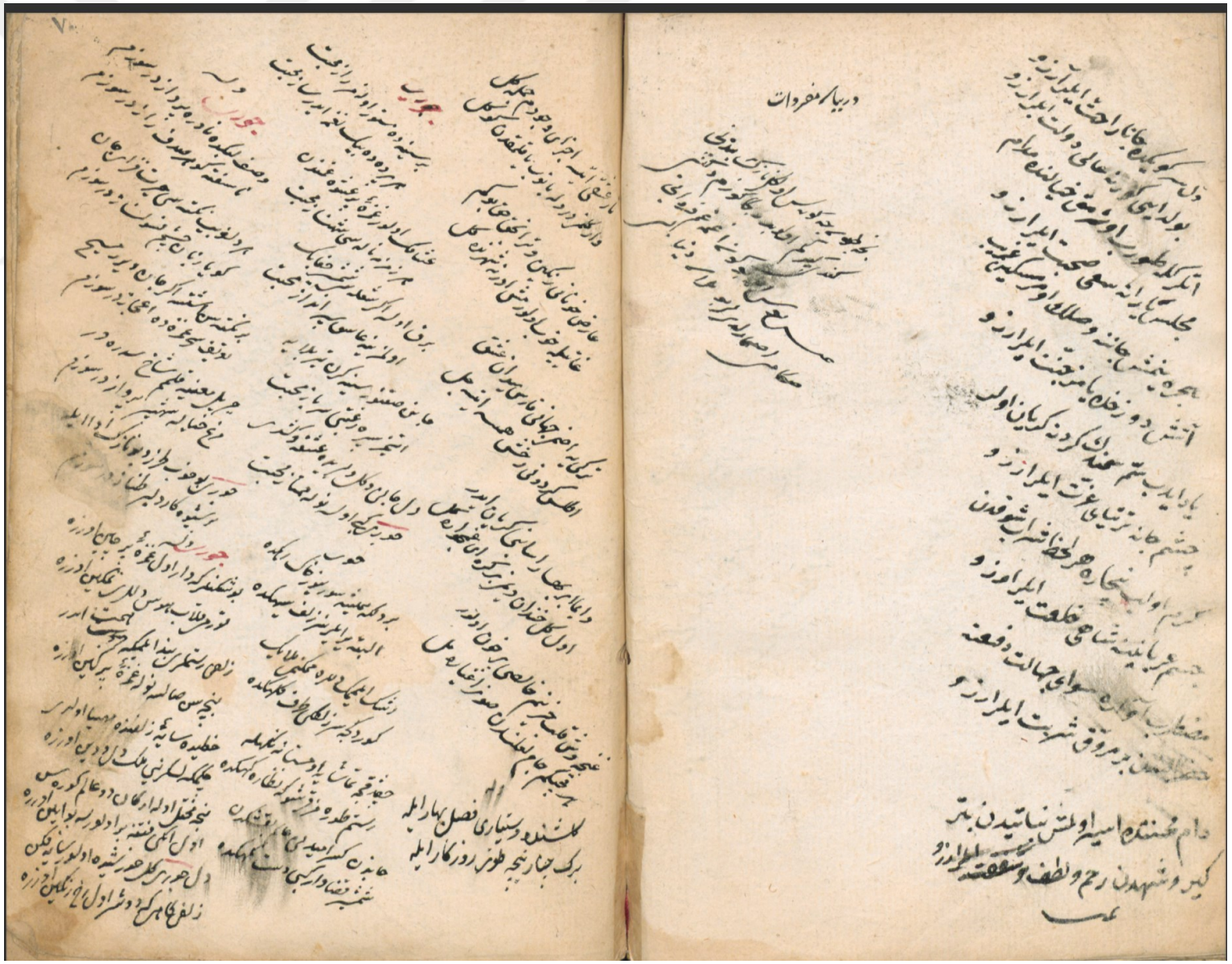

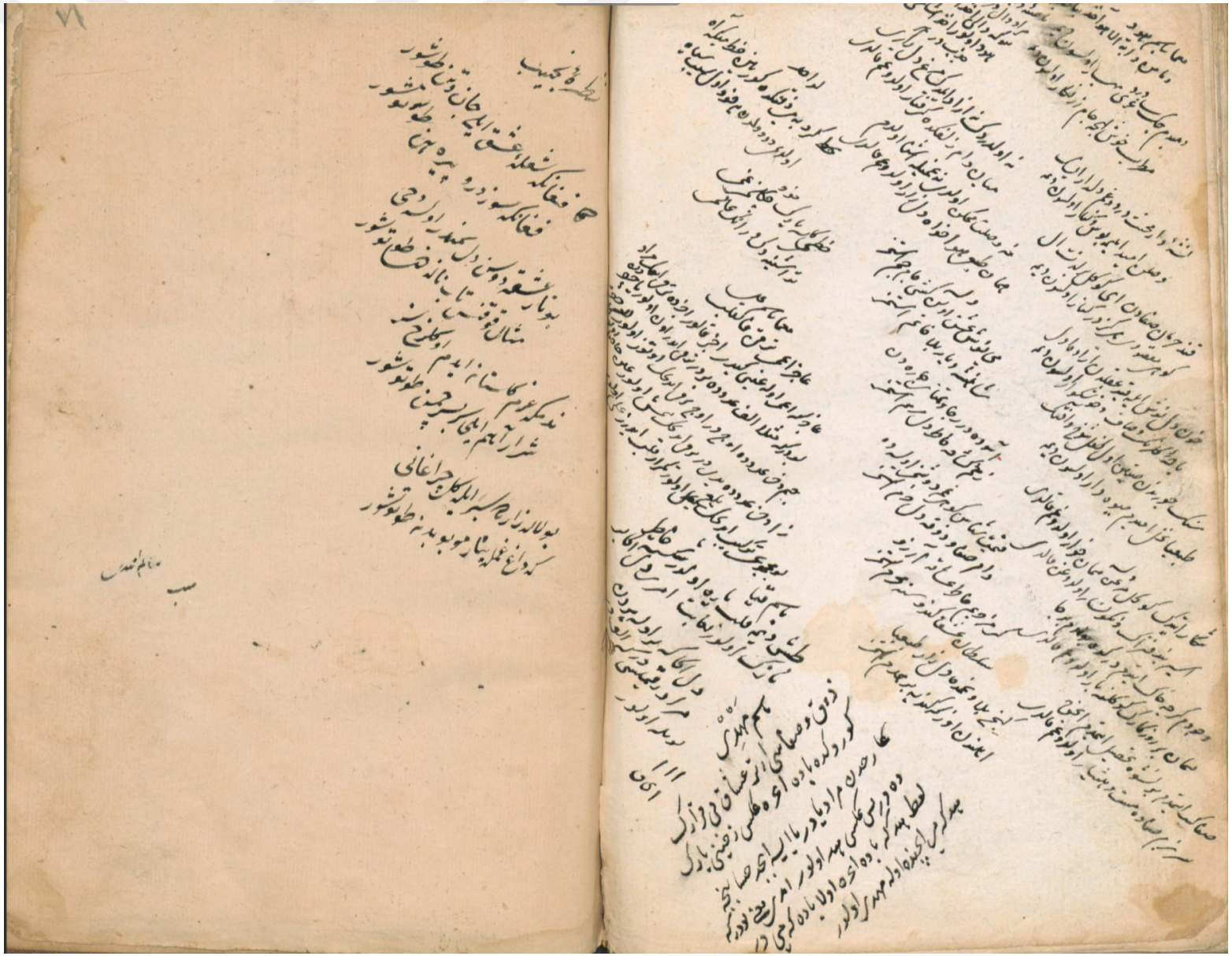

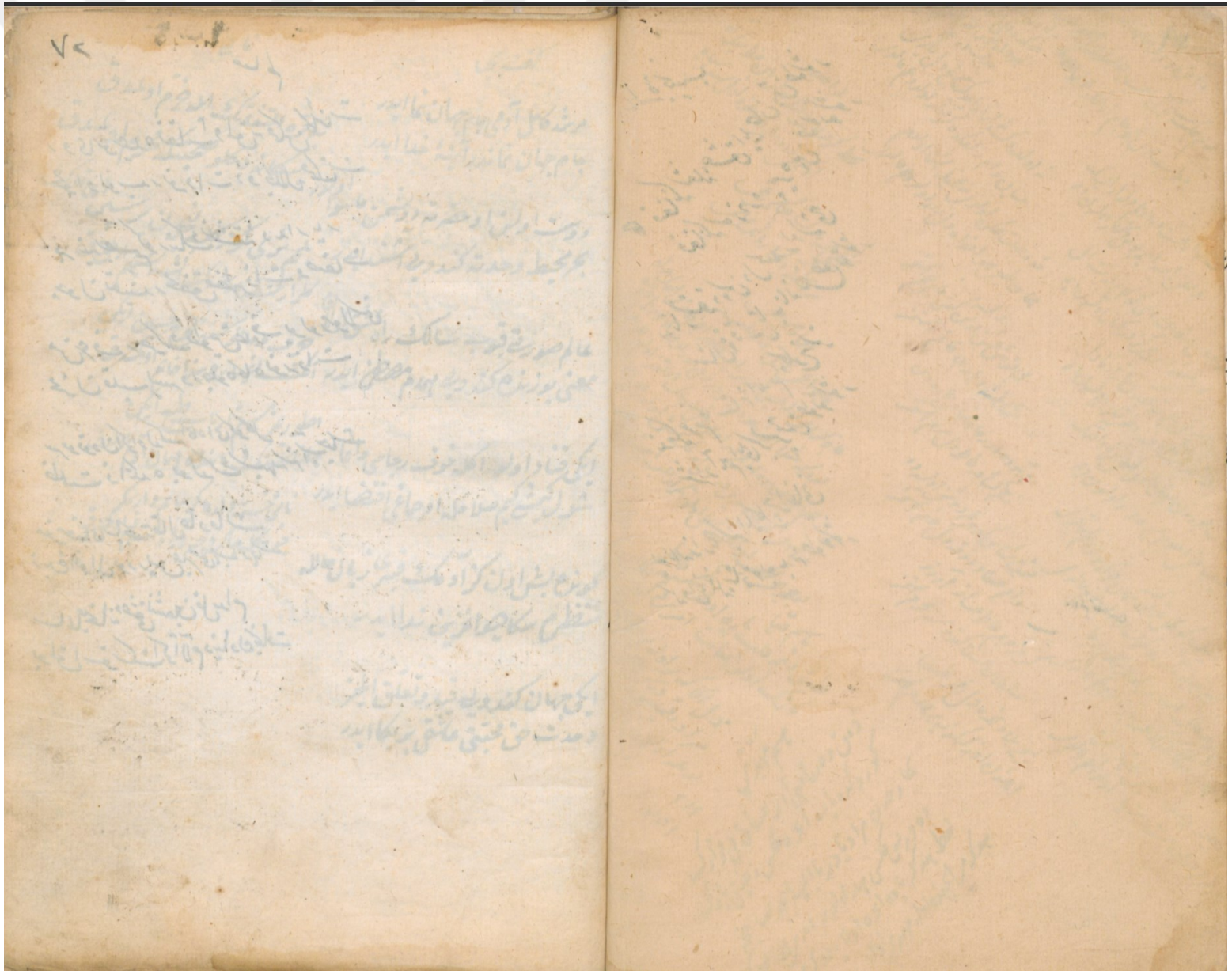

سالم

روی توحیده نقاب اولمق نه ممکن کائنات
محو اولوبدر نور ذات ذوالجلال ممکنات

هر نیه بقسم کورنمک نشئهٔ دیدار یار
جون تعین رمحقق مظهر ذات وصفات

من عرف رحزمک طوین عارف بولور مولاسنی
محزن قلب لبشه درجلوه گاه نور ذات

سر موقودن اکر اولدکسه آکاه ای کوکل
ظلمت ذائقده بولدمک شبهه سز آب حیات

مغز معنای نتایجه رمثال عارفان
زبدهٔ اقوال بودر پس غیر لسی اهب ترهات

سالما بیخانه دهشی نشیعن نل بدام
بولمق استوسک اکر آلام دنیادن نجات

مرشد کامل آدمی جام جهان نما ایدر
جام جهان نما ندر آینهٔ خدا ایدر

بر کره التفاتک ایله خرم اولمدق
دوست اولن اوحضرته دوشمن ماسوا اولور بیکانه دکلو صحبتکه محرم اولمدق

بحر محیط وحدته کندویه آشنا ایدر بلمم بزی کوزکله نجون یرسین ای فلک
کلزار عشقه دوشدک ایسه شبنم اولمق

عالم صورتی قیوب سالک راه عشق اولان حرف وفانوشته لوح جبین ایکن
معنی بوزنده کندویه همدم مصطفی ایدر انکشت اغیاره سز اخاتم اولمدق

ایکی فنا دلور اکله خوف رجا سی واقعا اطور یمز مستم ارباب طبع ایکن
شول کیشی کیم صلاحله اوجاغی اقتضا ایدر جانا تسنک باشنده همان آدم اولمدق

نالهٔ خسته دله کرسالم وار یکن
جور کله چاک خرقه دست غم اولمدق

کویندم بشی اون کز آدمک قبر ی زبان حاله
منتظرم سکا یکه اغزین ندا ایدر

ایکی جهان کندویه قید و تعلق الیمز
وحدت حق محبتی عشقی بریکا ایدر

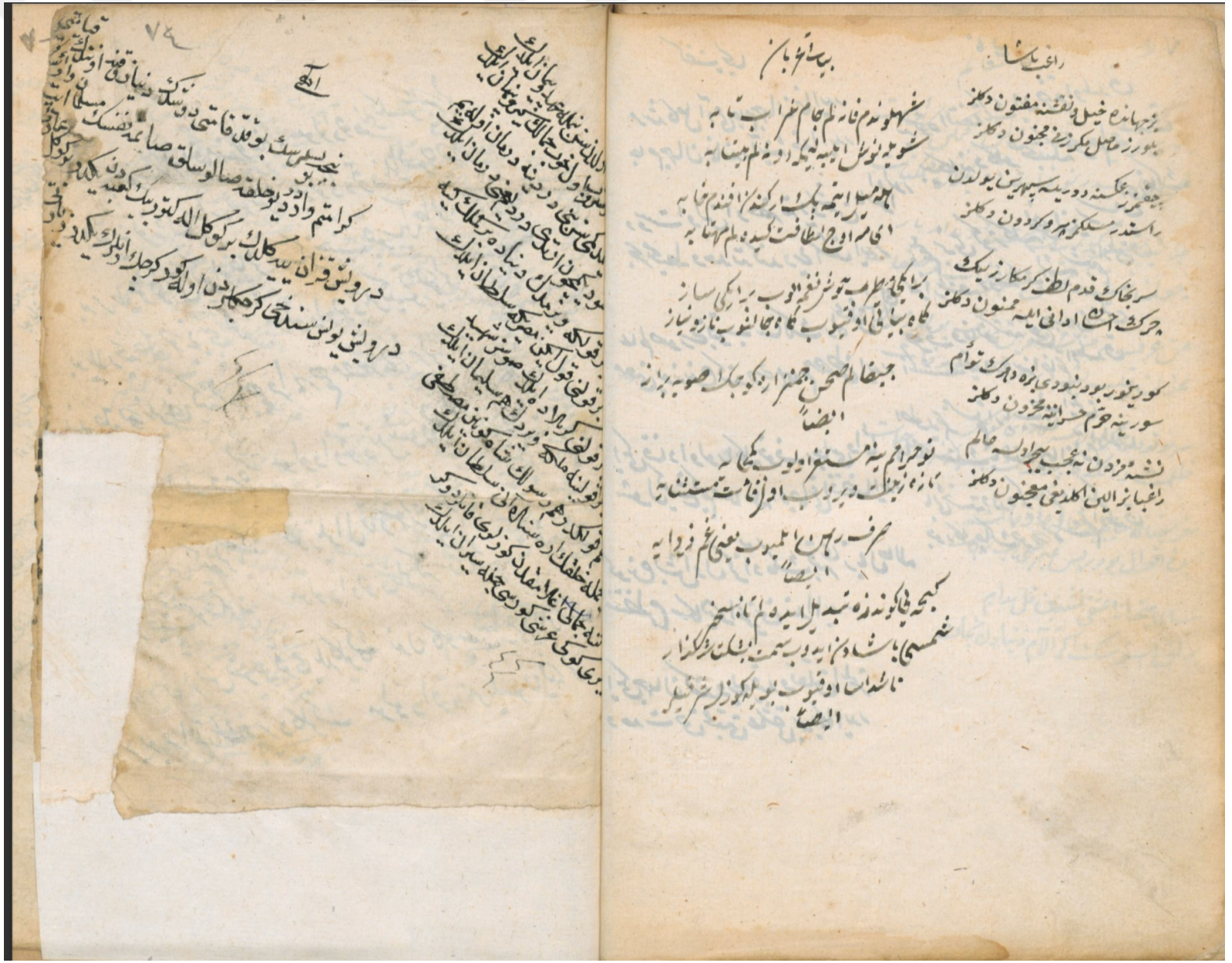

راغب پاشا

بزمهانه خیل و نقشه مفتون دلکز
بلورز حاصل بکر زنی مجنون دلکز

چشمز عکسنه دوریه سپهرین یولدن
راسنده مسکن مهر و کردون دلکز

سر بخاک قدم لطف کر بکار زیک
حرکت اهل ادانی ایله ممنون دلکز

کوریغور بودنبودی بزه دهرک توأم
سوریه حرم حسرتله محزون دلکز

نشه مزدن نه عجب بیخود اولسه عالم
راغبا بزالین اکلدیغی مجنون دلکز

بیت آخر باز

شهلو ندم فازم جام شراب ناب
شوبه نوش ایلیه لیکه اوده نم جنابه

جامه میل ایمه بک ارکنه اقندم خطابه
ای مه اوج لطافت کیده نم مهتابه

برباکی مهرابه توش نغمه لوب برباکی ساز
کاه بیاتی اوقیوب کاه حجاز نوب نازو نیاز

جیغدم صحن چمنزارکیو جک صوبه براز

ایضاً

نوحرامم بنه مستغرق اولوب کمکابه
نازه زنبک دیروب اوز غافت تمستشابه

حرف رهن ایلیوب یعنی غم فردایه

ایضاً

کیجه یاکونده زه تبدیل ایده دم انا نسخه
شمسی باشاده زایده وب سمت ایشک زرکنار

نالهٔ اسا اوقیوب بولبلکوزلی عرعیله

ایضاً

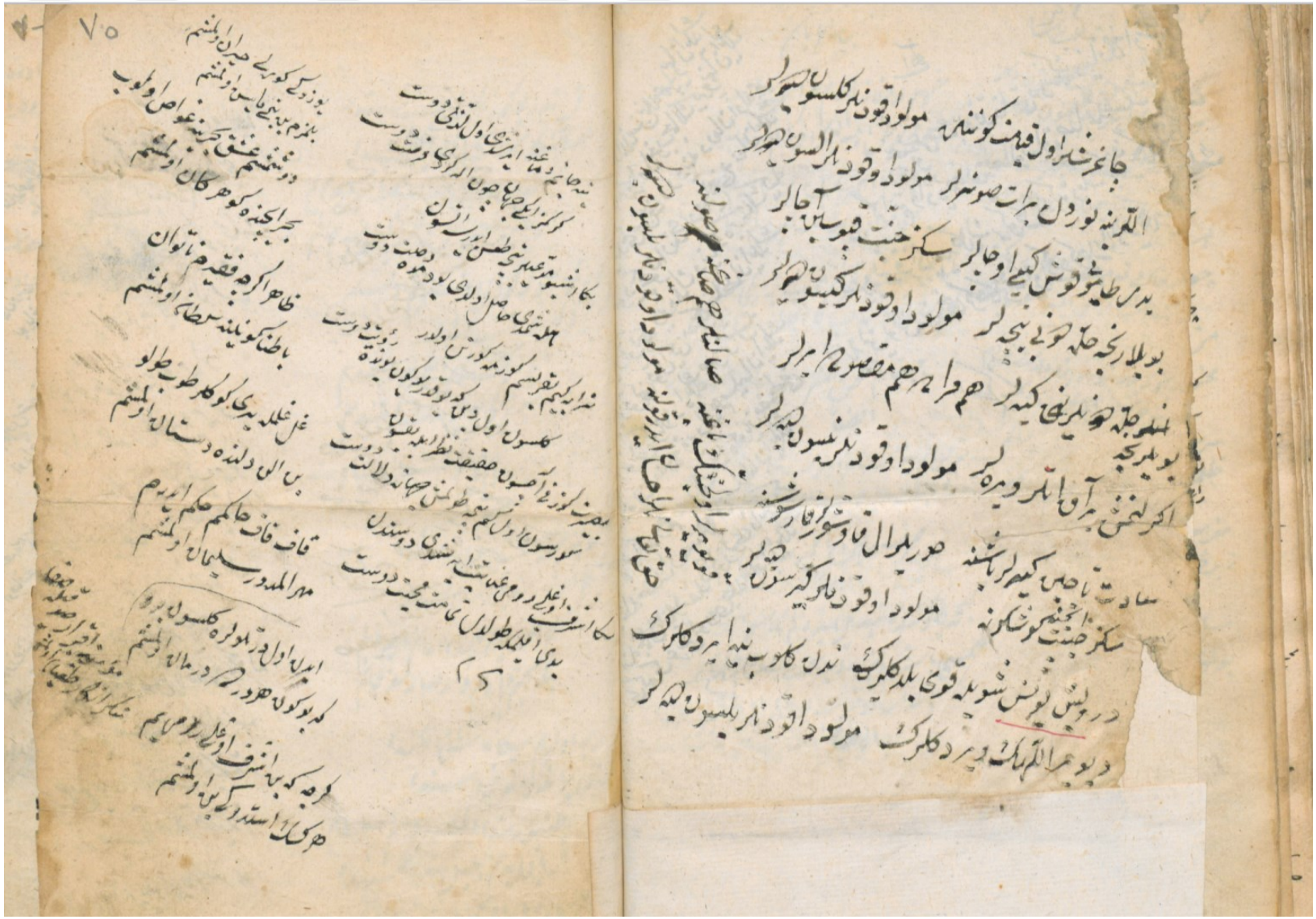

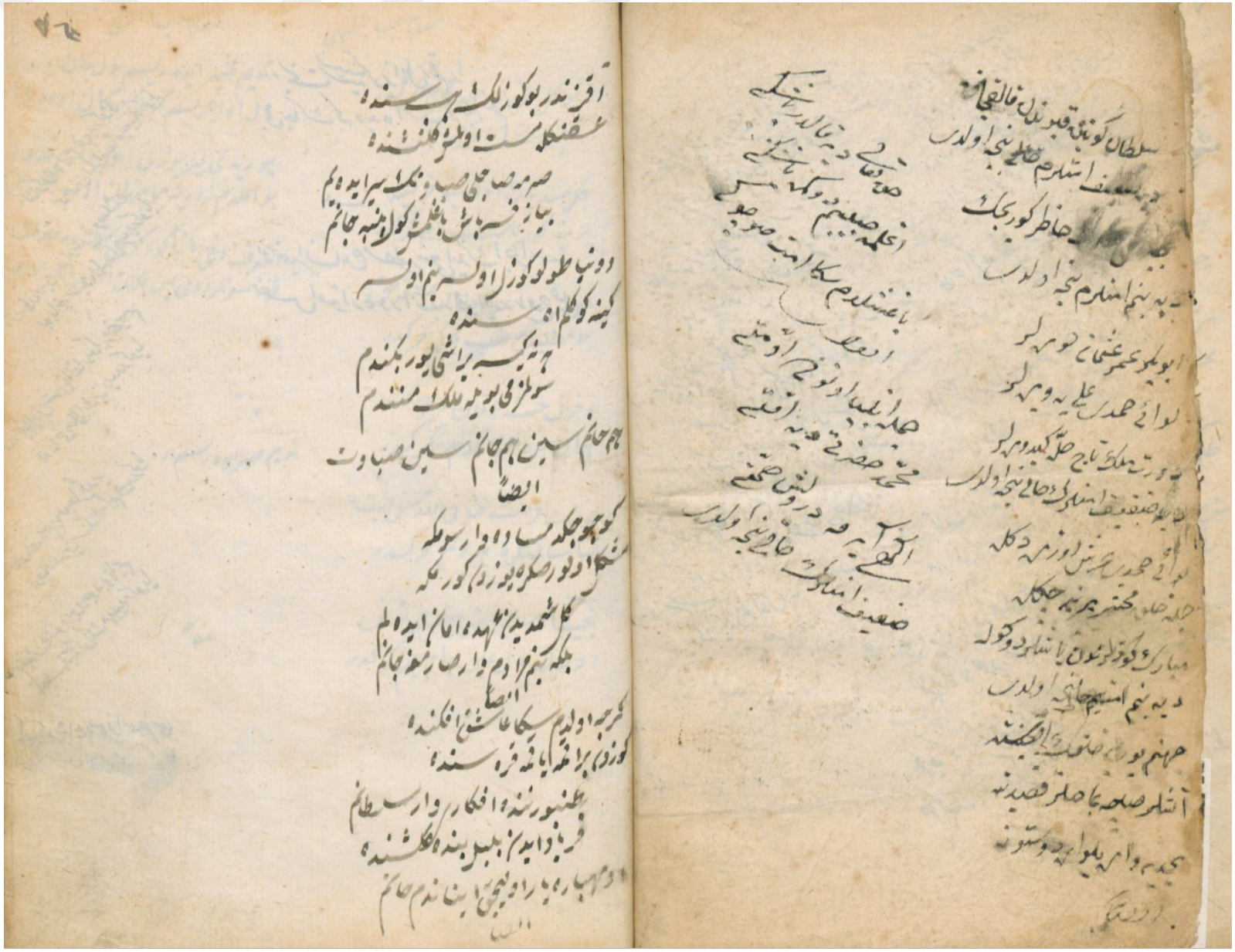

از بخت نشسته گریز اهل رقم را
بی جا نگ که دیده است گریبان قلم را

بو ضمیر انسان مطور سعی ایدگ اجرا سنه
نفس امواره در از در محوایدر روح علی

مقام صبا الهی

کو کل حق در سینه محرم کو کدر
بلالی عشقنه همدم کو کدر

بکو صد بار اولوب فرقینه
یرینه کوز یاسینگ دم کو کدر

اولوب اعلا مطالب عاشقه حق
بو مطلبه طلب محکم کو کدر

دخول جنت عرفان دیرسگ
همان بر رهنما آدم کو کدر

کوزت فرصت فنا فی الله سعی ایت
فنا سالکلره هر دم کو کدر

بجیبا دست فیضی حقله می نوش
اولان دل عین جام جم کو کدر

مقام صبا الهی

ندیم صبر ایده ریسم دل جان اوده یانار
دل اه ایلر یسم کون مکان اوده یانار

بو ریدی یر یوزنی آهله زارم تو تو فنا
بو اکلدم زار ینه جمله جهان اوده یانار یانار

اشرف اوغلی یانا کور کوهی کفار ینده حقگ
خود سونلر دومی ابن غلان اوده یانار اوده یانار

ندیم صبر ایده ریسم د

ای عاشق دلداده کل نوش ایدن لبریاده
بریاده کرک اما کیم ایچیله ماوی ده

ساقیسی اولا مولی حق دخی وله اسما
برکره ایچن قطعا غم کودمیه دنیاده

هرکیم ایچر عاشقده عشقنده هم صادقدر
عشق انلرم لایقدر شیرین ایله فرهاده

الیشت بوسزایدک نه کوردی فتایدک
دوست وجهی کوسترودی مرات مجلودن

سهای حافظ

پریشان طرهٔ سیمین یارین کور لوح جبین اوزره
قرلمش اسلم اعظم درسیمان نکین اوزره

دو کولن کاکول پرخم دکلدر خطّ دلدارین
طرلمش دشتهٔ کولدر غبار یاسمین اوزره

بسته و حسنی
اسعد افندی

بلبل کی هر دمده او اوسم نوله
بزقاذه کلی تردن ایردی بنی دوران

عیش ایتمده دهر ایله اول طفل سندن
بن اولدیم اتلشن بحر ایله برسن

اه یلالله لا تریله للالله له لی
للالله لی نوله نالان وای

سهای حافظ کفته نیم

بو موج پریشانیه هیچ فصله یوقمی
یلیم نوله علت

بو خاطر جمعینه بر سلسله یوقمی
کل ایله مروت بزیاده غمده یوقمی

لطف ایله کرم قیل
هیچ کوی دلارایه کیدر قافله یوقمی

تیمز بو حسرت
نازنین یار عشوه باز یار سرو نازیار

نازیار یلیم نوله علت

سهای

هر دکه نازیله اولمک روکلام ایدروای
فتوی بیله جانمی شیر مشام ایدروای

اغوش ایدنجه قامتی دیلجویکی کول
صبر ایده مزشیتا بله تحصیل کام ایدروای

جانم الامان میرم الامان ۵۱ ۵۱ ۵۱
۵۱ بار کام ایدر

فضائلده المایح عبد الله افندی ۷۹
بسته بیاتی ضربین

غوغجه شول نشوه کم جاک کویا ایدر
بوحوالرآدمه غرم کلستان ایدر

دلبل حوای اولمدن استر کجه بادی نوبهار

غوغجه شول نشوه جاک کویان ایدر
بلبل شوریده یه فریاد افغان ایدر

دلبل حوای اولمدن استر کجه بادی نوبهار
بوحوالرآدمه غرم کلستان ایدر

نازنین یلیم نوله علت
للالله لی قریله للالله له لی للالله لی وار یار

لو سلطان افندی

ای عاشقه

نقشهٔ مرحوم سلطان احمد
سماع جوریاجی زاده

او گل رخ نو شکفتم کبی بر گل دامید ریو قدر
دل زار او لفتم وش اکه بیبل دامید ریو قدر

سیه مست وخراب ایتمکدم درعاقلری افسوس
او کیف اعلنم پرشوم کبی مل دامید ریو قدر
سویله جانم دامید ریو قدر

نعت شریف در مقام دوکاه

ای سای کوهر کان رسالت
سکا بنک بر صلوة ایله تحیت

حقیقت باغنک سروی بلند ذا
گل مقصد بر یک گلزاری سعادت

سزا یه حمدای دردمنده
اجابت یارسول الله بشکاک

جسیجا سیه انکو بنن محمد

برنکنه نک غایت مرحم حاجتی اولسه بو اونی ایکی احمد روحلرینه ایکی نبارک سوه سن
او خبوب شو ایکی روحلرینه بهه ایلسه پر نه مراد ومقصود وار ایسه بعنایة الله
نقطاع حاصل اوله
احمد رسل احمد حنبل احمد جرجانی احمد اصفهانی احمد عرب
احمد غزالی احمد اکبر احمد حضروی احمد بسوی احمد جامی
احمد بدوی احمد راقم

ابتدا راست بولدی نظام الفاظ قریب مقام

نور خدا خواجه
مخمس حفیف

تا دیم دیم لیم دیلده ده لا ددتی تنه لی تا لل لا لنه تا دردتی
تا دیم دیم لیم دیلده ده لا ددتی تنه لی تا لل لا لنه تا دردتی
تا دیم دیم لیم دیلده ده لا ددتی تنه لی تا لل لا لنه تا دردتی
ای نور خدا ده نظا دنی وی تو ما را
جانم هی هی اجانم یا امام زمان دوست دوست
هی میرم یا خوبانم جهان هی هی اه

بند ثانی

بکذار که و در دوی تو بیشم خدا را ترنم کان وی
تا نکهت جان بخش تو هم آه صبا سد جانم فادر دردتی
یل لا لنی تنه فی نادر دتا فادر لا لا لنه فی تادر دتی
خاصیت عیشت دم با دصبا

کو کلمز جانم هی هی هی جانم
یا امام زمان
الحاصره م

حفیف

ژاله وشی بر غنچه رعنا یه دوشدی
بسلیه اسا بر قدی بالا یه دوسدی کو کلمز

بر نکهت لاله عالمی هم مست چم میران ایدر
سنبلی بر شوخ جهان ارایه دوشدی کو کلمز

اه یله له لا له لی یله لا له یله لا له لی
یتته لا تر یله لا له لی وای

ستة عطر اصول شر خفیف

بو عالم روز عجب گلستان اولور
بر کون بهار اولور سر ایکی کون خزان اولور
هر بابنی اغر یان دار اول خاکه یوز سور
درگاه میکده نه اولور استان اولور
یار یار یار یا لا لا لا لا لی نه اولور استان
اولور

نا بیا اولدی دها وی ها دی فیض تأثیری بقول راوی

اثر الماس بیکانی مذک هر دم نهان ابرو
بنی مجروح فرقت اتمه لطف ایت ای نگار ابرو

بنجون ای آفت اوج عصمت پنجه نازه
صونه دشنه نگاهک سنان ابرو

بسته السعد افندی کفته الحق افندی

ای شیوه او نازک بندنه اویه او لاشمه
مانند میا زلف دلاویذه او لاشمه

کوز لوفره رکن کوزیکک چشم سیاهک
ای سورم کوزم نوزینه هر لحظه بولاشمه
تن تنه لا لا له له له له لا لا لا له له له له لا له له
تره لی لا لا له لا لیه له لا له له لا له له

اصفهان

کل افدم کل دل بجاریه امان
مریم اورو صلکله اول پریاره یه امان
اجرع العلکله کوزم قانلو صاجوب امان
دندر غیشلانه ایکی فواره یه

اصفهان اولسه مربع بسته

دیر

کوکلم هوس زلف سیه فامه دوشردم
مرغ دل ناآلانی یینه دامه دوشردم

ساحل رس وصل اولدی یکا زلف رهایی
کشتی امید کوزل ایامه دوشردم
آه خانم یا لا الله الا الله لا الله الا الله
او ماه دوشردم

خفیف حافظ بوست

بن عاشق محزون بر لیسانی او نوتمه
بن حسنه صحت کش هجرانی او نوتمه

هر دم دیر ایدک بن سنکم غیرتمحبت
اولله دلری یاد ایله بو دلری او نوتمه

الله الا الله الا تره لا الله الا الله لا الله الا الله
تره لا الله الا الله

لیلی زلفک دلی مجنون اولور دیوانه ایسی
مرغ عشقک موبه موز نجیر یادر لانه سی

ای هزاری عشقه یوز ویرمین بیردانه سی
او مردم جانم امان یوز ویرمین بیردانه سی

چار یاغ ایجره اولور کل دسته

بسته صبا

سسنه شعله روی کن سمن در لو
او آتشک او کله بلجم بجه سمن در لو

کور بجله روی عرقفشان کنی بو کول شنده
جحاب ایله کول تر تر دوشر سمن در لو

بلی بلی لا الله الا الله یار اغیار یار
یار یلداش هم سن

سماعی

جور کله هلال اولدی تنم یار اجازسین
اولسمده یولکده بکا بالله اجازسین

جکدم جفا یاینی قدودوندر کمانه
سینم سپهری اولدی فشان کاه اجازسین

نازه نینم الیشوه بار یار اغیار
اغیار اجازسین

اولور اغاز نوا دوحه غدا

بسته حافظ بوست

خفیف

غم کله اولفتر واد سره عیش نیلیه لم
نفاعطر عزیوق حضور نیلیه لم

نشاط یک دمه دردمه عالمدلم
ملال خاطره یادی امودی نیلیه لم

اهیل لا الله الا الله تره لی
لا الله الا الله الا الله یار له لا الله لی
اه بلی یادمن

او فرحافظ یوست

نم اولدی دکمه تیر اندازآهک
اول ابرو کرکه دنم داغ سنجید دکمک

ایدوب کلشنده بر کل یوسه لرله جسم عریان
صفا کسب ایتدم اول شوخک نهال آسا

بلل لا جانم یللی

دکلسه عاشق بی برک و نوا

بسته قوجه عثمان
اوصول به ثقیل

کویک کبی اهل دله باغ ادم اولمز
باغ ایدم اول جنت فیض حرم اولمز

هزاوکرک همت ارباب مکارم
یوخسه کشی تقلید ایله صاحب کرم اولمز

حسینی عشیران اصولی خفیف

عرض و نیاز غیر سکا آرزو جمیله در
مقصود بهمان سا کیتا یه پر وسیله در

سلطان شنای بزم طرب در بهر ری
بر موسوغ ترانه کمانه بر قبیله در
تانا نا نا قاقل لا لا نا در تل لا له تنه نی
تا در نی نا در نا در نا در تا در جمیله در

دور کبیر رجب

عاشق مسکنی دور مزجم جانانه اغلدر
بویله قالورسه او کافر حق مسلمانه اغلدر

ناوک دلدوز غمله دلوری پرخونه ایدر
اول خرام غمزه ایله عاشقلره قانه اغلدر

دور کبیر اعمر ابراهیم

فغمه مزیاد بلبل حسب حالمدر بنم
داغ غم مجموعه کاشانه نالمدر بنم

ناله دلسوز بر کاشانه ملک غمم
ساغر مهر بوتانه کهنه سفالمدر بنم

عطری اصوات حضر

دلی اوالله قلانه فکر قید دلجو
بنم محزون ایدنه اول کامل عنبر بو

شربت وصل صفا بخشنه عالم اشنه
اوجفا بیشه لطافتدم برایکیم صورو

قانه اغلدنه اول کوزی حورنه خنجر ایتمز
بیک کشته یتیور رهگذر ندن نظر ایتمز

ایشلر کچیور سینه مزه خنجر غمزک
بر مرتبه یتیر قضا اولقدر ایتمز

بلا بلا جنم لا الله الا الله لا الله الا الله لا الله الا الله لا الله الا الله
اول کوزی حورنه خنجر ایتمز

صفای خاطرم هیچ سنسز اولماز امام امام
بنم نور سینه سنسز تمام اولماز امام امام
چراغ اولمینجه دیل مشوق بولماز

الصا

غم عشقله پور حزن اولدی سینم
منشرح بله کل وصلکه بردم
رقیبی اینه اسرار محرم

الصا

کرم قیل جلسه دیرمه کشاد
وراکوشی مایه قیل اعتماد
اشندم سن شهای خاصه ترکت

الصا

نیازم وار سنکله ای کل رعنا
سنکله اوحمن اوله بوشیدا
فلکم دیدم بربر دشتها

الصا

کلای رقاص کوزل یار سولیه ایله غار
عاشقلرک تهای صنمه یزده لطیف خفیف وار
ایله ناز کوزل رقاص زه قمزه وبرمه صلا
یار امام سودا عشقک اسری وار

اسمکله ایله زم عشقک ایله سویه زم
جانی عشق میخانه سر بادهلری دولدیرزم

الصا

بغچه لرده بر کوکل قوشلر سلام کوندرر کوکل یپار
برجمندن برتل بغله بلبلرنکه لطیف قوقر

الصا

عشقمزه اولماز قرار زهره کبی دائم اونار
جار اندر جار مطرب ایله طنبور بنکله مژده وار

الصا

سنهٔ ایکیوز اوچ سنه سر محرم نک سکرنجی گونی جمعه ارزه سر گونی
فراق ایجنده انجمن روزگاری بزه بیلورز

بزم ایله یک اوسنه بهدم اتفاق ایجون
رقیبه ایلدک انتظاری بزه بیلورز

اشبو نک ایکیوز اون سنه سر صفر اظهر نک یکرمی سکزنجی گونی جمعه ارزه سر گونی
روز قاسم دخول ایلدی ایکیوز اون سنه سر ربیع الاخر نک یکرمی سکزنجی گونی
عارت دخول ایلدی نک ایکیوز الی سنه سی ربیع الاول طقوزنجی
بازار گونی روز قاسم دخول ایلدی ایکیوز الی سنه سر ربیع الاخر نک یکرمی سکزنجی گونی ارزه سر
وخول ایلدی ربیع الاخر نک طقوزنجی گونی ایکی اوچ صاعوه ویرلدی اشبو نک ایکیوز الی سنه سر
جمادی الاخر نک التنجی بازار ارزه سر گونی دفن اولنه دفتر رحمت افندی
اشبو نک ایکیوز الی سنه رجب شریف نک یکرمی بدنجی گیجه سر ساعت
سکز سنه طوغروز سلطانی دخول ایلدی

اشبو نک ایکیوز اون سنه سر محرم نک سکزنجی گونی جمعه ارزه سر گونی
یکی جمعه نصالنه صوکرا زیسی عارشوسنده خویش ظاهر ایله دوچ درسعادته
بالن رادلدی

اشبو نک ایکیوز اون سنه سر روز قاسم صفر اظهر نک اون سکزنجی
جمعه گونی دخول ایلدی نک ایکیوز اون سنه سر جمادی الاخر نک یکرمی
التنجی جمعه گونی عارت ایلمشدر عارت ایلمشدر اسنه کلنجه شه روزگار
وفا ایلیوب اولادی نک ایکیوز اون سنه سر جمادی الاخر نک یکرمی التنجی
جمعه گونی حالا نقیب دروازه سی ملا افنده جامعنده اولوب عاجز بنده اسمیدر توفیق افندی
حضرتری نصب اولندر نک ایکیوز اون سنه سی رجب شریف نک دردنجی گونی
بدر ساعت اوتوز اوچ دقیقه ده سعد نور وز سلطانی دخول ایلدی نک ایکیوز اون سنه سر
گونی نرسه ناعاجز دگر پرقلیسون دریایه دخول ایلدی نک ایکیوز اون سنه سر
رجب شریف نک بدنجی صالی گونی برقصا صوفه ویرلدی ایکیوز اون سنه سر رجب
شریف نک یکرمی صالی گونی روز خضر گیردی ایکیوز اون سنه سر رمضان شریف
جمعه ارزه سر گونی بدا ولمشدر اشبو نک ایکیوز اون سنه سر شوال نک یکرمی
جمعه گونی عاجز افندر حضرتلری بدینه مصطفی نک افندر نصب اولندر واناطولی نک اسه
ملا افندر نصب بوده نک ایکیوز اون سنه سر ذی الحجه نک یکرمی دردنجی
جمعه ارزه سر گونی سعادت ایکیوز اون سنه سر ذی الحجه نک یکرمی بدنجی گیجه سر ساعت
روملی قاضعسکری واناطولی قاضعسکری صالح افندر زاده احمد اسعد افندر حضرتلری نصب
اشبو نک ایکیوز اون سنه سر صفر اظهر نک یکرمی سکزنجی گونی جمعه ارزه سر گونی
اشبو نک ایکیوز اون سنه سر رجب شریف نک التنجی نک ایکیوز اون سنه سر رمضان
شریف جمعه ارزه سر گونی بدا ولمشدر ایکیوز اون سنه سر ذی القعده نک یکرمی
سنت گونی بازار گونی اسعد افندر سکیز بنجی اولوب ذی قعده نک اون بشنجی گونی
نمونه دخول ایلدی ذی القعده نک اون بشنجی گونی شب الحمد نک اسنه دخول ایلدی

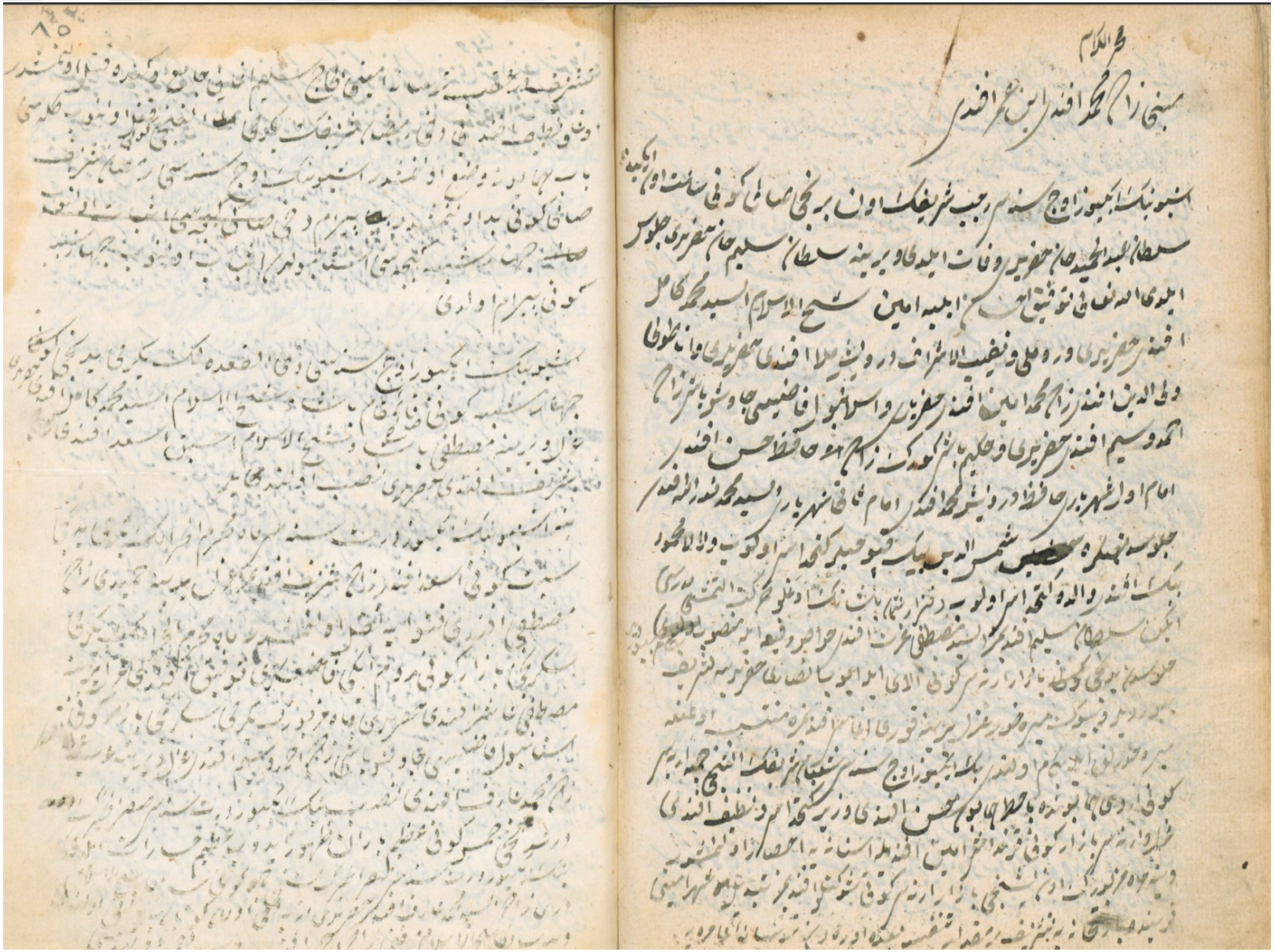

مراسله بافرمان عالی ٦٧

فلان قریه اهل وضابطی بعد السلام انها اولنور که
قریهٔ مزبوره ساکنلرندن انبو باعث المراسله فلان قریهٔ
مزبوره ساکنلرندن حاجی علی اوغلی ابراهیم والحاج اسماعیل
وفلان وفلان نام کمسنه لرایله حقوق شرعیه یه متعلقه
دعوالری فلان قضایه احضار واحقاق اولنمق بابنده
فرمان عالی صادر وسر یماغ خازن صدر عالی سعادتلو
سکرتلو سلیمان افندی مباشر تعیین ببور ملعین موجبنجه
مراسله تحریر ومباشر مومی الیهک جوقدار حسن اغا ایله
جوقدار یوزباشی عثمان یدلریله ارسال اولندی کورکدرکه لدی
الوصول مزبور لرک برمنطوق امر عالی فلان قضایه احضار
لرینه تنبیه اکید ایلیه سز کلوب خصم مزبور السید ابراهیم
اغا ایله مرافعه شرع واحقاق حق اولدینه دقت تام رعی
اهتمام ایلیه سز بوجه منهج ١١٧١

مدینه برروسه مرادیه محله سنه اما بعد السلام انهاء اولنورکه
محله کورکی فاطمه بنت عبد الله نام حاتون بوندن اقدم زوج سابقی محمد نام کمسنه ایله
معامله زوجیتلری عدیم اولوب تاریخ کتابدن التمش یل مکون مقدم زوج مزبوردن
بیانه اولدیغنی محله مزبوره ایالیسندن بی غرض کمسنه لر حضور شرعده بعد الاخبار
والاستخبار حال سئوال محرر اوزره اولدیغی ظاهر ومحقق اولدقدن صکره مزبوره
فاطمه تون یوم مزکوره دم حیض ثلاثه سنی رؤیت ایندیکنی بعد التحلیف شرعی
اشبو مزبوره فاطمه نک آخر موانع شرعیه سن بیوغنیه طالب اولان عبد الله نام کمسنه یه
برضاء الطرفین تسمیه مهر ایدوب بعد الشهود عقد نکاح ایده سین والسلام ١٢٠٢ ١١٧١

مرسلهٔ احضار

فلان اوقاف متولیسی دام فخره غب التحیه الوافیه انهاء اولنورکه وقتکز قرائندن
قلان قریه ایالیسنک مجلس شرعه کلوب مقتضی اولمغله بالطلب مراسله تحریر
وارسال اولندی لدی الوصول کورکدرکه طرف شرعدن تعیین اولنان جوقدار
ایله مقاطعکزدن آدم تعیین ایدوب الی قریهٔ مزبوره وبابه وجه مجلس
شرعه احضار ایتدیره سز موزخ ربیع الاول سنه

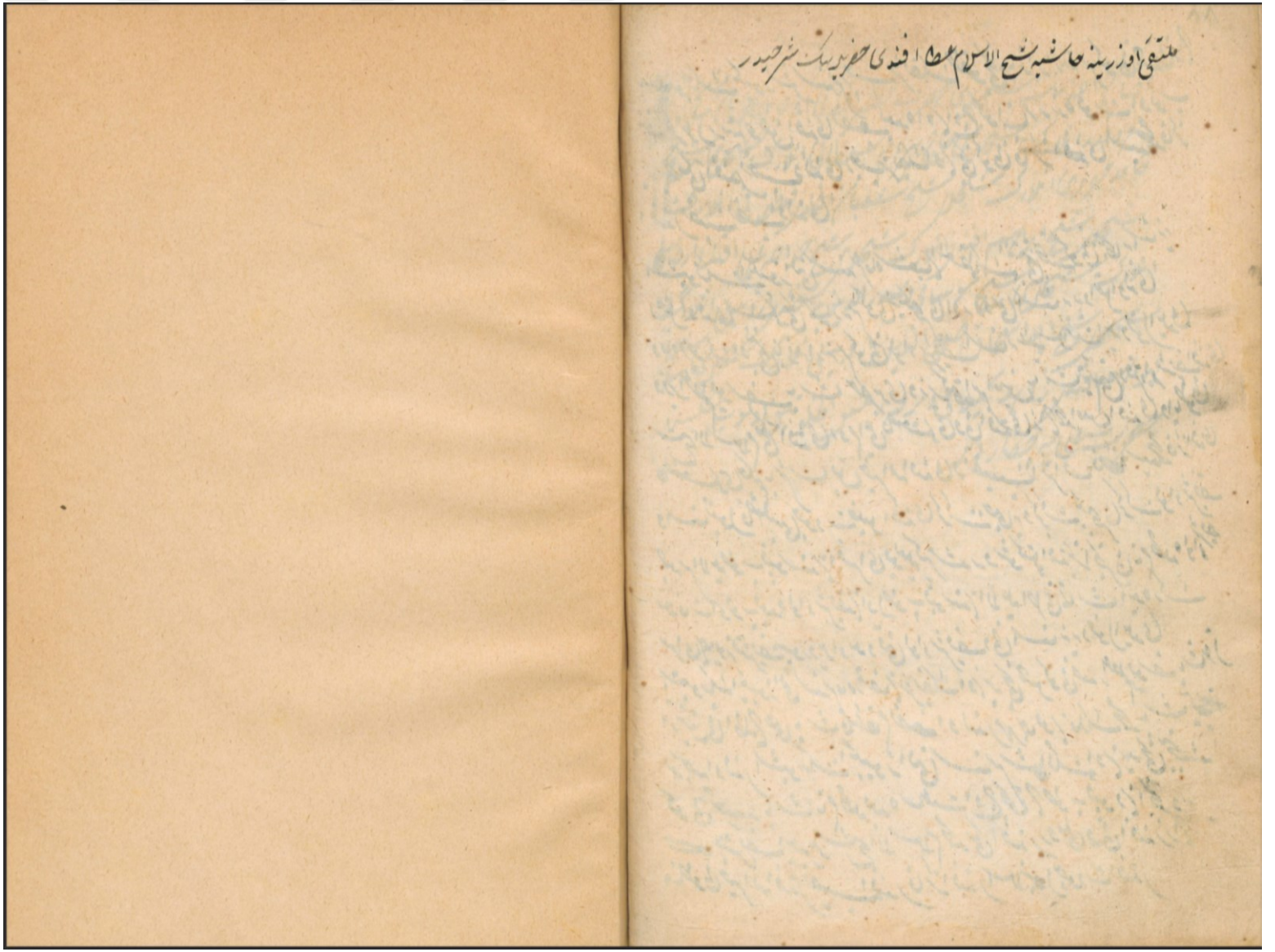
ملتقی اولرینه حاشیه شیخ الاسلام عطا افندی حضرتلرینک شرحیدر

٧٩٠
مجموعهٔ غزلیات
نمرهٔ
٧٦
T.
552